NEDERLANDSCHE

APOTHEEK.

IN 'S GRAVENHAGE,
TER ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ.
1826.

Bij koninklijk besluit van den 30sten Julij 1822 (Staatsblad nº. 23.) is het regt op het uitsluitend drukken en uitgeven der PHARMACOPOEA BELGICA *ten behoeve der Algemeene Lands Drukkerij voorbehouden, en wordt mitsdien het tegenwoordig exemplaar, ten blijke dat hetzelve aldaar is gedrukt, onderteekend door mij, Referendaris der tweede klasse voor de zaken der geneeskunde bij het Departement van Binnenlandsche Zaken.*

DE SCHRIJVERS DER NEDERLANDSCHE APOTHEEK

AAN DEN LEZER.

Zeventien jaren zijn bijna verloopen, sedert de Bataafsche Apotheek in het licht werd gegeven, welke niet alleen door kundige mannen is geprezen, maar ook door veelvuldig gebruik beproefd bevonden.

Er was bepaald, dat bij die Apotheek, ten einde zij altijd met den staat der schei- en artsenijmengkundige wetenschap, welke dagelijks meer en meer werd volmaakt, in overeenstemming zoude zijn, om de zes jaren een bijvoegsel zoude gegeven worden, 't welk die zaken zoude bevatten, welke na de uitgave der Bataafsche Apotheek waren ontdekt en in algemeen gebruik gekomen; terwijl na verloop van elke vijf en twintig jaren, eene nieuwe uitgave dier Apotheek, zoude vervaardigd worden. De moeijelijke tijdsomstandigheden, welke wij beleefd hebben, moeten als oorzaak worden beschouwd, waarom aan dit besluit niet is vol-

daan. Dus is er geen bijvoegsel verschenen. De tijd, welke ter vervaardiging van eene nieuwe uitgave was bepaald, was nog niet verstreken, toen, door eene allergelukkigste gebeurtenis, Nederland niet alleen deszelfs naam en onafhankelijkheid terug verkreeg, onder het oppergebied van eenen zeer geliefden Vorst uit het Huis van Oranje, maar zelfs de Hollandsche en Belgische gewesten, na hunne herstelling, tot één Koningrijk der Nederlanden werden vereenigd.

In de zuidelijke gewesten bestond echter, gelijk te voren in de noordelijke, geene op algemeen gezag vervaardigde en overal in gebruik zijnde Apotheek. In weinige steden slechts waren er Apotheken voorhanden, welke ten dienste van elke stad afzonderlijk waren uitgegeven. Zoo bezat de stad Gent eene zeer doelmatig ingerigte Apotheek. De Antwerpsche geneesheeren, hadden reeds in het jaar 1812 eene Apotheek uitgegeven, welke zeer doelmatig naar den tegenwoordigen staat der artsenijmengkundige wetenschap was ingerigt, en in vele opzigten op de leest der Bataafsche Apotheek geschoeid.

Het was dus noodzakelijk, om voor alle deze gewesten zoodanig eene Apotheek uittegeven, waarvan elk derzelve gebruik kan maken, om al-

dus de moeijelijkheden te voorkomen, en de gevaren te verhoeden, welke noodzakelijk ontstaan, wanneer geneesmiddelen van denzelfden naam, op verschillende plaatsen, op onderscheidene wijzen worden bereid.

Toen Z. M. onze geliefde Koning, welke met onvermoeiden ijver voor het welzijn zijner onderdanen zorgt, dit inzag, heeft Hij bij besluit van den 1sten April 1816 bevolen, dat er eene nieuwe Apotheek zoude worden vervaardigd, welke, ten gebruike van al de inwoners van Nederland bestemd, den naam van *Nederlandsche Apotheek* zoude dragen, en waarin de algemeene grondbeginselen der Bataafsche Apotheek, zouden bewaard blijven.

Op bevel van Z. M. is dit werk opgedragen aan de heeren *Sebaldus Justinus Brugmans*, Hoogleeraar in de scheikunde aan de Leydsche Hooge School; *Petrus Driessen*, Hoogleeraar in de scheikunde aan de Groningsche Hooge School; *Gerardus Vrolik*, Hoogleeraar in de kruidkunde te Amsterdam, (als welke nog van de schrijvers der Bataafsche Apotheek in leven waren, terwijl *Johannes Rudolph Deiman*, een man aan welken wijsgeerte, natuur- en scheikunde zeer veel verpligt zijn, en die de geneeskunde gedurende vele jaren te Amsterdam met zeer gelukkig gevolg beoefend heeft reeds te voren

was overleden); *Nicolaas Cornelis de Fremery*, Hoogleeraar in de scheikunde aan de Hooge School te Utrecht; *Johan Baptist van Mons*, Hoogleeraar in de scheikunde aan de Hooge School te Leuven; *Toussaint Dieudonné Sauveur*, Hoogleeraar in de geneeskunde aan de Luiksche Hooge School; *Petrus Angelus Wauters*, Geneesheer te Gent en *Johannes Baptist van den Zande*, Geneesheer te Antwerpen.

Met deze volmagt voorzien, hebben wij in dezelfde maand April, onze eerste vergadering in 's Gravenhage gehouden, waarin wij eerst over de algemeene beginselen, over het opnemen of verwerpen van geneesmiddelen, over het gebruik van scheikundige namen en dergelijke zijn overeengekomen, en daarna het bewerken van verschillende deelen der Apotheek, zóó onder elkander hebben verdeeld, dat elk te huis een gedeelte der Bataafsche Apotheek op nieuw zoude bewerken, en de noodige proeven zoodanig in 't werk stellen, dat men geene bereidingswijze van geneesmiddelen, in de Nederlandsche Apotheek zoude opnemen, welke te voren niet door herhaalde proefnemingen, voldoende was bevonden.

Elk onzer heeft dus afzonderlijk dit werk ondernomen, en dezen arbeid hebben wij in de tweede vergadering, welke in den jare 1819 in 's Gravenhage gehouden is, aan elkander mede-

gedeeld; door onderlinge gesprekken opgehelderd; door nieuwe proeven bevestigd; en hij maakt op deze wijze den grondslag uit van de Nederlandsche Apotheek, zoo als dezelve nu het licht ziet.

In deeze tweede vergadering is het moeijelijke werk, om aan onzen arbeid de laatste hand te leggen, opgedragen aan onzen beroemden voorzitter *Brugmans*, gezamenlijk met de hooggeleerde heeren *Vrolik* en *de Fremery*, daar deze, in naburige steden wonende, hierover gemakkelijker te zamen in briefwisseling konden treden en waar dit noodig mogt zijn, te zamen beraadslagen.

Dit laatste werk was naauwelijks aangevangen, toen onze Voorzitter de hooggeleerde *Brugmans*, door eenen ontijdigen dood werd weggerukt. Het is hier de plaats niet, om het groot verlies te doen beseffen, 't welk in dezen voortreffelijken man, alle die wetenschappen geleden hebben, welke tot de natuurlijke geschiedenis en geneeskunde behooren; een verlies 't welk door allen, welken de beoefening dier wetenschappen ter harte gaat, nog zeer lang zal gevoeld worden. Ook voor ons was het verlies van dezen grooten man zeer zwaar, daar wij bij ondervinding wisten, hoe groot zijne verdiensten waren in het besturen der beraadslagingen over dit ge-

wigtige onderwerp, en in het nemen en beoordeelen van proeven, welke ter verbetering van artsenij-mengkundige bereidingen dienden.

Dit laatste werk is nu voornamelijk ondernomen door onze medeleden de heeren *G. Vrolik* en *N. C. de Fremery*, welke hierbij, van den raad van den heer *Driessen* hebben gebruik gemaakt, welke aan hunne beraadslagingen getrouw heeft deel genomen, toen hij zich in de maand Augustus van dit jaar te Amsterdam heeft opgehouden.

Nadat de Nederlandsche Apotheek op deze wijze eindelijk geheel was gereed gemaakt, is zij door ons aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, overgegeven; en heeft op deszelfs voordragt, de sanctie van Zijne Majesteit den Koning verkregen, zoo dat zij nu als wet en regel dient, naar welke zich alle artsenijmengers, in geheel Nederland, bij de bereiding der geneesmiddelen moeten gedragen.

Dit moet echter niet aldus verstaan worden, als of al de geneesmiddelen, zoo wel eenvoudige als zamengestelde, welke in deze verzameling beschreven zijn, in alle Apotheken, zelfs die der kleinere steden en dorpen, moeten voorhanden zijn; en of al die geneesmiddelen, welke hier niet aangetroffen worden, niet in de-

zelve mogen gevonden worden. In elk gewest toch zal door de Provinciale Geneeskundige Kommissie, door Zijne Majesteit ingesteld, eene lijst worden vervaardigd, van die geneesmiddelen, welke in de kleinere steden en dorpen, in de winkels der aldaar gevestigde apothekers en plattelands heelmeesters moeten voorhanden zijn. Deze lijst zal door de Gedeputeerde Staten in elke provincie worden bekend gemaakt, opdat zij kracht van wet hebbe, en zij allen kunnen beboet worden, in wier winkels, de geneesmiddelen op die lijst voorhanden, niet worden aangetroffen; of bij welke dezelve niet met het voorschrift der Nederlandsche Apotheek overeenkomen.

Wil echter eenig geneesheer van geneesmiddelen gebruik maken, welke hierin niet gevonden worden, dan moet elk artsenijmenger dezelve op zijn verzoek, en volgens het hem opgegeven voorschrift gereed maken.

Sedert den tijd, dat de Bataafsche Apotheek is uitgegeven, is de scheikundige en artsenijmengkundige wetenschap, zoo wel door nieuwe proeven, als door op dezelve steunende verklaringen, zoodanig uitgebreid, dat zij bijna eene geheel nieuwe gedaante heeft verkregen.

Het gebruik immers der galvanische kolom,

door den beroemden *Volta* uitgevonden, en door den vernuftigen *H. Davy* tot de ontleding der aarden en alkalien gebezigd, heeft geleerd, dat deze ligchamen metaal-oxydes zijn.

Bijna alle scheikundigen hebben met denzelfden *Davy* ingestemd, welke, nadat het gewoonlijk dus genoemde *overzuurd zoutzuur*, aan een naauwkeuriger onderzoek is onderworpen, gemeend heeft, deze stof voor een eenvoudig ligchaam te moeten houden, hetwelk *chloricum* genoemd is en door de toetreding der waterstof in een zuur wordt veranderd. De stöchiometrische leer eindelijk, welke nadat de gronden derzelve, door *Richter* gelegd waren, door *Dalton*, *Berthollet*, *Davy* *Gay-Lussac*, *Wollaston* en boven al door *Berzelius* uitstekend is beoefend, heeft de wetten doen kennen, welke de scheikundige ligchamen bij hunne onderlinge verbinding volgen, vooral wat hunne evenredigheden betreft, en heeft hierdoor de kennis van de zamenstelling der oxydes, zuren en zouten zeer bevorderd.

Van deze uitnemende ontdekkingen meenden wij in de zamenstelling dezer Apotheek te moeten gebruik maken, zoo wel om de voorschriften voor de scheikundige bereidingen, waar dit noodig scheen, te verbeteren, als om sommige namen te veranderen.

Hierin zijn wij echter met voorzigtigheid te werk gegaan, vreezende, dat, zoo wij alle namen, naar de nieuwste verklaringswijze veranderden, wij genoodzaakt zouden zijn, in plaats der oude namen, welke de zamenstelling der bereidingen vrij wel uitdrukken, en meestal kort en gemakkelijk te begrijpen zijn, namen te stellen, welke zeer lang, moeijelijk door den artsenijmenger te verstaan, en evenwel niet volkomen overeenstemmende zijn met de zamenstelling der ligchamen, zoo als men dezelve tegenwoordig kent; waarom deze namen dan ook binnen korten tijd mogelijk wederom zouden moeten worden veranderd.

Om derhalve te verhoeden, dat er in het uitreiken der geneesmiddelen, aan de zieken, zeer ten nadeele derzelve, geene verwarring ontstaan zoude, hebben wij de namen der Bataafsche Apotheek meestal behouden, terwijl echter overal, waar dit noodig scheen, de nieuwe naam, uit de nieuwe verklaring afgeleid, bij dezelve is gevoegd.

Tusschenbeide moesten wij echter van dezen regel afgaan en zoodanige namen veranderen, welke in 't geheel niet schenen te kunnen worden behouden.

Zoo konden noch de zuren, noch de zout-

grondstoffen zelve, langer, onder de zouten geteld worden, welke zoo als men weet, alle bestaan uit een zuur en eene zoutgrondstof.

In de benaming der zuren zelve, moest ook eenige verandering plaats grijpen. Alle toch stemmen hierin tegenwoordig overeen, dat er slechts één azijnzuur bestaat, 't welk in den gewonen azijn, meer verdund en met eene zeer dunne slijm verbonden gevonden wordt, terwijl het in den moederazijn, in eenen veel meer zamengedrongen toestand, en van slijmdeelen beroofd, aanwezig is.

Zoo schijnt het ook aan geenen twijfel meer onderworpen dat in het wijnsteenzuur eene zamengestelde, voor verzuring vatbare, grondstof gevonden wordt, welke zoo veel mogelijk met zuurstof is verzadigd, en dat er derhalve geen *wynsteenigzuur* bestaat.

Aan het overzuurd zoutzuur, hebben wij zoo wel deszelfs plaats, als deszelfs naam laten behouden, want hoewel het dagelijks meer en meer waarschijnlijk wordt, dat het eenvoudig van aard is, zoo is dit echter nog niet zoo volkomen zeker, dat het geheel en al als boven allen twijfel verheven, kan worden beschouwd.

Daar het ons met deze zaak alzoo scheen gelegen te zijn, zoo meenden wij de geheele inrigting der Apotheek, en al de namen,

welke hierop betrekking hebben, niet ten gevalle van deze verklaring alleen, te moeten veranderen.

Deze zelfde rede, om niet voorbarig en zonder dringende noodzakelijkheid, eene inrigting te veranderen, welke door het gebruik gewettigd is, heeft ons ook weêrhouden van het rangschikken der alkaliën en aarden, benevens derzelver zouten, onder de overige metaal-oxydes en zouten.

Wat nu deze oxydes zelve betreft, zoo is het ons voorgekomen, dat de namen van *oxydule* en *oxyde* niet konden behouden worden, daar deze twee benamingen niet geschikt zijn, om de zeer verschillende trappen van oxydatie der metalen aan te wijzen. Wij hebben dus gedacht, dat het beter was, den naam van oxyde te gebruiken, wanneer het metaal slechts éénen naauwkeurig bepaalden trap van oxydatie bezat: wanneer er daarentegen meerdere trappen van oxydatie bestonden, zoo hebben wij het oxyde van den eersten trap, *protoxyde* of eerste oxyde, dat van den tweeden, *deutoxyde* of tweede oxyde, en dat van den laatsten trap, *peroxyde* of overoxyde genoemd.

In het benoemen der zouten, hebben wij dan alleen den naam van het oxyde gebruikt, wanneer zoodanige naam, en naauwkeurig genoeg be-

paald, en algemeen in gebruik was; waardoor ook dit voordeel verkregen werd, dat de zoo wenschelijke kortheid, in de artsenijmengkundige namen, hierdoor uitnemend werd bevorderd. Zoo zeiden wij b. v. soda, niet tweede oxyde van sodium, zwavelzure potasch, niet zwavelzuur tweede potassium oxyde. Op gelijke wijze hebben wij den trap van oxydatie niet aangegeven, wanneer bij een metaal zout, slechts ééne enkele trap van oxydatie behoefde te worden aangeduid, maar hebben er dan den naam van het metaal eenvoudig bijgevoegd. Zoo zeiden wij zoutzuur ijzer, in plaats van zoutzuur overijzer-oxyde enz.

De leer der bepaalde evenredigheden of scheikundige stöchiometrie, heeft aangetoond, dat door de verbinding van één zuur met ééne zoutgrondstof, verschillende zouten kunnen ontstaan, welke in eigenschappen onderling zeer verschillen, naar de verschillende evenredigheid der beide deelen, waaruit het zout gevormd is, en dat deze evenredigheden altijd naauwkeurig bepaald zijn. Indien in zoodanige verbinding het zuur de overhand heeft, en het zout hierdoor als een zuur, op de proefmiddelen werkt, zoo wordt dit aangeduid, door bij den naam van het zout, het voorzetsel *over* te voegen. Indien het tegen-

overgestelde plaats heeft, en het zout op de proefmiddelen als alkali werkt, zoo wordt dit aangeduid door het bijgevoegde voorzetsel *onder*. Daarom zeggen wij *overwynsteenzure potasch* in plaats van *zure wijnsteenzure potasch; onderkoolstofzure soda* in plaats van *koolstofzure loogzoutige soda.*

Over het taalgebruik, behoeven wij niets te zeggen. Hier in meenden wij zonder eenigen twijfel, de regelen welke in de Bataafsche Apotheek zijn aangenomen, geheel te moeten navolgen.

Hoewel wij vertrouwen, dat er tegenwoordig, onder de geneesheeren en artsenijmengers niemand zal gevonden worden, welke niet in zoo verre met de gronden der nieuwere scheikunde bekend is, dat hij de namen, welke in deze Apotheek aan de scheikundige geneesmiddelen gegeven zijn, gemakkelijk kan verstaan; zoo meenden wij echter eene nuttige zaak te verrigten, met de oudere overeenkomende en de gemeenlijk gebruikelijke namen der geneesmiddelen, bij dezelve te voegen, welke wij daarom in eenen bijzonderen regel hebben opgegeven.

Dikwijls eischen ook vreemdelingen, in onze apotheken, geneesmiddelen, onder dien naam, waaronder dezelve in hunne vaderlandsche Apotheken bekend zijn.

Hieruit hebben wij de noodzakelijkheid afgeleid, om bij die geneesmiddelen, welke in eenige der voornaamste uitlandsche apotheken voorkomen, ook den naam te voegen, waarbij zij in die apotheken bekend staan. De Apotheken, waaruit wij gelijkluidende namen hebben overgenomen, zijn: de Pharmacopoea Edinburgensis van 't jaar 1816; Londinensis van 1819; Borussica van 1813 en de Gallica van 1819. Zoo dikwijls nu deze gelijkluidende namen, of van den oorspronkelijken naam onzer geneesmiddelen, of van den gemeen gebruikelijken naam verschilden, hebben wij dit aangewezen, door het bijvoegen der letters E. L. B. en G. ten einde het een ieder blijken zoude, in welke apotheek elk derzelve gevonden wordt.

De wijze van scheikundige benaming, waarvan wij voor de zamengestelde geneesmiddelen gebruik hebben gemaakt, hebben wij ook zoo veel mogelijk toegepast op die ligchamen, welke in den geneeskundigen winkelvoorraad geplaatst zijn (gewoonlijk eenvoudige zelfstandigheden genoemd), dus tot het benoemen dier ligchamen, welke uit het rijk der delfstoffen genomen worden, en tot sommige der overige, welke uit de andere rijken worden bereid.

Wij hebben ook gemeend denzelfden regel

voor de namen der planten, welke in den genees-kundigen winkelvoorraad voorkomen, te moeten opvolgen. Er waren namelijk vele planten, waarvan wij wisten, dat zij niet anders bij de artsenij-mengers bekend zijn, dan onder haren leerstellingen naam zoo als b. v. de surinaamsche Geoffroyë. De kruidkundige namen van vele andere waren sedert lang in gebruik, zoo als die van zwart Nieskruid, stinkende Gouwe, bittere Kruisbloem. Dus konden deze stelselmatige namen gemakkelijk ten gebruik gebezigd worden, gelijk dit door de schrijvers der Antwerpsche en Fransche apotheek reeds gedaan is. De vrees echter dat zoodanige voorschriften, waarin deze stelselmatige namen voorkomen moeijelijker, vooral door de plattelands heelmeesters, welke in de kruidkunde weinig ervaren zijn, zouden verstaan worden, en dat hierdoor tot schadelijke verwisselingen in het toedienen van plantaardige geneesmiddelen, aanleiding zoude kunnen gegeven worden, heeft ons weêrhouden, van deze stelselmatige namen gebruik te maken in de voorschriften voor zamengestelde geneesmiddelen.

Het zal wel naauwelijks noodig zijn, iets over artsenijmengkundige werktuigen en toestellen te zeggen. De Woulfsche toestel toch, welke ten tijde van de uitgave der Bataafsche

Apotheek, nog aan onze artsenijmengers niet zoo algemeen bekend was, als deszelfs algemeen en veelvuldig nut scheen te vereischen, en welke derhalve in de voorrede dier apotheek met regt is aanbevolen, is nu in aller handen, en wordt door allen, waar dit noodig is, gebruikt.

Daar het tegenwoordig algemeen erkend en door proeven gestaafd is, hoe veel het water vermag, om de ontleding der ligchamen te bevorderen, ook dan wanneer er ook door wederkeerige werking gasvormige voortbrengselen geboren worden, zoo dat, bij het gemis van water, de ontleding somwijlen geheel ophoudt, zoo hebben wij hierom het voorschrift gegeven, om in sommige overhalingen, van eenen meer eenvoudigen toestel gebruik te maken, en het water niet in Woulfsche flesschen, maar in den retort of kolf zelve te doen. Het gene dan ook bij de bereiding van het zoutzuur, en de vloeijende ammonia is voorgeschreven.

Wij kunnen echter van dit onderwerp, de artsenijmengkundige toestellen, niet afstappen, zonder nog twee werktuigen bijzonder aan alle apothekers aan te bevelen, waardoor de werking van het water en de alkohol, om de oplosbare deelen der planten op te nemen, zeer wordt bevorderd; waarbij te gelijker tijd de werking der warmte wordt vermeden, welke

deze beginselen meestal zeer verandert, en schadelijk is voor de geneeskracht dier ligchamen. In het eerste dier werktuigen, wordt de oplossende kracht van het vocht vermeerderd, door de drukking, welke eene kolom water of kwik op deszelfs oppervlakte uitoefent. Dit werktuig wordt naar deszelfs uitvinder, den Graaf REAL, genoemd.

In het andere werktuig wordt hetzelfde oogmerk bereikt, door de drukking van de dampkringslucht op het vocht, tot het uittrekken der zelfstandigheden, geschikt, daar hier de lucht door middel van eene luchtpomp, uit het onderste gedeelte van den toestel wordt uitgepompt, waarin vervolgens het vocht na de aftrekking, nederdaalt.

Men is deze lucht-pers aan den heer RÖMERSHAUSEN verschuldigd, naar welken dezelve ook genoemd is. Dit laatste werktuig beveelt zich vooral door deszelfs meerdere eenvoudigheid aan, waardoor het tot dagelijksch gebruik in de artsenijmengkunde bijzonder geschikt wordt.

Door beide deze werktuigen worden alle waterige aftreksels en tincturen, niet alleen binnen den kortsten tijd, en zonder eenige hulp der warmte bereid, maar daar en boven, in eenen zeer volkomenen toestand verkregen,

zoo dat de krachten der ligchamen, welke uitgetrokken worden, in het geheel geene verandering ondergaan, en daarenboven alle der zelver vlugtige bestanddeelen bewaard blijven.

Het tweede dier werktuigen zal ook met vrucht kunnen gebruikt worden, om extracten te bereiden, vooral de zoodanige, welker kracht afhangt van vlugtige bestanddeelen, welke door het vuur vervliegen.

Het zal ook van belang zijn, tot de uitdamping van aftreksels, welke ter bereiding van zoodanige extracten moeten dienen, gebruik te maken van den damp van kokend water, welke door eenen hiertoe geschikten toestel, of uitwendig aan het vat wordt aangebragt, of door middel van buizen, door het vocht zelve wordt henen geleid; op deze wijze kan men dan den graad van warmte van kokend water, nimmer overschrijden, en dus kunnen de extracten, door het water geene de minste verandering ondergaan, welke hunne geneeskracht zoude kunnen benadeelen.

Er blijft ons nog over, iets te zeggen, van de verdeeling des werks, waar in wij gemeend hebben de orde der Bataafsche Apotheek te moeten volgen.

De EERSTE AFDEELING, welke over den geneeskundigen winkelvoorraad handelt, bevat al

die ligchamen, welke de artsenijmenger van elders ontvangt, het zij deze in de natuur voorkomen, of door de kunst bereid worden. Bij elk ligchaam hebben wij zoodanige beschrijving gevoegd, als voldoende is, om de echte ligchamen, welke in den winkel voorhanden zijn, te onderkennen en van de vervalschte te onderscheiden. Hier en daar hebben wij, waar dit vereischt werd, die ligchamen zelve, waarmede de gewone geneesmiddelen meestal verward worden, doen kennen.

De TWEEDE AFDEELING bevat die ligchamen, welke de artsenijmenger, door scheikundige bewerking moet vervaardigen. Het zal niemand, welke met de wederkeerige scheikundige werking der ligchamen bekend is, vreemd voorkomen, in deze afdeeling verschillende bereidingen aan te treffen, welke gewoonlijk galenische middelen genoemd en van de eigenlijke scheikundige bereidingen onderscheiden plegen te worden. Overigens zijn wij ook hier de verdeeling der Bataafsche Apotheek gevolgd, daar zij voor den artenijmenger, en bijzonder voor deszelfs leerlingen den besten weg aanwijst, om de noodzakelijke stelselmatige kennis der scheikunde te verkrijgen, voor zoo verre de artsenijmengkundige wetenschap op dezelve rust. Zoo wij hier of daar ons minder aan het

stelselmatige hebben gebonden, dan is dit alleen om der duidelijkheids wille geschied, en om zoodanige voorwerpen, welke in aard zeer overeenkomen, niet geheel en al van elkander af te scheiden.

De DERDE AFDEELING bevat zoodanige zamengestelde geneesmiddelen, in welker rangschikking wij geen acht hebben geslagen, op de scheikundige werking, welke hunne bestanddeelen op elkander uitoefenen; hoe wel deze werking in sommige likkingen en zalven niet geheel ontbreekt, en in de pleisters, waarvan het loodoxyde de grondstof uitmaakt, zeer blijkbaar is. Hierbij hebben wij de overige dus genoemde galenische bereidingen geplaatst, waarbij men inzonderheid acht slzoo op de werktuigelijke werking.

De dus vervaardigde Nederlandsche Apotheek wordt alzoo op openbaar gezag in het licht gegeven. Niets zal ons echter aangenamer zijn, dan dat bekwame en ervarene schei- en artsenijkundigen, ons zoodanige aanmerkingen willen mededeelen, welke kunnen dienen, om dezelve te vermeerderen of te verbeteren; ten einde de artsenijmengkundige wetenschap in ons vaderland, op deze wijze, door de medewerking van alle dezer zaak kundigen, meer en meer worde uitgebreid en volmaakt.

Wij schreven dit, toen wij de Nederlandsche Apotheek in het jaar MDCCCXX aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, overgaven, opdat zij, als wet aangenomen, in het licht zoude komen. Vervolgens hebben er verschillende oorzaken, buiten ons, bestaan, welke verhinderd hebben, dat deze Apotheek vroeger door den druk is gemeen gemaakt geworden. Wanneer zij, die dezer zaak kundig zijn, hierop acht geven, dan zullen zij zich niet verwonderen, dat sommige artsenijmengkundige bereidingen, welke sedert dien tijd meer algemeen in gebruik gekomen zijn, in deze verzameling niet worden gevonden, zoo als de *morphine* een bestanddeel uit het heulsap, de *strychnine*, welke uit de kraansoogen wordt verkregen, maar vooral de *quinine* en *cinchonine* en derzelver middenzouten.

Elk bekwaam geneesheer, welke van deze nieuwe artsenijmengkundige bereidingen wenscht gebruik te maken, waarvan de bereidingswijze door proeven nog naauwlijks zoo naauwkeurig is bepaald, dat men ze in eene Apotheek, welke op openbaar gezag wordt uitgegeven, gevoegelijk eene plaats kan verleenen, zal zich dezelve zonder veel moeite door elken ervaren artsenijmenger, kunnen laten bereiden, en ter genezing van

ziekten gebruiken. Wanneer zulks vooraf is geschied, en het gebruik dier geneesmiddelen, door de ondervinding meer gestaafd, dan kunnen de voorschriften voor derzelver bereidingswijze in een bijvoegsel, 't welk vervolgens zal kunnen worden uitgegeven, geplaatst worden, met zoodanige andere, als mogelijk in het vervolg nog in gebruik zullen komen; en zoo zal de Nederlandsche Apotheek, met de dagelijksche vorderingen, welke de kunst door proefnemingen maakt, naar billijkheid op gelijke hoogte kunnen gehouden worden.

Geschreven in de maand September van het jaar MDCCCXX en October van het jaar MDCCCXXII.

INLEIDING.

I. OPGAVE VAN HET GEWIGT IN DE APOTHEEK GEBRUIKELIJK.

Er bestond, tot dus verre, in het Koningrijk der Nederlanden geen vaste regelmaat, voor het gewigt tot genees- en artsenijmengkundig gebruik bestemd, maar hetzelve was op vele plaatsen verschillend, en mogelijk nergens genoegzaam bepaald.

Op de meeste plaatsen was men de oude wijze gevolgd, volgens welke het geneeskundig pond, hoedanig dit dan ook wezen mogt, uit twaalf oncen bestond, de once uit acht drachmas, de drachma uit drie scrupels, de scrupel eindelijk uit twintig greinen, zoo dat vier honderd en tachtig greinen een once uitmaakten.

Het heeft intusschen onzen geëerbiedigden Koning behaagd, volgens dekreet van den 30sten November 1817 (*a*), in plaats van zoo vele verschillende, één eenig geneeskundig gewigt vast te stellen, en het nieuwe geneeskundige pond zoodanig in te rigten, dat het

(*a*) Staatsblad n°. 31.

in een onmiddellijk verband staat met het pond van het nieuwe stelsel van maten en gewigten en uit hetzelve ontstaat, hoewel het niet met hetzelve overeenkomt.

In het nieuwe stelsel van maten en gewigten wordt namelijk de eenheid van gewigt, die den systematischen naam van kilogramma draagt, en het nieuwe nederlandsche pond genoemd is, in duizend deelen verdeeld, wier systematische naam gramma is (het nederlandsche wigtje), zoo dat duizend grammata (of wigtjes) één geheel kilogramma of nieuw nederlandsch pond uitmaken.

Nu bevat het nieuwe geneeskundige pond, hetwelk de Koning, bij vermeld dekreet, tot algemeen gebruik heeft bepaald, drie achtste gedeelten van het nieuwe nederlandsche pond of kilogramma en derhalve 375 grammata.

De verdeeling van dit pond is echter dezelve gebleven, zoo als wij dit in het begin hebben vermeld. Dus staat het nieuwe geneeskundige pond gelijk met 375 grammata.

De once of het $\frac{1}{12}$ gedeelte van het pond 31.250 grammata.

Het drachma of het $\frac{1}{8}$ gedeelte van de once 3.906 grammata.

De scrupel of het $\frac{1}{3}$ gedeelte van het drachma 1.302 grammata.

Het grein of het $\frac{1}{20}$ gedeelte van den scrupel 0.065 grammata.

Wanneer men vraagt, welke de verhouding zij van het nieuwe geneeskundige pond tot het oude, zullen er op deze vraag evenveel antwoorden moeten gegeven worden, als er verschillende geneeskundige ponden in gebruik waren.

Om op deze vraag echter eenigermate te antwoorden, zullen wij zeggen, dat het nieuwe geneeskundige pond, niet veel verschilt van dat geen, dat in de noordelijke provinciën des Rijks het meest gebruikt werd.

	nieuw.	oud.	het verschil.
Het geneesk. pond	375 gr.	369.127 gr.	5.874 gr.
De once..............	31.250 «	30.760 «	0,490 «
Het drachma........	3.906 «	3.845 «	0,061 «
De scrupel..........	1.302 «	1.282 «	0.020 «
Het grein............	0.065 «	0.064 «	0.001 «

II. VOCHT- OF ZWAARTE-METER VOOR DEN ARTSENIJMENGER.

Naardien de deugdelijkheid en zamenhang, of de soortelijke zwaarte van verscheidene ligchamen, welken de artsenijmenger behandelt, onderling eene standvastige betrekking houden, is het noodig, dat men vooral van de vloeistoffen hiervan verzekerd zij; ten einde, zoo veel mogelijk zijn kan, in het bereiden der geneesmiddelen niets aan iemands goedvinden worde overgelaten.

De beste handelwijze in deze zou zijn, het gebruik maken van den *waterbalans;* doch hiertoe wordt een toestel vereischt, welke eenigzins kostbaar, en niet overal verkrijgbaar is, en welke daarenboven in het gebruik te veel tijds vordert, dan dat dezelve, bij verkiezing, steeds zoude kunnen gebezigd worden.

Het naast aan de vorige handelwijze grenzende, is het onderzoek, het welk geschiedt met den dus genoemden *vochtmeter* van *Fahrenheit.* Dit werktuig drijvende op het vocht, hetwelk ten onderzoek genomen is, en bestaande uit eenen bal en een rolronden pijp of hals, heeft op deszelfs top een klein schotelwijz' vlak, op hetwelk gewigtjes geplaatst worden, tot dat de vochtmeter in de te onderzoeken vloeistof tot aan zeker teeken, in den hals ingesneden, is neergezakt. De uitgestrektheid van dezen vochtmeter, voor zoo ver dezelve in de vloeistof neerzakt, is steeds dezelfde, doch het gewigt, 't welk vereischt wordt, om het werktuig, tot op hetzelfde teeken, in elke afzonderlijke vloeistof gedompeld te houden, verschilt; hetzelve is des te grooter, hoe digter de vloeistoffen zijn, en wel zoodanig, dat de digtheid der te beproeven vloeistoffen in gelijke rede staat als de gewigten, welke den vochtmeter in dezelve, tot eene bepaalde maat gedompeld houden. Deze gewigten nu zijn gelijk aan de som van gewigt van den vochtmeter zelven,

en der gewigten, welke op het schotelwijz' vlak van het werktuig geplaatst zijn.

Maar hoewel nu dit werktuig aan het bedoeld oogmerk uitmuntend beantwoordt, is echter deze wijze van wegen of meten in het dagelijksch gebruik, niet vrij van moeijelijkheid gebleken te zijn, zoo dat hierom door de meesten de voorkeur wordt gegeven aan den *vochtmeter*, welks uitvinding reeds van zeer oude tijden afkomstig is, van welken het gewigt steeds hetzelfde is, en welke, enkel en alleen door in het vocht, dat men begeert te onderzoeken, gedompeld te worden, aantoont welke deszelfs digtheid of soortgelijke zwaarte zij.

Deze *vochtmeters* namelijk zakken meerdêr of minder diep in de vloeistoffen in, naarmate deze meerder of minder digtheid bezitten, zoodanig, dat het gedeelte van den vochtmeter, hetwelk in de vloeistof gedompeld is, naar gelang van elke bijzondere vloeistof verschillend is. Hoeveel nu de vochtmeter gezakt is, wordt door *graden*, op den *hals* van het werktuig aangewezen, gekend, en naar den *graad*, tot welken het werktuig is neergezakt, oordeelt men over de digtheid der vloeistof. Op dat ook dit naar vereisch geschiede, behooren *vooreerst* alle vochtmeters onderling te kunnen vergeleken worden, dat is, dat dezelve allen en elk afzonderlijk, van welke grootte zij ook zijn mogen, en waar ter plaatse

ook vervaardigd, steeds dezelfde digtheid der vloeistoffen aangeven, wanneer dezelve, bij de indompeling in deze, denzelfden graad op den hals van het werktuig teekenen; *ten tweede*: dat uit dezen opgegeven graad, de digtheid eener vloeistoffe, welke onderzocht wordt, kan worden gevonden, door hulp van het middel van vergelijking, hetwelk daartoe gebezigd wordt, namelijk gezuiverd of overgehaald water; *ten derde* wordt er vereischt, dat, zoo de verschillende vochtmeters met onderscheidene schalen zijn voorzien, deze onderling kunnen vergeleken worden.

Aan deze vereischten voldoet de vochtmeter, welke door ons ten gebruike der artsenijmengers is uitgedacht.

Wat men in acht te nemen hebbe, op dat deze werktuigen aan het *eerste* en *derde* der opgegevene vereischten voldoen, is door de natuurkundigen reeds opgemerkt, en komt hier niet te pas op te geven.

Ten einde voorts dezelve aan het *tweede* vereischte zal beantwoorden, moet eene tafel berekend worden van de *soortelijke zwaarte*, of *digtheden*, waaraan al de bijzondere *graden* van de schaal moeten beantwoorden.

Hoe veel het getal, of de hoegrootheid der *graden* zij, welke op den *hals* van het werktuig zijn aangeteekend, is onverschillig, doch er wordt vereischt, dat op alle vochtmeters,

welke met een' en dezelfde schaal zijn voorzien, de hoegrootheid of uitgestrektheid van elken *graad*, in eene standvastige betrekking zij tot de uitgestrektheid van den *bol*, welke zich tot aan het begin der *schaal* (gewoonlijk met *nul*, *zero* geteekend), uitstrekt. Daar nu over de uitgestrektheid of grootte der graden op de schaal aangeteekend, geoordeeld wordt uit derzelver hoogte, is het vooral noodig, dat de hals des vochtmeters naauwkeurig rolrond gemaakt zij, en dat het werktuig zelve loodlijnig drijve op de vloeistoffen. Zoo deze vereischten, van welke de eerste zoo moeijelijk te bereiken is, dat dezelve, in den strengsten zin, ter naauwernood, in werktuigen van dezen aard, van glas vervaardigd, gevonden wordt, ontbreken, is de vochtmeter niet volkomen. Het is derhalve bovenal noodig, dat de hals van den vochtmeter vervaardigd worde uit een glazen buis, van welke de middellijn over de geheele lengte steeds, zoo veel mogelijk, dezelfde is. Voorts moet dezelve bestaan uit een dubbelen bol, een meer grooten en bovensten, en eenen kleineren en ondersten; in welken laatsten, tot het behouden van het evenwigt des werktuigs in de vloeistof kwik gegoten wordt, volgens de 1ste, 2de *en* 3de *afbeelding der bij dit werk gevoegde tafel.* Meer naauwkeurig zal de hals van het werktuig loodregt opgehouden blijven, zoo de bol met

kwik, dan wel zoo dezelve met eenige zware ligchamen, b. v., hagelkorrels wordt beladen.

Men vervaardige vervolgens voor elken vochtmeter eene eigene schaal, en vervaardige deze naauwkeurig naar eene zelfde maat; immers, indien dit niet geschiedt, zal het werktuig niet geschikt zijn ter vergelijking met andere vochtmeters, en hierdoor naauwelijks eenige nuttigheid bezitten.

Aan den beroemden parijschen scheikundigen *Baumé*, welken wij in het vervaardigen van ons, tot gewoon gebruik bestemd, werktuig, voornamelijk gemeend hebben te moeten volgen, komt de lof toe, van het eerst de wijze te hebben voorgesteld om twee, overal en gemakkelijk waar te nemen punten (*vaste* punten geheeten), te vinden, volgens welke, eens gesteld zijnde, eene vaste wijze van verdere verdeeling der geheele schaal mogelijk is. Het eerste dezer punten verkrijgt men, door waartenemen de hoogte, op welke de vochtmeter in *gezuiverd* water nederdaalt; het tweede, uit eene zelfde waarneming der hoogte, op welke dezelve in *zout water*, volgens eene vaste bepaling gereed gemaakt, staan blijft; gelijk men zulks kan zien bij *Baumé*, *Éléments de Pharmacie*, pag. 343. *edit. septième.*

De grondbeginsels, volgens welke eene zoodanige *vergelijkings-schaal* moet vervaardigd worden, zijn de volgende:

Het eerste punt, hetwelk het zuiver water teekent, moet met o (*nul*) worden aangewezen, en de tusschenruimte tusschen dit punt en het tweede, hetwelk zout water aanwijst, behoort verdeeld te worden in tien gelijke deelen, zoo dat het tiende deel of getal, juist in dit tweede punt treft; dit geschied zijnde, beantwoordt elk gedeelte van de verdeeling aan *één* graad. Op gelijke wijze en volgens dezelfde maat geschiedt de verdeeling van de lengte der geheele buis, zoo wel naar boven als naar beneden; waardoor de betrekking der graadverdeeling tot den bol van het werktuig steeds dezelfde is, dat is, men heeft eene schaal geschikt tot eenen vergelijkenden vochtmeter.

Het teeken o, hetwelk men door behulp van het zuiver water gevonden heeft, nu geplaatst zijnde op het midden der schaal, of althans op eenen geschikten afstand van beide de uiterste einden van den hals des vochtmeters, zullen de graden, boven o aangewezen, dienen, om de soortelijke zwaarte aantegeven dier vloeistoffen, welke ligter zijn dan het water; die gene daarentegen, welke benedenwaarts afdalen, zullen dienen tot het beoordeelen dezer zelfde zwaarte van de vloeistoffen, welke zwaarder zijn dan het water.

Het blijkt hieruit dus, dat één en hetzelfde werktuig, zoo maar de schaal groot genoeg

is, dat is, zoo maar de vochtmeter met eenen genoegzamen langen hals voorzien is, dienen kan, zoo wel om de maat te nemen der vloeistoffen, welke ligter zijn dan het water, als dergenen, welke het water in zwaarte overtreffen, gelijk dit verder blijkt uit de *eerste afbeelding*. Intusschen echter wordt dus de lengte van den hals des vochtmeters noodzakelijk zoo aanmerkelijk groot, dat dezelve meer dan eene moeijelijkheid in het dagelijksche gebruik oplevert; weshalve het veel verkieslijker is, de schaal des vochtmeters te deelen in twee deelen, van welke het eerste begint van het teeken 0, of, hetgeen ons raadzamer is voorgekomen, gelijk verder blijken zal, van het getal 10 onder 0; het andere daarentegen eindigt bij het teeken 0, ten einde dus twee vochtmeters te vormen; de eerste (*Afb.* 2) het bovenste gedeelte der schaal uitmakende, zal tot het beproeven der vloeistoffen dienen, welken ligter dan het water zijn: de tweede (*Afb.* 3) het andere deel der schaal houdende, zal die gene doen kennen, welke het water in zwaarte te boven gaan.

Ten einde nu, na het bepalen der vereischten, welken wij zoo even van eenen goeden vochtmeter hebben opgegeven, eene dus genoemde vergelijkings-schaal worde vervaardigd, en de beide vochtmeters tot gebruik voor den artsenijmenger worden toegesteld, hebbe men de volgende voorschriften in acht te nemen:

1. Zorge men dat er water voor de hand zij, het welk versch, door overhaling gezuiverd is geworden, of het welk ten minste in eene gesloten flesch is bewaard gebleven.

2. Bereide men zout water op zoodanige wijze, dat één deel zeer drooge en gezuiverde zoutzure soda, of keukenzout, worde opgelost in negen deelen gezuiverd water (1), en wel met alle mogelijke behoedzaamheid. Zijnde het gewigt vooraf, in een gesloten glas, op dat er niets vervliegen kan, naauwkeurig op eene weegschaal bepaald. Beide deze vochten zullen, onder eene zelfde maat van warmte, altoos dezelfde zwaarte hebben, en kunnen op alle plaatsen, en met veel gemak in gereedheid gebragt worden.

3. Neme men twee glazen, waarvan het eene met gezuiverd water (1), het andere met zout water (2) gevuld is, en zorge, dat gedurende den loop der geheele proefneming, dezelfde graad van warmte behouden worde, en wel de zoodanige welke aan de graden van 56 tot 60 op den thermometer van *Fahrenheit* beantwoordt.

4. Dompele men den eersten der vochtmeters, welke dienen moet tot het onderzoek der vloeistoffen, welke ligter zijn dan het water (zijnde de hals van het werktuig, in welke

eene strook papier tot het aanteekenen van de graden der schaal geplaatst is, nog niet verzegeld), in het glas, waarin zich het zout water bevindt, zoodanig dat het onderste van de buis aan de oppervlakte der vloeistof beantwoordt, welke boven den bol gevonden wordt, en teekene vervolgens, op de buis of hals van den vochtmeter, deze plaats aan: voorts dompele men dezen zelfden vochtmeter in het glas, waarin het gezuiverd water is, en teekene op dezelfde wijze de plaats aan, tot aan welke het werktuig in de vloeistof neergedaald is; men zorge verder, dat aan het werktuig, bij het overbrengen van de eene vloeistof in de andere, niets van de zoutpekel blijve aanhangen.

5. Den tweeden vochtmeter, welke bestemd wordt tot het beproeven der meer zware vloeistoffen, dompele men, met eene nog opengelatene buis, waarin, even als in de vorige, eene strook papier geplaatst is, terstond in gezuiverd water, en wel zoo, dat dezelve door de meerdere zwaarte, welke in den bol wordt geplaatst, tot op eenen geringen afstand van het bovenste einde der buis, in het water in evenwigt blijve hangen; men teekene wederom als voren, op den hals van het werktuig, ook deze plaats

aan, verder late men het, met de noodige voorzorg, in het zout water (2) zakken, en teekene ook wederom hier het punt aan, waarop de buis, na de rijzing, blijft staan.

6. Men brenge verder de tusschenruimte, op beide de vochtmeters door de beide uiterste stippen (4.5) bepaald, met behulp van eenen passer op eene strook papier over, welke tot het opnemen der schaal bestemd is; men verdeele deze tusschenruimte in tien gelijke deelen, welke elk één graad moeten uitmaken. Op de schaal voorts van den vochtmeter, bestemd tot het onderzoek der vloeistoffen, welke ligter zijn dan het water, plaatse men de graden, van het teeken o, of het punt van gezuiverd water, naar boven tot den vijftigsten graad, nederwaarts, daarentegen tot den tienden graad. Op de schaal daarentegen, welke voor de meer zware vloeistoffen toegesteld wordt, verlenge men de graden nederwaarts, van het teeken o, of het bovenste teeken af, tot aan de vijf-en-zeventigste graad.

7. Men rolle verder het papier op, op het welk de schaal met de nommers o, 5, 10, 15, enz. beteekend is, en plaatse hetzelve tegen de binnen-oppervlakte van den hals des vochtmeters zoodanig aan, dat in beide werktuigen, het begin der schaal, of het

teeken o, beantwoorde aan dat teeken, tot hetwelk de vochtmeter in gezuiverd water is nedergezakt, terwijl de tiende graad onder o overeenkomt met het teeken, waarop hetzelfde werktuig in zout water is blijven staan.

8. Eindelijk sluite, of gelijk de scheikundigen zich uitdrukken, verzegele men *hermetisch*, de halzen der vochtmeters. Alzoo zullen dezelve tot een vergelijkend onderzoek, ten gebruike der artsenijmengers, uitmuntend toegesteld zijn, over welke toestelling men daarenboven, ten allen tijde, het oordeel zal kunnen vellen door dezelve beurtelings in gezuiverd (1) en in zout water te dompelen.

Zeer gemakkelijk kunnen ook onze vochtmeters, ten gebruike der artsenijmengers, met die van *Baumé* vergeleken worden, gelijk uit de tafel blijkt. Dezelve verschillen van de laatste alleen hierin; ten *eerste*, dat onze eerste schaal tien graden onder o afdaalt, welke graden dus beantwoorden aan de tien eerste graden van den vochtmeter, welke *Baumé* tot het onderzoek der zouten heeft vervaardigd, maar verder nog ten *tweede*, dat o of het begin van onze schaal, gelijk staat met het teeken, waarop dezelve in gezuiverd water staan blijft, aan welk teeken wederom, op de schaal van *Baumé*, tot het onderzoek der vloeistoffen, welke ligter zijn dan het water, de tiende graad beantwoordt, zoodanig, dat de getallen,

door onzen vochtmeter aangegeven, steeds tien éénheden minder of kleiner zijn, dan die, welken door den vochtmeter van *Baumé* worden aangewezen. Doch de voornaamste reden, welke ons tot deze toestelling der schaal heeft bewogen, is, dat overal de digtheid van het water voor de eenheid wordt aangenomen. Daarenboven stemmen op deze wijze beide de vochtmeters met elkander overeen, de eene namelijk door ligtere, de andere door zwaardere vochten; en de tien graden, welke onder o gevonden worden op den eersten, dienen tot hetzelfde gebruik, als de tien eersten van den tweeden vochtmeter.

Meer verschillende van de door ons vervaardigde vochtmeters, zijn die, welke de *Inspectoren van het Collegium Medicum, te Amsterdam*, ten gebruike der *nieuwe Amsterdamsche Apotheek*, in het jaar 1792, hebben voorgesteld en doen vervaardigen.

Deze toch deugen niet alleen niet tot het onderzoek van vloeistoffen, welke het gezuiverd water in zwaarte overtreffen, maar missen daarenboven op de schalen, de beide gemelde vaste punten, welke van eene volstrekte noodzakelijkheid zijn. Wij bekennen, dat het hieruit ontstaan gebrek verminderd is geworden, door alle vochtmeters, waarvan zich de artsenijmengers moesten bedienen, door een en denzelfden kunstenaar, en onder goedkeuring van het

Amsterdamsche Collegium te doen vervaardigen. Dan, daar iets dergelijks, met minder schik voor geheel het land kon geschieden, en het daarenboven verkieslijker was, dat overal, en door elken kunstenaar vochtmeters voor artsenijmengers konden vervaardigd, en volgens eenen vasten regel beoordeeld worden, en derhalve door eene eenvoudige proeve, niet op enkel gezag, de deugdelijkheid van dusdanig een werktuig konde blijken, hebben wij best geoordeeld, onze wijze van schalen te vervaardigen, voor te dragen.

Wij hebben echter naast de vergelijkende tafel van onze vochtmeters met die van *Baumé*, tevens bij dezelve geplaatst eene vergelijking van dezen met den Amsterdamschen vochtmeter, ten einde dezelve voornamelijk hem te stade kwame, bij welken dit werktuig reeds voorlang in gebruik mogt geweest zijn. Voorts is deze vergelijking opgemaakt uit proeven door ons met den vochtmeter van *Baumé*, en den Amsterdamschen in het werk gesteld.

Deze tafel dient voornamelijk tot het volgende gebruik:

1. De graad bekend zijnde, tot welken onzen vochtmeter in het vocht is doorgezakt, wordt door het aangeteekende getal aangegeven, welke deszelfs *soortelijke zwaarte* is met betrekking tot het gezuiverde water.

2. Is deze soortelijke zwaarte van het vocht bekend,

bekend, zoo duidt de graad, die aan deze zwaarte beantwoordt, de maat van het doorzakken, of den graad, op den vochtmeter zelfs geteekend, aan.

3. De graad bekend zijnde van onzen vochtmeter, ten gebruike der Artsenijmengers, vindt men zeer gemakkelijk op den vochtmeter van *Baumé*, en den Amsterdamschen, den graad, welke aan dezelve beantwoordt, door slechts op te teekenen den graad, welke met de toegekende eigenaardige zwaarte van het vocht het naast overeenkomt. Laat, b. v. het vocht zijn 25 graden volgens onzen vochtmeter; men vrage nu verder naar de graden, welke aan dezen graad beantwoorden op den Amsterdamschen vochtmeter, en dien van *Baumé*. Zoo vindt men bij den 25sten graad der eerste kolom, de digtheid of zwaarte gelijk aan 852. Op dit nommer past in de tweede kolom de plaats midden tusschen den 28sten en 29sten graad, of $28\frac{1}{2}$ graad, daar dezelve wederom in de derde kolom gelijk staat met den graad, geteekend 35.

Zoo derhalve onze vochtmeter in het vocht blijft staan op 25 graden, zal hij op het Amsterdamsche werktuig tot $28\frac{1}{2}$ graad, en op dat van *Baumé* tot 35 graden nederzakken.

4. Omgekeerd daarentegen bekend zijnde de graad die het Amsterdamsche werktuig, en dat van *Baumé* aanduidt, kan men op dezelfde wijze den overeenkomenden graad op onzen vochtmeter vinden. Men zoeke b. v. naar den graad, welke op onzen vochtmeter overeenkomt met den 34sten graad van den Amsterdamschen vochtmeter; men zal bevinden, dat de digtheid, op den 34sten graad van het Amsterdamsche werktuig aangeteekend, gelijk is aan 829. Nu beantwoordt aan deze zwaarte van 829 of 828 de 30ste graad van onzen vochtmeter; met andere woorden, de 34ste graad op den Amsterdamschen vochtmeter wijst dezelfde digtheid aan, als de 30ste graad op onzen vochtmeter, en de 40ste op dien van *Baumé*.

III. DE VOORNAAMSTE PROEFMIDDELEN, WELKE IN DE WINKELS BEREID EN VOORHANDEN MOETEN ZIJN.

Ter ontdekking van loogzouten.

1. Aftreksels van blaauwe bloemen, bepaaldelijk van de bloemen der riekende viool.
2. Papier door een aftreksel van kurkuma, geel geverwd.
3. Papier, door een aftreksel van lakmoes geverwd en door azijnzuur rood gekleurd.
4. Een versch aftreksel van roode kool.
5. Zoutzuur tweede kwik-oxyde, in gezuiverd water opgelost.

Ter ontdekking van vrije zuren.

6. Een aftreksel van lakmoes en blaauwe bloemen, vooral van de riekende viool.
7. Papier door een aftreksel van lakmoes geverwd.
8. Koolstofzure potasch, in gezuiverd water opgelost.
9. Zoutzure zwaaraarde
10. Salpeterzure zwaaraarde
voor het zwavelzuur in den vrijen en gebonden staat.
11. Salpeter zuur zilver
12. Salpeter zuur lood
voor het zoutzuur, in den vrijen en gebonden staat.

— van verschillende zuren, zoo vrije als gebondene.

13. Zeer zuiver salpeter-zuur, ten einde phosphor-zuur en wijnsteenzuur van zwavelzuur te onderkennen, in zamengestelde nederplofzels uit aardachtige en metaalachtige zouten.
14. Kalkwater, of zwaaraarde-water, voor koolstof zuur gas, voornamelijk in bronwaters.

— van aard en metaalachtige zouten, vooral bij het onderzoek van water.

15. Eene oplossing van witte zeep, in alkohol, met eene gelijke hoeveelheid gezuiverd water verdund.
16. Zuivere vloeiende potasch, en 8.
17. Zuringzure potasch, voor de kalk.

— van het zuurstofgas des dampkrings, in water bevat.

18. Zwavelzuur ijzer, of ijzer zout, versch bereid en in gezuiverd water opgelost.

Ter ontdekking van zwavel-waterstofgas.	11, 12, en azijn zuur lood.
—— van het zamentrekkend beginsel der planten.	19. Zwavelzuur ijzer, voor lang bereid.
—— van het looi-beginsel.	20. Eene oplossing van dierlijke gelei.
—— van het extractif en slijmig beginsel der planten.	21. Eene oplossing van salpeterzure kwik.
—— van het ijzer.	22. Tinktuur van galnoten.
	23. Eene oplossing van blaauwzure ijzer potasch.
—— van het lood.	24. Zwavel waterstofzuur en zwavel-waterstof houdende ammonia, met bijvoeging van eenige druppelen zoutzuur.
—— van het rattekruid.	25. Zwavelwaterstofzuur, en eene verzadigde oplossing van koperoxyde in vloeijende ammonia.
—— van het koper.	26. Vloeijende ammonia, en eene gladde ijzeren staaf.
—— van zouten, die in alkohol niet oplosbaar zijn.	27. Alkohol.

EERSTE AFDEELING.

GENEESKUNDIGE WINKEL-VOORRAAD.

ZELFSTANDIGHEDEN UIT HET RIJK DER DELFSTOFFEN.

ALUINAARDE EN POTASCH (OVERZWAVELZURE.)
SUPERSULPHAS ALUMINAE ET POTASSAE.

RUWE ALUIN.
ALUMEN CRUDUM.

Een zeer zamentrekkend zout, van een' zoeten nasmaak, voornamelijk uit zwavelzuur, aluinaarde en potasch of ammonia bestaande. Het moet half doorschijnend, ongekleurd met achtzijdige kristallen zijn, in het water zich geheel laten oplossen, en in het vuur tot eene witte sponsachtige stof opzwellen.

AMMONIA. (ZOUTZURE)
MURIAS AMMONIAE.

AMMONIAK ZOUT.
SAL AMMONIACUS.

Een zout uit zoutzuur en ammonia bestaande; het is witachtig, komt voor onder de gedaante van rondachtig uitgeholde koeken, heeft eenen zoeten nasmaak, vervliegt geheel in een sterk vuur, en vervloeit niet in de lucht. Eene oplossing van hetzelve moet de kleur van blaauw papier naauwelijks iets veranderen; en door er eene oplossing van onderkoolstofzure potasch of zoutzure zwaaraarde bij te voegen, niet troebel worden. Het moet opgeheven, niet gesmolten zijn.

ARSENIKIG ZUUR.
ACIDUM ARSENICOSUM.

RATTENKRUID.
ARSENICUM ALBUM SUBLIMATUM.

Eene zamengepakte zeer zware, ondoorschijnende, witte broze stof, welke op de doorbraak glanzig, van eenen scherpen zoetachtigen smaak en allervergiftigendst is, zich in water laat oplossen, op eene glimmende kool gestrooid, als een witten rook vervliegt, en eenen knoflook-reuk

verspreidt; zij besmet de gepolijste oppervlakte der metalen, welke aan dezen rook blootgesteld worden, met eene witte vlek: op eene gloeijende koperen plaat laat zij eene zwarte vlek na, welke naauwelijks uit te wisschen is.

BARNSTEEN.
SUCCINUM.

GELE AMBER.
AMBRA FLAVA.

Een vaste aardhars, die van eenen plantaardigen oorsprong schijnt te zijn; zij is broos, geel, rood of witachtig, op de breuk effen, door wrijving wordt zij elektrisch, en geeft, wanneer zij tot poeder gewreven wordt, eenen aangenamen reuk van zich; de beste soort is de gele of citroenkleurige doorschijnende, welke, op het vuur gestrooid, smelt, en met eenen aangenamen reuk verbrandt.

BISMUTH.
BISMUTHUM.

Een broos blinkend metaal, van een bladerig weefsel, van eene witte, naar het roode zweemende kleur, op een zacht vuur smeltende, en in salpeterzuur oplosbaar.

BITTERAARDE. (ZWAVELZURE)
SULPHAS MAGNESIAE.

BITTER BUIKOPENEND ZOUT.
ENGELSCH ZOUT.

EPSOMS ZOUT.
SAL CATHARTICUS AMARUS, SAL ANGLICANUS, SAL EBSHAMENSIS.

Een zout, uit zwavelzuur en bitteraarde bestaande, het is wit, met kleine zuilvormige kristallen, van eenen scherpen bitteren smaak, het lost zich gemakkelijk in water op, en wordt dan door bijvoeging van eene warme oplossing van onderkoolstofzuur loogzout troebel, met hetzelve is steeds zoutzure bitteraarde verbonden, waardoor het in de open lucht vervloeit.

BOLUS. (ARMENISCHE)
BOLUS ARMENA.

Eene geel roode, op het gevoel vette en gladde, aan de tong klevende klei.

GOUD. (BLAD-)
AURUM FOLIATUM.

Zuiver goud, tot zeer dunne bladen geslagen, alleen in overzuurd zoutzuur en salpetrigzuurzoutzuur oplosbaar.

KALK. (GEWONE)
CALX VENALIS.

LEVENDIGE KALK.
CALX VIVA.

Zij wordt uit kalksteen door hevig branden bereid; zij moet bijtend en ligt zijn, op het aanslaan geluid geven, het water gretig inzuigen, met hetzelve vereenigd, zeer heet worden en tot poeder overgaan; in de open lucht vervallen, met zuren weinig of niet opbruisen.

Door branding verkrijgt men ook eene goede kalk uit de schalen der schelpdieren.

KALK. (ONDERKOOLSTOFZURE)
SUBCARBONAS CALCIS.

WIT KRIJT.
CRETA ALBA.

Eene witte, drooge, wrijfbare, smeltende, het water inzuigende zelfstandigheid. Hetzelve moet ligt en niet zandig zijn, en zich gemakkelijk in koud salpeter zuur laten oplossen.

WIT MARMER.
MARMOR ALBUM.

Een vaste kalksteen, uit bijna kristalvormige ongeregeld zamengevoegde schubben bestaande, en waarin geene vlekken of aderen te zien zijn.

KOPER.

CUPRUM, VENUS.

Een rekbaar, blinkend, roskleurig metaal, hetwelk in de open lucht en in het water een' groenen roest krijgt, met eene groene vlam brandt, en aan de vloeijende ammonia eene blaauwe kleur mededeelt.

KOPER (ONDERAZIJNZUUR)

SUBACETAS CUPRI.

KOPERROEST OF SPAANSCH GROEN.

AERUGO seu VIRIDE AERIS.

Het moet eene naar het blaauwe hellende kleur hebben, droog zijn, in de open lucht niet wegsmelten, geen zouten smaak hebben, en geheel in azijnzuur oplosbaar wezen.

KOPER. (ZWAVELZUUR)

SULPHAS CUPRI.

BLAAUWE VITRIOOL OF CYPRISCHE VITRIOOL.

VITRIOLUM COERULEUM seu CYPRIUM.

Een zout uit zwavelzuur en het tweede koperoxyde bestaande, van eene fraaije blaauwe of saffier kleur, en eenen scherpen, wrangen,

walgelijken metaalsmaak, in de open lucht, op de oppervlakte witachtig, doch niet geelachtig wordende.

KWIK.
HYDRARGYRUM.

LEVENDIG ZILVER OF KWIK.
ARGENTUM VIVUM seu MERCURIUS.

Het behoort helder te glanzen en met volmaakt kogelronde bolletjes te vlieten; met overgehaald water gewreven, dit niet morsig te doen worden. Uit het eene drooge glas in het andere dikwijls overgegoten, geen vliesje op de oppervlakte te bekomen, en op het vuur langzaam, doch geheel te vervliegen.

KWIK (ROODE TWEEDE GEZWAVELDE)
DEUTOSULPHURETUM HYDRARGYRI RUBRUM.

KUNSTVERMILJOEN IN STUKKEN.
CINNABARIS FACTITIA IN MASSIS.

Deze bereiding moet in de winkels in stukken voorkomen, welke door den Artsenijmenger tot poeder worden gewreven. Deze stukken moeten zamengepakt zijn, een kristalachtig weefsel en donker roode kleur hebben, tot poeder wrijf-

baar zijn, en in sterk vuur geheel vervliegen. Op eene gloeijende kool geworpen, moet het vermiljoen eenen zwavelachtigen reuk verspreiden, en met eene heldere blaauwe, geenszins roode, vlam branden.

LOOD.

PLUMBUM, SATURNUS.

Een rekbaar week metaal, van eene dof blaauwe snel veranderlijke kleur, 't geen door wrijving eenen bijzonderen reuk van zich geeft.

LOOD. (AZIJNZUUR)

ACETAS PLUMBI.

LOODSUIKER, LOODZOUT.

SACCHARUM SATURNI, SAL SATURNI.

Een zout, bestaande uit het eerste loodoxyde en azijnzuur: het is witachtig, bijna doorschijnend, met naaldvormige kristallen, zoet, zeer zamentrekkend, in gezuiverd water geheel oplosbaar: het behoort door vochten met koolstofzuur bezwangerd, naauwelijks troebel te worden; wanneer men het op gloeijende kolen werpt, moet het niet ontploffen.

LOOD. (ONDERKOOLSTOFZUUR)
SUBCARBONAS PLUMBI.

LOODWIT.
CERUSSA.

Dit is zeer zwaar, van eene sneeuwwitte kleur, met lijnolie tot een deeg gekneed, moet het geheel tot lood in den metaalstaat terug gebragt kunnen worden.

De vervalsching met krijt moet door zoutzuur onderzocht worden.

OXYDE. (EERSTE HALFGLAZIG LOOD-)
PROTOXYDUM PLUMBI SEMIVITREUM.

GOUD-GLID.
LYTHARGYRIUM.

Een licht geel-roodachtig oxyde, 't welk schilferachtig en op het aanraken vettig is. Men make van het zoodanige geen gebruik, 't welk in vloeiende ammonia getrokken, aan deze eene blaauwachtige kleur mededeelt.

OXYDE. (ROODE TWEEDE LOOD-)
DEUTOXYDUM PLUMBI RUBRUM.

MENIE.
MINIUM.

Een helder rood oxyde; het moet een zeer fijn en zeer zwaar poeder zijn, wanneer het op

wit papier gewreven wordt, dit eenigzins geel kleuren; met vet vermengd, moet het door het vuur geheel tot metaal terug gebragt kunnen worden.

OXYDE. (NATUURLIJK ZWART LAATSTE BRUINSTEEN-)
PEROXYDUM MANGANESII NIGRUM NATIVUM.

BRUINSTEEN.
MAGNESIA NIGRA.

Een zwaar, broos, blinkend, smettend laatstmetaal-oxyde, van een vezelachtig weefsel; men kieze het zwarte, 't welk op het vuur gelegd, niet smelt, en geen' reuk van zich geeft. Wanneer men er zoutzuur opgiet, moet het, koud zijnde, dampen van overzuurd zoutzuur van zich geven. Nimmer moet men bruinsteen gebruiken, die reeds tot poeder gewreven is, zoo als deze in den handel voorkomt, daar dezelve somtijds met vreemde zelfstandigheden vervalscht wordt.

OXYDE MET KIESELAARDE (KOBALT)
OXYDUM COBALTI CUM TERRA SILICEA.

BLAAUWSEL.
SMALTUM.

Een blaauw met kieselaarde gesmolten oxyde,

tot een zeer fijn poeder gebragt door het slibben met water.

OXYDE (ROOD NATUURLIJK IJZER-)
OXYDUM FERRI NATIVUM RUBRUM.

BLOEDSTEEN.
HAEMATITES LAPIS.

Eene mijnstoffe, die zeer rijk is aan ijzeroxyde, uit vaste klompen, met fijne straalwijze vezels, bestaat, en fijn gewreven, zich als een rood poeder voordoet.

OXYDE. (GRIJS ZINK)
OXYDUM ZINCI CINEREUM, TUTIA.

Dit is zamengepakt matig zwaar, met kleine knobbels bezet, en van eene bruinachtig grijze kleur, de grijze breuk is somwijlen glanzig door bolletjes van zink in den metaalstaat, die in hetzelve gevonden worden.

OXYDE (NATUURLIJK ZINK)
OXYDUM ZINCI NATIVUM.

KALAMIJNSTEEN, KALMIJN.
LAPIS CALAMINARIS, CALAMINA.

Een zwaar zamengepakt oxyde, voornamelijk met ijzer oxyde en kieselaarde besmet, grijs van kleur, naar het licht en hoog gele, donker bruine, of roode hellende.

OXYDE. (ONZUIVER ZINK)
OXYDUM ZINCI IMPURUM.

WITNIET.
NIHIL ALBUM, POMPHOLYX.

Een oxyde, 't welk onder de herstelling van zink en het bereiden van geel koper wordt opgeheven, ligt, naauwelijks zamenhangend, wit, smakeloos, en zonder reuk is, in koud zwavelvuur moet het oplosbaar zijn.

POTASCH (SALPETERZURE)
NITRAS POTASSAE.

SALPETER.
NITRUM.

Een zout uit salpeterzuur en potasch bestaande; het doet zich voor als prismatische zeshoekige kristallen, met piramiedachtige insgelijks zeshoekige toppen, en is van eenen verkoelenden smaak. Men verkieze vooral het zuivere drooge wel gekristalliseerde zout, met brandbare zelfstandigheden vereenigd, in het vuur helder ontploffende, en dat, wanneer bij hetzelve eene oplossing van een onderkoolstofzuur loogzout gevoegd wordt, geene of althans zeer weinig aarddeelen laat vallen.

POTASCH. (ZWAVELZURE)
SULPHAS POTASSAE.

WIJNSTEEN VITRIOOL.
TARTARUS VITRIOLATUS.

Een zout uit zwavelzuur en potasch bestaande; het is wit, vast, in zeshoekige kristallen, met spitse piramiedswijze toppen, de smaak is bitterachtig, bijna walgelijk, in de open lucht moet het even min uiteen vallen als wegvloeijen, in het vuur afknappen. Men kieze zoodanig zout uit, dat goed gekristalliseerd, en niet in poeder, noch met ijzer of koper besmet is.

SODA. (ONDERBORAXZURE)
SUBBORAS SODAE.

BORAX.
BORAX.

Het wordt uit een zout, dat in Indië als zoodanig voorkomt, en Tinkal heet, door zuivering bereid. De kristallen moeten van elkander afgezonderd, zuilvormig, groot, halfdoorschijnend, glanzend en ongekleurd zijn; de smaak moet in het begin zoetachtig, daarna meer naar het bittere zweemende en loogzoutig zijn. Met zuren moet het geene opbruising veroorzaken, en opgelost zijnde, door bijvoeging van eene potasch loog, geen bezinksel laten vallen.

SODA. (ZOUTZURE)
MURIAS SODAE.

GEMEEN ZOUT, ZEEZOUT, KEUKENZOUT.
SAL COMMUNIS, SAL MARINUS, SAL CULINARIS.

Een zout uit zoutzuur en soda bestaande, wit van kleur, zout van smaak, het heeft taarlingsche doorschijnende kristallen, die in eene drooge lucht noch uit een vallen, noch ligt vervloeijen.

SODA. (ZWAVELZURE)
SULPHAS SODAE.

WONDERZOUT VAN GLAUBER.
SAL MIRABILIS GLAUBERI.

Een zout uit zwavelzuur en soda bestaande, wit, doorschijnend, in groote prismatische kristallen, van eenen eerst verkoelenden, daarna meer bitteren smaak; gemakkelijk in water op te lossen; eene heldere oplossing van hetzelve moet door onderkoolstofzure loogzouten niet troebel worden, het ontploft of knapt in het vuur niet af, maar het smelt; in de open lucht valt het uiteen. Men vermijde het zout, dat met bruinsteen of ijzeroxyde besmet is.

SPIESGLANS. (NATUURLIJK GEZWAVELDE)
SULPHURETUM STIBII NATIVUM.

RUWE SPIESGLANS.
ANTIMONIUM CRUDUM.

Eene zware vaste stoffe, welke schitterende naaldvormige blaauw-grijze stralen, of kristalachtige strepen vertoont, in het vuur smeltende, een' reuk als van brandende zwavel van zich geeft, en eindelijk geheel en al vervliegt. Het breedste gedeelte van den kegel of koek, zoo als die uit de erts gesmolten wordt, is sponsachtig, ligt, onzuiver, en moet wegens de geringe hoeveelheid van metaaldeelen worden verworpen. Hetgeen van den kegel overig is moet gelijkmatig tot poeder gewreven worden.

STEENOLIE.
PETROLEUM.

Eene vloeibare gele of roodachtige aardhars, den reuk van barnsteen, en een' scherpen smaak hebbende, in wijngeest onoplosbaar.

Zij moet van de zwarte steenolie onderscheiden worden, welke dikker is en sterker ruikt.

TIN.
STANNUM; JUPITER

Een rekbaar, wit, bijna zilverkleurig week metaal, 't welk zich met een zeker gekraak laat buigen. Tot artsenijmengkundig gebruik is die soort de beste, welke van Malacca en Banca komt. De eerste heeft den naam van *tin in inktkokers.* De laatste komt in groote, langwerpige, balkvormige, zware blokken voor. Men hoede zich voor die soort, welke hier te lande door de werklieden gebezigd wordt om keukengereedschappen te vervaardigen, dewijl zij dezelve, tot groot nadeel der gezondheid, met lood vermengen; men wachtte zich ook voor het engelsche tin, hetwelk met koper en bismuth besmet is.

IJZER.

FERRUM, MARS.

Een grijs-blaauwkleurig metaal, dat door den zeilsteen wordt aangetrokken. Het gewone ijzervijlsel is dikwijls met koperdeelen besmet, hetgeen echter door vloeijende ammonia, welke daardoor eene blaauwe kleur verkrijgt, gemakkelijk ontdekt wordt.

IJZER MET ALUINAARDE. (BLAAUWZUUR)

PRUSSIAS FERRI CUM ALUMINA.

BERLIJNSCH BLAAUW.

COERULEUM BEROLINENSE.

Het moet eene heldere zeer donkerblaauwe kleur hebben, ligt zijn, de breuk moet niet glanzig zijn, en hetzelve gemakkelijk tot poeder kunnen gewreven worden.

IJZER. (ZWAVELZUUR)
SULPHAS FERRI.

GROENE VITRIOOL, IJZER VITRIOOL.
VITRIOLUM VIRIDE MARTIS.

Een zout uit zwavelzuur en ijzer oxyde bestaande, van eene groene kleur, en eenen zamentrekkenden smaak, met ruitvormige of zeskantige kristallen. Behalve de gewone Engelsche vitriool, is er nog eene Hongaarsche en Romeinsche soort, die men tot geneeskundig gebruik echter niet moet bezigen. De artsenijmenger moet dit zout zelf bereiden, daar het zoodanige, dat dagelijks verkocht wordt, meestal onzuiver is.

ZILVER. (BLAD-)
ARGENTUM FOLIATUM.

Zuiver zilver, tot zeer dunne bladen geslagen, wanneer het met vloeijende ammonia vermengd wordt, moet er geene blaauwe kleur ontstaan.

ZILVER. (KAPEL-)
ARGENTUM CUPELLATUM.

Een blank, fraai, glanzig, klinkend, rekbaar metaal: het moet met salpeterzuur eene heldere oplossing maken, die door het bijvoegen van ammonia niet blaauw wordt.

ZINK.
ZINCUM.

Een weinig rekbaar metaal, 't welk zich als platen of tegels voordoet, eenen blaauwen, bijna zilverachtigen glans heeft, taai en op het vuur smeltbaar is; met eene bleekgroene vlam brandt, en voor het grootste gedeelte zich in de gedaante van witte vlokken laat opheffen. Men kieze het Indische of Luiksche zink, nimmer dat van Goslar, daar dit laatste met verschillende andere metalen, vooral met ijzer en koper besmet is.

ZINK. (ZWAVELZUUR)
SULPHAS ZINCI.

WIT VITRIOOL, ZINK VITRIOOL.
VITRIOLUM ALBUM, VITRIOLUM ZINCI.

Een zout uit zwavelzuur en zink-oxyde bestaande: het is witachtig, zeer zamentrekkend van smaak; komt in kegelvormige korrelige klompen voor, die naar suiker zweemen. Het geen men koopt is meestal met ijzer of andere metaaldeelen besmet. Tot artsenijmengkundig

gebruik moet men het of zelf bereiden of zuiveren.

ZWAARAARDE. (ZWAVELZURE)
SULPHAS BARYTAE.

ZWAAR SPAATH.
SPATHUM PONDEROSUM.

Een zout, uit zwavelzuur en zwaaraarde bestaande, als zoodanig in de natuur voorkomende, zeer zwaar, broos met bladerige prismatische ruitvormige kristallen, van een' glasglans, in water onoplosbaar. Men kieze die soort, welke zich wit voordoet, zonder dat er metaaldeeltjes aanhangen.

ZWAVEL.
SULPHUR.

GEWONE ZWAVEL.
SULPHUR VULGARE.

Deze wordt door opheffing uit kiesachtige zelfstandigheden bereid. De onregelmatige klompen worden vervolgens gesmolten, en men geeft ze de gedaante van vaste, citroengele, of geelgroenachtige cilinders, die op het vuur geworpen met eene blaauwe vlam branden, en eenen zuren verstikkenden damp geven. Zwavel, die eene roodachtige kleur heeft, moet verdacht

worden, van met rattenkruid bezwangerd te zijn, hetgeen men ontdekt, wanneer zij met salpeter gebrand, en daarna in water opgelost, door salpeterzuur zilver als een rood poeder wordt neergeploft. Door opheffing gezuiverd, is zij onze gewone gezuiverde zwavel, gewoonlijk bloem van zwavel.

ZWAVELZUUR.

ACIDUM SULPHURICUM.

VITRIOOLZUUR OF VITRIOOL OLIE.

ACIDUM VITRIOLICUM seu OLEUM VITRIOLI.

Een vloeijend zuur, van een olieachtig voorkomen, met water vermengd, eenen aanmerkelijken graad van hitte ontwikkelende: het moet doorschijnend zijn, geen bezinksel laten vallen, en zes en zestig graden houden. Hetgeen in Duitschland uit zwavelzuur ijzer verkregen wordt, is donkerder van kleur, geeft eenen zwaveligen reuk van zich, en is somwijlen met ijzer of koperdeelen besmet. Hetgeen elders door de verbranding van zwavel bereid, en meestal hier te lande gebruikt wordt onder den naam van Engelsche vitriool-olie, is minder sterk dan de vorige soort, helderder, dampt niet in de open lucht, doch is dikwijls met looddeelen besmet.

ZELFSTANDIGHEDEN UIT HET PLANTENRIJK.

AALBEZIE. (ROODE)
RIBES RUBRUM.

Een heester, die van zelf in de kreupel- en andere bosschen, en op meer plaatsen van ons vaderland groeit, en menigvuldig in de tuinen gekweekt wordt.

ROODE AALBEZIE, de versche beziën.
RIBES RUBRUM.

Verkoelende, zuurachtig-zoete, kogelronde, als een erwt groote, genavelde, saprijke, fraai roode bezien. Zij worden door kweeking grooter.

AALBEZIE. (ZWARTE)
RIBES NIGRUM.

Een heester, die op lage plaatsen en bij beken van zelf groeit en in de tuinen gekweekt wordt.

ZWARTE AALBEZIE, de versche beziën en bladen.
RIBES NIGRUM.

De beziën zijn zwart, kogelrond, van de grootte van eene erwt en iets meer, genaveld,

glimmend. Zij bevatten een donker bloedkleurig vocht, dat eenen min aangenamen muffen reuk en zoetachtigen smaak heeft.

ACACIA. (WARE)
ACACIA VERA.

Een boom in verschillende streken van Afrika gemeenzaam.

GOM, ARABISCHE GENAAMD.
GUMMI ARABICUM.

Het zijn kluitjes van verschillende grootte, welke droog, hard, rimpelig, op de breuk glinsterend, bijna doorschijnend geel of roodachtig van kleur en slijmig zijn. Men verwerpe de morsige, roode, bruine en zwartachtige stukken, die in water moeijelijk smelten.

AGRIMONIE. (GEMEENE)
AGRIMONIA EUPATORIA.

Eene voortdurende plant, in zonachtige weiden aan heggen en open wegen te vinden.

AGRIMONIE, het kruid.
AGRIMONIA.

Dit kruid is van een bijna specerijigen, ligt

bitteren, eenigzins wrangen smaak. De bladen zijn afgebroken gevind, de blaadjes eirond, gezaagd, met een gesteeld topblaadje.

ALANT. (GEMEEN)
INULA HELENIUM.

Eene voortdurende plant in vette en vochtige weiden, men kweekt ze in de tuinen.

ALANT, de wortel.
HELENIUM, *ENULA*.

Eene spilvormige, vleesige, dikke wortel, wanneer dezelve versch is, van buiten bruin, gedroogd zijnde, lichter van kleur, van binnen wit, stijfselachtig en scherp-bitterachtig.

ALOË. (SOCOTRIJNSCHE)
ALOË SOCOTRINA.

Eene voortdurende plant uit Oost-Indië en Zuid-Afrika.

SOCOTRIJNSCHE ALOË, het drooge extract.
ALOË SUCCROTRINA.

Het is zwartachtig rood, purper glanzig, blinkend, doorschijnend, tot poeder gewreven van eene goudgele kleur en schitterende; de

smaak is bitter specerijig, de reuk specerijig, en als die der myrrhe; het is in verdunden wijngeest oplosbaar.

Aan de Kaap de Goede Hoop verzamelt men eene andere soort van Aloë, die met de socotrijnsche overeenkomst heeft, uit het gedroogde sap van de bladen der *Aloë spicata*: deze soort wordt de kaapsche genoemd; zij is minder doorschijnend dan de socotrijnsche, de reuk minder aangenaam specerijig, en de kleur van het poeder is oker, en niet goudgeel.

ALOË. (GEWONE)
ALOË VULGARIS.

Een heester die op Barbados, Jamaica, aan de Kaap de Goede Hoop en in Oost-Indië gevonden wordt.

HET GEDROOGDE EXTRACT, gewoonlijk *LEVER-ALOË*.
ALOË HEPATICA.

De lever-aloë is donkerder van kleur, harder, drooger, zwaarder, niet zoo blinkend als de socotrijnsche of kaapsche; zij is daarenboven niet doorschijnend, van een' meer walgelijken bitteren smaak, en van een sterkeren, doch minder aangenamen reuk.

ROS ALOË.
ALOË CABALLINA.

Heeft een' alleronaangenaamsten stank; derzelver donkerder kleur, en zigtbare onzuiverheid, doen haar genoegzaam van de overige soorten onderkennen.

ALPINIE. (GALANG)
ALPINIA GALANGA.

Eene voortdurende plant in Oost-Indië.

KLEINE GALANG, de wortel.
GALANGA MINOR.

De wortel is takkig, knoopig, rond, en met dwarsche ringen omgeven, van buiten zoo wel als van binnen donkerros van kleur, van een' scherpen specerij-smaak.

ALPINIE. (KARDAMOM)
ALPINIA CARDAMOMUM.

Eene voortdurende plant op bergachtige plaatsen van Malabar.

KLEINE KARDEMOM, het zaad.
CARDAMOMUM MINUS.

In eene driekleppige en vliezige schel, zijn

hoekige rimpelige zaden van velerlei gedaante besloten, gebroken zijnde, geven zij eenen specerijigen en sterken reuk van zich; de smaak is aangenaam geurig, bitterachtig, scherp en kamferachtig. Men moet de zaden in hunne schel bewaren.

ALSEM. (AVERUIT)
ARTEMISIA ABROTANUM.

Eene voortdurende plant in Nederlandsch zuidelijk gedeelte en het Oosten.

AVERUIT, het kruid, de toppen.
ABROTANUM.

Het kruid is bitter, geurig, met zeer talrijke borstelige bladen. Door aankweeken worden de krachten van hetzelve versterkt.

ALSEM. (WARE)
ARTEMISIA ABSINTHIUM.

Eene inlandsche voortdurende plant, die in de tuinen gekweekt wordt.

GEMEENE ALSEM, het kruid, de toppen.
ABSINTHIUM VULGARE.

Een zeer bitter, geurig kruid, dat versch

zijnde, min of meer bedwelmt, met zamengestelde kleine bijna kogelronde, hangende bloemen, het ontvangbed is vlokkig, en de blaadjes zijn zamengesteld en veelsnedig.

ALSEM. (WORMDRIJVENDE EN ARABISCHE)

ARTEMISIA CONTRA ET ARTEMISIA IUDAICA.

Oost-Indische heestertjes, die in Persie, Syrie en Palestina veelvuldig voorkomen.

ZEVERZAAD, de toppen, gewoonlijk het zaad genoemd.

SANTONICUM, CINA, SINA, CONTRA, ZEDOARIA.

Het zijn kleine, langwerpige, geelachtig groene ligchaampjes, met een' bitteren scherpen smaak; men onderscheidt hetzelve van het zaad der gemeene reinevaren door hunne grootte, reuk en het tusschengemengd kaf.

AMANDEL. (GEWONE)

AMYGDALUS COMMUNIS.

Een boom, welke in het noorden van Africa in 't wild groeit; in Italie, Frankrijk en Sicilie wordt dezelve in overvloed gekweekt, en verdraagt ons klimaat wel.

DE ZOETE EN BITTERE PITTEN, gewoonlijk ZOETE EN BITTERE AMANDELEN.

ZOETE AMANDELEN.

Men verschaffe zich de Italiaansche of Florentijnsche, die langer en aangenamer van smaak zijn. Men moet de aangestokene, gebrokene, vunse of oude verwerpen.

DE BITTERE AMANDELEN komen met de zoete overeen, maar de smaak van dezelve is bitter. Men moet ze beide met de buitenste schel bewaren.

AMANDEL (PERSIK)
AMYGDALUS PERSICA.

Een boom die in Persien wast, doch bij ons veelvuldig gekweekt wordt.

PERSIK, de bloemen.
PERSICA.

Roodachtig wit van kleur, van een' zachten reuk en bitteren amandelsmaak.

AMBERBOOM. (VLOEIJENDE)
LIQUIDAMBAR STYRACIFLUA.

Een boom der warme streken van Noord-America.

VLOEIJENDE

VLOEIJENDE STYRAX, een balsem.
STYRAX LIQUIDA.

De balsem heeft de dikte van honig, is grijs naar het groene hellende, scherp, specerijig.

AMMONIAK-GOM, eene Gom-hars.
AMMONIACUM GUMMI.

Deze gomhars is, wanneer zij versch is, van een witachtig gele kleur, met melkwitte korrels; wanneer zij echter ouder is, bestaat zij uit eene geelachtige of rosachtige zelfstandigheid, met roodachtige korrels doormengd; de reuk is sterk, balsemachtig, walgelijk, de smaak zoetachtig en ligt bitter. Men moet zoodanige verwerpen, welke met vreemde deelen besmet is.

WILLDENOW heeft beweerd, dat de Gom-Ammoniak uit den GOMGEVENDEN BEERENKLAAUW (HERACLEUM GUMMIFERUM) bereid wordt; maar hare ware oorsprong is tot dus verre nog twijfelachtig.

ANEMONE. (VELD)
ANEMONE PRATENSIS.

Eene voorjaarsplant, op dorre zonachtige velden, in Duitschland groeijende.

VELDKEUKENSCHELLE, het bloeijende kruid.
PULSATILLA NIGRICANS.

Het kruid is allerscherpst en brandend; heeft een' omwonden bloemsteel, aan de punt terug gebogen bloembladen, en dubbelvinnige bladen. Het is niet ongelijk aan de GEMEENE ANEMONE, (ANEMONE PULSATILLA) deze is echter hooger, ruiger, heeft eene grootere bloem en regte bloembladen.

ANGELIKA. (TUIN)
ANGELICA ARCHANGELICA.

Eene tweejarige plant, die in Lapland, Noorwegen, IJsland, van zelfs groeit, en hier in de tuinen gekweekt wordt.

ENGELWORTEL, de wortel, het zaad.
ANGELICA.

De wortel, welke men niet voor het tweede jaar moet uitgraven, moet versch, dik, rimpelig, vezelig, donker bruin zijn, en een gedeelte van den stengel aan dezelve van onderen vast zitten. Naar de lengte gekliefT, laat zij in de kleine buisjes eene gele gom-hars zien, die eenen zeer sterken naar muskus zweemenden reuk heeft.

Men moet deze niet met de BOSCH-ANGELIKA (ANGELICA SYLVESTRIS) verwarren, die minder sterk van reuk en kleiner is, en de genoemde buisjes mist.

ANGELIER. (TUIN) de roode verscheidenheid.
DIANTHUS CARYOPHYLLUS.

Eene voortdurende plant in Italië en op de Zwitsersche Alpen groeijende, zij wordt bij ons gekweekt.

ROODE ANGELIER, de bloemen, die TUNICAE genoemd worden.
CARYOPHYLLUS RUBER

De bloembladen zijn gekarteld, donker karmezijn rood van kleur, met een' ligt specerijigen reuk, die in de gedroogde vervliegt, de smaak is bitterachtig, zoet en eenigzins zamentrekkend.

AREKA. (KATCHOU)
ARECA CATECHU.

Een Bengaalsche palm.

KATCHOU gewoonlijk *JAPANSCHE AARDE.*
CATECHU, het waterig extract.

Zij bestaat uit harde, broze, drooge, zwartachtige stukken, die in water zinken; op de breuk blinken, zeer donker bruin van kleur, zamentrekkend en zoetachtig van smaak zijn. Men verwerpe zulke stukken, die met zand of vuil besmet zijn, en door het speeksel niet opgelost worden.

ARISTOLOCHIE. (SLANGEN)
ARISTOLOCHIA SERPENTARIA.

Eene voortdurende plant uit Virginië en Carolina.

VIRGINISCHE SLANGENWORTEL, de wortel.
SERPENTARIA VIRGINIANA.

De wortel schiet uit een hoofdje lange gebogene in een gewarde vezeltjes uit; zij is specerijig, eenigzins bitter van smaak, met een' kamferachtigen reuk.

AZIJN. (WIJN)
ACETUM VINI.

Een zuur vocht, uit de zure gisting des wijns ontstaande; het moet aangenaam, verkwikkend van smaak zijn, daarenboven helder, geelachtig wit van kleur, en een dertigste deel van zijn

eigen gewigt, aan gezuiverde potasch kunnen verzadigen. De vervalschingen met koper en zwavelzuur moeten door proefmiddelen onderzocht worden.

BALSEM. (BRASILIAANSCHE)
AMYRIS ELEMIFERA.

Een Zuid-Amerikaansche boom.

ELEMI, eene hars.
ELEMI.

De stukken hars zijn bolrond, gemeenlijk in palmbladen gewikkeld, harsachtig, groenachtiggeel, van buiten hard, doch inwendig weeker, zij hebben eenen fenkel reuk.

BALSEM. (KATAF) zie MIRRE.
AMYRIS KATAF.

BALSEMHOUT. (WELRIEKEND)
MYROXIJLON PERUIFERUM.

Een boom uit Zuid-Amerika, die vooral op de heetere plaatsen van *Terra Firma* gevonden wordt.

PERUAANSCHE, of *ZWARTE INDISCHE BALSEM*, een balsem.
BALSAMUM PERUVIANUM seu *INDICUM.*

Deze heeft eenen scherpen specerijigen smaak, en aangenamen Benzoë reuk; wanneer men hem in kokend water druppelt, scheidt hij zich in een ligter deel, dat als een vliesje op het water drijft, en in een zwaarder, dat naar den grond zinkt. Hij lost zich in wijngeest op, maar verbindt zich volstrekt niet met vette oliën. De echte balsem verbindt zich zonder zigtbare veranderingen met zwavelzuur, doch zoo dezelve met Copaïve balsem vervalscht is, zwelt het mengsel sterk, en geeft zwaveldampen op.

BALSEMKRUID. (GEMEEN)
OCYMUM BASILICUM.

Eene Indische jarige plant, die bij ons zeer veel in de tuinen gekweekt wordt.

BALSEMKRUID, het kruid.
BASILICUM.

Het kruid is geurig, heeft kleine haartjes, gesteelde, eironde, gladde, geheel effenrandige, aan de onderzijde gestippelde bladen.

BEERENKLAAUW. (GOMGEVENDE) zie AMMONIAK-GOM.
HERACLEUM GUMMIFERUM.

BEERWORTEL. (FENKEL)
MEUM FOENICULUM.

Eene tweejarige plant, die op de zaadvelden in Zuid-Nederland groeit, en in de tuinen gekweekt wordt.

FENKEL, de wortel, het zaad.
FOENICULUM.

De wortel is specerijig, zoetachtig, takkig en wit; de zaden zijn ook zoetachtig, specerijig, langwerpig, gestreept en bleek van kleur.

Er bestaat eene verscheidenheid, die men Duitsche Fenkel noemt, met kleinere zaden, die eene bruine kleur en meer geurigen reuk hebben.

BILSENKRUID. (ZWART)
HYOSCYAMUS NIGER.

Eene tweejarige plant op bouwvallen en vette gronden in Europa; die in de tuinen gekweekt wordt, verliest hare krachten.

BILSENKRUID, de versche bladen en het zaad.
HYOSCYAMUS.

De bladen omvatten den steng, zijn bogtig, stekelig, smerig, met een' zeer bedwelmenden reuk.

De zaden zijn klein, bijna rond, aschgraauw.

BINGELKRUID. (EENJARIG)
MERCURIALIS ANNUA.

Eene jarige plant op schaduwrijke plaatsen in Nederland.

BINGELKRUID, het kruid.
MERCURIALIS.

De steng is gearmd, de bladen zijn glad; versch zijnde, hebben zij eenen onaangenamen reuk en zouten bitterachtigen smaak.

BLAARSCHORS. (GEWONE)
DAPHNE MEZEREUM.

Een heester die in Frankrijk, Spanje en Zuid-Duitschland veel groeit, en bij ons gekweekt wordt.

PEPERBOOMPJE, de schors *GAROU* genaamd.
MEZEREUM.

Het is eene zeer scherpe, dunne, strookleurige schors, aan de binnenste oppervlakte zijdeachtig, met eene donkerkleurige opperhuid bedekt.

BLOEDHOUT. (KAMPÈCHE)
HAEMATOXYLON CAMPECHIANUM.

Een boom uit het warmere gedeelte van Amerika.

KAMPÈCHEHOUT.
CAMPECHIENSE LIGNUM.

Een hard, zwaar, bijzonder rood hout, van eenen eenigzins zamentrekkenden en zoetachtigen smaak.

BONPLANDIA. (DRIEBLADIGE)
BONPLANDIA TRIFOLIATA.

Een boom die in Zuid-Amerika in de bosschen nabij Caronij en Alta Gracia groeit.

ANGUSTURA, de bast.
ANGUSTURA.

De bast vertoont zich in de gedaante van bolronde stukken, van ongeveer anderhalf duim middellijns, bijna eene halve lijn dik, en meestal zes duim lang, doorgebroken moeten zij glimmend en harsachtig, nimmer vezelig zijn; van buiten zijn zij ongelijk en gegroefd, van eenen bruinen oker-gele kleur, en eenen bitteren, specerijigen, bijna kaneelachtigen smaak. Wanneer zij tot poeder gewreven worden, hebben zij eene kleur die naar de kleur van Rhabarber zweemt.

In plaats van de eigenlijke Angustura-bast vóert men sómwijlen een' zeer vergiftigen bast uit Oost-indië aan. Deze heeft op de buitenste oppervlakte roestkleurige vlakken, de breuk der-

zelve is zwartachtig met harsachtige stippen, niet blinkende. Deszelfs smaak is allerbitterst en walgelijk, niet specerijig; hij ploft eene oplossing van zwavelzuur ijzer met een zwartachtig groene kleur neder.

BOSWELLIA. (ZAAGTANDIGE)
BOSWELLIA SERRATA.

Een boom die op de bergen in Oost-indië voorkomt.

WIEROOK, een hars.
OLIBANUM.

De korrels zijn harsachtig, rond en langwerpig, geelachtig wit van kleur, half doorschijnend, van binnen blinkend, tot poeder wrijfbaar, heet, balsemachtig van smaak en in het vuur geworpen, welriekend.

BREM. (BEZEM)
SPARTIUM SCOPARIUM.

Een heestertje, dat op hooge zandige plaatsen in het wild groeit.

BREM, de toppen, het zaad.
GENISTA.

De bladen zijn drietallig, enkel, de takken

ongewapend hoekig; de smaak is bitter, walgelijk. Men verzamelt dezelve in den herfst.

BRANDEWIJN, van tien graden.

Dit is een vlugtig, geurig, helder vocht, dat uit de geestige gisting van het druivensap ontstaat, en door overhaling verkregen wordt. De soortelijke zwaarte moet tot die van het gezuiverd water staan als: 0,931 of 0,936, tot, 1,000.

BRYONIE. (WITTE)
BRYONA ALBA.

Eene voortdurende plant op schaduwrijke plaatsen veelvuldig groeijende.

BRYONIE. (TWEE HUIZIGE)
BRYONIA DIOECA.

Eene voortdurende plant, die bij de dorpen en heggen groeit.

WILDE WIJNGAARD, de wortel.
BRYONIA.

De wortel is spilvormig, zeer dik, wit, tot dwarsche schijfjes gesneden, is zij zeer kennelijk door hare op een geschaarde ringen en stralen, die van het middenpunt naar den omtrek loopen.

De smaak van dezen wortel is bitter, scherp en walgelijk.

CENTAURIE. (BITTERE)
CENTAUREA BENEDICTA.

Eene eenjarige plant, die op de eilanden van den Archipel veel voorkomt, en bij ons in de tuinen gekweekt wordt.

GEZEGENDE DISTEL, het kruid.
CARDUUS BENEDICTUS.

Het bloeijende kruid is zeer bitter, met zamengestelde pijpsgewijze saffraankleurige bloemen, de bloemkelk is met de nabijgelegene bladen, door een spinnewebbig weefsel vereenigd.

CERAMIUM. (WORMDRIJVENDE)
CERAMIUM HELMINTHOCHORTOS.

Groeit in 't wild op de stranden van 't eiland Korsika.

WORMDRIJVEND CERAMIUM, de geheele plant.
HELMINTHOCHORTON.

Een duim lang, uit vele sterke vezelen bestaande, walgelijk en zoutachtig van smaak, onaangenaam van reuk.

CICHOREI. (GEMEENE)
CICHOREUM INTYBUS.

Eene voortdurende plant; men kieze die in 't wild groeijt boven de anderen.

CICHOREI, de wortel, het versche kruid.
CICHOREUM.

De wortel is spilvormig, geelachtig, een duim dik, geeft een melkachtig sap, en heeft een' bitterachtigen smaak. Het kruid heeft tweevoudige steellooze bloemen, geschaarde bladen, de smaak van hetzelve is bitter en scherpachtig.

CITROEN. (GEWONE)
CITRUS MEDICA.

Een boom, die in het zuidelijk gedeelte van Europa te huis behoort.

CITROEN, de vrucht, en derzelver buitenste versche schel.
CITRUS.

Het zijn eironde vruchten, wier punt in een tepeltje eindigt, de grondvlakte is stomper; van binnen hebben zij een vliezig zuur merg; van buiten is de schel bultig, geel, met olierijke blaasjes voorzien.

De versche buitenste schel is sterk van reuk, en specerijig van smaak. Men verwerpe de meer kogelvormige, blekere vruchten, die eenen bitteren smaak, en een' minder aangenamen reuk hebben.

CITROEN. (ORANJE)

CITRUS AURANTIUM.

Een boom die in het zuidelijk Europa en het Oosten algemeen is, en bij ons in de oranjeriën gekweekt wordt.

CURASOUSCHE en *SPAANSCHE ORANJE.*

AURANTIUM CURRASSAVICUM et HISPALENSE.

De bladen en nog niet geopende versche bloemen, de onrijpe vruchten, het gedroogde of versche buitenste gedeelte van de schel, het geel.

De bladen zijn eirond, met een hartvormig toevoegsel aan den bladsteel, van een bitterachtigen verwarmenden smaak, en eenen doordringenden reuk.

De smaak der bloemen, *oranje-bloesems* genoemd, is bitter: wanneer zij versch zijn, is hare reuk alleraangenaamst, wanneer zij gedroogd zijn, verdwijnt dezelve bijna geheel.

De onrijpe vruchten zijn, gedroogd, groenachtig zwart, aangenaam specerijig en bitter.

De schel der vrucht is specerijig, aangenaam

bitter van smaak, het buitenste gedeelte der schel, noemt men het geel.

CITROEN ZUUR. (GEKRISTALLISEERD)
ACIDUM CITRICUM CRYSTALLISATUM.

De kristallen van het zuur, dat in den handel voorkomt, zijn onregelmatig van gedaante en klein, zij hebben een' zuren niet onaangenamen smaak, geven geen reuk, of slechts een zeer ligt citroenachtigen van zich; op gloeijende kolen gelegd, smelten zij al kokende, en geven eene scherpe lucht van zich, terwijl zij eindelijk eene kleine kool overlaten.

CISTUS. (KANDISCHE)
CISTUS CRETICUS.

Een heester, die op de drooge en zandige heuvels van Kandia groeit.

GOM LADANUM of *LABDANUM*, eene hars.
LADANUM seu LABDANUM.

Eene vaste, zwarte, zware hars, welke inéén-gerold, op de oppervlakte en op de doorbraak ruw is, gekaauwd, knarst zij tusschen de tanden, als of er zandkorrels onder gemengd waren. Hare smaak is ligt bitter, hare reuk aangenaam, in de vlam gehouden, verspreid zij eenen liefelijken rook.

DOODKRUID. (GEMEEN)
ATROPA BELLADONNA.

Eene voortdurende plant, welke in omgehakte bosschen, en aan andere woeste schaduwrijke plaatsen, bijzonder in het zuidelijk gedeelte van Nederland in het wild groeit; door kweeking worden derzelver krachten verminderd.

NACHTSCADE, de wortel, de bladen.
BELLADONNA.

De wortel is in den hoogsten graad bedwelmend, bijna houtachtig, dik, takkig, knoopig, met gelederen voorzien, morsig geel van kleur.

De bladen zijn eirond lancetvormig, van eene vale kleur.

DOORNAPPEL. (GEMEENE)
DATURA STRAMONIUM.

Eene jarige plant, die op plaatsen daar bouwvallen zijn, aan heggen, op wegen, op mesthoopen, en aan de slooten van zelfs groeit.

DOORNAPPEL, het versche kruid, het zaad.
STRAMONIUM.

De bladen zijn groot, eirond, puntig, hoekig, getand-bogtig, gesteeld, geaderd, donker groen, van eenen bedwelmenden reuk.

De

De zaden zijn zwart, niervormig, rimpelig, zonder reuk, van een' walgelijken, bedwelmenden smaak.

DORSTENIE. (TEGENGIFTIGE)
DORSTENIA CONTRAIERVA.

Eene voortdurende Peruaansche plant.

TEGENGIF WORTEL, de wortel.
CONTRAIERVA.

De wortel geeft uit een langwerpig, geknoopt, en knobbelig hoofdje vele dunne vezels af, zij is van buiten ros van kleur, heeft eenen scherp-bitterachtigen smaak, en specerijigen reuk.

DUIVENKERVEL. (GENEESKRACHTIGE)
FUMARIA OFFICINALIS.

Eene jarige gemeenzaam voorkomende plant.

AARDROOK, het versche kruid.
FUMARIA.

De steng is uitgespreid, de bladen zijn zamengesteld, de blaadjes drielobbig, zeer dun; de smaak is bitter.

DUIZENDBLAD. (GEMEEN)
ACHILLEA MILLEFOLIUM.

Eene inlandsche voortdurende en gemeenzaam voorkomende plant.

DUIZENDBLAD, de bladen, de bloeijende toppen.
MILLEFOLIUM.

Het kruid is bitter-specerijig van smaak, heeft dubbel gevinde naakte bladen, met lijnregte getande verdeelingen en gegroefde stengels.

DUIZENDKNOOP. (BEEMD)
POLYGONUM BISTORTA.

Eene voortdurende plant in bergachtige streken en vochtige weiden.

NATERWORTEL, de wortel.
BISTORTA.

Eene bijkans vingerdikke, bijna rolronde, bogtige, met kringvormige rimpels voorziene, bruine of zwartbruine, van binnen roodkleurige, zeer wrang smakende, wortel.

EERENPRIJS. (BEEK)
VERONICA BECCABUNGA.

Eene voortdurende plant, veelvuldig aan beken, slooten en op vochtige plaatsen.

BEKEPUNGEN, het groene kruid.
BECCABUNGA.

Een bitter-specerijig kruid, met zijrissen, eironde platte bladen, en een' kruipenden steng. Die men in de lente verzamelt is werkzaam, de gedroogde zonder krachten.

EERENPRIJS. (GENEESKRACHTIGE)
VERONICA OFFICINALIS.

Eene voortdurende plant, in onvruchtbare bosschen.

EERENPRIJS, het kruid.
VERONICA.

Een bitterachtig kruid, met gesteelde zij-aren, tegen elkander overstaande bladen, en nedergestrekte steng.

EIK. (GEMEENE)
QUERCUS ROBUR.

Een boom, die in ons vaderland zeer algemeen gevonden wordt.

EIK, de bast, de vrucht of eikels.
QUERCUS.

De gladde bast der jonge takken is van bui-

ten asch-graauw, van binnen roodachtig, of rosachtig, bitter, zeer zamentrekkend.

De eikels zijn eirond-langwerpige, gladde, aan de grondvlakte stompe, ruwe noten; de bast derzelve is lederachtig, rood-geelachtig, de pit is bedekt met een roodachtigen zaadrok, inwendig zijn de eikels wit, zij zijn zeer wrang en bitter.

EIK. (VERF)
QUERCUS INFECTORIA.

Een Oostersch boompje.

GALNOTEN.
GALLAE QUERCINAE.

De galnoten zijn ziekelijke uitwassen, die op de bladen door de steek van de *Galwesp van het eikenblad*, en de *Galwesp der kelk van de eik van Burgsdorff* ontstaan. Zij zijn bolrond en wratvormig. Die van Aleppo, zijn grooter, harder, blaauwachtig, meer zamentrekkend dan de overigen; men moet zulken verkiezen, die niet doorboord zijn.

EPPE. (PETERSELIE)
APIUM PETROSELINUM.

Eene tweejarige plant, die in Sardinië en

Sicilië te huis behoort, maar in onze tuinen zeer menigvuldig geteeld wordt.

PETERSELIE, de wortel, het versche kruid, het zaad.
PETROSELINUM.

De wortel is lang, wit, van eenen ligten scherpen smaak, met eenige zoetheid doormengd.

Het kruid heeft lijnvormige stengbladen, zeer kleine omwindseltjes, en evenaart het zaad bijna in kracht.

Het zaad is klein eirond, op de eene zijde hol, op de andere bol, op de bolle zijde met vier gele strepen geteekend, groen van kleur, en van een scherp specerijigen smaak.

EUCALYPTUS. (HARSGEVENDE)
EUCALYPTUS RESINIFERA.

Een nieuw Hollandsche boom. Zie KINO.

FRAMBOOS. (GEWONE)
RUBUS IDAEUS.

Een heester uit Zuid-Nederland, die veelvuldig in de tuinen gekweekt wordt.

FRAMBOOS, de versche vrucht.
RUBUS IDAEUS.

Bijna ronde bezien, die uit vele kleine rondachtige, roode saprijke zuurachtige korrels zijn zamengesteld.

MOEDERHARS, eene gomhars.
GALBANUM.

Eene gomhars, uit drooge, geelachtige en witte glimmende, opeengehoopte stukjes bestaande: hare reuk is sterk, voor de meeste menschen onaangenaam; de smaak bitterachtig scherp. Men houdt voor de beste hars die, welke in korrels voorkomt, die half doorschijnend, witachtig, of geel-roodachtig zijn.

Volgens *Linnaeus* verkrijgt men deze gomharsachtige korrels van de GALBAN GOM-EPPE, eene kaapsche plant. *Sprengel* heeft daarentegen onlangs aangetoond, dat de eigenlijke oorsprong des Galbanums, nog onbekend is.

GALKRUID. (ECHT)
GRATIOLA OFFICINALIS.

Eene plant vooral in Zuid-Nederland voorkomende, die in de tuinen gekweekt wordt.

GENADEKRUID, het kruid, de wortel.
GRATIOLA.

Een bitter-scherp kruid, met lancetvormige,

zaagvormige, gladde bladen, en gelipte, witachtige tweemannige bloemen.

De wortel is rolrond, dun, van de dikte van eene duivenpen, geknokkeld, wit, zeer bitter scherp van smaak.

GAMANDER. (GEMEENE)
TEUCRIUM CHAMAEDRYS.

Eene voortdurende plant, die in de tuinen gekweekt wordt.

GAMANDER, het bloeijende kruid.
CHAMAEDRYS.

Een donkergroen kruid, met eenen eenigzins specerijigen reuk, die door het droogen vervliegt; eenen bitteren min of meer zamentrekkenden smaak; de bladen zijn kegelvormig-eirond, ingesneden gekarteld, gesteeld, de bloemen drievoudig, de stengen nederliggend en min of meer gehaard.

GAMANDER. (KNOFLOOK)
TEUCRIUM SCORDIUM.

Eene voortdurende plant, die bij ons in de tuinen gekweekt wordt.

WATERKNOFLOOK, het kruid.
SCORDIUM.

Een bitter, uijenachtig kruid, met langwerpige, vastzittende tandsgewijze-zaagvormige bladen.

GAMANDER. (SYRISCHE)
TEUCRIUM MARUM.

Een heestertje uit het zuiden van Europa, en het Oosten, menigvuldig in Syrië en Spanje.

SYRISCHE GAMANDER.
MARUM SYRIACUM.

Een specerijig, zeer geurig kruid, met geheel effentandige, eironde, spitse, gesteelde, van onderen wollige, grijze bladen.

GANZENVOET. (WELRIEKENDE)
CHENOPODIUM AMBROSIOÏDES.

Eene jarige plant, in Mexico en Portugal; in de tuinen wordt zij gekweekt.

WELRIEKENDE GANZENVOET, het kruid.
CHENOPODIUM AMBROSIOÏDES.

De bladen zijn lancetvormig, getand, hunne reuk is sterk balsemachtig, hunne smaak specerijig bitter.

GERST. (GEWONE)
HORDEUM VULGARE.

Een jarig graan, dat bij ons geteeld wordt.

GERST, het ongeschelde zaad, het geschelde en geparelde, het mout.
HORDEUM.

Het geheele zaad, zoo als men het verzamelt, noemt men ONGESCHELDE GERST, hetwelk door 't malen van de schel ontdaan is, GESCHELDE, en hetwelk in den molen eene ronde gedaante heeft verkregen GEPARELDE GERST.

Het ongeschelde zaad, in koud water geweekt, en daarna laagsgewijze op eene plaats, die aan doortogt van vrije lucht is blootgesteld, uitgespreid, spruit uit, waarop het in de open lucht of schielijk op den eest gedroogd, het MOUT uitmaakt.

GEMBER. (ECHTE)
ZINGIBER OFFICINALE.

Eene voortdurende Oost-indische plant.

GEMBER, de wortel.
ZINGIBER.

Een knollige, knobbelige, bijna platte, wit-

aschgraauw, of geelachtige, harsachtige, zeer scherpe, heete, specerijige wortel.

Men were uit de winkels de bruin-zwarte wortels, die als 't ware eene hoornachtige zelfstandigheid hebben.

GENTIAAN. (GELE.)
GENTIANA LUTEA.

Eene voortdurende Alpen plant.

ROODE GENTIAAN, de wortel.
GENTIANA RUBRA.

Een zeer lange wortel, met ringvormige rimpels; zij is iets meer dan een duim dik, van buiten bruin, van binnen geel; zeer bitter van smaak.

GEOFFROYE. (SURINAAMSCHE)
GEOFFROYA SURINAMENSIS.

Een Zuid-Amerikaansche boom, die menigvuldig in de Surinaamsche bosschen gevonden wordt.

SURINAAMSCHE GEOFFROYE, de bast.
GEOFFROYA SURINAMENSIS.

De bast, van buiten met aschgraauw schurf-

mos bedekt, is dik, vezelig, de buitenste oppervlakte bruinachtig-zwart, de binnenste roetkleurig, geelachtig. Lang bewaard zijnde, is zij zonder reuk; versch aangebragt, is de reuk walgelijk, de smaak ligt bitter en eenigzins wrang.

GOMBOOM. (GUTTE)
STALAGMITES CAMBOGIOÏDES.

Een Oost-Indische boom.

GAMBOGIA, GUTTEGOM, eene gomhars.
GAMBOGIA, GUMMI GUTTA.

Eene gom-hars, die uit de boomen druipt; door de zonnehitte gedroogd, is zij geel-rood, ondoorzigtig, op de breuk blinkende, tot poeder wrijfbaar, scherpachtig en eenigzins zoet. Men verwerpe die korrelig of onzuiver is.

GOUWE. (STINKENDE)
CHELIDONIUM MAJUS.

Eene voortdurende plant, die in overvloed op bouwvallen en aan heggen groeit, en in de tuinen gekweekt wordt.

STINKENDE GOUWE, het versche kruid.
CHELIDONIUM MAJUS.

De bladen zijn dun en zacht, van eene geelachtig licht groene kleur, met eenen bitteren scherpen smaak, en eenen onaangenamen sterken reuk; zij zijn rijk aan een saffraankleurig sap.

GRANAAT. (GEWONE)
PUNICA GRANATUM.

Een boom, die vooral in Spanje in overvloed groeit.

GRANAAT, de schel, de vrucht, de bloemen.
GRANATUM.

De schel der vrucht is zeer zamentrekkend, en geel-rood.

De granaatbloemen zijn half rond, helder rood, de kelk donkerder gekleurd; zij hebben eenen zamentrekkenden smaak. Men verkrijgt ze van eene verscheidenheid der gewone granaat.

GULDE KRUID. (GEMEEN)
ERYTHRAEA CENTAURIUM.

Eene jarige plant op zandige plaatsen, vooral aan zee-oevers menigvuldig.

KLEIN DUIZEND GULDEN KRUID, de bloeijende toppen.
CENTAURIUM MINUS.

Het bloeijende kruid heeft roodachtige bloemen, hartvormige bladen, en is om deszelfs scherp bitter bekend.

GULP-ZAAD. (HANDVORMIG)
MENISPERMUM PALMATUM.

Een heester van het eiland Mauritius.

KOLUMBO, de wortel.
COLUMBO.

De wortel is houtachtig, van buiten bruinachtig, van binnen groenachtig-geel, komt voor in dwarsche schijfjes; hare smaak is bitter, zamentrekkend.

HEEMST. (GEMEENE)
ALTHAEA OFFICINALIS.

Eene voortdurende plant, die op een' natten kleigrond van zelf groeit; men kweekt haar in de tuinen.

HEEMST, de wortel, de bladen, de bloemen.
ALTHAEA.

De wortel is rond, van de dikte van eene penneschacht, of vinger; zij is van buiten

met een grijsachtige of gele opperhuid bekleed, van binnen slijm- en zoetachtig.

De bladen zijn driehoekig, met een zeer zacht asch-graauw dons bekleed, en even als de wortel slijmig.

De bloemen zijn als die van de Malowe, en zeer rijk aan slijmdeelen.

HENNEP. (GEWONE)
CANNABIS SATIVA.

Eene jarige plant uit het noorden van Europa, die bij ons geteeld wordt.

HENNEP, het zaad.
CANNABIS.

Het zaad is rond, glad, twee-kleppig, olie-achtig-slijmig.

HOEFBLAD. (DONSACHTIG)
TUSSILAGO FARFARA.

Eene voortdurende plant, overvloedig aan slooten en op kleiachtige en vochtige akkers.

HOEFBLAD, de bladen, de ongeopende bloemen.
TUSSILAGO.

Bijna hartvormige, hoekige, getande, kleverige, eenigzins bittere en wrange bladen.
De bloemen zijn in rolronde schubbige kelken besloten.

HOLSTOK. (GOMGEVENDE)
FERULA OPOPANAX.

Eene voortdurende plant uit het zuiden van Europa en het Oosten.

OPOPANAX, eene gomhars.
OPOPANAX.

Eene bruinachtige, korrelige, broze, vetachtige, bittere, walgelijke gomhars, welker reuk naar dien van den wortel der lavas zweemt.

HOLSTOK, (PERSISCHE) zie SAGAPENUM.
FERULA PERSICA.

HOLSTOK. (STINKENDE)
FERULA ASA FOETIDA.

Eene voortdurende Persische plant.

DUIVELSDREK, eene gomhars.
ASA FOETIDA.

Het is eene kleverige, wit-gele of dofrozen-

kleurige gomhars, met doorschijnende deeltjes doormengd, van eenen walgelijken zeer doordringenden look reuk, en een scherpen bitterachtigen smaak.

HONDSDRAF. (KRUIPEND)
GLECHOMA HEDERACEA.

Eene voortdurende plant, die overal groeit en gekweekt wordt.

AARDVEIL, het kruid.
HEDERA TERRESTRIS.

De bladen zijn niervormig, gekarteld en eenigzins specerijig.

HONDSTONG. (GENEESKRACHTIGE)
CYNOGLOSSUM OFFICINALE.

Eene jarige plant op bouwvallen in ons Vaderland.

HONDSTONG, het kruid, de wortel.
CYNOGLOSSUM.

De bladen zijn breed-lancetvormig, viltig, steelloos; zij geven eene stinkende muizenlucht van zich.

De wortel is groot, takkig, saprijk, van buiten donker bruin of zwartachtig, van binnen wit.

HOORNKLAVER. (GENEESKRACHTIGE)
TRIGONELLA FOENUM GRAECUM.

Eene jarige plant in het zuiden van Europa.

FENEGRIEK, het zaad.
FOENUM GRAECUM.

Slijmige, eenigzins specerijige, bijna vierhoekige bruin-gele onaangenaam riekende zaden.

HOPPE. (GEMEENE)
HUMULUS LUPULUS.

Eene voortdurende plant, die veelvuldig aan de heggen en in de bosschen gevonden wordt.

HOP, de kegelvruchten.
LUPULUS.

De kegelvruchten zijn eirond-langwerpig, met breede geschubde, wit-geelachtige, schutblaadjes. Zij hebben eenen zwaren, balsemachtigen reuk, eenen bitteren, specerijigen, scherpen en ligt zamentrekkenden smaak.

HUISLOOK. (GEMEEN)
SEMPERVIVUM TECTORUM.

Eene voortdurende plant op daken, muren en rotsen.

GROOT HUISLOOK, de versche bladen.
SEDUM MAJUS.

Zuurachtig - wrange, eirond - spitse, gewenkbraauwde, dikke, holle, saprijke, aan de punt roodachtige bladen.

HYSOP. (GEWONE)
HYSSOPUS OFFICINALIS.

Een in 't wild groeijend heestertje, dat niet zeer algemeen voorkomt; men kweekt het in de tuinen.

HYSOP, het kruid met de bloeijende toppen.
HYSSOPUS.

Een kruid met lancetvormige bladen, naar eene zijde gekeerde aren; het behoort onder de specerijige gewassen.

JENEVER. (GEMEENE)
JUNIPERUS COMMUNIS.

Een boom of heester, die in 't wild op de zandgronden van ons Vaderland wast.

JENEVERBOOM, de beziën.
JUNIPERUS.

De geheel bezieachtige vruchten moeten harsachtig, van eenen sterken reuk en eenen bitterachtigen, specerijigen, zoetachtigen smaak zijn.

JENEVER. (STINKENDE)
JUNIPERUS SABINA.

Een boom die in Portugal, Italië, Siberië van zelfs groeit, en in de tuinen gekweekt wordt.

ZEVENBOOM, de bladen.
SABINA.

Lijnvormige, in 't midden geklierde, twee lijnen lange, gladde, sterkriekende, scherpe, heete, bittere bladen.

INDISCHE BALSEM, zie PERUAANSCHE BALSEM.

IRIS. (FLORENTIJNSCHE)
IRIS FLORENTINA.

Eene voortdurende Italiaansche plant; men kweekt ze bijzonder om den wortel, rondsom Florence.

FLORENTYNSCHE LISCH, de wortel.
IRIS FLORENTINA.

De wortel heeft het voorkomen van een za-

mengepakt, zwaar, wit, zamengedrukt stuk, dat ongelijk is, door het wegnemen der opperhuid en het afsnijden der wortel-vezeltjes. De reuk is vioolachtig, de smaak min of meer bitter en eenigzins scherp.

KALFSVOET. (GEVLAKT)
ARUM MACULATUM.

Eene voortdurende plant, die in de wouden en schaduwrijke plaatsen, van 't warmere gedeelte van Nederland gevonden wordt.

KALFSVOET, de versche wortel.
ARUM.

Is knollig, bijna rond, wit, van de grootte ongeveer als een duivenei, meelig, en tot poeder wrijfbaar; versch zijnde, zeer scherp van smaak, gedroogd, veel zachter; de wortels, die in den herfst verzameld worden, zijn de krachtigste.

KAKAW. (WARE)
THEOBROMA CACAO.

Een boom uit de warmere gewesten van Amerika.

KAKAW, het zaad.
CACAO.

Eene eironde vrucht, met eene stompe punt, die bijna drie duim middellijn en zes duim lengte heeft. Binnen de vleezige bast is een wit, boterachtig, zoet, eenigzins zuur merg bevat. Het midden bestaat uit bijna vijfentwintig pitten, die eenen vetten en bitterachtigen smaak hebben, en door hunne grootte en gedaante eenigzins naar amandelen gelijken.

KALMUS (GEMEENE.)
ACORUS CALAMUS.

Eene voortdurende plant, welke in grachten, vijvers, en stilstaande waters gemeenzaam is.

GEMEENE KALMUS, de wortel.
CALAMUS AROMATICUS.

De reuk des wortels is geurig, de smaak specerijig, bitter; voorts is de wortel lang, heeft ongeveer de dikte van eenen vinger, is als platgedrukt met geledingen, en, zoo als zij in de winkels voortkomt, van onderen met zeer veel likteekentjes gemerkt, door het afsnijden der kleinste wortelvezels; donkerbruin van kleur en sponsachtig van weefsel.

KAMILLE. (KWIJLWEKKENDE.)
ANTHEMIS PYRETHRUM.

Eene voortdurende Asiatische en Afrikaansche

plant, die aan de oevers der Middellandsche Zee groeit.

VUURKRUID, de wortel.
PYRETHRUM.

De wortel is lang, regt, met haarvezels bezet, dofbruin, van binnen wit, scherp en brandend.

KAMILLE. (ROOMSCHE)
ANTHEMIS NOBILIS.

Eene voortdurende plant, uit het zuiden van Europa, die bij ons in de tuinen gekweekt wordt.

ROOMSCHE KAMILLE, de bloemen.
CHAMOMILLA ROMANA.

Het zijn zamengestelde straalbloemen, met een bijna vlakken kafachtigen vruchtzetel, gele, specerijige, sterkriekende schijfbloempjes, en witte talrijke, korte, smakelooze straalbloempjes.

KANEEL. (WITTE)
CANELLA ALBA.

Een gewone Amerikaansche boom.

WITTE KANEEL, de binnenste bast.
CANELLA ALBA.

De binnenste bast des booms is pijpsgewijze opgerold, vast doch broos, van buiten witgeel of bleek-grijs, met roodachtige dwarsche strepen geteekend; de binnenste oppervlakte is witachtig, de smaak scherp, specerijig, iets naar kruidnagel smaak zweemende.

KARWEI. (GEMEENE)
CARUM CARUI.

Eene tweejarige Europesche plant, bijzonder van het zuidelijk gedeelte.

KARWEI, het zaad.
CARUI.

Specerijige, kleine, kromme, langwerpige, gladde, gestreepte zwartachtige bruine zaden.

KASSIA. (PIJP)
CASSIA FISTULA.

Een boom, die in Arabië en in de beide Indiën in 't wild groeit.

PIJP KASSIA, de vrucht.
CASSIA FISTULARIS.

Lange, ronde, zwarte, met een zwart en zoetmerg gevulde haauwen; in elk der hokjes vindt men een rondachtig, platgedrukt, roestkleurig zaad. Men verwerpe die ligter en door ouderdom bedorven zijn, en wanneer zij geschud worden, geluid geven.

KASSIA. (SENNE)

CASSIA SENNA.

Eene jarige plant, die in Opper-Egypte in het wild groeit.

SENNE, de bladen, de schede vrucht.
SENNA.

De bladen der *Alexandrijnsche* Senne zijn eirond spits, een vierde duim breed, groenachtig-geel, glad, bitter-scherp, walgelijk; men verwissele ze niet met de *Tripolitaansche*, die grooter, stomp, ruw en groen zijn; of met de *Italiaansche*, die ook grooter, breeder, met eene ronde punt zijn, wier aderen boven de oppervlakte der bladen even uitsteken; of met de *Arabische*, die langer dan de overige, spitser, minder breed en zwakker van reuk zijn.

De schedevruchten of platgedrukte haauwen zijn eirond-langwerpig, sikkelvormig, zonder reuk; zij hebben eenen zoutachtigen bitteren smaak en langwerpige zaden.

KATTEKRUID. (GEMEEN)
NEPETA CATARIA.

Eene voortdurende plant van ons Vaderland.

KATTEKRUID, het kruid.
NEPETA.

Een specerijig-bitter kruid, met aarvormige bloemen, gesteelde hartvormige, getand-zaagvormige bladen.

KERS. (TUIN)
LEPIDIUM SATIVUM.

Eene jarige plant, waarvan men de afkomst niet weet, en die bij ons geteeld wordt.

TUINKERS, het versche kruid.
NASTURTIUM HORTENSE.

Een aangenaam prikkelend kruid, met langwerpige, veelspletige bladen.

KERVEL. (MOES)
CHAEROPHYLLUM SATIVUM.

Eene jarige plant van het zuidelijk Europa, die tot huishoudelijk en geneeskundig gebruik gekweekt wordt.

KERVEL, het versche kruid.
CEREFOLIUM.

De bladen zijn drievoudig-gevind, zeer fijn, dun, stomp gelobt, ligt groen, van een geurigen fenkelachtigen reuk, en eenen aangenaam zoetachtigen, specerijigen smaak.

KINA. (LANCETBLADIGE)
CINCHONA LANCIFOLIA.

Een Peruaansche boom, die ook onlangs in het gewest, dat de naam van Terra Firma draagt, ontdekt is.

KINA KINA, graauwe Peruaansche bast.
CHINA CHINA, CORTEX PERUVIANUS FUSCUS.

Een specerijige, bittere, eenigzins zamentrekkende bast.

Men verkieze dunne, opgerolde, bruine, met witte mos bezette, vaste, zware stukken, die op de doorbraakniet vezelig noch poederig, maar met puntjes voorzien zijn, die bij het zonnelicht glinsteren. Men verwerpe evenwel de dikkere stukken niet, die voor 't overige dezelfde goede kenteekenen opleveren.

KINA. (HARTBLADIGE)
CINCHONA CORDIFOLIA.

KINA KINA, Koninklijke of GELE Peruaansche bast.

CORTEX PERUVIANUS FLAVUS.

Een bast die uit Peru wordt aangevoerd, dikker en meer houtachtig is, welke door zijne kaneelkleur, en bitter, ligt-specerijig beginsel, boven alle andere Kina-soorten uitmunt.

De beide soorten, de *bruine* en *gele*, verschillen van de *nieuwe* of *Surinaamsche* kina, vooral hierin, dat deze met eene meer donkere en vuil bruine, hier en daar aschgraauwe opperhuid bekleed, en met meer of min uitstekende, en naar de lengte geslingerde strepen geteekend is. Voor 't overige is derzelver weefsel bleeker bruin, en laat zich volgens de rigting der vezelen ligt scheuren; de smaak is allerbitterst.

Voor eenige jaren is eene andere soort van bast tot geneeskundig gebruik aangenomen, die aan de Konings kina grenst, maar zich van dezelve, door hare ligtere kleur, aschgraauw bruine opperhuid en zeer bitteren smaak doet onderscheiden. Dezelve is ook minder rijk aan hars.

KINA (LANGWERPIG BLADIGE)

CINCHONA OBLONGIFOLIA.

KINA KINA, roode Peruaansche bast.

CORTEX PERUVIANUS RUBER.

Eene donker roode bast, die meestal vóórkomt als zware en dikkere stukken, die wel niet opgerold, doch hol, en op den doorbraak niet vezelig zijn. Zij munt boven de overige Kina soorten door haar harsachtig en bitter beginsel uit. Men verwerpe het hout, dat dikwijls aan den bast vastzit.

KINO of GOMKINO of GAMBISCHE GOM, een verhard sap.

In den handel komen drie Kino soorten voor; alleen de beide eerste moeten in de winkels der artsenijmengers gevonden worden.

De eerste komt uit een boom der binnenlanden van Afrika, die bij de inwoners PAU DE SANGUE genoemd wordt; deze heeft eene harde zelfstandigheid en bestaat uit kleine, ondoorschijnende, rood-zwartachtige stukken, die in 't kaauwen tusschen de tanden knarsen, het speeksel niet kleuren en ligt zamentrekkend zijn.

De tweede soort komt uit West-Indië, en men houdt ze voor een extract der GEWONE ZEEDRUIF, (COCCOLOBA UVIFERA), een boom uit Noord-Amerika. Men brengt ze tot ons in groote stukken, die kenmerken dragen van de vaten, waar in het sap verhard is, men kan de stukken gemakkelijk tot een rood-bruin poeder wrijven, dat onder het kaauwen tusschen de tanden knarst. De kleur is donkerbruin, de

breuk glanzend, harsachtig met een doorschijnenden helderen rand, de smaak is eerst zuurachtig, daarna zeer bitter en zamentrekkend, vervolgens zoet.

De derde soort wordt uit Nieuw-Holland aangevoerd, en men is ze aan de HARSGEVENDE EUCALYPTUS (EUCALYPTUS RESINIFERA) verschuldigd. Het zijn stukken van verschillende grootte en gedaante, met vreemde zelfstandigheden vermengd, donker bruin; onder 't kaauwen naauwelijks tusschen de tanden knarsend, ten zij van de zandkorrels, die er onder zijn; bij het eind van het kaauwen blijven zij aan de tanden hangen. De smaak is zamentrekkend en daarna zoet.

KLAVER. (MELILOTEN)
TRIFOLIUM OFFICINALE.

Eene tweejarige plant, die veelvuldig in ons Vaderland gevonden wordt.

MELILOTE, de bloeijende toppen.
MELILOTUS.

De bloeijende takken hebben gele bloemen van eenen eigenaardigen specerijigen reuk.

KLAVER-ZURING. (GEMEENE)
OXALIS ACETOSELLA.

Eene voortdurende plant in mosrijke bosschen en aan lommerijke heggen.

KLAVERZURING, het versche kruid.
ACETOSELLA.

Een zuur, verkoelend kruid; de bloemsteng draagt ééne bloem, de bladen zijn drievoudig, omgekeerd hartvormig; de wortel is getand.

KLIS. (GEMEENE)
ARCTIUM LAPPA.

Eene tweejarige plant, die overal voorkomt, en in de tuinen gekweekt wordt.

KLISWORTEL, de wortel.
BARDANA.

De wortel is spilvormig, ligt, sponsachtig, zwartachtig, de smaak van denzelven is wrang, flaauw zoet en bitterachtig.

KOMKOMMER. (KOLOKWINT)
CUCUMIS COLOCYNTHIS.

Eene jarige plant der heete gewesten, in den omtrek van Aleppo gemeenzaam.

KOLOKWINT, de vrucht.
COLOCYNTHIS.

Een kogelronde kalebas, somwijlen ter grootte van een vuist, witachtig, ligt, in een sponsachtig, bitter scherp vleesch met vele cellen, langwerpige, platte zaden bevattende.

KOMKOMMER. (MELOEN)
CUCUMIS MELO.

Eene jarige Tartaarsche plant, welke in onze tuinen veelvuldig geteeld wordt.

MELOEN, het zaad.
MELO.

De zaden zijn gesteeld, eirond, spits, van beide zijden zamengedrukt, glad, slijm- en olieachtig.

KOMIJN. (GEWONE)
CUMINUM CYMINUM.

Eene jarige Oostersche plant.

KOMIJN, het zaad.
CUMINUM.

Het zijn specerijige, langwerpige, gestreepte zaden, naar de zaden der karwei gelijkende, maar eens zoo groot.

KOOL VAN LIGT HOUT.

Het zijn stukken van verschillende grootte, zwart, smettend, ligter dan water, smakeloos, zonder reuk, gemakkelijk tot poeder te wrijven, het vocht van den dampkring tot zich trekkende.

KOOL. (MOES), roode verscheidenheid.
BRASSICA OLERACEA.

Eene tweejarige plant, die op de Engelsche stranden groeit, en bij ons in de tuinen gekweekt wordt.

ROODE KOOL, de koppen.
BRASSICA RUBRA.

De wortel is steelvormig, rond en vleezig, de bladen groeijen tot een bol te zamen, en zijn met een rood sap vervuld.

KOOTKRUID. (DRAGAN)
ASTRAGALUS CRETICUS.

Een heester, die op den berg Ida op het eiland Creta wast.

DRAGAN, een gom.
TRAGACANTHA.

Het zijn gom-slijmachtige, witte, halfdoorschijnende, rolronde, dunne, wormsgewijze stukjes.

KOPAIVE.

KOPAIVE. (GENEESKRACHTIGE)
COPAÏFERA OFFICINALIS.

Een boom uit Zuid-Amerika, die menigvuldig in Brazilië wast.

KOPAIVE BALSEM.
COPAIVAE BALSAMUM.

De balsem is doorschijnend, geelachtig, specerijig bitterachtig. Men vervalscht denzelven op verschillende wijze, voornamelijk door er terpentijn of amandel-olie bij te voegen; men ontdekt echter de terpentijn, wanneer men den balsem op een gloeijend ijzer werpt, of op papier druppelt en dus aan de hitte des vuurs blootstelt; de amandel-olie daardoor, dat deze zelfs in zeer sterken wijngeest niet opgelost wordt, en naar den grond zinkt, terwijl de kopaive balsem in denzelven wordt opgelost.

KOP-BEZIE. (BRAAKWEKKENDE)
CEPHAËLIS IPECACUANHA.

Eene jarige plant, die op schaduwrijke plaatsen in Brazilië bij Fernambuk en Rio Janeiro groeit.

BRAAKWORTEL, de schors des wortels.
IPECACUANHA.

De wortel is aschgraauw, inwendig wit, dun, op verschillende wijze gebogen, rimpelig, met cirkelvormige spleten ingesneden. Het binnenste gedeelte is houtachtig, als of er midden door een draad was getrokken, geelachtig, smakeloos.

De smaak der schors is bitter, scherp en walgelijk, de reuk eenigzins zwaar, onaangenaam; wannneer men het poeder lang bewaart, verliest het zijne krachten, vooral zoo men het niet in een flesch bewaart, die naauwkeurig met een glazen stop gesloten is.

Men geeft in plaats van den echten, dikwijls eenen anderen wortel, die den echten in gedaante en voorkomen zeer nabij komt, en zeer moeijelijk van denzelven kan onderkend worden, ten zij daardoor dat de valsche meestal dikker, minder rimpelig, met grootere cirkelvormige spleten ingesneden is, terwijl dezelve tot poeder gewreven, eene aschgraauwe geelachtige kleur heeft.

KORIANDER. (ZAAI)

CORIANDRUM SATIVUM.

Eene jarige plant uit het zuidelijk Europa; zij wordt veel in de tuinen gekweekt.

KORIANDER, het zaad.

CORIANDRUM.

De zaden zijn kogelrond, geelachtig, van eenen specerijigen reuk en smaak.

KRAANSOOGEN. (GEWONE)
STRYCHNOS NUX VOMICA.

Een boom, die op de zandgronden op Ceilon en de kust van Malabar groeit.

KRAANSOOGEN.
NUX VOMICA.

Bolronde, tezaamgedrukte, genavelde, lederachtige zaden, met aschgraauw zilverachtige blinkende vlokjes; zij zijn onaangenaam bitter van smaak.

KRAMERIA. (DRIEMANNIGE)
KRAMERIA TRIANDRA.

Een heesterachtig gewas uit Peru, waar het in het afhangen der leemachtige, zandige en dorre bergen groeit. Menigvuldig bij de stad Huanaco aan den pas der Puelles.

RATANHIA, de wortel.
RATANHIA.

Een zeer lange, waterpasse, zeer takkige wortel, met een' dikken schors, uitwendig bruinroodachtig; inwendig rood, van een' sterk zamentrekkenden bitteren smaak.

KROTON. (WELRIEKENDE)
CROTON ELUTHERIA.

Een boom, die op de Bahama eilanden groeit.

KASKARILLE, de bast.
CASCARILLA.

De bast bestaat uit opgerolde pijpvormige, zamengepakte zware stukken, die ongeveer een lijn dik zijn; zij is met eene witachtige rimpelige, smakelooze opperhuid bedekt, wanneer men er deze afneemt, komt de bruin roestkleurige bast te voorschijn: deszelfs smaak is bitter specerijig, de reuk van den brandenden bast zeer geurig, niet ongelijk aan dien van muskus.

KRUIDNAGEL. (WARE)
EUGENIA CARYOPHYLLATA.

Een Oost-Indische boom, die vooral op de Moluksche eilanden gevonden wordt.

KRUIDNAGELS, de naauwlijks geopende gedroogde bloemen, de olie.
CARYOPHYLLUS AROMATICUS.

De naauwlijks geopende bloemen, die naar nageltjes gelijken, zijn zeer rijk aan vlugtige olie, zwartachtig, van een scherp-specerijigen smaak, en zeer geurigen reuk.

De olie moet wit, helder, niet dik, maar zwaar, aangenaam specerijig zijn. Men verwerpe de zwartachtige, die met terpentijn of eenige vette olie, of wel met een geestig extract van kruidnagels vervalscht is.

KRUISBLOEM. (BITTERE)
POLYGALA AMARA.

Eene voortdurende plant uit de bósschen van Duitschland en 't zuiden van Frankrijk.

BITTERE KRUISBLOEM, de wórtel.
POLYGALA AMARA.

Een vezelige, met fijne geelachtige vezeltjes voorziene, bitter-zoetachtige wortel.

KRUISBLOEM. (TEGENGIFTIGE)
POLYGALA SENEGA.

Eene voortdurende plant uit Virginie en Pensylvanie.

TEGENGIFTIGE KRUISBLOEM, de wortel.
SENEGA.

Eene gebogte, geknoopte, takkige, inwendig witte, uitwendig met eene geelachtige schors,

en met een aschgraauwe opperhuid bekleedde wortel, die eenen scherpen, bitterachtigen smaak heeft.

KURKUMA. (LANGE)
CURCUMA LONGA.

Eene voortdurende Oost-Indische plant.

KURKUMA, de wortel.
CURCUMA.

Eene langwerpige of kogelronde, rimpelige zware wortel; van buiten is dezelve donker, van binnen helder geel, de smaak is bitter specerijig.

KURKUMA. (ZEDOAR)
CURCUMA ZEDOARIA.

Eene voortdurende Oost-Indische plant.

ZEDOAR, de wortel.
ZEDOARIA.

De wortel bestaat uit gedeeltelijk langwerpige, gedeeltelijk ronde grijze stukken, van eenen scherpen bitterachtigen, specerijigen kamfer smaak.

KWEE. (GEWONE)
CYDONIA VULGARIS.

Een boom uit het zuidelijk Europa, die bijna overal gekweekt wordt.

KWEEAPPEL, de versche appel, het zaad.

CYDONIA MALA.

De vrucht is appelvormig, met aan den navel uitstekende randen; de opperhuid is geel en wollig, het vleesch inwendig vast en geel; de reuk is aangenaam, de smaak is wrang zamentrekkend.

De zaden zijn langwerpig, spits, blinkend geel en slijmig.

LAURIER. (CULILABAN)

LAURUS CULILABAN.

Een boom, die hier en daar op de Oost-Indische eilanden groeit.

CULILAWAN, de bast, de olie.

CULILAWAN.

Een bolachtig-platte, breede bast, van eene geel-roode kleur, van buiten eenige overblijfselen van eene grijze opperhuid hebbende; hij is rimpelig, inwendig glad; de smaak is scherp, specerijig, met een ligt zamentrekkende en slijmige aandoening.

De vlugge olie is geel-bruin, scherp, de reuk gemengd als van de muskaatnoot en kruidnagelen.

LAURIER. (GEWONE)
LAURUS NOBILIS.

Een boom, die in het zuiden van Europa groeit, en bij ons in de oranjeriën gekweekt wordt.

LAURIER, de bladen, beziën, de olie, die laurier-olie genoemd wordt.
LAURUS.

De bladen zijn lancetvormig, geheel effenrandig, van eenen bitteren, specerijigen, min of meer zamentrekkenden smaak en een geurigen reuk, als zij gewreven worden.

De beziën zijn specerijig, olieachtig, en zwart. Men perst in de warmere landen van Europa, voornamelijk in Italie, olie uit de beziën. Deze moet groenachtig-geel, dik en ligt korrelig zijn, eenen sterken reuk en laurier-smaak hebben. Men verwerpe de olie, die donkergroen, minder dik, gelijkvloeijende, vet en zwakker van reuk is.

De vervalsching met varkens-reuzel onderkent men, door ze in aether op te lossen, welke daardoor eene melkkleur verkrijgt; de verval-

sching met kopergroen kan door blank ijzer onderzocht worden.

LAURIER. (KAMFER)

LAURUS CAMPHORA.

Een Oost-Indische boom, die vooral in Japan veel voorkomt.

KAMFER.

CAMPHORA.

Zij moet sneeuwwit, glimmend, bijna doorschijnend, vetachtig, geheel vlugtig zijn, eenen eigendommelijken doordringenden reuk, en eenen scherpen specerijigen smaak hebben. De ruwe kamfer, die uit Indien tot ons komt, wordt te Amsterdam in bijzondere fabrijken gezuiverd.

LAURIER. (KANEEL)

LAURUS CINNAMOMUM.

Een Ceilonsche boom, vooral beroemd om zijn bast.

CEILONSCHE KANEEL, de bast, de olie.

CINNAMOMUM.

Een dunne, buigbare in lange pijpen opge-

rolde, houtachtige, ligte, eenigzins taaije bast; doorgebroken, geeft hij vezelen, de kleur is roodachtig-geel, somwijlen min of meer bruin, de smaak specerijig, eenigzins scherp, zoetachtig, zeer ligt zamentrekkend, de reuk zeer aangenaam en doordringend.

Men hoede zich voor de bast der KASSIE LAURIER, die onder den naam van CHINEESCHE KANEEL in den handel voorkomt, en van de echte ligt te onderscheiden is, door hare minder gladde oppervlakte, meerdere dikte, terwijl zij doorgebroken niet vezelachtig, en de smaak veel scherper is.

De vlugge olie zij witachtig-geel, zwaarder dan water, de smaak zeer scherp, specerijig, de reuk alleraangenaamst.

LAURIER. (SASSAFRAS)

LAURUS SASSAFRAS.

Een boom uit Noord-Amerika.

SASSAFRAS, de wortel met den bast, de bast.

SASSAFRAS.

De wortel komt voor als lange, vrij harde, ligte, roodachtige stukken, die met een' roestkleurigen, sponsachtigen, rimpeligen bast bedekt zijn; de reuk is eigendommelijk specerijig, de smaak zoetachtig specerijig en eenigzins scherp.

De stukken des sponsachtige rimpelige basts zijn van verschillende grootte, van buiten aschgraauw-bruin, van binnen roestkleurig, zij laten zich in bladen splijten, en munten in smaak en reuk boven het hout uit.

LAVAS. (GEMEENE)
LIGUSTICUM LEVISTICUM.

Een voortdurende plant, die op de duinen aan het zee-strand in 't wild groeit.

LAVAS, de wortel en het zaad.
LEVISTICUM.

Een vezelige, dikke, uitwendig roestkleurige, rimpelige wortel, van eenen heeten, zoetachtigen smaak en een sterken walgelijken reuk.

De zaden zijn langwerpig, bruin, aan de eene zijde gestreept, geurig, heet specerijig.

LAVENDEL. (GEWONE)
LAVENDULA SPICA.

Een heestertje uit het zuiden van Frankrijk en Italië, het wordt ook in de tuinen gekweekt.

LAVENDEL, de bloeijende aren.
LAVENDULA.

Bloeijende aren met gelipte blaauwe bloemkransen, van eenen zeer aangenamen reuk, en eenen bitterachtigen heeten smaak.

LELIE. (WITTE)
LILIUM CANDIDUM.

Eene voortdurende plant, die in Syrië, en de aangrenzende landen, en in Zwitserland overvloedig groeit: zij wordt in de tuinen gekweekt.

WITTE LELIE de bol, de versche bloembladen.
LILILUM ALBUM.

De bol is eirond toegespitst, met vlezige, losse, witte schubben, van een bitterachtigen lijmigen smaak.

De versche bloembladen zijn slijmig, wit, en geurig.

LEPELKRUID. (GEWOON)
COCHLEARIA OFFICINALIS.

Eene jarige plant, die gemeenzaam op akkers, en heuvels nabij de zee groeit, en bij ons gekweekt wordt.

LEPELBLAD, het versche kruid.
COCHLEARIA.

Het bloeijende kruid bezit een scherp, vlug beginsel; het heeft roodachtige wortelbladen, die van den steng zijn langwerpig en bogtig.

LEPELKRUID. (MIERIK)
COCHLEARIA ARMORACIA.

Eene voortdurende plant; men gebruikt bijna alleen die, welke in de tuinen gekweekt wordt.

MIERIKWORTEL. MEERRADYS, de versche wortel.
ARMORACIA, RAPHANUS RUSTICANUS.

Een groote, dikke, witte, saprijke wortel, die een vlug en zeer scherp beginsel in zich bevat.

LEVENSBOOM. (GELEEDDE)
THUIA ARTICULATA.

Een boom, die op de heuvels van Barbarijen groeit.

SANDRAK, eene hars.
SANDARACA.

Het zijn harsachtige half doorschijnende, of citroen-gele, of witachtige kluitjes, welke in het vuur geworpen, welriekend zijn,

LINDE. (GEMEENE)
TILIA EUROPAEA.

Een boom, die zeer gemeenzaam in geheel Nederland is.

LINDE, de bloemen.
TILIA.

De bloemen, die in enkele bijna lancetvormige schutblaadjes begrepen zijn, hebben eenen aangenamen ligt specerijigen reuk, en eenen eenigzins scherpen, bitterachtigen, zoetachtigen smaak.

LOOK. (AJUIN)
ALLIUM CEPA.

Eene voortdurende plant, die in de tuinen gekweekt wordt.

AJUIN, de versche bol.
CEPA.

Een ronde platgedrukte roode bol, uit vliezige schilfers bestaande, van een scherpen zoetachtigen smaak en van een' doordringenden uijen reuk; er is eene witte verscheidenheid van dezen bol, die minder scherp is.

LOOK. (KNOF)
ALLIUM SATIVUM.

Deze plant wast in de weilanden van het zuidelijk gedeelte van Nederland, en in Sicilië in het wild, ook wordt zij in groote hoeveelheid in de tuinen gekweekt.

KNOFLOOK, de bol.
ALLIUM.

De reuk des bols is eigenaardig, doordringend, vlugtig, de smaak scherp.

LOPEZWORTEL, de wortel.
LOPEZIANA.

De afkomst van dezen wortel is nog onzeker, mogelijk komt zij van de INDISCHE MOERBEZIE, (MORUS INDICA) een Oostersche boom.

Zij is bolrond, heeft eene strookleur, een bitterachtigen smaak, geen reuk; de haar omkleedende bast is bruin, laagsgewijze met een zacht sponsachtig, geel bekleedsel. De dunnere wortels zijn meer vermogend, dan de dikkere.

MAANKOP. (KLAPROOS)
PAPAVER RHOEAS.

Eene jarige, zeer menigvuldig in de bouwlanden groeijende plant; zij wordt in de tuinen gekweekt.

KLAPROZEN, de bloembladen.
PAPAVER ERRATICUM, RUBRUM, RHOEAS.

De bloembladen zijn helder rood, en hebben eenen onaangenamen reuk. Hare gladde kogelronde doosvruchten doen deze plant van de AKKER MAANKOP (PAPAVER ARGEMONE) onderkennen, bij welke de doosvruchten lang en stekelig zijn.

MAANKOP. (SLAAPBOL)
PAPAVER SOMNIFERUM.

Eene plant die veelvuldig bij ons gekweekt wordt; het heulsap wordt echter alleen uit de maankop verzameld, die in het Oosten en in Persie gekweekt wordt.

MAANKOP, de doosvruchten, het zaad, het heulsap.
PAPAVER ALBUM.

De doosvruchten of bollen zijn slaapverwekkend, en geven, versch zijnde, door insnijdingen eene bittere giftige melk; de versche zijn vermogender, dan de gedroogde.

De zaden zijn zeer klein, kogelrond, wit, olieachtig-zoet.

Het heulsap (OPIUM) is een harsachtig extractief, eerst melkachtig, sap, uit de onrijpe ingesneden

snede vruchtbekleedsels vloeijende, 't welk daarna tot eene zeer donker bruine of zwarte uiterst slaapverwekkende zelfstandigheid verhardt. In den handel komen groote bijna ronde stukken, somwijlen twee ponden zwaar, in de binnenste huid des vruchtbekleedsels gehuld, voor. Zij zijn dikwerf bedekt met het zaad van zekere soort van zuring.

Het heulsap behoort van vreemde zelfstandigheden vrij en niet aangebrand te zijn; het moet bijna geheel in water oplosbaar, droog, ligt, taai, zwartachtig, ondoorschijnend, op de breuk glanzend zijn, tot een geel poeder gewreven kunnen worden, eenen zwaren reuk, en een' onaangenaam bitteren, walgelijken smaak hebben; in de vlam gehouden, branden; wanneer men er mede op papier wrijft, moet men er eene tusschenbeide afgebrokene lijn mede kunnen trekken.

MALOWE. (GROOTE EN RONDBLADIGE)
MALVA SYLVESTRIS ET ROTUNDIFOLIA.

Beide deze planten zijn jarig, en worden in menigte in de tuinen gekweekt.

MALOWE, de bladen, de bloemen.
MALVA.

De groote Malowe, heeft zeven en vijf lobbige, slijmige bladen, met harige bladstelen.

De rondbladige Malowe, heeft hartvormig-cirkelronde bijna vijf lobbige slijmige bladen.

De bloemen van beiden zijn slijmig, met witte, hemelsblaauwe of roodachtige bloemkelken, met roode of hemelsblaauwe aderen.

MALROVE. (GEMEENE)
MARRUBIUM VULGARE.

Eene voortdurende plant, welke men overvloedig aantreft op puinachtige landen; zij wordt ook in kruidtuinen gekweekt.

WITTE MALROVE, het kruid.
MARRUBIUM ALBUM.

De smaak van dit kruid is bitter, de bladen zijn eirond-langwerpig, gekarteld, rimpelig, ruig en groen-witachtig van kleur.

MANSOOR. (EUROPISCH)
ASARUM EUROPAEUM.

Eene voortdurende Europische plant.

MANSOOR, de wortel, de bladen.
ASARUM.

De wortel is vezelig, grijsachtig bruin van kleur, bitter, scherp, meer of min geurig,

walgelijk van smaak; terwijl de reuk naar die der Valeriaan zweemt.

De bladen zijn niervormig, zonder reuk, de smaak derzelve is walgelijk, en eenigzins scherp, bij versche bladen scherper.

MEEKRAP. (VERF)
RUBIA TINCTORUM.

Eene voortdurende Zuid-Europische plant, die bij ons in overvloed gekweekt wordt.

KRAP, de wortel.
RUBIA TINCTORUM.

Een dunne langwerpige, ronde, vezelachtige, roode, zamentrekkende, eenigzins bittere wortel, hoe rooder, zoo veel te voortreffelijker is dezelve.

MEESTERWORTEL. (GEWONE)
IMPERATORIA OSTRUTHIUM.

Eene voortdurende plant, die op de Zwitsersche Alpen van zelve groeit, zij wordt in de tuinen gekweekt.

MEESTERWORTEL, de wortel.
IMPERATORIA.

Een ronde langwerpige, geknoopte, eenigzins

platte, geringde, geknokkelde, met vezels voorziene, grijsachtig-zwarte wortel, van eenen heeten prikkelenden specerijigen smaak, de reuk is niet ongelijk aan dien der engelwortel.

MELALEUCA. (CAJEPUT)
MELALEUCA CAJEPUTI.

Een boom die op de eilanden Ambon en Borneo, menigvuldig op dorre drooge plaatsen gevonden wordt.

CAJEPUT, de olie.
CAJEPUT.

Het is eene vlugge olie, die door het overhalen der bladen op het eiland Banda verkregen wordt; zij is helder, aanvankelijk geelachtig, daarna groen, sterk kamferachtig van reuk, specerijig, sterk, van smaak als kardamom. Men verwerpe de donker groen kleurige en minder heldere.

MELISSE. (GENEESKRACHTIGE)
MELISSA OFFICINALIS.

Eene voortdurende plant uit het zuiden van Europa, zij wordt in de tuinen gekweekt.

CITROENKRUID, het kruid.
MELISSA.

Het kruid heeft hartvormig-eironde, vlokkige bladen van eenen specerijigen, balsemachtigen smaak en citroen reuk.

MIRRE, eene gomhars.
MYRRHA.

Dit verdikt sap is gomharsig, korrelig, er zit poeder op, het is gemakkelijk fijn te wrijven, bijna doorschijnend uit den rooden-bruin of goud geel, glanzend op de breuk, van eenen specerijigen bitteren smaak en geurigen reuk.

Men zegt dat de Mirre van de KATAF BALSEM, (AMYRIS KATAF), een Aethiopische boom, afkomstig is.

MIRT. (PEPER)
MYRTUS PIMENTA.

Een boom der Antilles eilanden, vooral op Jamaika wassende.

JAMAIKASCHE PEPER, de vrucht.
PIMENTA.

De onrijp gedroogde bezien hebben de grootte van zwarte peper-korrels, of zijn iets grooter, kogelrond, of eenigzins langwerpig, genaveld, met afgesletene tandjes; zij zijn zeer specerijig

van smaak, en hebben gedeeltelijk den reuk van kruidnagelen, gedeeltelijk van muskaatnoot; wanneer zij rijp zijn, verliezen zij veel van hunne specerijige eigenschap.

MOEDERKRUID. (GEMEEN)
MATRICARIA PARTHENIUM.

Eene voortdurende plant, die in de tuinen gekweekt wordt.

MAARTEL, het kruid, de bloeijende toppen.
MATRICARIA.

Het kruid heeft zamengestelde, vlakke bladen, met eironde ingesnedene, eenigzins harige, ligtgroene blaadjes, de reuk is geurig, de smaak zeer bitter.

De bloeijende toppen zijn bitter, specerijig, met zamengestelde straalbloemen; de schijf is geel, de straal kort en wit.

MOEDERKRUID. (KAMILLE)
MATRICARIA CHAMOMILLA.

Eene jarige plant, die in overvloed in de korenvelden groeit, in de tuinen wordt zij gekweekt.

GEMEENE KAMILLE.
CHAMAEMELUM VULGARE, de bloemen.

Zamengestelde straalbloemen; met een' naakten kegelvormigen vruchtzetel; de bloempjes van de schijf zijn geel, bitter, de reuk is geurig, niet onaangenaam, de bloempjes van de straal zijn wit, omgebogen, smakeloos.

Door deze eigenschappen laten zij zich gemakkelijk van de bloemen der STINKENDE KOEDILLE (ANTHEMIS COTULA) onderscheiden, die grooter en minder welriekend zijn.

MOERBEZIE. (INDISCHE), zie LOPEZWORTEL

MORUS INDICA.

MOERBEZIE. (ZWARTE)

MORUS NIGRA.

Een boom die aan de zeekusten van Italië en in Persië groeit, hij verdraagt onze luchtstreek wel.

MOERBEZIE, de beziën.

MORUS.

De bezien zijn donkerrood, eirond langwerpig, uit vele bijna ronde kleine bessen bestaande, de smaak is scherp zoet.

MONNIKSKAP. (BERG)

ACONITUM NEOMONTANUM.

Eene voortdurende plant, zij wordt in de

Alpen bosschen van Karinthie en Karnolie, en op bergachtige plaatsen van Duitschland gevonden. Men kweekt ze wel in de tuinen, doch zij verliest daar veel van hare krachten.

WOLFSWORTEL, het kruid.
ACONITUM.

De bladen zijn scherp, blinkend, vingerswijze vijf verdeeld met breed-lancetvormige, zeer klein getande verdeelingen.

Met de GETIPTE MONNIKSKAP (ACONITUM CAMMARUM) heeft zij eenige overeenkomst, doch de bladen van deze zijn dof, vijf verdeeld met langwerpig-wigvormige, driesnedige en getande verdeelingen.

De bladen van de GEWONE MONNIKSKAP, (ACONITUM NAPELLUS) zijn blinkend, vijf verdeeld, met drieverdeelde ingesnedene lijnvormige verdeelingen.

MOSKAAT. (GEURIGE)
MYRISTICA MOSCHATA.

Een boom van het eiland Banda, dat onder de Moluksche eilanden beroemd is.

MOSKAAT NOOT, de pit en de olie, die men *MOSKAAT-* of *FOELIE-OLIE* noemt; ook het bekleedsel der noot, dat men *FOELIE* noemt; Foelie-olie.
MOSCHATA, OLEUM MACIS.

De pitten zijn bijna rond, uitwendig grijs, inwendig met roodachtige strepen geteekend, zwaar, broos, olieachtig specerijig, geurig.
Het vliezig netvormig bekleedsel of de foelie is vetachtig glad, geelachtig, heeft een sterken reuk en heeten specerijigen smaak.
De uitgeperste olie der muskaat-noot is lijvig, boterachtig, heeft eene kleur als foelie, en een aangenaam specerijigen reuk.

FOELIE, de Olie.
MACIS OLEUM.

De olie is allervlugtigst, heeft een scherpachtigen smaak en specerijigen Foelie reuk, is helder en ligt geelachtig; op den bodem van de flesch vindt men meestal een dikkere donkerder gekleurde olie.

MOSTAARD. (ZWART)
SINAPIS NIGRA.

Eene jarige zaaiplant.

MOSTAARD, het zaad.
SINAPI.

Kleine, kogelronde, zwarte zeer scherpe zaden.

MOUTWIJN van tien graden.

Deze wordt, na voorafgegane gisting, door overhaling uit het zaad der rogge en tarwe verkregen. De soortelijke zwaarte moet tot die van het gezuiverd water staan als 0.931, of 0.936 tot 1,000.

MUNT. (KRUIZE)
MENTHA CRISPA.

Eene jarige plant van Siberischen oorsprong, zij wordt in de tuinen gekweekt.

KRUIZE MUNT, het kruid.
MENTHA CRISPA.

Een specerijig kruid, met hartvormige, getande, kroeze, vastzittende bladen.

MUNT. (PEPER)
MENTHA PIPERITA.

Eene voortdurende Engelsche plant, die in de tuinen gekweekt wordt.

PEPER MUNT, het kruid.
MENTHA PIPERITA.

Een specerijig-kamferachtig kruid, met eirondspitse zaagvormige gesteelde bladen.

DE GROENE MUNT, (MENTHA VIRIDIS) wordt door hare lancetvormige, vastzittende bladen, gemakkelijk van de vorige onderkend.

MUNT. (POLEI)
MENTHA PULEGIUM.

Eene voortdurende plant, op vochtige plaatsen, zij wordt in de tuinen gekweekt.

POLEI, het bloeijende kruid.
PULEGIUM.

Een specerijig kruid met gewervelde, roodachtige bloemen, en eirond lancetvormige, zaagvormige, stekelige bladen.

NACHTSCHADE. (KLIMMENDE)
SOLANUM DULCAMARA.

Eene voortdurende, heesterachtige, rankschietende inlandsche struik, aan heggen en in kreupelbosschen.

BITTERZOET, de stengels.
DULCAMARA.

De stengels zijn buigbaar, ter dikte van een ganzen schaft of iets meer, verscheiden voeten lang, takkig, glad, houtachtig; de bast der jonge stengels is in- en uitwendig groen, die der oudere en grootere is geel-bruin of bruin-groen, rimpelig en hier en daar gespleten. De smaak is eerst bitterachtig, daarna zoet, de reuk duf, bedwelmend, vooral die der versche stengels.

NAGEL-KRUID. (GEMEEN)
GEUM URBANUM.

Eene voortdurende plant; men verkieze die, welke op drooge gronden gegroeid is.

NAGELWORTEL, de wortel.
CARYOPHYLLATA.

Een langwerpige dikke, vezelige, bruine wortel, versch zijnde, eenigzins naar den reuk van kruidnagelen zweemende, van eenen zamentrekkenden, specerijigen smaak.

NIESKRUID. (ZWART)
HELLEBORUS NIGER.

Eene voortdurende plant der Zwitsersche Al-

pen en der bosschen van Zuid-Nederland; men verwerpe die, welke in de tuinen gekweekt wordt.

ZWART NIESKRUID, de wortel.
HELLEBORUS NIGER, MELAMPODIUM.

De knobbel van de wortel is bijna rolrond en geeft tallooze dikke vezels uit, die van buiten zwart, van binnen wit zijn; de smaak is wrangachtig, scherp, eenigzins bitter.

De kleine vezels munten in geneeskrachtig vermogen bóven de dikkere en den bol des wortels uit.

Meer andere wortels worden somwijlen in plaats van den waren wortel van het zwarte Nieskruid verkocht, als die van de EUROPISCHE KNOBBELBLOEM, (TROLLIUS EUROPAEUS) van den GEAARDEN ZWARTWORTEL (ACTAEA SPICATA) en van andere planten, vooral de wortel van de LENTE ADONIS (ADONIS VERNALIS) die echter van het Zwart Nieskruid onderscheiden wordt, door haren kleinderen knobbel, het grooter getal van vlezigere en fijndere vezels, hare meerdere zwartheid aan de buitenste oppervlakte, en meer heldere witheid aan de binnenzijde, haar sterkeren reuk, en scherpen bitteren smaak, die met eenig zoet vermengd is.

NIESWORTEL. (SABADILLE)
VERATRUM SABADILLA.

Eene voortdurende Mexikaansche plant.

SABADILLE, het zaad.
SABADILLA.

Langwerpige spitse, aan de eene zijde platachtige, aan de andere bolle, blinkende, zeer donkerbruine, uiterst scherpe, onaangenaam bittere zaden, die in eene bruine huidachtige doosvrucht besloten zijn.

NIESWORTEL. (WITTE)
VERATRUM ALBUM.

Eene voortdurende plant, die zoo wel op de bergachtige plaatsen in Oostenrijk en elders, als ook in Noord-Amerika groeit.

WIT NIESKRUID, de wortel.
HELLEBORUS ALBUS, VERATRUM.

Een kegelvormig-rolronde wortel, met eene stompe punt, somwijlen meer dan een duim dik; zij is bezet met zeer vele witachtige of kastanje bruine, langwerpige vezeltjes, of men ziet de sporen, dat deze afgesneden zijn; zij is uitwendig bruin of grijs, inwendig wit, zeer

scherp, bitterachtig walgelijk en brandend van smaak. Onder het wrijven tot poeder doet zij meestal niezen.

OKKERNOOT. (GEWONE)
JUGLANS REGIA.

Een boom, die bij ons in menigte gekweekt wordt.

OKKERNOOT, de bladen, de versche steenvruchten, de olie der noot.
JUGLANS.

Zevenvoudige, eironde, gladde, bijna zaagvormige, bitterachtige en min of meer zamentrekkende bladen.

De bolster of het groen omhulsel der noot is wrang bitter, de vingers met een geelachtig bruine kleur besmettend.

De versche olie der uitgeperste noten is geelachtig, zoet, de oude scherp.

OLM. (GEMEENE)
ULMUS CAMPESTRIS.

Een boom, die in Nederland veel voorkomt.

OLM, de binnenste bast.

De binnenste bast is bruinachtig, glad, taai, min of meer scherp.

OLIJF. (EUROPISCHE)
OLEA EUROPAEA.

Een boom uit het zuidelijk Europa.

OLIJVEN OLIE.
OLIVARUM OLEUM.

De olie, die uit de steenvruchten geperst wordt, moet doorschijnend, witachtig, zacht, zoetachtig van smaak zijn, uit de rijpe vruchten door eene ligte persing zonder aangebragte hitte vloeijen, in de koude ligt stijf worden. De beste olie tot inwendig gebruik is die in het zuiden van Frankrijk en het Genueesche gebied wordt verkregen, in Italië die, welke naar Lucca genoemd wordt. Men verwerpe de donker gele, troebele en ransige olie.

Ter wegneming van de ransheid, worden wel eens loodbereidingen gebruikt, die men door proefmiddelen kan ontdekken.

OREGO. (GEMEENE)
ORIGANUM VULGARE.

Eene voortdurende, in ons Vaderland gemeenzame plant.

OREGO, het bloeijende kruid.
ORIGANUM.

Een

Een specerijig kruid, met eironde tegen elkander overstaande bladen, bijna ronde gepluimde, opeengepakte aren, eironde schutblaadjes, die korter dan de kelk zijn.

OREGO. (MARJOLIJN)
ORIGANUM MAJORANA.

Eene jarige plant uit het zuidelijk Europa, zij wordt in de tuinen gekweekt.

MARJOLIJN, het kruid.
MAJORANA.

Een specerijig kruid, met eironde, stompe, eenigzins viltige, uit den witten groene bladen.

OSSE-TONG. (VERF)
ANCHUSA TINCTORIA.

Eene tweejarige plant, die bij Montpellier en in Silesie gevonden, en bij ons gekweekt wordt; de wortel die uit Montpellier komt, overtreft de overige in deugdzaamheid.

ALKANNA, de wortel.
ALKANNA.

De wortel is bijna rolrond, dun, van bin-

nen witachtig, bekleed met een hoog rooden bast, die gespleten is, ruw, zonder bijzonderen reuk; versch, is zij bitterachtig, zamentrekkend; gedroogd, bijna zonder maak.

PAARDENBLOEM. (GEMEENE)
LEONTODON TARAXACUM.

Eene voortdurende plant, zeer overvloedig in de weiden en aan de wegen.

PAARDENBLOEM, het versche kruid en de wortel.
TARAXACUM.

Het kruid geeft een melkachtig bitter sap; het heeft geschaarde, getande, gladde bladen.

De wortel is spilvormig, saprijk, zwart, en bevat een melkachtig bitter sap.

PALMRIET. (BLOEDROOD)
CALAMUS DRACO.

Een Oost-Indische boom.

DRAKENBLOED, eene hars.
SANGUIS DRACONIS.

Het drakenbloed in druppen of tranen, in

bladen gewikkeld, bestaat uit harsachtige klompen van verschillende grootte, zij zijn broos, donker rood, tot poeder gewreven, vermiljoen kleurig, in de vlam gehouden verspreiden zij een' storax reuk. Het Drakenbloed in koeken bestaat uit grootere meer roodachtige stukken van mindere waarde.

PASTINAKE. (DILLE)

PASTINACA ANETHUM.

Eene jarige plant, die in het zuiden van Europa in 't wild groeit, zij wordt in de tuinen gekweekt.

DILLE, het zaad.

ANETHUM.

De zaden zijn eirond, gestreept, zamengedrukt, hebben de eene oppervlakte plat, de andere bol, met een' vliezigen rand, de kleur is licht bruin, de reuk geurig, de smaak specerijig en heet.

PEEN. (GEMEENE)

DAUCUS CAROTA.

Zij groeit in velden en weiden, voor de zaden verkieze men de verscheidenheid, die in het wild groeit.

WILDE PEEN, het zaad, de wortel.
DAUCUS SYLVESTRIS.

De zaden zijn rondachtig, grijs, ruw, met borstelige kanten en ribben, specerijig, geurig. De wortel is spilvormig, saprijk, dik, geel of oranje kleurig en aangenaam zoet van smaak.

PEPER. (KUBEBE)
PIPER CUBEBA.

Een Oost Indische heester.

STAARTPEPER, de vrucht.
CUBEBA.

De vruchten zijn gesteeld, kogelrond, zwartachtig, bitter specerijig.

PEPER. (ZWARTE)
PIPER NIGRUM.

Een Oost-Indische heester, die veelvuldig op het eiland Java gekweekt wordt.

WITTE EN ZWARTE PEPER, de vrucht.
PIPER ALBUM et NIGRUM.

De witte peper is de pit der rijpe vrucht,

die van de zwarte bast bevrijd is, zij is bolrond, ter grootte van eene kleine erwt, en heeft een specerijigen reuk en brandenden scherpen smaak.

De zwarte peper, die goedkooper en scherper is dan de eerste, onderscheidt zich door deszelfs rimpelige en zwarte bast. Geen van beide vervalle in water tot poeder.

PISTACIE, (MASTIK.)
PISTACIA LENTISCUS.

Een boom der eilanden van den Archipel.

MASTIK, eene hars.
MASTICHE.

Deze komt voor als witachtig-citroen gele tot poeder wrijfbare, blinkende, doorschijnende, in het vuur geworpen welriekende, harsachtige korrels.

PLUIM-ESCH. (RONDBLADIGE)
ORNUS ROTUNDIFOLIA.

Een boom die veelvuldig in Kalabrië en Sicilië groeit.

MANNA.
MANNA.

Een kleverig vocht, dat in de maanden Junij en Julij in overvloed uit de stam, en de takken

dezer boomen van zelve druipt, en in de maand Augustus, op nieuw door het doen van insnijdingen in den bast, wordt verkregen.

Het uitgezochte manna, dat men PIJP-MANNA noemt, bestaat uit lange plaatsgewijze, van buiten bolle, van binnen holle of platachtige stukken. Die soort, welke in de winkels onder den naam van KALABRISCHE of SICILIAANSCHE MANNA verkocht wordt, is van mindere hoedanigheid, en bestaat uit stukken van verschillend gewigt en vastheid, die veelal in een loopen, roodachtig of geel zijn en veelal met graanhalmen en zandkorrels gemengd.

De stukken van de betere soort moeten ligt, droog, niet vuil, witachtig geel of roodachtig van kleur zijn, en doorgebroken een zoet vocht bevatten.

Men zegt, dat men een mengsel bereidt uit slechte manna, suiker, stijfsel, scammonie, en zwavelzure soda, en daaraan eene gedaante geeft, die met de PIJP-MANNA overeenkomt; van deze echter te onderscheiden, door dat deze stukken op de breuk niet bladerig zijn.

In plaats van KALABRISCHE MANNA maakt men stukken uit slechte manna, suiker, stroop, meel of stijfsel; deze stukken hebben eenen walgelijken, honigachtigen smaak, hunne kleur is donkerder, vuil, en zij doen zich door eenen zuren reuk kennen.

POKHOUT. (GEWOON)
GUAJACUM OFFICINALE.

Een West-Indische en Zuid Amerikaansche boom.

POKHOUT, *HEILIGHOUT* genoemd, de bast, de hars.
GUAJACUM.

Het hout is zwaar, zamengepakt, bruin roest-kleurig, soortelijk zwaarder dan water, harsachtig; van eenen specerijigen geur; als het warm gemaakt wordt, van een' scherpen, eenigzins bitteren smaak. Het splint is veel ligter van kleur en witachtig. Het is met eene dunne schors bedekt, die uit aschgraauwe of bruine platen bestaat, en uitwendig ruw, met verschillende spleten en vaalgrijze vlekken geteekend is; de smaak der schors is scherp.

Het harsachtig verdikt sap des booms is bruin groen; men brengt het in groote ongelijke stukken tot ons, dikwijls met stukjes der schors vermengd, het is broos, tot poeder wrijfbaar, op de breuk glimmend; de kleinere stukjes zijn doorschijnend, de smaak is bitterachtig, scherp, brandend; op gloeijende kolen geworpen, heeft het een' aangenamen, eigendommelijken reuk. Tot poeder gewreven, en aan het licht blootgesteld, wordt het groen. Het zijpelt van

zelfs uit den bast der oudere boomen, en dat is veel beter dan 't geen door kunst bereid wordt, het welk men vooral door deszelfs grootere oplosbaarheid in wijngeest, van de van zelfs uitgevloeide hars onderkent.

Deze hars, met slijm van arabische gom gewreven, en eene genoegzame hoeveelheid water verdund, neemt eene zeegroene kleur aan. De oplossing in alkohol, met gezuiverd water vermengd, neemt steeds eene melkachtige kleur aan, die na eenige uren hemelsblaauw wordt; vervolgens helder of groen moet worden, wanneer men eene oplossing van bijtend loogzout in het vocht droppelt; wanneer deze hars met spiegelhars, die zich in bijtend loog niet laat oplossen, vervalscht is, wordt het vocht troebel.

POPEL. (ZWARTE)
POPULUS NIGRA.

Een boom, die op de zeeduinen en hier en daar aan de wegen groeit.

POPEL, de knoppen.
POPULUS.

De knoppen bevatten in de lente, een balsemachtig geel bitter sap.

POTASCH, (ONDERKOOLSTOFZURE ONGEZUIVERDE)
SUBCARBONAS POTASSAE VENALE.

POTASCH, PLANTENLOOGZOUT.

Eene zoutachtige zelfstandigheid, die voornamelijk in de noordelijke landen van Europa, uit de verbrande en daarna uit geloogde asch vooral van harde houtsoorten verkregen wordt. Dezelve is rijk aan onderkoolstofzure potasch, en bevat daarenboven nog zwavel en zoutzure potasch en kiezelaarde.

Men verkieze vooral die ongezuiverde potasch, welke in brooze sponsachtige grijs, of grijsachtig-hemelsblaauwe stukken voorkomt, die gemakkelijk in de open lucht vervloeijen, en zich voor het grootste gedeelte in water laten oplossen.

Men ontdekt de kiezelaarde, waarmede dezelve vervalscht wordt, het best, door bij eene oplossing van deze potasch eenig zuur te doen, waarop een overvloedig nederplofsel van deze aarde ontstaat.

De artsenijmenger beproeve de deugdzaamheid van deze potasch, door eene oplossing van overzwavelzure aluinaarde en potasch; wanneer hierin een loog der onderkoolstof zure ongezuiverde potasch gedruppeld wordt, zal er een zoo veel te overvloediger nederplofsel ontstaan, naar mate er meer potasch in de loog voorhanden was.

Den artsenijmenger wordt vooral die meer zuivere asch ten gebruike aanbevolen, welke

uit Amerika onder den naam van PARELASCH, aangevoerd wordt.

POTASCH. (OVERWIJNSTEEN ZURE ONGEZUIVERDE)

SUPERTARTRAS POTASSE VENALE.

WIJNSTEEN KRISTALLEN. ROOM VAN WIJNSTEEN.

De onzuivere wijnsteen, na vooraf in water opgelost, en met vette kleiaarde gekookt te zijn, vormt kleine ondoorschijnende witte kristallen, welke zich gewoonlijk tot onregelmatige klompen bijeen hoopen. Zij bestaan uit potasch en wijnsteenzuur, en zijn in koud water weinig oplosbaar.

POTASCH. (OVERZURINGZURE)

SUPEROXALAS POTASSAE.

ZURING ZOUT.

Een volkomen wit zout, dat in Duitschland en Zwitserland uit de gewone en gehoornde klaverzuring en uit veldzuring bereid wordt; het heeft kleine langwerpige, vierhoekige kristallen, welke uit potasch en zuring zuur bestaan, en is geheel in water oplosbaar. Men vervalscht het somwijlen met overzwavelzure

potasch; dit ontdekt men echter gemakkelijk, indien men het met eene oplossing van azijnzuur lood vermenge, terwijl het nederplofsel in dat geval in salpeterzuur onoplosbaar is.

PRUIM. (HOF)
PRUNUS DOMESTICA.

Een boom, die in de tuinen gekweekt wordt, de beste soort groeit in 't zuiden van Europa en de warmere gewesten.

PRUIM, de gedroogde vrucht.
PRUNUS.

Eene langwerpige, vezelige, rimpelige, zwarte, zuurachtig-zoete steenvrucht.

PRUIM. (LAURIERBLADIGE)
PRUNUS LAUROCERASUS.

Eene heester uit het zuidelijk gedeelte van Europa en het Oosten, men kweekt ze in de tuinen.

LAURIERKERS, de versche bladen.
LAUROCERASUS.

Lancetvormig eironde, steeds groenende, blinkende bladen, op den rug digt aan den blad-

steel met twee klieren voorzien, van eenen bitteren amandel smaak; gedroogd zijnde, zijn zij bijna smakeloos.

PIJN. (DENNE)
PINUS ABIES.

Een boom, die zeer gemeenzaam is in de bosschen van het noorden van Europa en Azia, en bij ons gekweekt wordt.

PYN HARS.
RESINA PINI.

Eene hars, die van zelve uit den stam des booms zijpelt. Dit sap van onzuiverheid ontdaan en verdikt, vormt eene oranjekleurige zelfstandigheid, die inwendig donkerder van kleur is met eenen doorschijnenden rand, de reuk is bijna als die van spiegelhars.

PIJN. (DENNE EN MAST)
PINUS ABIES ET SYLVESTRIS.

Boomen, die in overvloed in de Noordsche bosschen groeijen, en in Nederland gekweekt worden.

SPIEGELHARS, SCHEEPS-PEK en TEER, GEWONE HARS, TERPENTIJN-OLIE.
COLOPHONIUM, PIX SOLIDA et LIQUIDA, TEREBINTHINAE OLEUM.

De *spiegelhars* is een bruine, doorschijnende, harde, brooze, op vuur gesmolten, of tusschen de vingers gewreven, geurige hars.

Die men van elders krijgt wordt uit gewone hars bereid, welke in den winter uit de stammen der boomen of van zelfs na het maken van insnijdingen zijpelt. Te Amsterdam verkrijgt men dezelve uit de stof, die na de bereiding van terpentijn-olie overblijft.

Het *harde pek* is eene hars, die men of onder het overhalen der teer verkrijgt, of die daarna uit deze bereid wordt. Het pek is hard, broos, smelt bij eene geringe warmte. In de vlam gehouden brandt het met eenen zwarten rook en harsachtigen verstikkenden reuk, de kleur is of zwartachtig of bruin en de breuk glanzig.

De *teer* is eene hars, die uit het drooge dennen hout door middel van vuur verkregen wordt. Het is een taaie, zwarte, sterk riekende vloeistof dat voor vele menschen eenen onaangenamen reuk heeft, de smaak is bitter.

De *gewone hars* is een sap, dat of van zelve uit de stammen der boomen zijpelt of er door kunst uit verkregen wordt; verhardt en gezuiverd, is het oranjekleurig: in water gekookt en door eenen hennepen zak geperst, vormt het na deszelfs verschillende kleur of gele of witte hars; zonder water echter zoo lang gesmolten tot het doorschijnend wordt, eene roodachtig-gele kleur

aanneemt en den terpentijn reuk verloren heeft, noemt men ze *kolophunnie* of *spiegelhars.*

De *terpentijn-olie* is vlugtig en wordt door overhaling uit de gewone terpentijn verkregen, zij is helder, wit, scherp, heet, en heeft eenen sterken, prikkelenden reuk.

PIJN. (LARIX)
PINUS LARIX.

Een boom, die op de Zwitsersche Alpen en andere bergachtige streken in 't wild groeit, en bij ons gekweekt wordt.

LORK OF VENETIAANSCHE TERPENTIJN, een balsem.
THEREBINTHINA LARICINA seu VENETA.

Een oorspronkelijke, heldere, geelachtige, bitter-scherpe, heete harsachtige balsem.

QUASSIE. (ECHTE)
QUASSIA AMARA.

Een Surinaamsche heester.

QUASSIE. (ONECHTE)
QUASSIA EXCELSA.

Een West-Indische heester, van zelve in de bosschen aan de helling der bergen groeijende.

QUASSIE HOUT, het hout.
QUASSIA.

Een uiterst bitter, wit-geelachtig, ligt hout, met een witachtig aschgraauwen, broozen bast bedekt.

Men moet dit hout van den KLEVENDF SUMAK RHUS METOPIUM onderscheiden, 't welk een gladde hier en daar met zwarte vlakken geteekende bast heeft, terwijl daarenboven een aftreksel van dit hout, door bijvoeging van eene oplossing van zwavelzuur-ijzer, zwart wordt.

QUASSIE. (SIMARUBE)
QUASSIA SIMARUBA.

Een Amerikaansche boom.

SIMARUBE, de bast.
SIMARUBA.

De bast des wortels is lederachtig, buigbaar, bitter, zijne oppervlakte geel roodachtig, ruw en gerimpeld.

RABARBER. (HANDVORMIGE)
RHEUM PALMATUM.

Eene voortdurende Chineesche plant.

RABARBER, de wortel.
RHABARBARUM, *RHEUM*.

De stukken van de zoogenaamde *Indische Rabarber* zijn groot, van buiten, na dat de schors er is afgedaan, uit den gele of saffraankleurig-rood, van binnen even als de muskaatnoot gemarmerd. Deze worden uit het westelijk gedeelte van China aangevoerd.

De stukken, die men uit Rusland krijgt, zijn langwerpig, bijna rond of platachtig, zij hebben eene grootere middellijn en zijn doorboord. Beide soorten verwen het speeksel geel, en hebben eenen eigendommelijken walgelijken reuk en smaak. Men verwerpe de ligte, bleekere en wormstekige stukken.

REINEVAREN. (GEMEENE)
TANACETUM VULGARE.

Eene voortdurende plant, die overvloedig op de akkers groeit.

REINE VAREN, het kruid, de bloemen.
TANACETUM.

Een bitter specerijig kruid, met dubbelgevinde, ingesneden zaagvormige bladen.

De bloemen zijn minder onaangenaam bitter van smaak, pijpachtig, geel.

RICINUS.

RICINUS. (GEWONE)
RICINUS COMMUNIS.

Eene jarige plant, die op de West-Indische eilanden, in Zuid-Amerika, Oost-Indie, Afrika, en het warmste gedeelte van Europa groeit.

GEWONE WONDERBOOM, het zaad, de olie.
RICINUS VULGARIS sive PALMA CHRISTI.

De zaden zijn rond, olieachtig, van de grootte van eene kleine boon, in een' dunnen aschgraauwen, en zwart geteekenden helderen bast besloten.

De olie, die uit de van hunne bast beroofde pitten verkregen wordt, moet licht-geel, dik, lijmig, eenigzins scherp zijn.

RIDDERSPOOR. (SCHERPE)
DELPHINIUM STAPHISAGRIA.

Eene tweejarige plant uit het zuidelijk Europa.

LUISKRUID, het zaad.
STAPHISAGRIA.

De zaden zijn grijs, zamengedrukt, drie of vierhoekig, krom, gegroefd, met eene olieachtige, wit-gele pit, zij zijn zeer bitter en zeer scherp.

ROOS. (SUIKER)
ROSA GALLICA.

Een heester die in overvloed in de tuinen groeit.

ROODE ROOS, de versche en gedroogde, nog niet geheel geopende bloembladen.
ROSA RUBRA.

De bloembladen hebben afgesneden nagels, zijn bruin-rood, zamentrekkend en bitterachtig.

ROOS. (VEEL BLOEMBLADIGE)
ROSA CENTIFOLIA.

Een heester die zeer algemeen in de tuinen voorkomt.

BLEEKE ROOS, de versche bloembladen.
ROSA PALLIDA.

De bloembladen zijn bleek rood, zeer aangenaam van reuk, zoetachtig, en ligt zamentrekkend van smaak.

ROSKASTANJE. (GEWONE)
AESCULUS HIPPOCASTANUM.

Deze boom behoort aan het noorden van Asië, doch wordt in Nederland overvloedig gekweekt.

ROSKASTANJE, de bast.
HIPPOCASTANUM.

De bast is zeer zamentrekkend, en bitter, van buiten bekleed met eene roodachtig bruine opperhuid, van binnen roestkleurig.

ROSMARIJN. (GEWONE)
ROSMARINUS OFFICINALIS.

Een heester van het zuidelijk Europa, die in de tuinen gekweekt wordt.

ROSMARIJN, de bloeijende aren.
ROSMARINUS.

Een specerijig scherp kruid, met lijnvormig-lancetvormige bladen met neêrgebogen randen, van onderen grijs, gelipte, ligt hemelsblaauwe bloemen.

RUIGBLOEM. (DRIEBLADIGE)
MENYANTHES TRIFOLIATA.

Eene voortdurende plant, op moerassige plaatsen en vochtige weiden.

WATER DRIEBLAD OF *VEZELIG DRIEBLAD*, het versche kruid.
TRIFOLIUM AQUATICUM sive FIBRINUM.

Een zeer bitter kruid, met eironde, drievoudige bladen.

SAFFRAAN. (ECHTE)
CROCUS SATIVUS.

Eene voortdurende plant, die in het zuiden van Europa en het Oosten in 't wild groeit.

SAFFRAAN, de bloemstempels.
CROCUS.

De bloemstempels van eene verscheidenheid der echte saffraan, die door *Hoffman* HERFST-SAFFRAAN genoemd wordt, uit de bloemen gesneden en gedroogd: zij zijn naar de punt toe breeder en zeer rijk aan een geel verw-beginsel.

De bloempjes van de VERF-SAFFLOER, (CARTHAMUS TINCTORIUS) die somtijds onder de saffraan gemengd zijn, kent men aan hare ligter gele kleur, die aan de grondvlakte niet bleeker wordt en wier punt vijfspletig is. Het bedrog, dat met de bloemen der GEWONE GOUDSBLOEM (CALENDULA OFFICINALIS) gepleegd wordt, laat zich zoo wel uit de verschillende gedaante der

bloemen, als uit het meer verzadigd en rooder gekleurd aftreksel derzelve, zeer gemakkelijk beoordeelen.

SAGAPENUM, eene gomhars.

Eene taaije bruine gomhars, vermengd met bleekere korrels van verschillende grootte, bitterachtig, scherp brandend en uijenachtig. Men zegt, dat zij van de PERSIAANSCHE HOLSTOK (FERULA PERSICA), eene Oostersche schermdragende plant, afkomstig is; maar haar oorsprong is nog onzeker.

SAGOE-BOOM OF MEEL-PALM VAN RUMPH.
SAGUS GENUINA.

Een boom der Moluksche eilanden.

SAGU OF SAGOE.
SAGU vel SAGO.

Het zijn kleine, rondachtige, eenigzins hoekige, witte, roodachtige of bruine korrels, die in water, wijn en azijn oplosbaar, stijfselrijk zijn; zij worden door eene kunstmatige bereiding, uit de mergachtige zelfstandigheid van den sagoeboom, en misschien van eenige andere palmsoorten, verkregen. De witte zijn de beste.

Somwijlen worden nagemaakte korrels in plaats der echte gegeven, die men van deze onderscheidt, door dat zij in water gekookt, niet zulk eene zamenhangende en taaije stijfselstof opleveren.

SALADE. (VERGIFTIGE)
LACTUCA VIROSA.

Eene plant die aan de dijken en heggen van het zuidelijk Europa groeit.

BOSCH SALADE, het kruid.
LACTUCA SYLVESTRIS.

De bladen zijn waterpas, met een stekelige kiel, getand; zij bevatten een walgelijk bitter sap, van eenen bedwelmenden naar maankop zweemenden reuk.

SALIE. (GEWONE)
SALVIA OFFICINALIS.

Een heestertje dat in 't zuiden van Europa in 't wild groeit, en in de tuinen gekweekt wordt.

SALIE, de bladen.
SALVIA.

Specerijige, heete, bitterachtige, min- of

meer zamentrekkende, lancetvormig-eironde, effenrandige, gekartelde bladen.

SCHEERLING. (GEVLAKTE)
CONIUM MACULATUM.

Eene tweejarige inlandsche plant, die op lommerrijke plaatsen, aan heggen en wegen, en bij bouwvallen groeit; men moet dezelve in het tweede jaar, vóór het openen der bloemen op drooge plaatsen, vooral op de drooge kanten van slooten verzamelen, zorgvuldig droogen, en in gesloten vaten bewaren. Die in de tuinen gekweekt wordt is bijna krachteloos.

DOLLE KERVEL, het kruid.
CICUTA.

De bladen zijn gesteeld, drie-dubbel of vierdubbel gevind, met een oneffen blad, met tegenovergestelde vinnen, lancetvormige, vinsgewijze gedeelde, geaderde, naakte, blinkende, van boven donker, van onder ligt groene blaadjes, welke gewreven zijnde, een' bijzonderen giftigen reuk van zich geven, naar den reuk van kattenpis of spaansche vliegen zweemende; de smaak is zoet- en scherpachtig.

Men onderscheide deze plant van de verwandte GIFTIGE WATERSCHEERLING (CICUTA VIROSA), zoo wel door de gevlakte steng, als door dat

deze in het water groeit: van den BEDWELMENDEN TUINSCHEERLING (AETHUSA CYNAPIUM), door dat deze zwart groene bladen heeft, wier onderste oppervlakte zeer blinkende is, en wier inwindsels afhangen.

Het BOSCH PIJPKRUID (CHAEROPHYLLUM SYLVESTRE) heeft geen gevlakte, maar hoekige steng; eindelijk heeft de BEDWELMENDE MYRRHIS (MYRRHIS TEMULA) eene ruwe steng, en ruige bladen.

Men moet aan de kracht van de scheerling twijfelen, wanneer het kruid tusschen de vingers gewreven den eigenaardigen reuk niet van zich geeft.

SCHILD-MOS. (IJSLANDSCHE)

CETRARIA ISLANDICA.

Voortdurend op de onvruchtbaarste plaatsen van het noordelijk Europa.

IJSLANDSCHE MOS, de geheele plant.
LICHEN ISLANDICUS.

Een bitterachtig, zeer geleyig, lederachtig, bogtig, uitgehold mos, wiens eene oppervlakte aschgraauw, de andere dof bruin is.

SCHURF-MOS. (ORSEILLE)

LICHEN ROCCELLA.

Een mos dat op de eilanden van den Archipel, en de Kanarische eilanden aan de zeestranden gevonden wordt.

VERF LAKMOES.
LACMUS TINCTORIUS.

Het zijn vierkant- langwerpige, hemelsblaauwe, bijna een duim lange, eenigzins harde, broze koekjes. Zij worden in eige fabrijken uit ORSEILLE MOS bereid.

SEDUM. (SCHERP)
SEDUM ACRE.

Eene voortdurende plant die in ons vaderland gevonden wordt.

MUURPEPER, het versche kruid.

Een zeer scherp kruid, met bijna eironde, aangewassen, vastzittende, gebulte, bijna regtstandige, ongelijkparige bladen en driespletigen bloeitop.

SMEERWORTEL. (GEMEENE)
SYMPHYTUM OFFICINALE.

Eene voortdurende plant in vochtige weiden, zeer menigvuldig aan grachten en slooten, zij wordt in de tuinen gekweekt.

GROOT SMEERKRUID, SMEERWORTEL, de wortel.

CONSOLIDA MAJOR, SYMPHYTUM.

Een groote bijna vingerdikke wortel, versch zijnde is zij vlezig en lijmig, gedroogd daarentegen en lang bewaard, sponsachtig en meelig, broos, van buiten zwart, van binnen wit; zij heeft eenen slijmigen en lijmigen smaak.

SODA. (ONDERKOOLSTOFZURE ONGEZUIVERDE)

SUBCARBONAS SODAE VENALE.

SODA, NATRUM.

Zoutachtige klompen, van eene witte-hemelsblaauwachtige kleur, eenen zouten, en loogachtigen smaak. Zij worden bereid uit verbrande en verkalkte planten, die aan de zeestranden groeijen. Men houdt de Spaansche Soda voor de beste. Het Natrum echter of de gegravene Soda, die uit Smyrna aangevoerd wordt, en somwijlen bij ons te koop is, levert eene veel grootere hoeveelheid van loogzout op, en verdient derhalve den artsenijmenger vooral te worden aanbevolen.

Dit loogzout moet het vocht des dampkrings niet tot zich nemen, en bijna geheel in water oplosbaar zijn.

SPIEGELIE. (MARILANDSCHE)
SPIEGELIA MARILANDICA.

Eene voortdurende plant die in Zuid-Karolina op lage vruchtbare gronden wast.

SPIEGELIE, de wortel.
SPIGELIA.

Eene waterpasse, eenvoudige, ongelijke wortel, met zeer vele lange vezeltjes, die eenen bitteren smaak heeft.

STANDELKRUID. (SALEP), en andere soorten.
ORCHIS MASCULA.

De planten groeijen in verschillende streken van Europa en Asia in 't wild.

SALEP, de wortel.
SALEP.

Deze wortels komen uit Persie tot ons, zij vormen een langen ris aan eenen witten draad geregen; zijn van verschillende grootte, somwijlen grooter dan een amandel, strookleurig, half doorschijnend, hard als hoorn, zwaar en zeer stijfselrijk. Men verwerpe de bruine, wormstekige, ligte en rimpelige.

De wortels van de GEMEENE AARDNOOT (BUNIUM BULBOCASTANUM) en AARDAKER (LATHYRUS TUBEROSUS) worden somwijlen in derzelver plaats gegeven, men onderkent dezelve zoo wel aan de mindere zwaarte, als aan de minder zaamgepakte en minder harde zelfstandigheid.

STEEN-EPPE. (ANYS)
SISON ANISUM.

Eene jarige Egyptische plant, zij wordt in verschillende landen van Europa gekweekt.

ANIJS, het zaad.
ANISUM.

De zaden zijn gesteeld, langwerpig, buikig, gestreept, lichtgroen, welriekend, zoetachtig, specerijig. Men verkieze de Levantsche zaden, die kleiner en aangenamer van smaak zijn.

STEENRAKET. (GEMEENE)
ERYSIMUM OFFICINALE.

Eene jarige plant, menigvuldig bij bouwvallen en op wegen.

STEENRAKET, het versche kruid.
ERYSIMUM.

Geschaarde bladen, die een' eenigzins bitteren smaak hebben, vooral de bloeijende toppen.

STER-ANIJS. (ECHTE)
ILLICIUM ANISATUM.

Een Japansche boom.

STER-ANIJS.
ANISUM STELLATUM.

Het zijn zes of acht harde doosvruchten, welke stervormig vereenigd, zamengedrukt, éénhokkig, éénzadig, roestkleurig, specerijig zijn, bruine, blinkende zaden bevatten, en den reuk en smaak van anijs hebben.

STORAX. (BENZOIN)
STYRAX BENZOIN.

Een Oost-Indische boom.

BENZOË OF *GOM BENZOË*, OF *WELRIEKENDE ASA*, eene hars.
BENZOË, *ASA DULCIS*.

Eene harde, tot poeder wrijfbare, bruinachtige, met afwisselende witte en donkere korrels, bijna doorschijnende en, vooral wanneer men dezelve op gloeijende kolen werpt, geurige hars.

STORAX. (ECHTE)
STYRAX OFFICINALE.

Een boom, die veelvuldig op de eilanden van den Archipel en in 't Oosten groeit.

STYRAX IN STUKKEN, eene hars.
STYRAX IN MASSIS.

Eene dof roode, ligte, tot poeder wrijfbare hars, met eenen welriekenden reuk bijna als die des Peruaanschen balsems, en eenen bitterachtigen smaak.

STRUIKWINDE. (KINA)
SMILAX CHINA.

Een Oost-Indische heester, die veelvuldig in het Chineesche rijk groeit.

KINA, de wortel.
CHINA.

Een geknoopte, groote, harde, zware, eenigzins slijmachtige, zoetachtige wortel, met een' dunnen rosachtigen bast bekleed, en van binnen ligt rood.

STRUIKWINDE. (SMET DRIJVENDE)
SMILAX SIPHYLITICA.

Een Amerikaansche heester, die in overvloed in de streken bij de rivier de Orenoko groeit.

SARSAPARILLA, de wortel.
SARSAPARILLA.

De wortel is lang, van de dikte eener schrijfpen, rimpelig bruin, laf, eenigzins slijmerig, zeer flaauw zout van smaak.

STUIFZWAM. (BOVIST)
LYCOPERDON BOVISTA.

Eene zwam die in weiden en onvruchtbare bosschen groeit.

BOVIST.
BOVISTA.

Een zakvormige, vale, met een bruin poeder rijk beladen zwam.

SUIKERRIET. (GEWOON)
SACCHARUM OFFICINARUM.

Het groeit op vochtige plaatsen in de beide Indiën in 't wild, en wordt veel geteeld.

KANDIJ EN *WITTE SUIKER.*
SACCHARUM CANDUM et *ALBUM.*

De kandij suiker bestaat uit ware suiker kristallen, die wit, geel of bruin zijn, naar den verschillenden graad van zuiverheid der suiker; men bezige tot artsenijkundig gebruik slechts de witte en doorschijnende.

De witte suiker, die uit opeengehoopte zeer kleine kristallen bestaat, wordt in de suiker-raffinaderijen uit de ruwe suiker bereid.

SUMAK. (VERGIFTIGE)
RHUS TOXICODENDRON.

Een Amerikaansche heester, die bij ons gekweekt wordt.

VERGIFTIGE SUMAK, de bladen.
TOXICODENDRON VULGARE.

De bladen zijn drievoudig, de blaadjes gesteeld, eirond, naakt, geheel effenrandig, scherp, zamengetrokken; zij veroorzaken, bij de behandeling, ontsteking.

TABAK. (GEWONE)
NICOTIANA TABACUM.

Eene jarige Zuid-Amerikaansche plant, die in Nederland gekweekt wordt.

TABAK, de bladen.
NICOTIANA.

Het

Het kruid heeft lancetvormig-eironde, vastzittende, afloopende, bittere walgelijke bladen, die bij het droogen bruin worden.

TAMARINDE. (INDISCHE)
TAMARINDUS INDICA.

Een Arabische en Oost-Indische boom.

TAMARINDE, de vrucht.
TAMARINDUS.

Het zwartachtige merg is met de blinkende zaden der haauwen en vezels vermengd; het moet versch, saprijk en aangenaam zuur zijn. Men gebruike het West-Indische niet, dat droo-ger, en door de bijgevoegde suiker zuurachtig zoet is.

TARWE. (WINTER EN ZOMER)
TRITICUM HYBERNUM et AESTIVUM.

Jarige, zeer veelvuldig bij ons geteelde planten.

TARWE, de stijfsel, het meel.
TRITICUM.

De stijfsel is een melig beginsel, dat gedrukt wordende kraakt; door koud water verkregen en van de lijmstof afgescheiden, wit, zon-

der reuk of smaak, in koud water onoplosbaar zijn moet; giet men er kokend water op, zoo lost het zich tot eenen kleverigen brij op.

Het meel wordt bereid, door het tarwegraan tusschen steenen in den molen fijn te malen.

TARW-GRAS. (KRUIPEND)
AGROPYRUM REPENS.

Eene voortdurende plant, zeer gemeenzaam op de akkers, waar veel puin is en in de weiden.

GRAS, de wortel.
GRAMEN.

Een kruipende, gladde, zeer lange, witachtige, geknokkelde wortel, die zoet van smaak is.

TOLU-BALSEM. (ECHTE)
TOLUIFERA BALSAMUM.

Een boom, die in de provincie Tolu in Amerika gevonden wordt.

BALSEM VAN TOLU.
TOLUTANUM BALSAMUM.

Men verzamelt denzelven in eenen vloeibaren staat, door het maken van insnijdingen in de schors des booms, daarna wordt hij langzamer-

hand hard, en verkrijgt eene vaste zelfstandigheid. Deze balsem is roodachtig goudgeel van kleur, doorschijnend, door den tijd wordt hij broos; hij verspreidt eenen aangenamen reuk, en blijft door kaauwen week geworden, ligtelijk aan de tanden hangen.

Hij wordt in tweederlei gedaante aangevoerd; of in koeken, of in kalebassen. De laatste soort wordt voor de beste gehouden en verdient derhalve de voorkeur.

TOORTS. (WOLBLADIGE)
VERBASCUM THAPSUS.

Eene tweejarige plant, die op drooge onbebouwde gronden veelvuldig groeit.

WOLLEKRUID, de bladen, de bloemen.
VERBASCUM ALBUM.

De bladen zijn langwerpig, spitsachtig, van beide zijden viltig, wit groen. De bloemen helder geel, welriekende, van eenen honig smaak.

TORKRUID. (WATER)
OENANTHE PHELLANDRIUM.

Eene tweejarige, inlandsche plant, die men aan de slooten en meren veelvuldig vindt.

WATERKERVEL, het zaad.
PHELLANDRIUM seu FOENICULUM AQUATICUM.

De zaden zijn specerijig, scherp, langwerpig, gestreept, geelachtig groen.

TRECHTERWINDE. (JALAPPE)
IPOMOEA JALAPA.

Eene voortdurende plant bij Xalapa en Vera-Cruz; op het strand van Georgie, en op de zandige gronden van Florida.

JALAPPA, de wortel.
JALAPPA.

De wortel is langwerpig, komt of geheel of in stukken gesneden voor, is zamengepakt, zwaar, harsachtig, met eenen rimpeligen zwartbruinen bast bedekt, van binnen grijs, met zwarte strepen doormengeld. De smaak is zoo wel als de reuk, scherp, walgelijk. Hoe donkerder de wortel gekleurd is, zoo veel te rijker is hij aan hars, en zoo veel meer werkzaam.

TYLOOS. (HERFST)
COLCHICUM AUTUMNALE.

Eene voortdurende plant op de weiden van het zuidelijk Nederland.

TYLOOS, de wortel.
COLCHICUM.

Het is een vaste, vlezige bolwortol, aan de eene zijde bol, aan de andere vlak, met een ligt indruksel van de bloemsteng; van buiten heeft hij een donker bruine rok, is van binnen wit; heeft een' sterken reuk, die den neus sterk prikkelt, en walgelijk is; wanneer hij versch is, is de smaak scherp: men moet dezen wortel in 't begin van den zomer inzamelen.

TIJM. (GEMEENE)
THYMUS VULGARIS.

Een heestertje, dat zeer overvloedig op de hooge gronden van Saksen, Spanje, en het zuiden van Frankrijk gevonden wordt.

TIJM, het bloeijende kruid.
THYMUS.

Een regt opstaand heestertje, met omgekrulde, eironde bladen en kranswijze - aarvormige bloemen; de smaak is bitterachtig, specerijig, geurig.

TIJM. (VELD)
THYMUS SERPYLLUM.

Een heestertje, dat op dorre zandige plaatsen groeit.

VELDTIJM, de bloeijende toppen.
SERPYLLUM.

Een bitter-specerijig kruid, met eene kruipende steng, platte, eironde, stompe, aan de grondvlakte gewenkbraauwde bladen, en bloemen aan purperen hoofdjes staande.

VALERIAAN. (ECHTE)
VALERIANA OFFICINALIS.

Eene voortdurende plant, men kweekt ze in de tuinen.

WILDE VALERIAAN, de wortel.
VALERIANA SYLVESTRIS.

De wortel heeft een vezelachtig hoofdje, is bruin, geurig, min of meer bitter, eenigzins scherp.

VALKRUID. (GEMEEN)
ARNICA MONTANA.

Eene inlandsche voortdurende plant; die in de tuinen gekweekt wordt, bezit bijna geheel geene kracht; men kieze vooral die soort, die

in Zwitserland, en Italië in het wild groeit, en wier dikkere wortels men moet verzamelen.

VALKRUID, de wortel de bloemen.
ARNICA.

De wortel is op verschillende wijze gedraaid, vezelig, flaauw bitter, scherp en donker bruin. De bloemen zijn zamengesteld, geel, scherp bitter van smaak, de kelkschubbetjes zijn korter dan de bloemkelk, niet borstelig, en purperkleurig aan de punt, somwijlen houden zich insecten in deze bloemen op, en leggen er hunne eieren en poppen in, waardoor zij tot geneeskundig gebruik niet alleen onbruikbaar, maar zelf schadelijk worden.

Men verwarre deze plant niet met de LOOPWERENDE ALANT (INULA DYSENTERICA) wier bloemen tot een pluim vergaderd zijn, terwijl het gemeene valkruid, een, twee, of drie bloemen heeft, de bladen van de Alant zijn hartvormig, langwerpig en omvatten de steng, waardoor zij zich van de bladen van het gemeene valkruid die eirond zijn, en op een vrijen steel zitten, onderscheiden.

VANILJE. (SPECERIJIGE)
VANILLA AROMATICA.

Eene heesterachtige plant van de warmere deelen van Amerika.

VANILJE, de haauwen.
VANILLA.

De haauwen zijn eenigzins gekromd, zamengedrukt, donkerbruin, bijna anderhalve lijn breed, smaller aan de einden, broos, vettig aan de oppervlakte, van eenen geurigen reuk, als die van den Peruaanschen balsem, eenen smerigen, eenigzins zuren, ligt specerijigen smaak, binnen en buiten op dezelve blinken kristallen van Bensoë zuur.

VIER-HELM. (PICHURIM)
TETRANTHERA PICHURIM.

Een boom, die in Brazilië en in Venezuela groeit.

PICHURIM, de boonen.
PICHURIM.

Een langwerpig, eirond, bruin, bijna glad, zwaar, aan de eene zijde hol, aan de andere bol, bijna een duim lang zaad; de smaak en reuk houden het midden tusschen die van de muskaatnoot en van het sassafrashout.

Men verkoopt wel eens dergelijk maar valsch zaad, dat de helft grooter is dan het echte, van buiten rimpelig en bleeker, minder specerijig en bitterder is.

VINGERHOED. (PAARS)
DIGITALIS PURPUREA.

Eene tweejarige, in de bosschen groeiende plant, die in de tuinen gekweekt wordt. Men verkieze de in het wild groeijende.

VINGERHOEDS KRUID, de bladen.
DIGITALIS.

Eirond - langwerpige, spitse, rimpelige, gekartelde, ruige bladen, bitter en zeer scherp van smaak.

VIOOL. (DRIEKLEURIGE)
VIOLA TRICOLOR.

Eene jarige gemeene plant, men gebruike die op zandige gronden groeit, terwijl de gekweekte bijna geheel onwerkzaam is.

DRIEKLEURIGE VIOOL, het kruid.
VIOLA TRICOLOR.

Een eenigzins scherp kruid met eironde, getande bladen, in vinnen gedeelde stoppeltjes, en bloemen die éénmaal zoo groot als de bloemkelk zijn.

VIOOL. (RIEKENDE)
VIOLA ODORATA.

Eene voortdurende zeer gemeene plant, die in de tuinen gekweekt wordt.

VIOOL, de bloembladen.
VIOLA.

Aangenaam riekende, donker blaauwe bloembladen.

VLAS. (GEMEEN)
LINUM USITATISSIMUM.

Eene jarige zaaiplant, die menigvuldig geteeld wordt.

VLAS, het zaad, het meel, de olie.
LINUM.

De zaden zijn olieachtig en slijmig, eirond-langwerpig, zamengedrukt, met een scherpen rand, licht bruin en glanzig.

Het meel bestaat uit de tot poeder gewreven koek, die overblijft, nadat de olie uit het zaad geperst is.

De olie die uit het zaad geperst wordt, moet helder, geel, onaangenaam van reuk, vettig, walgelijk van smaak zijn, en door de koude niet stijf worden, tot geneeskundig gebruik is troebele, donkerbruine, ransche olie ongeschikt.

VLIER. (ZWARTE)
SAMBUCUS NIGRA.

Een boom, die op verscheidene plaatsen van ons Vaderland in 't wild groeit, en zeer algemeen gekweekt wordt.

VLIER, de binnenste of middelste bast, de versche beziën.
SAMBUCUS.

De bast der takken, die van de opperhuid beroofd zijn, is wit, eerst zoetachtig, daarna bijblijvend scherp, en bitterachtig van smaak.

De bloemschikking is kroontrosvormig, met witte sterk riekende bloemen.

De beziën zijn eirond, zwart, stervormig genaveld, saprijk, driezadig, met een zwart-roodachtig, zuurachtig-zoet sap.

VOORLOOP van vijftien graden.
SPIRITUS VINI FORTIOR.

Deze komt in den handel voor onder den naam van *Brandewijn* of *Voorloop drie kwart.* De soortelijke zwaarte staat tot die van gezuiverd water, als: 0,907 of 0,911 tot 1,000.

VIJG. (EUROPISCHE)
FICUS CARICA.

Een boom die in 't warmere gedeelte van Europa in 't wild groeit.

VIJGEN, de gedroogde vruchten.
CARICAE.

De gedroogde vruchten, tot ronde schijven platgedrukt, hebben eene gele witachtige kleur, zij bevatten een kleverig zeer zoet merg met kleine lensvormige zaden. Men kieze de grootste, die uit Smyrna tot ons gebragt worden, en het zoetst zijn.

WATERKERS. (GEMEENE)
SISYMBRIUM NASTURTIUM.

Eene inlandsche tweejarige plant, die aan slooten en grachten groeit en den ganschen winter groen blijft.

WATERKERS, het versche kruid.
NASTURTIUM AQUATICUM.

De bladen zijn oneven gevind, de blaadjes hartvormig bijna eirond, dik, saprijk, glad, helder groen, van eenen min of meer scherpen, eenigzins bitteren smaak.

WEGEDOORN. (GEMEENE)
RHAMNUS CATHARTICUS.

Een heester, die in 't wild aan de wegen en heggen groeit.

WEGEDOORN, de beziën.
SPINA CERVINA.

De beziën hebben de grootte van eene erwt, zij zijn zwart, zoet, bitter walgelijk, eenigzins zamentrekkend.

WILG. (WITTE)
SALIX ALBA.

Een boom die aan de slooten veelvuldig groeit, en bijna overal gekweekt wordt.

WILG. (LAURIERBLAD)
SALIX PENTANDRA.

Een boom die op de duinen bij Haarlem en andere plaatsen van zelfs groeit.

WITTE EN LAURIERBLAD WILG, de bast der twee en driejarige takken.
SALIX ALBA et LAUREA.

De bast des witten wilgs is dun, buigbaar, bruin, zamentrekkend bitter.

De bast der laurier-bladwillig munt boven die der andere wilgen soorten uit door een balsemachtig beginsel.

WINDE. (PURGEER)
CONVOLVULUS SCAMMONIA.

Eene voortdurende Oost-Indische plant, vooral in Syrië menigvuldig.

SCAMMONIE VAN ALEPPO, eene gomhars.
SCAMMONIUM ALEPPENSE.

Het is eene gomharsachtige, aschgraauwe, ligte, gemakkelijk tot poeder wrijfbare, scherpe, op de breuk blinkende zelfstandigheid, welke nat gemaakt, wit wordt; als zij in water opgelost wordt, is deze oplossing melkwit naar het groene zweemende, voor het overige is zij des te beter, naar mate zij gemakkelijker in water wordt opgelost.

Die soort, welke men de Smirnasche noemt, komt in meer zaamgepakte stukken voor, zij zijn zwaarder, minder bros en moeijelijker tot poeder wrijfbaar, donkerder van kleur, minder harsachtig en met vreemde zelfstandigheden besmet.

WINTERA. (SPECERIJIGE)
WINTERA AROMATICA.

Een boom die aan de straat van Magellaan gevonden wordt.

WINTER'S BAST.
WINTERANUS CORTEX.

De stukken van dezen bast zijn groot, drie of vier duimen lang, zeer dik, zamengepakt, hard, uitwendig rimpelig, aschgraauw, specerijig, brandend, kruidnagelachtig van reuk, wanneer zij gewreven worden en gekaauwd, van dergelijken smaak.

WOLFSKLAAUW. (GEKNOTSTE)
LYCOPODIUM CLAVATUM.

WOLFSKLAAUW, het zaad.
LYCOPODIUM.

Het is een fijn geel poeder, dat in de vlam geworpen met een flikkering en gedruisch ontvlamt, en ligter is dan water.

WOLFSMELK. (GENEESKRACHTIGE)
EUPHORBIA OFFICINARUM.

Een heester uit zuid Afrika.

WOLFSMELK, eene gomhars.
EUPHORBIUM.

Het melkachtig, reeds in de lucht van zelfs verdroogde vocht, geeft stukken gomhars van

verschillende grootte, deze zijn rondachtig of hoekig, broos, geelachtig, zeer scherp, brandend van smaak, zonder reuk, ten zij men ze verbrandt.

WURMVAREN. (STOPPELIG)
ASPIDIUM FILIX MAS.

Komt zeer veel in bosschen en beschaduwde plaatsen voor.

MANNETJES VAREN, de wortel.
FILIX MAS.

De wortel is langwerpig stoppelig, geschubt, uit op een gestapelde eironde kromme, dofbruine, en zwarte knobbeltjes bestaande. De smaak is zamentrekkend, bitterachtig, eenigzins scherp. De kleur des versch gedroogden wortels moet groenachtig geel zijn. Men moet de wortels altijd geheel in de winkels bewaren, en niet tot poeder brengen, eer men ze wil gebruiken. Men moet ze nimmer langer dan één jaar bewaren. Zij moeten van hoog gelegen plaatsen verzameld worden.

WIJN. (WITTE, SPAANSCHE EN RHIJNSCHE) van goede hoedanigheid.
VINUM ALBUM HISPANICUM et RHENANUM.

Het uitgeperste sap der druiven gaat door

gisting in wijn over, waarvan men verschillende soorten heeft; tot artsenij-mengkundig gebruik zijn witte en spaansche wijn, die zoet, smerig en kleverig is, benevens ligte rijnsche wijn voldoende.

WIJNRUIT (STERKRIEKENDE)
RUTA GRAVEOLENS.

Een heesterje dat in Zwitserland in 't wild groeit, en in de tuinen gekweekt wordt.

WIJNRUIT, het versche kruid.
RUTA.

Het versche kruid is eenigzins specerijig, bitter-scherp, met dubbel zamengestelde bladen, wigvormige, groenachtig, hemels-blaauwachtige blaadjes.

WIJNSTEEN. (WITTE EN ROODE)
TARTARUS ALBUS et RUBER.

Een wezenlijk zuurachtig zout des wijns, bestaande uit wijnsteenzuur en potasch, met vele vreemde zelfstandigheden vermengd, moeijelijk in water optelossen. Het zout dat men uit den roode wijnen verkrijgt, noemt men *rooden*, dat uit de witte wijnen, *witten wijnsteen;* dit laatste is min of meer grijs.

De beste wijnsteen is zamengepakt, en deszelfs oppervlakte, door de onregelmatige kristallen, ruw.

WIJNSTOK. (GEWONE)
VITIS VINIFERA.

Een heester die in 't wild in de Oostersche landen groeit.

ROZIJNEN.
PASSULAE MAJORES.

De gedroogde beziën zijn rimpelig, zoet, zij zijn aan een tros gehecht, onder de grootere munten vooral sommige door hunnen omtrek, goud gele kleur en zoetheid uit, deze worden Damasceensche rozijnen genoemd, de overige soorten zijn kleinder.

WIJNSTOK. (KRENTEN)
VITIS APYRENA.

Een heester die in de Oostersche landen gevonden wordt, en eene verscheidenheid des gewonen wijnstoks is.

KRENTEN.
PASSULAE MINORES.

Zij zijn zwartachtig, zeer zoet, met een zeer ligt zuur.

ZANDBEZIE. (GEWOONE)
ARBUTUS UVA URSI.

Een heester uit het noorden van Europa.

ZANDBEZIE, de bladen.
UVA URSI.

De bladen zijn omgekeerd-eirond, zamentrekkend, door hunne netsgewijze aderen, gemakkelijk te onderscheiden van de bladen der ROODE WOUDBEZIE (VACCINIUM VITIS IDEA) die van onderen gestippeld zijn.

ZEE-AJUIN. (GEWONE)
SCILLA MARITIMA.

Eene voortdurende plant die menigvuldig aan de kusten der Middellandsche zee groeit.

ZEE AJUIN, de bol.
SCILLA.

De bol is zeer groot, zwaar, met eene bruin roode opperhuid bedekt, derzelver witte schubben bevatten, zoo lang zij versch zijn, een slijmachtig zeer scherp sap; gedroogd zijnde, verliest hij veel van deszelfs scherpte.

ZEEDRUIF. (GEWONE) zie KINO.
COCCOLOBA UVIVERA.

ZEEP. (WITTE)
SAPO ALBUS.

ALIKANTSCHE, WITTE SPAANSCHE OF *VENETIAANSCHE ZEEP.*

Dezelve bestaat uit soda, olijfolie en water, te zamen tot eene witte, harde, in regenwater en wijngeest oplosbare zelfstandigheid vereenigd; zij moet wit, niet rans noch poederachtig of wegvloeijend zijn. Men gebruike derhalve die gemarmerde soort niet, die gewoonlijk *Spaansche Zeep* genoemd wordt.

ZEEPKRUID. (GEMEEN)
SAPONARIA OFFICINALIS.

Eene voortdurende plant, die in de tuinen gekweekt wordt.

ZEEPKRUID, de wortel, het kruid.
SAPONARIA.

Een zoetachtige, bitterachtige, eenigzins scherpe, vezelige, roodachtige wortel.

Een slijmachtig, zeepig kruid, met eirond-lancetvormige bladen.

ZENEGROEN. (AKKER)
AJUGA CHAMAEPITYS.

Eene jarige plant, die op zuidelijke bergachtige plaatsen en in de bosschen van het zuidelijk gedeelte van Nederland van zelf groeit, en bij ons gekweekt wordt.

VELD CYPRES, het bloeijende kruid.
CHAMAEPITYS.

Het versche kruid is kleverig op het aanraken, heeft driedeelige, lijnregte, gaafrandige bladen, ongesteelde, enkele, en zijdelings geplaatste bloemen, met eene uitgebreide steng, een' harsachtigen reuk als pijnhars, en een' bitteren smaak.

ZEVENBLAD. (OPSTAAND)
TORMENTILLA ERECTA.

Eene voortdurende plant die op zandige plaatsen in 't wild groeit.

ZEVENBLAD, de wortel.
TORMENTILLA.

Een zeer zamentrekkende, knoopig-knobbelige, zeer vezelige, uitwendig bruine, inwendig ligt roze roode wortel.

ZOETHOUT. (GLAD EN GEDOORND)
GLYCYRRHIZA GLABRA et ECHINATA.

Het glad zoethout is eene voortdurende plant veelvuldig in 't zuiden van Europa.

Het gedoornde zoethout is eene voortdurende plant uit het zuiden van Rusland.

ZOETHOUT, de wortel, het verdikte sap.
GLYCYRRHIZA, LIQUIRITIA.

De wortel is uitwendig aschgraauw-bruin, rimpelig, inwendig geelachtig, van eenen zoeten, daarna min of meer bitteren smaak. Men verwerpe de groenachtig-gele, gemakkelijk buigzame wortels.

Het verdikte sap komt vóor onder de gedaante van bijna rolronde, zes duim lange, één duim of iets meer dikke stukken, in laurierbladen gewikkeld, op de breuk glanzend, van eenen zoeten, ligt bitteren smaak. Men verwerpe het aangebrand riekende of smakende, en met koper besmette.

ZURING. (SPITSBLADIGE)
RUMEX ACUTUS.

Eene voortdurende plant, die op vochtige plaatsen groeit.

WILDE PATICH, de wortel
LAPATHUM ACUTUM, OXYLAPATHUM.

Een rolronde, uitwendig bruine, eenigzins zamentrekkende wortel.

ZURING. (VELD)
RUMEX ACETOSA.

Eene voortdurende plant, die in alle weiden van zelfs groeit.

VELDZURING, de versche bladen.
ACETOSA VULGARIS.

Een zuur verkoelend kruid, met tweehuizige bloemen, langwerpige, pijlvormige bladen. Door kweeking wordt de plant grooter, en aangenamer van smaak; in de winkels gebruikt men slechts de gekweekte.

ZURING. (WATER)
RUMEX AQUATICUS.

Eene voortdurende plant, die aan de oevers der rivieren en iu de moerassen veel gevonden wordt.

BRITTANJES KRUID of WATERZURING, de wortel.

BRITTANNICA HERBA, HYDROLAPATHUM.

Een groote geringde, van buiten zwarte, van binnen geel-roodachtige wortel, met eenen duidelijk wrangen en bitteren smaak.

ZWAM. (GEMEENE)

BOLETUS IGNIARIUS.

Op de stammen van verschillende boomen te vinden.

EIKEN KAMPERNOELJE.

AGARICUS QUERNUS.

Het is een ongesteelde, kussenvormige, gladde zwam, met zeer fijne poren, wel bereid zijnde, vat zij zeer ligt vuur en brandt zonder vlam, maar verteert al glimmende.

BOTER (ONGEZOUTENE)
BUTYRUM INSULSUM.

Is het vet van de room der koemelk, welke behoorlijk gekarnd is; zij moet versch, zonder eenige overgeblevene wei, zonder reuk en zacht van smaak zijn.

BEVERGEIL. (SIBERISCH OF RUSSISCH)
CASTOREUM SIBERINUM seu RUSSICUM.

Het komt in den handel voor, als zamengedrukte blaasjes, die nabij de teeldeelen van den gewonen bever gevonden worden; zij hebben de grootte van een hoenderei, en zijn met kleine vliezen doorweven. Men moet het Siberisch bevergeil boven alle andere soorten stellen; het moet zwaar zijn, besloten in groote gevulde blazen, doorweven met kleine vliesjes, welke aan de binneste oppervlakte van dat blaasje gehecht zijn; tot poeder wrijfbaar, niet geheel uitgedroogd, van eenen donkeren leverkleur, sterken reuk en bitter-scherpen smaak. De overige soorten als het Poolsche, Pruisische, Duitsche, en het zoogenaamde Engelsche bevergeil, die minder aangenaam rieken, harsachtig, bruin, uitgedroogd, en in kleinere blaasjes besloten zijn, moeten uit de winkels geweerd worden.

GAL. (OSSEN)
FEL BOVINUM.

Men neemt dezelve uit de galblas van een' versch geslagten gewonen os.

BLOEDZUIGER. (GEMEENE)
HIRUDO MEDICINALIS.

Dit is een worm met een rond nêergedrukt zwartachtig lijf, van onderen grijs met zwarte vlakken, van boven met zes gele lijnen, waar tusschen zwarte golvende gevonden worden.

Men vindt ze in poelen en slooten, wier zoet water langzaam voortvloeit.

HONIG. (WITTE EN GEMEENE)
MEL ALBUM et COMMUNE.

De honig is een suikerachtig, dik, bijna doorschijnend, welriekend vocht, dat door de honigbij afscheiden, en in de bijenkorven verzameld wordt.

Witte of Maagden Honig druipt van zelve uit de honigraten, of wordt in de lente uit de korven genomen, die men in den voorigen zomer gesteld heeft.

Gemeene Honig, wordt door persing uit de raten der andere korven verkregen.

Beide soorten moeten korrelig, niet wegvloeijend en geheel in water oplosbaar zijn.

HOORN. (VAN HET EDEL HERT, DE)
CERVI ELAPHI CORNU.

HERTSHOORN.
CORNU CERVI.

Vaste takkige hoornen, die zich door hunne uitwendige gedaante en inwendig sponschachtig weefsel gemakkelijk van de hoornen der overige herkaauwende dieren onderscheiden.

LIJM. (VISCH)
ICHTYOCOLLA, COLLA PISCIUM.

Wordt door koking en verdikking uit de zwemblaas van verschillende soorten van steuren in Rusland, en uit den kabeljaauw in Lapland bereid, en op verschillende wijze opgerold; het moet wit, droog, taai, doorschijnend, in water en wijngeest oplosbaar zijn.

MEI-TOR. (BLAARTREKKENDE)
LYTTA VESICATORIA.

SPAANSCHE VLIEGEN.
CANTHARIDES.

Zijn insekten die vooral in 't zuiden van Eu-

ropa gevonden worden, zij zijn langwerpig, groenachtig goud-geel van kleur, blinkend, met zwarte draadvormige sprieten; versch zijnde, hebben zij eenen scherpen onaangenamen reuk bijna als teer, en eenen zeer scherpen smaak. Men verkieze die, welke achttien of twintig Nederlandsche strepen lang, versch, stinkend en niet poederig zijn.

MUSKUS. (TUNQUINSCHE)
MOSCHUS TUNQUINENSIS.

Deze wordt in eene bijzondere blaas afgescheiden, die uitsteekt nabij den navel van het MUSKUSDIER (MOSCHUS MOSCHIFERUS); een dier dat tot de orde der herkaauwers behoort, de bergen van het middelste gedeelte van Asië bewoont. Deze zelfstandigheid moet donker rood, of roestkleurig zwart, karrelig, droog, vettig, bitterachtig, zeer geurig zijn, en voorkomen in gevulde, dunne ronde blazen, van de grootte van een duiven ei, die aan de eene zijde met korte regte stijve golvende, roode haren bezet, en van binnen met een bruin dun vlies bekleed zijn; op een gloeijend ijzer geworpen, moet ze geheel vervliegen.

De artsenijmenger gebruike geen muskus, die uit de blazen genomen is, daar deze meestal vervalscht is.

ONGEL. (VAN HET SCHAAP RAM DE)
SEVUM OVIS ARIETIS.

SCHAPEN ONGEL.
SEVUM OVILLUM.

Het versche, niet ransche buikvet van het schaap.

PHOSPHOR.
PHOSPHORUS.

Dit is de witte, bijna doorschijnende, zeer ontvlambare grondstof van het phosphor-zuur; aan de lucht blootgesteld, verbrandt hij langzaam met lichtende dampen, die eenen uijenreuk verspreiden; terwijl hij daarbij tot den staat van zuur overgaat; in water is de phosphor onoplosbaar.

Hij komt in den handel voor als rolronde stukken, die onder gezuiverd, van lucht bevrijd water, in een geheel vol, en naauwkeurig gesloten glas, dat in een metalen bus besloten is, bewaard moeten worden.

SCHALEN. (DER EETBARE OESTERS DE)
TESTAE OSTREAE EDULIS.

OESTERSCHALEN.
TESTAE OSTREAE.

Halfronde, van buiten gegroefde, gewelfde, aschgraauw-zwartachtige, van binnen blinkende, gladde sneeuwwitte schalen.

SCHILD-LUIS. (SCHARLAKENKLEURIGE)
COCCUS CACTI.

KONZENIELJE.
COCCIONELLA.

Kleine, halfschildige, zwartachtig purperkleurige insecten, die met zwarte strepen geteekend, als 't ware met een witachtig poeder bestrooid zijn; tot poeder gewreven, zijn zij helder scharlakenkleurig; zij worden uit Zuid-Amerika en vooral uit Mexiko aangevoerd, waar zij zich op de KONZENIELJE FAKKELDISTEL (CACTUS COCCINELLIFER) ophouden.

SPONS. (GEWONE)
SPONGIA OFFICINALIS.

Deze spons vindt men in de middelandsche en roode zee. Men kieze de geelachtige, zachte, met kleine gaatjes doorboorde spons.

STEENEN. (RIVIER KREEFT)
CANCERIS ASTACI LAPIDES.

KREEFTSTEENEN, gewoonlijk *KREEFTSOOGEN* genaamd.
CANCRORUM LAPIDES, OCULI.

Korstige kalkaardige steentjes, die aan de maag der rivier-kreeften gevormd worden; zij zijn hard, wit, cirkelrond, van de grootte van erwten en linzen, ja somwijlen van boonen, aan de eene zijde zamengedrukt en gegroefd, aan de andere bol; in verdund salpeter zuur opgelost, laten zij eene geleiachtige stof na, die de gedaante der steentjes behoudt; hierdoor kan men ze gemakkelijk van de nagemaakte onderscheiden.

VET. (VAN HET GEMEENE ZWIJN HET)
AXUNGIA SUIS SCROFAE.

VARKENS REUZEL.
AXUNGIA PORCI, ADEPS SUILLA.

Het versche buikvet van het gemeene zwijn, dat wit van kleur, en zacht van smaak is.

WALSCHOT.
CETACEUM, SPERMACETI.

Een eigenaardig zamengroeisel uit den GROOTKOPPIGEN POTVISCH (PHYSESTER MACROCEPHALUS.)

Zoo als het in den handel voorkomt, is het

eene vetachtige, witte schubbige, teedere, zachte stof, die als 't ware uit kleine zemelachtige schubbetjes bestaat, en van eenen olieachtigen smaak en smerigen reuk is; het moet versch, helder wit, vet en niet geel zijn.

WAS. (GEEL en WIT)

CERA FLAVA et ALBA.

Het gele ruwe was, door de honigbijen, vlies-vleugelige insekten, afgescheiden, en in de bijenkorven verzameld, vormt de vaste zelfstandigheid der honigraten, en wordt uit dezelve, na het afscheiden van den honig, door smelting in kokend water verkregen; wanneer men op deszelfs oppervlakte met inkt lijnen trekt, moet men deze kunnen zien.

Het witte was, dat door bleeken in de open lucht, en dikwijls besprengen met water, van deszelfs gele kleur beroofd en hard geworden is, moet blinkend en broos zijn.

REGELEN TER INZAMELING, BEREIDING EN BEWARING VAN DE ZELFSTANDIGHEDEN, DIE DEN GENEESKUNDIGEN WINKEL-VOORRAAD UITMAKEN.

1°. De zelfstandigheden, die den geneeskundigen winkel-voorraad uitmaken, en gewoonlijk enkelvoudige geneesmiddelen genoemd worden, moeten zuiver, in 't minst niet vervalscht, en van de beste hoedanigheid zijn, zoo dat elke derzelve met de haar toegekende eigenschappen volkomen overeenstemme.

2°. De Apotheker koope de zelfstandigheden, die hij van elders bekomt, in zulke gedaante, dat hij zich van derzelver oorspronkelijke kenteekenen kan overtuigen, op dat hij, in plaats van echte, geene vervalschte, ten gebruike bekome. Want hoewel, uit het rijk der delfstoffen, de aardsoorten, de metalen, en derzelver bereidingen; uit dat der planten, de wortels, basten en andere deelen derzelve, de gomsoorten, harsen enz., en uit het dierenrijk, de kreeft-schalen en steenen, de spaansche vliegen en dergelijke, in de gedaante van poeder gebruikt worden; zoo moet hij zich dezelven toch

in hunnen geheel natuurlijken staat, en niet tot poeder gewreven, aanschaffen, maar ze, wanneer het noodig is, zelf tot poeder brengen. Hij bereide slechts eene geringe hoeveelheid poeder van die geneesmiddelen, die een vlugtig beginsel in zich bevatten. Ten voorbeelde strekken de braakwortel, rhaharber enz., want hoewel deze in welgesloten flesschen bewaard worden, zoo verliezen zij toch veel van hunne krachten, door het gedurig openen dier flesschen.

3°. Alle harde zelfstandigheden moeten tot poeder gewreven worden.

a. Enkel door wrijven in een' steenen of metalen mortier, en het zeer fijn ziften van het poeder door eene zift. Behalve anderen hebbe men zoodanig voorhanden:

KREEFTSTEENEN (DER RIVIERKREEFT).
ONDERAZIJNZUUR KOPER.
NATUURLIJK GEZWAVELDE SPIESGLANS.

b. Bij sommigen moet men onder het wrijven eene zeer kleine hoeveelheid

water voegen, wegens het gemakkelijk verstuiven der deeltjes, wanneer dit slechts hunne krachten niet vermindert en door eene daarnavolgende drooging kan vervliegen. Ten voorbeelde strekke

DE BARNSTEEN.

c. Taaije zelfstandigheden moeten bij eene geringe warmte eenigzins uitgedroogd worden, eer men ze tot poeder kan brengen; van zoodanigen aard zijn:

DE ARABISCHE GOM (DER WARE ACACIA).
DE GOM DRAGAN (VAN HET DRAGAN KOOTKRUID).
DE MIRRE.
HET HEULSAP.
DE HARS VAN POKHOUT (GEWOON POKHOUT) en dergelijke.
DE SCAMMONIE (DE GOMHARS UIT DE PURGEERWINDE).

Bij geen van deze allen voege men onder het fijn wrijven of amandelen of derzelver olie, daar zij daardoor ligt rans worden.

4°. Alle zelfstandigheden die in de apotheek gebezigd worden, moeten zorgvuldig van alle vuil en vreemde deelen, die aan dezelven hangen, naar ieders verschillenden aard, gezuiverd worden. Eene zift, een doek, of wel het blazen alleen, zijn hiertoe veelal voldoende; somwijlen vereischt dit echter eene meer omslagtige behandeling.

De gomharsen, als de gom ammoniak en anderen, worden hiertoe fijn gestooten, en, na in haar gewigt van heet water door eene zachte koking geweekt te zijn, door eenen linnen doek doorgedrukt, en, doorgezijgd zijnde, bij een zacht vuur tot hare vorige dikte terug gebragt. Op deze wijze moet ook het heulsap in eene dubbele hoeveelheid van warm water geweekt en doorgezijgd, vervolgens bij eene zeer geringe warmte verdikt, in de winkels bewaard worden onder den naam van

GEZUIVERD HEULSAP of LAUDANUM PURUM.

De ongezuiverde honig moet met eene geringe hoeveelheid water gekookt, afgeschuimd en doorgezijgd worden; men noemt ze daarna

AFGESCHUIMDEN HONIG.

Op hare plaats wordt in de volgende afdeeling de wijze van zuivering der overige zelfstandigheden opgegeven, als van

HET AZIJNZUUR.
HET SALPETERZUUR.
HET GEZUIVERDE ZWAVELZUUR.
DE GEZUIVERDE VARKENSREUZEL (VAN HET GEMEENE ZWIJN).
DE ZOUTZURE AMMONIA.
DE ZOUTZURE SODA.
DE SALPETERZURE POTASCH.
DE GEZUIVERDE PHOSPHOR.
DE GEZUIVERDE SCHAPEN ONGEL (VAN HET SCHAAP RAM).
DE ONDERKOOLSTOFZURE KALK.
DE ZWAVELZURE BITTERAARDE.

5°. Alle die inlandsche zelfstandigheden, die de artsenijmenger of zelf verzamelt, of doet inzamelen, moeten naar de voorschriften der kunst op die plaats, op dien tijd van den dag en van het jaar, en bij die weersgesteldheid worden ingezameld, bij welke hare geneeskracht het grootst is.

6°. Die genen, welke versch zijn ingezameld, moeten van de verflenste, bedorvene en aangestoken deelen, als mede van het aanhangende vuil, gelijk mede van alle

vreemde ligchamen naauwkeurig gezuiverd worden.

7°. Die genen der versch ingezamelde, welke gedroogd moeten worden, droogt men zoo spoedig mogelijk in de open lucht, en op eene donkere plaats, of door de warmte der zonnestralen, of bij een zacht ovenvuur: dit laatste geldt voornamelijk van de specerijige zelfstandigheden, op dat niet alleen hare geneeskracht, zoo veel mogelijk geheel bewaard blijve, maar ook op dat sommigen hare aangename kleur volkomen mogen behouden.

De versche ossegal wordt op een zacht vuur tot de dikte van een extract gebragt, en wordt dan

VERDIKTE OSSEGAL

genaamd.

8°. Alle de zelfstandigheden, die den geneeskundigen winkel-voorraad uitmaken, moeten op eene drooge plaats en in geslotene potten of flesschen bewaard worden: dit moet bovenal een vaste regel zijn voor de zoodanige, die een vlugtig en geurig beginsel bevatten, of die de vochtigheid, of de bestanddeelen, of de onzuiverheden van

den dampkring tot zich nemen. Deze moeten in glazen flesschen, met dergelijke stoppen voorzien, bewaard worden.

9°. Zoodanige, wier krachten door den tijd verminderen, moeten niet lang bewaard worden, en in 't algemeen moeten onze inlandsche planten, jaarlijks op nieuw verzameld, gedroogd, en die welke nog van het vorige jaar overig zijn, weggeworpen worden.

TWEEDE AFDEELING.

ZELFSTANDIGHEDEN, DIE DOOR DEN ARTSENIJMENGER DOOR SCHEIKUNDIGE BEHANDELING BEREID MOETEN WORDEN.

BRANDBARE ZELFSTANDIGHEDEN EN DERZELVER BEREIDINGEN.

BRANDBARE ZELFSTANDIGHEDEN.

GEZUIVERDE ZWAVEL.

SULPHUR DEPURATUM.

SULPHUR LOTUM L.
FLORES SULPHURIS LOTI.

Neem gewone opgeheven zwavel zoo veel gij wilt.

Wasch den zwavel door ze in eenen mortier met heet water te wrijven, zoo dat dezelve geene teekenen van zuur meer geve. Hij worde verder door slibbing van het vuil gezuiverd, dat in het water nederzinkt. Men beware hem, wel gedroogd zijnde, in eene gesloten flesch.

NEDERGEPLOFTE ZWAVEL.

SULPHUR PRAECIPITATUM.

MAGISTERIUM SULPHURIS.
LAC SULPHURIS.

N. Gezwavelde potasch zoo veel gij wilt.

Los dezelve in twintig deelen heet water op, en voeg bij deze oplossing, nadat dezelve door filtreerpapier doorgezijgd is, zoo veel verdund zwavelzuur als genoegzaam is, om al den zwavel neder te ploffen, en niet meer.

Wasch het nederplofsel naauwkeurig met regenwater, droog het in de lucht, en bewaar het in eene welgesloten flesch.

PLANTENKOOL.

CARBO VEGETABILIS.

N. Kool van ligt hout zoo veel gij wilt.

Brandt de kool, die tot kleine stukjes gebragt is, in een aarden kroes, die naauwkeurig met een deksel, waarin zich eene opening bevindt, gesloten is, gedurende één of twee uren; blaas er, wanneer zij bekoeld is, de asch, die er misschien aanhangt, door middel van een' blaasbalg af, en bewaar de overgebleven kool in eene gesloten flesch.

GEZUIVERDE PHOSPHOR.

PHOSPHORUS DEPURATUS.

N. Gewone phosphor, zoo dezelve onzuiver is, zoo veel gij wilt.

Doe deze in een zakje van bokkenleer, onder koud water, dat langzaam heet gemaakt moet worden: wanneer de phosphor week geworden is, moet hij door het leder, door middel van een zuiver ijzer tangetje, zachtjes drukkende gedreven worden: wanneer hij nu geheel in kokend water gesmolten is, moet hij tot dunne pijpjes in een glazen vorm gegoten, en in eene flesch, volkomen met gezuiverd water gevuld, op eene donkere plaats bewaard worden.

OXYDE VAN EEN BRANDBAAR LIGCHAAM.

GEZUIVERD WATER.

AQUA DEPURATA.

AQUA DESTILLATA SIMPLEX.

N. Regenwater of zuiver bronwater, zoo veel gij wilt.

Haal het in een zuiveren distelleer-toestel over, tot dat drie vierde gedeelten van het gebruikte water in den ontvanger zijn overgegaan.

Men verwerpe dat gedeelte van het water, dat het eerst is overgekomen, en giete het overige terstond in kleinere flesschen, die naauwkeurig gevuld en gesloten moeten worden.

ZUREN.

GEZUIVERD ZWAVELZUUR.

ACIDUM SULPHURICUM DEPURATUM.

ACIDUM seu OLEUM VITRIOLI CONCENTRATUM DEPURATUM.

N. Gewoon uit zwavel bereid zwavelzuur, zoo veel gij wilt.

Doe dit in een' glazen fiool, die in een zandbad moet geplaatst worden, stook nu het vuur eerst langzaam aan, en vermeerder dit van tijd tot tijd, tot dat er geen waterdamp meer uitkomt, en het vocht zijne kleur verloren heeft. Het moet zes-en-zestig graden houden. Bewaar dit zuur in gesloten flesschen tot artsenijmengkundige bereidingen.

ZUIVER ZWAVELZUUR.

ACIDUM SULPHURICUM PURUM.

ACIDUM VITRIOLI CONCENTRATUM, RECTIFICATUM.

OLEUM VITRIOLI PURUM.

N. Gewoon uit zwavel bereid zwavelzuur, twee ponden.

Doe dit in een' glazen retort met eenen langen hals voorzien, en zoo ruim, dat derzelver eene helft geen zuur bevatte, en voeg er eenige platina draden bij. Zet den retort in een zandbad, voeg er den ontvanger zoo aan zonder de voegen te lijmen, opdat de eerst opstijgende zeer veerkrachtige dampen kunnen ontsnappen. Stook nu het vuur tot de hitte van kokend water. Er komen dampen uit, die dadelijk tot den vloeibaren staat overgaan. Ga dus met overhalen voort, zoo lang zich dit vocht als groote afgezonderde droppels aan den hals van den retort hecht. Vermeerder het vuur nu langzaam zelfs tot koking toe, en zoodra er zich strepen van een olieachtig voorkomen, aan de binnenzijde van den retort, en witte dikke dampen, door den geheelen toestel vertoonen, leg dan eenen anderen ontvanger aan, welke te voren gewarmd is, en haal langzaam over, zoo dat er omtrent in elk vierde gedeelte van eene minuut één druppel valle, tot dat er geene dampen meer ontstaan; het vocht in den tweeden ontvanger bevat, is het zuiver zwavelzuur, hetwelk men in eene flesch met een glazen stop gesloten, moet bewaren. Het moet zes-en-zestig graden houden.

VERDUND ZWAVELZUUR.
ACIDUM SULPHURICUM DILUTUM.

ACIDUM VITRIOLICUM DILUTUM. SPIRITUS VITRIOLI.

N. Zuiver zwavelzuur één deel,
Gezuiverd water vijf deelen.

Giet het zuur bij gedeelten en langzaam bij het water.

ZWAVEL-WATERSTOF ZUUR.
ACIDUM HYDRO-SULPHURICUM.

AQUA HYDRO-SULPHURATA BAT.
AQUA HEPATICA.

N. Gezwaveld ijzer één deel,
Verdund zwavelzuur drie deelen.

Doe het tot poeder gewreven gezwaveld ijzer in eene glazen flesch, voorzien van eene kromme pijp, hoedanige men gewoonlijk gebruikt tot het bereiden van verschillende gassoorten; giet hier het zuur bij gedeelten bij, en verzamel het overkomend zwavelwaterstofgas in eene wijde, te voren met gezuiverd water gevulde flesch boven den waterbak, tot dat twee derde gedeelte van het water uit de flesch is gedreven;

sluit nu de flesch naauwkeurig met een glazen stop, onder de oppervlakte van het water in den bak; schud daarna het gas en het water zorgvuldig met elkander tot de volkomene oplossing van hetzelve, waarna men het in kleinere volkomen gevulde fleschjes bewaren moet.

Onder het schudden moet men door het gedeeltelijk openen der stop eenige dampkringslucht in de flesch laten, opdat deze door het ontstaan van eene luchtledige ruimte, niet verbrijzeld worde.

SALPETERIG-SALPETERZUUR.

ACIDUM NITROSO-NITRICUM.

ACIDUM NITRI FUMANS, SPIRITUS NITRI FUMANS GLAUBERI.

N. Zuivere gedroogde, tot poeder gewrevene salpeterzure potasch, acht deelen, bij voorbeeld acht-en-veertig oncen.

Doe deze in eene wijde getubuleerde retort, die in een zandbad geplaatst is, voeg er een' wijden, ledigen getubuleerden ontvanger aan, terwijl de plaats van de vereeniging met stroken linnen, met een mengsel uit gips en eiwit bestreken, gesloten moet worden; verbindt vervolgens met den ontvanger eene woulfsche flesch, die even als de ontvanger zoo koel mogelijk moet gehou-

den worden, en welke twee deelen gezuiverd water, bij voorbeeld twaalf oncen bevat.

Giet nu, de voegen naauwkeurig gesloten zijnde, door de pijp van den retort

Gezuiverd zwavelzuur vijf deelen, bij voorbeeld dertig oncen.

Het zuur er bij gevoegd zijnde, sluit de buis van den retort volkomen met eene wel sluitende glazen stop, en, wanneer al het lijm goed droog is, haal dan bij een zacht vuur, hetgeen vervolgens allengs vermeerderd wordt, over, tot zoolang dat de bodem van den retort gloeit, en er geene dampen meer opstijgen.

Wanneer de toestel bekoeld is en men zorg draagt, dat het vocht uit de flesch niet in den ontvanger terug vloeije, zal men in den laatsten een zeer sterk salpeterig salpeterzuur van zes en veertig graden vinden, 't welk men terstond in eene glazen flesch moet overgieten, maar deze slechts voor twee derde gedeelte vullen, met eene glazen stop naauwkeurig sluiten, en op eene koele plaats bewaren.

De woulfsche flesch zal een bijna ongekleurd zuur bevatten, dat in eene welgesloten glazen flesch op dezelfde wijze ten gebruike moet bewaard worden.

Wanneer men de zout massa, die in den retort overblijft, in water oplost, en met onderkoolstofzure potasch verzadigt, zoo zal deze loog

door uitdamping kristallen van ZWAVELZURE POTASCH opleveren.

SALPETERZUUR.

ACIDUM NITRICUM.

ACIDUM NITRI.

N. Salpeterig-salpeterzuur,
Gezuiverd water gelijke gewigten.

Men vermenge beide in een glazen vat, bevrijde ze daarna door eene zachte warmte van het salpetergas, en beware ze in eene gesloten flesch ten gebruike. Het zuur houde zes en dertig graden.

Dit zuur wordt tot scheikundig gebruik van alle vreemde zelfstandigheden bevrijdt, door er

Salpeterzuur zilver, in water opgelost,

zoo lang in te droppelen, tot het vocht niet meer troebel wordt, waarna men het gedurende eenige dagen laat staan; het helder vocht, dat boven drijft, voorzigtig afgiet, en andermaal bijna tot droog worden toe uit een retort overhaalt.

Dit beware men in de winkels onder den naam van

ZUIVER SALPETERZUUR.

PHOSPHOR

PHOSPHORZUUR.
ACIDUM PHOSPHORICUM.

N. Zuiver Salpeterzuur zoo veel veel gij wilt.

Wanneer dit in een ruimen glazen kolf tot eene ligte koking is gebragt, doe er dan allengs en voorzigtig kleine stukjes

Gezuiverde Phosphor,

die niet meer dan een of twee greinen wegen, bij, tot dat, door het niet meer ontstaan van roode salpeter-dampen, blijke, dat al het salpeterzuur ontleed is. Breng het overgeblevene vocht, door zachte uitdamping tot de dikte van olie, en verdun het met zoo groot een gewigt van zuiver water, dat het geheele gewigt van het zure vocht gelijk sta met tienmalen het gewigt van den gebruikten phosphor.

BORAXZUUR.
ACIDUM BORACICUM.

ACIDUM BORICUM, SAL SEDATIVUM HOMBERGII.

N. Onderboraxzure soda, tot poeder gebragt, zoo veel gij wilt.

Los dit op in

Eene genoegzame hoeveelheid gezuiverd kokend water,

voeg bij deze doorgezijgde, nog heete, oplossing bij gedeelten, terwijl ze met een glazen staafje omgeroerd wordt,

Gezuiverd Zwavelzuur,

tot dat het vocht ligt zuur wordt.

Zet nu het vocht weg, op dat er zich op eene koele plaats ligte schubachtige kristallen vormen. Damp het afgescheiden vocht uit, tot dat er zich een vliesje op vertoont, laat het door bekoeling kristallen schieten; herhaal dit zoo lang, tot dat de loog van al het plaatvormige zout beroofd zij, wasch al het verzamelde zout luchtig met koud gezuiverd water af en droog het op vloeipapier, laat eindelijk dit zuur, door oplossing en kristalschieting zich tot blinkende en grootere kristallen vormen.

ZOUTZUUR.

ACIDUM MURIATICUM.

ACIDUM HYDRO-CHLORICUM.
SPIRITUS SALIS FUMANS.

N. Gezuiverde zoutzure soda tien deelen, bij voorbeeld dertig oncen.

Doe deze in een wijden glazen kolf, die niet meer dan voor twee derden met het mengsel, dat overgehaald zal worden, moet gevuld zijn, en in een zandbad geplaatst is.

Giet hier dan bij:

Gezuiverd sterk zwavelzuur acht deelen, bij voorbeeld vier en twintig oncen, te voren verdund met

Gezuiverd water drie deelen, bij voorbeeld negen oncen.

Dek den kolf met een' helm en sluit de voegen met linnen strooken, die met een lijm uit gips en eiwit bestreken zijn.

Breng den langen hals des helms, die, indien dit noodig is, door het verbinden met eene regte glazen buis, nog langer gemaakt moet worden, bijna tot op den bodem van een hoogen ruimen ontvanger, die zooveel mogelijk koud gehouden, en wiens voegen, alleen door daarom gewikkeld papier, voor het invallen van vuil verzekerd moeten worden. Doe in dezen ontvanger vooraf

Gezuiverd water vijf deelen, bij voorbeeld vijftien oncen.

Begin nu de overhaling in 't eerst met een zeer zacht vuur, dat slechts langzamerhand moet

aangezet worden, tot dat het mengsel in de kolf tot eenen vasten staat begint overtegaan. Neem dan den ontvanger weg en zet eenen anderen bij, welke

Gezuiverd water een half deel, bij voorbeeld eene en eene halve once bevat,

zet nu hierop het vuur meer en meer aan, en ga voort met overhalen, tot dat de zoutmassa in den kolf geheel droog is. Neem dadelijk, na het volbrengen der overhaling, den ontvanger weg, op dat het vocht, dat in denzelven bevat is, bij het bekoelen niet in den kolf overga.

In den eersten ontvanger zal men nu een zeer sterk zoutzuur vinden, dat bijna zonder kleur, dampend, van twee en twintig graden, en bijna vrij van zwavelzuur is. In den anderen ontvanger zal wel een sterk zoutzuur zijn, maar dit zal eenigzins gekleurd, en met zwavelzuur besmet zijn; men kan dit echter tot bewerkingen, waarbij geen bijzonder zuiver zuur vereischt wordt, bewaren.

Beide deze zuren, moeten in glazen flesschen naauwkeurig met een glazen stop gesloten, op eene koele plaats bewaard worden.

De in den kolf overgeblevene zout massa levert, wanneer zij in water is opgelost en bij dezelve krijt, zoo dit vereischt wordt, tot ver-

zadiging toe gedaan is, na dat men ze heeft doorgezijgd en laten kristalliseren WAVELZURE SODA op.

OVERZUURD ZOUTZUUR.

ACIDUM MURIATICUM OXYGENATUM.
CHLORICUM.

N. Zoutzure soda drie deelen,
Natuurlijk zwart overbruinsteen oxyde, dat tot poeder gebragt is, één deel.

Doe deze naauwkeurig onder een gemengd in een glazen tubulaat retort en voeg er bij,

Gezuiverd zwavelzuur, een en een half deel, met een vierde deel gezuiverd water verdund.

Nu zette men den woulfschen toestel aan met drie of vier flesschen, die tot op twee derde gedeelte van hunne hoogte gevuld zijn met

Gezuiverd water,

dat zooveel mogelijk koel is, en nu drijft men door een zacht vuur uit een zandbad, het overzuurd zoutzuur-gas overvloedig in het water, dat in de flesschen bevat is, tot dat dit hiermede verzadigd is. Nu zal er in de flesschen, de eerste uitgezonderd, een overzuurd zoutzuur voorhan-

den zijn, dat op eene koele en donkere plaats, in wel gesloten glazen flesschen moet bewaard worden.

Tot bereiding van dit zuur kan ook de andere meer eenvoudige toestel dienen, dien wij tot het bereiden van het zwavel-waterstofzuur opgegeven hebben.

SALPETER-ZOUTZUUR.

ACIDUM NITRO-MURIATICUM.

AQUA REGIA.

N. Salpeterzuur twee deelen,
Zoutzuur vier deelen.

Men vermenge deze beide zuren in een fiool, die in zeer koud water geplaatst is, en laat ze eenige dagen staan, na de opening van de fiool gesloten te hebben; daarna giete men het vocht in eene glazen flesch, die door een' glazen stop naauwkeurig gesloten is, en beware het op eene donkere en koele plaats.

STERK AZIJNZUUR.

ACIDUM ACETICUM CONCENTRATUM.

ACIDUM ACETICUM BAT.
ACETUM RADICALE.

N. Azijnzure soda drie deelen.

Doe dezelve in een glazen tubulaat retort, smelt ze bij een zacht vuur, droog dezelve weder, en voeg bij het overschot bij gedeelten

Gezuiverd zwavelzuur, één deel.

Leg eenen wijden ontvanger aan, en begin, na de voegen wel gesloten te hebben, eerst bij een zacht vuur, dat vervolgens versterkt wordt, over te halen, tot dat er geen wolkje in den ontvanger, en geen droppels in den hals van den retort meer gezien worden. Het op deze wijze verkregen sterk azijnzuur, beware men in eene welgesloten glazen flesch. Het houde tien graden.

Wanneer het nog eenig zwavelig zuur bevat, zoo zuivere men het hiervan, door eene nieuwe overhaling over natuurlijk zwart overbruinsteen oxyde.

VERDUND AZIJNZUUR.

ACIDUM ACETICUM DILUTUM.

ACIDUM ACETOSUM BAT.
ACETUM DESTILLATUM.

N. Wijn-azijn, zoo veel gij wilt.

Haal dien uit een glazen retort, op een zacht vuur over, schei het vocht, dat het eerst over-

komt als te waterachtig af, en verzamel het volgende, na den ontvanger met eenen anderen verwisseld te hebben, zoo lang het geene brandige lucht van zich geeft; onderzoek vervolgens, of acht deelen van hetzelve één deel onderkoolstofzure soda verzadigen kunnen, wanneer zij dit niet kunnen, voeg er dan of meer sterk azijnzuur bij, of eene genoegzame hoeveelheid van dat zuur, dat het eerst is overgekomen, en bewaar dit vocht in eene gesloten glazen flesch. Dit verdunde zuur moet op den vochtmeter den eersten graad teekenen.

WIJNSTEENZUUR.

ACIDUM TARTARICUM.

ACIDUM TARTAROSUM BAT.
ACIDUM TARTARI.

N. Gewone overwijnsteen-zure potasch, die tot poeder gebragt is, drie ponden.
Water vijftien ponden.

Men late dezelve in eene tinnen bekken koken, voeg er onder gestadig roeren bij gedeelten bij

Gezuiverde, tot poeder gebragte, onderkoolstofzure kalk, zoo veel genoegzaam is om het zuur te verzadigen.

Neem nu het bekken van het vuur, en laat

het stil staan, op dat het witte poeder, dat uit wijnsteenzure kalk bestaat, naar den grond zinke. Het vocht, dat boven op is, worde voorzigtig afgegoten; het bezinksel door het dikwijls opgieten van water verzoet, tot dat zich geen zout meer oplost. Wanneer zoo wel het eerste vocht als de verdere, die tot de afwassching gebruikt zijn, te zamen vermengd, doorgezijgd en bij eene zachte warmte tot kristalschieting toe uitgedampt worden, leveren zij wijnsteenzure potasch op. (*a*).

Voeg nu bij het verzoette bezinksel, of de wijnsteenzure kalk,

Zwavelzuur één pond,
Verdund met regenwater tien ponden.

Men roere dit met een houten spatel dikwijls om, en late het gedurende zes en dertig uren staan trekken. Na dat er zich een bezinksel heeft gevormd, dat uit zwavelzure kalk bestaat, beproeve men het bovendrijvend zuur vocht, door bij een klein gedeelte van hetzelve eene oplossing van azijnzuur lood te gieten; wanneer het bezinksel, dat nu ontstaat, door het bijvoegen van gezuiverd salpeterzuur, geheel wordt opgelost, dan is dit een teeken, dat hier geen

(*a*) Die zoutzure kalk ter hand heeft, gebruike deze, om de wijnsteenzure potasch te ontleden, en zoo de hoeveelheid wijnsteenzure kalk te vermeerderen.

zwavelzuur meer voorhanden is. Wanneer men vindt, dat er geheel geen zwavelzuur in het vocht is, voege men er iets van dit zuur bij, zoo dat het vocht eene zeer kleine hoeveelheid van hetzelve behoudt, waardoor de kristalvorming bevorderd wordt: laat nu het vat staan, tot dat zich een bezinksel gevormd heeft: giet het heldere vocht af, het zij alleen door herhaalde afwassching, het zij tevens door voorafgeganc uitpersing in eene pers met tinnen platen voorzien. De zure vochten die men te zamen vermengd heeft, late men nu in eene glazen schaal uitdampen, tot dat de oplossing bijna gereed is ter kristalschieting; op dat tijdstip der uitdamping late men de schaal op nieuw stil staan, en zondere het bezinksel, dat zich vormt door doorzijgen af, late nu het heldere vocht, in eene glazen of porseleinen schaal, die eene groote oppervlakte heeft, langzaam uitdampen, tot de dikte van eene dunne stroop, en verkrijge kristallen van wijnsteenzuur.

Men neme het zwavelzuur, dat er nog aanhangt, zoo veel mogelijk weg, door de kristallen spoedig met eene geringe hoeveelheid koud gezuiverd water te wasschen: drooge dezelve vervolgens op vloeipapier, en beware ze in eene gesloten glazen flesch.

BENZOËZUUR.

ACIDUM BENZOICUM.

ACIDUM BENZOËS. FLORES BENZOËS.

N. Beste, tot grof poeder gebragte benzoë één deel.
Brandewijn van twintig graden vier deelen.

Laat dit te zamen in een glazen kolf trekken, tot dat de benzoë is opgelost. Doe de door vloeipapier gezijgde oplossing in eenen hoogen, wijden kolf, waarin bevat zijn

Gezuiverd water twaalf deelen.

Roer het zachtjes om, tot dat het vocht gelijkmatig melkachtig worde. Begin nu, na er eenen helm opgezet en eenen ontvanger aangevoegd te hebben, over te halen tot dat gij niets geestigs meer verkrijgt. Zet de warme waterachtige oplossing, die van het benzoëzuur overblijft, na er de hars, door een filtrum te hebben afgescheiden, op eene koele plaats weg, tot dat er zich kristallen vormen, los vervolgens de verzamelde hars, op dat zich al het zuur afscheide, op in

Brandewijn van twintig graden, drie deelen.

Meng nu met de doorgezijgde oplossing

Gezuiverd water, negen deelen.

Haal nu het melkachtig vocht als te voren over; scheidt de waterachtige oplossing van het benzoëzuur van de hars af en damp dezelve, na ze met het vocht van de eerste oplossing, waarvan reeds de kristallen van het benzoëzuur zijn weggenomen, vermengd te hebben, in eenen retort uit, tot dat er een achtste gedeelte van overblijft.

Doe het overgeschoten vocht in eene warme glazen of porseleinen schaal, ten einde zich de kristallen, bij eene langzame verkoeling vormen.

Los nu de kristallen, die uit de beide oplossingen verkregen zijn op, in

Kokend water zestig deelen.

Doe bij deze oplossing

Versch bereid grof poeder van plantenkool, een gewigt gelijk aan dat der verkregene kristallen.

Kook de oplossing gedurende een vierde uur met de kool, zijg dezelve daarna door, en laten de kristallen zich door bekoeling vormen: deze moeten vervolgens op vloeipapier gedroogd en in eene gesloten glazen flesch bewaard worden.

BARNSTEENZUUR.
ACIDUM SUCCINICUM.

SAL SUCCINI.

N. Tot poeder gebragte barnsteen twee ponden.

Haal deze in een glazen retort met een wijden hals, waaraan een wijde ontvanger gevoegd is, en de voegen zoo gesloten zijn, dat eene veerkrachtige vloeistof er echter door ontsnappen kan, in een zandbad over, eerst bij een zacht vuur, dat langzaam moet worden aangezet, tot dat de bodem van den retort gloeit.

Verzamel nu het overgehaalde omzigtig, en doe er heet water bij, op dat al de zoutdeelen, die het bevat, worden opgelost. Scheidt er de olie af, wasch deze op nieuw met heet water en doe dit vocht bij het vorige. Bewaar de olie tot nadere zuivering, maar damp het zure vocht bij eene zeer zachte warmte uit, na het door een natgemaakt papier is doorgezegen, en zet het ter kristalvorming weg. Los de verkregene kristallen op nieuw in heet water op, stook hier vuur onder, zoo dat het vocht een zeer korte tijd koke, zijg het daarna door en verzamel de kristallen, die door zachte uitdamping ontstaan, en zich bij het verkoelen vermeerderen; droog dezelve eindelijk op vloei-

papier, en bewaar ze in eene welgesloten glazen flesch.

PRUISSISCH ZUUR.

ACIDUM PRUSSICUM.

ACIDUM HYDRO-CYANICUM.

N. Pruissisch zure kwik, één deel.

Los dit bij eene zachte warmte op, in

Gezuiverd water, acht deelen.

Laat door de oplossing een stroom van zwavelwaterstofzuur gas gaan, tot dat dit, na het nederploffen van al de gezwavelde kwik, een weinig de overhand hebbe.

Zijg het vocht door, en voeg er bij gedeelten bij

Onderkoolstofzuur lood, zoo veel als noodig is,

om al het zwavelwaterstofzuur weg te nemen; zijg het wel omgeschudde mengsel door vloeipapier door, en bewaar het in eene welgesloten glazen flesch ten gebruike.

LOOGZOUTEN, ALKALIEN.

VLOEIJENDE POTASCH.

POTASSA LIQUIDA.

AQUA POTASSAE E. LIQUOR POTASSAE L.
LIQUOR KALI CAUSTICI B.
LIXIVIUM CAUSTICUM et SAPONARIORUM.

N. Onderkoolstofzure potasch twee deelen,
Kalk drie deelen.

Meng en kook dezelve te zamen in zestien deelen water gedurende een half uur, onder een gestadig omroeren met een' houten stokje. Beproef nu een klein gedeelte van het vocht, na het te hebben doorgezijgd, wanneer dit nu door het bijvoegen van eenig zuur opbruischt, doe er dan meer kalk bij; wordt het vocht daarentegen door het ingieten van eene koolstofzure potasch loog troebel, doe er dan meer alkali bij. De kenmerken van een wel bereid vocht zijn deze: het moet met zuur niet, of naauwelijks merkbaar opbruisschen, en eene koolstofzure alkalische loog volstrekt niet troebel doen worden. Zijg het vervolgens door een dubbel gevouwen linnen doek door, en bevorder in 't eind de afscheiding door eene zachte drukking, giet daarna op de overgeblevene stof,

Water vier deelen,

ten einde het aanhangende zout afteschеiden, en tot andere oogmerken te bewaren. Laat eindelijk de eerste loog verdampen, tot dat er acht deelen van overblijven, doe ze in eene groote naauwkeurig te sluiten flesch, en zet dezelve weg, tot dat ze helder wordt, giet daarna het vocht van het neêrplofsel af, en in kleinere fleschjes, van glazen, naauwkeurig sluitende, stoppen voorzien, ten gebruik over. Het houde zes en dertig graden.

GESMOLTEN POTASCH.

POTASSA FUSA.

POTASSA E. KALI CAUSTICUM SICCUM B. LAPIS CAUSTICUS.

N. Vloeijende potasch zoo veel gij wilt.

Laat deze in een' ijzeren pot zoo ver uitdampen, tot dat, na het vervliegen van het water de zoute stof als olie vloeije, en een druppel van deze, op een koude metalen plaat vallende, dadelijk stijf wordt. Giet nu deze stof, als gij dit ziet, in warm gemaakte ijzeren vormen, die met een weinig olie zijn bestreken, en doe de nog warme, harde, rolronde stukjes, tusschen gedroogde zemelen in eene flesch, die goed gesloten moet gehouden worden.

VLOEIJENDE

VLOEIJENDE AMMONIA.

AMMONIA LIQUIDA.

AQUA AMMONIAE E. LIQUOR AMMONIAE L.

LIQUOR AMMONII CAUSTICI B. AMMONIA G.

SPIRITUS SALIS AMMONIACI CUM CALCE VIVA.

N. Versch gebrande en gebluschte kalk drie deelen.

Voeg bij deze in eene kolf

Zoutzure Ammonia,
Water, van elk twee deelen.

Voeg er eenen helm met eenen wijden ontvanger aan, die zich in koud water bevindt, terwijl in denzelven desgelijks twee deelen water bevat zijn. Haal bij een zacht vuur over, na de voegen wel verzekerd te hebben, tot dat er zes deelen zijn overgegaan. Men doet de bewerking ook met minder verlies van gas, wanneer met den ontvanger een woulfsche toestel met éëne of meerdere flesschen vereenigd wordt. Het vocht houde tien graden.

KALK.

CALX.

CALCARIA. B.

CALX VIVA.

N. In warm water afgewasschen, en van alle vreemde zelfstandigheden gezuiverde oesterschelpen,

of

Vasten witten kalksteen, bij voorbeeld, marmer zoo veel gij wilt.

Men stelle deze aan een sterk vuur bloot, tot zij alle eigenschappen van ongebluschte kalk bezitten, waarvan de voornaamste is, dat hij met zuren niet opbruischt. Bewaar den kalk in geslotene flesschen.

KALKWATER.

AQUA CALCIS.

AQUA CALCARIAE B.

N. Verschen kalk een half pond,
Water vijftien ponden.

Giet het water bij gedeelten op den kalk,

onder gestadig omroeren, zet het twaalf uren weg, schud het vat dikwijls, laat het daarna staan, op dat er zich een bezinksel vorme, bewaar het in gesloten flesschen, en giet het vocht af, naar mate het gebruikt moet worden.

BITTERAARDE.

MAGNESIA.

MAGNESIA PURA, SEU USTA.

MAGNESIA CALCINATA.

N. Onderkoolstofzure bitteraarde zoo veel gij wilt.

Doe dezelve in een kroes, die naauwkeurig moet toegemaakt worden, opdat er geen houtskool in valle. Laat ze op het vuur gloeijen, tot dat de golfswijze beweging, die door de ontwikkeling van het koolstofzuur ontstaat, ophoude; doe dezelve dan nog warm in eene glazen flesch, die van eene goede glazen stop moet voorzien zijn; zoo de bitteraarde met zuren opbruischt, moet men ze op nieuw weder verkalken.

ZOUTEN.

ONDERKOOLSTOFZURE POTASCH.
SUBCARBONAS POTASSAE.

CARBONAS POTASSAE ALCALINUM BAT.
CARBONAS POTASSAE E. KALI CARBONICUM B.
CINERES CLAVELLATI DEPURATI.
SAL TARTARI.

N. Gewone onderkoolstofzure potasch zoo veel gij wilt.

Meng deze, tot poeder gebragt zijnde, met

Koud water tot gelijke deelen.

Laat dit mengsel, terwijl het somwijlen wordt omgeroerd, ten minste gedurende acht dagen staan, terwijl hetzelve met de grootst mogelijke oppervlakte aan de lucht moet worden blootgesteld. Laat vervolgens de doorgezijgde loog in eenen zuiveren ijzeren of anderen hiertoe geschikten pot tot droogwordens, uitdampen, zorg dragende, dat bij het einde der bereiding de bodem van den pot gloeije, en dat door gestadig omroeren, het aanzetten van het zout aan den pot verhinderd worde. Het verzamelde zout moet in eene welgesloten flesch bewaard worden.

KOOLSTOFZURE POTASCH.

CARBONAS POTASSAE.

CARBONAS POTASSAE COMPLETUM.
POTASSA AËRATA.

N. Onderkoolstofzure Potasch twee deelen,
Water drie deelen.

Los dit op. Doe de doorgezijgde loog in eenen wijden ontvanger, waarvan zij maar een twintigste gedeelte moet vullen.

Neem dan desgelijks eenen wijden tubulaatretort, waarin bevat zijn

Onderkoolstofzure kalk, die tot kleine stukjes gebragt is, drie deelen.

De hals van den retort moet zoo diep in den ontvanger indringen, dat dezelve bijna aan de oppervlakte van de loog rake, vervolgens moet men zorg dragen, dat de toestel stevig sta, op dat de kristallisering niet verhinderd worde, door de beweging van het gedurig ingieten van het zuur. Neem nu

Gezuiverd zwavelzuur, met acht deelen water verdund, twee deelen,

en doe dit vocht, wanneer het geheel koud is, bij gedeelten in den retort. De warmte van den dampkring moet gematigd zijn. Bij eene warmte

van 50 tot 60 graden op den thermometer van Fahrenheit giete men bij voorbeeld om de twee uren een zesde van het zuur bij. Na de eerste opgieting sluite men naauwkeurig de opening van den retort, met een kurken stop, zoo dat het zwaardere koolstofzure gas de dampkringslucht allengs door de voegen van den toestel drijve, die daarna met eene dubbele blaas moeten gesloten worden. Wanneer nu al het zuur op deze wijze er bij gedeelten is bijgevoegd, terwijl de opbruischende massa van tijd tot tijd met eenen houten stok wordt omgeroerd, zal men na vier en twintig uren een groot gedeelte zeer zuiver fraai gekristalliseerd zout vinden,

Nadat de kristallen zijn afgezonderd, welke meestal in gewigt met de helft van het gebruikte loogzout gelijk staan, moet het overig gedeelte van de loog doorgezijgd worden, vooral om de kiezelaarde, die zich dan meestal afscheidt, en aan een zacht vuur blootgesteld; nu zal men na eene behoorlijke uitdamping nog de helft der kristallen verkrijgen, somwijlen nog meer, naar dat de luchtsgesteldheid gunstig is. Draag echter zorg, dat de loog, die ter uitdamping geschikt is, niet lang aan de lucht blijve blootgesteld, vooral in den zomer: want na weinige dagen is een groot gedeelte van het zure beginsel vervlogen, en de koolstofzure potasch gaat langzaam tot den staat van onderkoolstofzure potasch terug, zoo dat men slechts weinige kristallen verkrijgt.

Wanneer de laatste loog geene regelmatige kristallen meer oplevert, kan zij tot andere einden dienen.

Na dat de kristallen uit de loog zijn uitgenomen, moeten zij steeds met een weinig gezuiverd water worden afgewasschen, op vloeipapier gedroogd, en daarop ten minste drie dagen lang blijven liggen.

De kenmerken van deugdzaamheid zijn deze: dat eene oplossing van dezelve, bij eene oplossing van zoutzuur overkwikoxyde gegoten, deze melkachtig maakt, en het koolstofzure kwik met eene witte kleur nederploft. Wanneer de kleur geel is, dan is dit een teeken, dat het alkali niet genoeg is verzadigd. Hoe kleiner de hoeveelheid van het witte nederplofsel zij, en hoe langzamer dit worde afgescheiden, des te meer is het alkali met koolstofzuur bezwangerd. Men zal vinden, dat de eerste kristallen in dezen toestel deze hoedanigheid bezitten, hoewel zij niet geheel vrij zijn van alle onderkoolstofzure potasch.

ONDERKOOLSTOFZURE SODA.

SURCARBONAS SODAE.

CARBONAS SODAE. ALCALINUM BAT.

CARBONAS SODAE E.

NATRUM CARBONICUM CRYSTALLISATUM B.

CRYSTALLI SODAE. ALCALI MINERALE.

N. Gewone onderkoolstofzure soda, zoo veel gij wilt.

Breng het tot poeder, en voeg er bij

Water in genoegzame hoeveelheid.

Los dit in eenen ijzeren of anderen hiertoe geschikten pot op, zijg het vocht, na genoegzame uitdamping, nog warm door, en zet het ter kristalvorming weg. Het overige vocht behandele men op gelijke wijze, zoo lang het zuivere kristallen van soda oplevert.

KOOLSTOFZURE SODA.

CARBONAS SODAE.

CARBONAS SODAE COMPLETUM.

SODA AËRATA.

N. Kristallen van onderkoolstofzure soda één deel,
Warm water twee deelen.

Men behandele de doorgezijgde en verkoelde oplossing op gelijke wijze in een gelijken toestel als de potasch-loog, en zoo zal men doorschijnende kristallen verkrijgen, die ook in de lucht hunnen glans behouden, en naauwelijks eenen alkalischen smaak hebben, ten zij men ze lang in den mond houde. Deze soda moet

zoodanig met koolstofzuur verzadigd zijn, dat proefmiddelen niet op haar werken.

ONDERKOOLSTOFZURE AMMONIA.

SUBCARBONAS AMMONIAE.

CARBONAS AMMONIAE BAT. et E. AMMONIUM CARBONICUM B.

FLORES SALIS AMMONIACI.

ALCALI VOLATILE CONCRETUM.

N, Zoutzure Ammonia één deel,
Onderkoolstofzure kalk twee deelen.

Droog ze zorgvuldig, breng ze tot poeder en doe dezelve naauwkeurig ondereengemengd, in eenen retort met eenen wijden hals, aan welken, door middel van eene tusschenbeide geplaatste buis, een wijde ontvanger is gevoegd, die in koud water, dat, zoo 't noodig is, ververscht kan worden, geplaatst is, en nu verrigte men de opheffing uit een zandbad, in den beginne bij een zacht, daarna bij een sterk vuur. Men kieze zoodanigen ontvanger, waaruit het alkali zonder het verlies van den ontvanger zelven kan genomen worden. Bewaar het verkregen zout in eene gesloten glazen flesch.

ONDERKOOLSTOFZURE VLOEIJENDE AMMONIA.

SUBCARBONAS AMMONIAE LIQUIDUM.

CARBONAS AMMONIAE LIQUIDUM BAT.
AQUA CARBONATIS AMMONIAE E. LIQUOR AMMONIAE SUBCARBONATIS L.
LIQUOR AMMONII CARBONICI AQUOSUS B.
SPIRITUS SALIS AMMONIACI CUM CINERIBUS CLAVELLATIS.

N. Onderkoolstofzure Ammonia één deel,
Los dit op, in
Gezuiverd water vier deelen.

Zijg de oplossing door vloeipapier door, en bewaar ze in eene geslotene flesch.

BRANDIG-DIERLIJKE ONDERKOOLSTOFZURE AMMONIA.

SUBCARBONAS AMMONIAE PYRO-ANIMALE.

CARBONAS AMMONIAE PYRO-ANIMALE BAT.
AMMONIUM CARBONICUM PYRO-OLEOSUM B.
SAL CORNU CERVI.

N. Van het opgehefte zout, onder de overhaling van het gewone hertshoorn of van beenderen, zoo veel gij wilt,
Poeder van plantenkool het achtste gedeelte van het gebezigde zout.

Doe dit wel ondereengemengd in een glazen retort, voeg er eenen glazen ontvanger aan, sluit de voegen, en heft bij zacht vuur een zout op, dat in geslotene glazen flesschen moet bewaard worden, of

N. Onderkoolstofzure ammonia vier oncen,
Brandig-dierlijke olie twee drachmen.

Hef deze, wel ondereen gemengd, in een' glazen retort met eenen korten hals, waaraan een' kleinen ontvanger gevoegd is, en waarvan de voegen verzekerd zijn, eerst bij een zacht vuur, dat allengs vermeerderd wordt, uit een zandbad op. Verzamel het zout uit den hals van den retort, en uit den ontvanger als de toestel bekoeld is, en bewaar het in glazen flesschen als voren.

VLOEIBARE BRANDIG-DIERLIJKE ONDERKOOLSTOFZURE AMMONIA.

SUBCARBONAS AMMONIAE PYRO-ANNIMALE LIQUIDUM.

CARBONAS AMMONIAE PYRO-ANNIMALE LIQUIDUM BAT.
LIQUOR AMMONII PYRO-OLEOSI B.
SPIRITUS CORNU CERVI.

N. Van het alkalisch vocht, dat onder de overhaling van het hertshoorn, of

van de beenderen der zoogdieren, van de brandig- dierlijke olie is verzameld, acht deelen,
Poeder van plantenkool één deel.

Meng ze onder een, doe ze in eene kolf, waaraan een helm en ontvanger gevoegd zijn, en waarvan de voegen gesloten zijn, haal ze bij een zeer zacht vuur zoo lang over, als het gele vocht, dat verzameld wordt, eenen reuk van ammonia heeft, of tot dat bijna de helft van het vocht is overgegaan. Bewaar het verzamelde vocht in eene zorgvuldig geslotene flesch. De soortelijke zwaarte zij acht graden, of

N. Brandig-dierlijke onderkoolstofzure ammonia, naar het tweede voorschrift van het vorige geneesmiddel bereid, één deel,
Gezuiverd water vier deelen.

Los dit op, en bewaar het in eene welgeslotene flesch.

VLOEIJENDE BRANDIG-DIERLIJKE BARNSTEENZURE AMMONIA.

SUCCINAS AMMONIAE PYRO-ANIMALE LIQUIDUM.

SPIRITUS CORNU CERVI SUCCINATUS.

N. Barnsteenzuur één deel,

Gezuiverd water acht deelen.
Brandig-dierlijke onderkoolstofzure ammonia, zoo veel genoegzaam is.

Doe bij het water, dat in eene flesch bevat is, het barnsteenzuur. Doe hier bij gedeelten de brandig-dierlijke onderkoolstofzure-ammonia bij, tot dat het vocht verzadigd is. Laat het gedurende vier-en-twintig uren, bij eene zachte warmte en onder herhaald omschudden trekken; beproef dan of het vocht verzadigd zij. Voeg er, zoo het zuur de overhand heeft, eenig onderkoolstofzuur zout bij; zoo dit daarentegen te overvloedig aanwezig is, doe er dan eene genoegzame hoeveelheid zuur bij, en laat het op nieuw trekken, tot dat het barnsteenzure zout volkomen verzadigd is. Zijg het door, en bewaar het vocht.

ZWAVELZURE POTASCH.

SULPHAS POTASSAE.

KALI SULPHURICUM B.

TARTARUS VITRIOLATUS. ARCANUM DUPLICATUM.

N. Onderkoolstofzure potasch, in eene tiendubbele hoeveelheid water opgelost, zoo veel gij wilt,
Verdund zwavelzuur, zoo veel als ter verzadiging noodig is.

Zijg het verzadigd vocht door, damp het daarna bij een zacht vuur uit, op dat zich kristallen vormen.

Of

N. Gewone zwavelzure potasch, zoo veel gij wilt.

Los deze in eene genoegzame hoeveelheid kokend water op, beproef het vocht; wanneer er nog alkali in overvloed is, verzadig dit dan met verdund zwavelzuur; is daarentegen meer zuur aanwezig, doe er dan zoo veel onderkoolstofzure potasch bij als genoeg is, zijg het vocht door, en breng het door zachte uitdamping tot kristallen.

ZWAVELZURE SODA.

SULPHAS SODAE.

NATRUM SULPHURICUM CRISTALLISATUM B.
SAL MIRABILIS GLAUBERI.

N. In koud water opgeloste onderkoolstofzure soda, zoo veel gij wilt,
Verdund zwavelzuur, zoo veel als ter verzadiging noodig is.

Wanneer het vocht onzijdig is geworden en

doorgezijgd, damp het dan bij eene zachte warmte uit, tot dat een droppel op eene koude marmeren plaat gevallen, kristalvormige stralen vertoone, zet het daarna om kristallen te verkrijgen op eene koele plaats weg. Of

N. Gewone zwavelzure soda, zoo veel gij wilt.

Los deze op en zuiver dezelve, als de gewóne zwavelzure potasch.

GEZUIVERDE SALPETERZURE POTASCH.

NITRAS POTASSAE DEPURATUM.

KALI NITRICUM B.

NITRUM DEPURATUM.

N. Gewone salpeterzure potasch zoo veel gij wilt.

Los deze op in

Zoo veel kokend water,

dat de koud gewordene oplossing geen kristallen vorme.

Droppel hier in

Eene oplossing van onderkoolstofzure potasch.

tot dat deze niet meer troebel worde; wanneer zich het bezinksel heeft afgezet, zijg dan het vocht door en damp het bij een zacht vuur uit, tot dat een droppel, op een koud ligchaam gevallen, kristalvormige stralen vertoone. Zet het dan op eene koele plaats weg, ten einde er zich kristallen vormen, die op vloeipapier moeten gedroogd worden. Drijf door eene herhaalde uitdamping de overige kristallen uit de loog. Zoo door eene oplossing van zoutzure zwaaraarde of salpeterzuur-zilver mogt blijken, dat er zwavel- of zout-zuur aanwezig is, moet het zout tot artsenijmengkundig gebruik niet gebezigd worden.

GEZUIVERDE ZOUTZURE SODA.

MURIAS SODAE DEPURATUM.

NATRUM MURIATICUM B.
SAL CULINARE DEPURATUM.

N. Gewone zoutzure soda, zoo veel gij wilt.

Los deze op in

Eene drie dubbele hoeveelheid kokend water.

Droppel in de heete oplossing

Eene oplossing van onderkoolstofzure soda, tot

tot dat zij niet meer troebel worde. Zijg het vocht, nadat het geheel bezonken is, door papier door, en laten er zich bij eene zachte uitdamping kristallen vormen, die op vloeipapier moeten gedroogd worden.

UITGEDROOGDE ZOUTZURE SODA.

MURIAS SODAE EXSICCATUM.

SAL CULINARE DECREPITATUM.

N. Zoutzure soda, zoo veel gij wilt.

Doe deze in een aarden, verglaasde, schoone pan, die met een deksel gesloten tusschen kolen moet gloeijen, tot dat alle geknap ophoude, en het zout een poederig, ondoorschijnend, witkleurig voorkomen hebbe. Bewaar het in een gesloten glas.

GEZUIVERDE ZOUTZURE AMMONIA.

MURIAS AMMONIAE DEPURATUM.

AMMONIUM MURIATICUM DEPURATUM B.
SAL AMMONIACUM DEPURATUM.

N. Gewone zoutzure Ammonia, zoo veel gij wilt.

Los dit op, in
Eene driedubbele hoeveelheid kokend water.

Zijg de oplossing door papier door, damp ze daarna uit, tot er zich een vliesje op vorme, en zet ze op eene koele plaats weg, opdat er zich kristallen vormen, die op vloeipapier moeten gedroogd worden.

AZIJNZURE POTASCH.

ACETAS POTASSAE.

ACETIS POTASSAE BAT. et E.

KALI ACETICUM B.

TERRA FOLIATA TARTARI.

N. Sterk, warm gemaakt azijnzuur, zoo veel gij wilt,
Onderkoolstofzure potasch, zoo veel als tot volkomene verzadiging noodig is.

Kook het vocht op een zacht vuur in een tinnen bekken, tot dat zich een vliesje vertoone, en damp het dan bij een zacht vuur, onder gestadig omroeren uit. Doe dan het gedroogde, en nog warme zout, dadelijk in een gewarmd glas, dat wel gesloten moet worden, en bewaar het ten gebruik.

VLOEIJENDE AZIJNZURE POTASCH.
ACETAS POTASSAE LIQUIDUM.

ACETIS POTASSAE LIQUIDA BAT.
LIQUOR KALI ACETICI B.
LIQUOR TERRAE FOLIATAE TARTARI.

N. Heet gemaakten wijn-azijn, zoo veel gij wilt,
Onderkoolstofzure potasch, zoo veel als ter volkomene verzadiging noodig is.

Vermeng beiden ondereen, zet het mengsel weg, en laat het gedurende eenige dagen staan, terwijl het onderwijl meermalen worde omgeroerd, en als het vereischt wordt, op nieuw verzadigd. Laat het vocht daarna in een tinnen bekken uitdampen; beproef of het verzadigd is, en bewaar het in eene gesloten flesch. Deszelfs soortelijke zwaarte zij zeven graden.

AZIJNZURE SODA.
ACETAS SODAE.

ACETIS SODAE BAT. NATRUM ACETICUM. B.
SODA ACETATA.
TERRA FOLIATA TARTARI CRYSTALLISABILIS.

N. Verdund, warm azijn-zuur, zoo veel gij wilt,
Onderkoolstofzure soda, zoo veel als ter volkomene verzadiging vereischt wordt.

Laat het vocht gedurende eenige dagen stil staan, door papier doorgezijgd worden; eerst bij een weinig sterker, daarna zacht vuur uitdampen, tot dat een droppel op een koud ligchaam vallende, verstijve; daarna bevordere men de vorming van kristallen, welke op vloeipapier gedroogd en in een gesloten glas moeten bewaard worden.

VLOEIJENDE AZIJNZURE AMMONIA.

ACETAS AMMONIAE LIQUIDUM.

ACETIS AMMONIAE LIQUIDA BAT. AQUA
ACETATIS AMMONIAE. E.
LIQUOR AMMONIAE ACETATIS L.
LIQUOR AMMONII ACETICI B.
SPIRITUS MINDERERI.

N. Verdund azijn-zuur, zoo veel gij wilt,
Drooge onderkoolstofzure ammonia,
zoo veel als genoeg is.

Meng de onderkoolstofzure ammonia bij gedeelten, met het zuur, dat in een glazen kolf, op een warm zandbad geplaatst, bevat is, tot dat het verzadigd is; laten zij ondereengemengd gedurende eenige dagen staan, terwijl zij somwijlen worden omgeschud. Beproef op nieuw of het vocht verzadigd is, zoo het dit niet is, doe er dan of azijnzuur of alkalisch zout bij,

en bewaar het daarna in eene welgeslotene flesch. De eigendommelijke zwaarte zij drie graden.

WIJNSTEENZURE POTASCH.

TARTRAS POTASSAE.

TARTRIS POTASSAE BAT en L.
KALI TARTARICUM B.
TARTARUS TARTARISATUS, SAL VEGETABILE.

N. Onderkoolstofzure potasch, zoo veel gij wilt.

Los dit op in

Tienmaal zoo veel kokend water.

Meng hier bij

Overwijnsteenzure gezuiverde potasch, tot volkomene verzadiging toe.

Zijg het vocht door papier door, damp het bij eene zachte warmte uit, tot dat er een vliesje ontstaat, en verkrijg dus op eene warme plaats kristallen.

Men kan dit zout ook bij de bereiding van het wijnsteenzuur verkrijgen.

GEZUIVERDE OVERWIJNSTEENZURE POTASCH.

SUPERTARTRAS POTASSAE DEPURATUM.

TARTRIS POTASSAE ACIDULA DEPURATA BAT.

TARTRAS ACIDULUS POTASSAE PURUS GALL.

TARTARUS DEPURATUS B.

CREMOR TARTARI DEPURATUS. CRYSTALLI TARTARI.

N. Gewone overwijnsteenzure potasch, zoo veel gij wilt.

Beproef of deze geene koper, of andere zout-deelen bevatte, los het zout dan in eene genoegzame hoeveelheid heet water op, zijg de oplossing door, en laten er zich bij eene zachte warmte kristallen vormen, die gedroogd en bewaard moeten worden.

WIJNSTEENZURE POTASCH EN SODA.

TARTRAS POTASSAE et SODAE.

TARTRIS POTASSAE et SODAE BAT. et E.

SODA TARTARISATA L. TARTARUS NATRONATUS B.

SAL SEIGNETTI.

N. Onderkoolstofzure soda, zoo veel gij wilt.

Los dezelve op in

Heet water, achtmaal zoo veel,

Doe er bij gedeelten bij

Poeder van gezuiverde overwijnsteenzure potasch,

Tot dat de opbruisching ophoude.

Zijg het vocht door papier, damp het bij een zacht vuur uit, breng het tot kristallen, die gedroogd en bewaard moeten worden.

WIJNSTEEN BORAX.

TARTARUS BORAXATUS.

CREMOR TARTARI SOLUBILIS.

N. Onderboraxzure soda, zoo veel gij wilt.

Los dezelve in een tinnen bekken op, in

Kokend water tienmaal zoo veel.

Doe er, onder gestadig omroeren met eenen houten lepel, bij gedeelten bij

Gezuiverde overwijnsteenzure potasch, zoo veel als opgelost wordt.

Laat de oplossing in een glazen of porseleinen schaal gedurende vier en twintig uren staan, zijg ze dan door vloeipapier door; laat dezelve, na het doorzijgen, in eene dergelijke schaal bij eene zachte warmte, onder gestadig omroeren, uitdampen, tot dat een gedeelte, dat men er uitneemt, na het bekoelen, gemakkelijk tot poeder kan gebragt worden. Droog het zout, na het weggenomen te hebben, op papier bij een zacht vuur gedurende twee uren, en bewaar het in eene gesloten flesch op eene koele plaats.

PHOSPHORZURE SODA.

PHOSPHAS SODAE.

NATRUM PHOSPHORICUM B., SUBPHOSPHAS SODAE GALL.
SODA PHOSPHORATA.

N. Wit verkalkte en tot zeer fijn poeder gewrevene beenderen van zoogdieren, vier ponden.

Doe hier bij

Gezuiverd zwavelzuur twee ponden en twee oncen,
Verdund met vier en twintig ponden water.

Laat dit in een tinnen bekken, gedurende

twee uren onder gestadig omroeren koken, laat het daarna staan, tot men bespeurt, dat zich een bezinksel afgescheiden hebbe. Het heldere vocht moet afgegoten en, door het herhaalde bijvoegen van versch water, het zuur, dat aan het bezinksel hangt, van hetzelve worden gescheiden; ook kan men, dit verkiezende, de afscheiding door middel van een pers, met tinnen bladen voorzien, bevorderen. Al dit vocht moet doorgezijgd, en eerst in een tinnen, daarna glazen schaal, door uitdamping tot de hoeveelheid van bijna drie ponden gebragt worden, terwijl men het poeder, dat onder de uitdamping wordt voortgebragt, zorgvuldig moet afscheiden.

N. Van dit zure vocht zoo veel gij wilt.

Doe hier bij gedeelten bij,

In water opgeloste onderkoolstofzure soda, zoo veel vereischt wordt.

Zijg het vocht door papier door, damp het daarna zoo lang uit, tot een droppel op koud marmer kristallen doe zien. Zijg het op nieuw door, en zet het ter kristallizering weg. Droog de kristallen, die na herhaalde uitdamping verkregen zijn, en bewaar ze in eene geslotene flesch.

GEZUIVERDE ONDERKOOLSTOFZURE KALK.

SUBCARBONAS CALCIS DEPURATUM.

CARBONAS CALCIS DEPURATUM BAT. CARBONAS CALCIS PRAEPARATUS E.

CRETA PRAEPARATA L. CRETA ALBA PRAEPARATA.

℞. Poeder van onderkoolstofzure kalk, zoo veel gij wilt.

Giet hierop in een wijd bekken water, en roer het met een' spatel wel om. Laat het een weinig stilstaan, en giet het bovendrijvend wit vocht in een ander bekken over. Giet op de overblijvende koolstofzure kalk zoo lang op nieuw water, tot dat dit bijna geen melkkleur meer aanneemt. Verzamel nu de kalkdeelen uit de vochten, door bezinken en daarna doorzijgen door een linnen doek verkregen, en droog dezelve op verglaasde aarden schotels volkomen; wrijf de gedroogde stof tot poeder en bewaar dezelve.

ONDERKOOLSTOFZURE BITTERAARDE.
SUBCARBONAS MAGNESIAE.

CARBONAS MAGNESIAE BAT. et L.
MAGNESIA CARBONICA B.
MAGNESIA SALIS EBSHAMENSIS.

N. Gewone zwavelzure bitteraarde (*a*) vier deelen,
Onderkoolstofzure potasch twee deelen.

Los de zwavelzure bitteraarde op in

Kokend water drie deelen.

en zijg dit door. Los desgelijks de onderkoolstofzure potasch op, in

Kokend water één en een half deel.

Meng beide deze logen te gelijk nog kokend in eenen aarden verglaasden pot, en giet er dadelijk op

Heet water acht deelen.

Laat dezelve gedurende een half uur op het

(*a*) Tot hetzelfde einde kan ook de zoutzure bitteraarde dienen, welke in onze zoutkeeten, na de zuivering van het zeezout, overblijft.

vuur koken. Giet dan de stof op eenen linnen doorzijglap. De bitteraarde, die hier op blijft liggen, moet met

Heet water

worden afgewasschen, tot dat het geen doorloopt, smakeloos is, daarna moet men ze bij een zacht vuur, en in den zomer in de zon droogen.

In plaats van deze kan men ook Engelsche bitteraarde gebruiken.

GEZUIVERDE ZWAVELZURE BITTER-AARDE.

SULPHAS MAGNESIAE DEPURATUM.

MAGNESIA SULPHURICA B.

SAL EBSHAMENSE seu CATHARTICUM AMARUM DEPURATUM.

N. Gewone zwavelzure bitteraarde zoo veel gij wilt.

Los dezelve op in

Eene gelijke hoeveelheid heet water.

Zijg de warme oplossing door, en zet ze op eene koele plaats weg. Scheidt er de kristallen

af, en damp de overblijvende loog op het vuur uit, tot dat een droppel van dezelve, op koud marmer vallende, kristallen doe zien; zet ze op nieuw weg, en ga dus voort, tot dat men geene kristallen meer kan verkrijgen.

Bewaar de laatste loog of de zoutzure bitteraarde ter bereiding van de onderkoolstofzure bitteraarde.

UITGEDROOGDE OVERZWAVELZURE ALUINAARDE EN POTASCH.

SUPERSULPHAS ALUMINAE et POTASSAE EXSICCATUM.

SULPHAS ALUMINAE EXSICCATUM BAT. et E.

ALUMEN EXSICCATUM L.

ALUMEN USTUM B.

N. Overzwavelzure aluinaarde en potasch, zoo veel gij wilt.

Verkalk dit in eenen onverglaasden, wijden aarden pot, tot dat, na verdamping van het water, er eene ligte schuimachtige witte zelfstandigheid overblijft.

ZOUTZURE KALK.
MURIAS CALCIS.

CALCARIA MURIATICA B.

N. Gezuiverde onderkoolstofzure kalk, zoo veel gij wilt,
Zoutzuur zoo veel als tot eene verzadigde oplossing noodig is.

Zijg het vocht door, en damp het in eene glazen schaal tot droogheid toe uit. Doe het nog heete zout, in eene glazen flesch, die dadelijk moet gesloten worden en bewaar het dus.

Of

N. Van de aardachtige zout-massa, die na de bereiding van de vloeijende ammonia, door versch gebrande kalk, overblijft, of van die, welke verkregen wordt door de bereiding van de vaste onderkoolstofzure ammonia door onderkoolstofzure kalk, zoo veel gij wilt.

Los deze in heet water op en verzadig de dus opgeloste kalk met zoutzuur.

Zijg de heldere oplossing door papier door, damp ze tot droogheid toe uit, en bewaar ze in eene gesloten flesch als voren.

ZOUTZURE ZWAARAARDE.

MURIAS BARYTAE.

BARYTA MURIATICA B.

TERRA PONDEROSA SALITA.

N. Tot zeer fijn poeder gebragte, zuivere, natuurlijke zwavelzure zwaaraarde, zoo veel gij wilt,
Gedroogde tot poeder gewrevene koolstofzure potasch (*a*) het dubbel.

Meng beide poeders naauwkeurig ondereen, doe ze in eenen wijden aarden kroes, en stel ze aan het vuur tusschen kolen bloot.

Roer het mengsel, wanneer het begint warm te worden, met eenen houten spatel meermalen om; zet nu het vuur meer aan, tot dat de stof bijna gloeit, maar draag zorg dat ze niet vloeije. Laat het vuur gedurende één uur doorbranden, wasch dan de massa, als zij is koud geworden, met eene ruime hoeveelheid kokend water af, om al de oplosbare zoutdeelen door het water weg te nemen.

(*a*) Men kan ook onderkoolstofzure potasch gebruiken, maar moet dan één derde gedeelte meer nemen.

Doe bij het wit overblijvend poeder, dat voor het grootste gedeelte uit onderkoolstofzure zwaaraarde bestaat,

Zoutzuur met een gelijk deel gezuiverd water verdund,

tot dat de opbruisching ophoude, en het vocht verzadigd zij. Zet het weg tot dat er zich een bezinksel gevormd heeft; giet het heldere vocht in een glas over, damp dit tot droogheid toe uit, en doe het in een' aarden kroes, om het te doen gloeijen, tot er zich geene dampen meer vormen. Los de verkoelde massa in gezuiverd water op, zijg ze door papier, en damp ze uit, tot dat er zich een vliesje vertoont. Laten er zich vervolgens op eene koele plaats groote blinkende kristallen vormen, die verzameld, eindelijk op vloeipapier gedroogd, en in eene geslotene flesch bewaard moeten worden. (*a*)

PHOSPHOR

(*a*) Men brengt deze zoutzure zwaaraarde tot de grootste zuiverheid tot scheikundig gebruik, zoo men de verkalkte stof, voor hare oplossing, met eene genoegzame hoeveelheid alkohol kookt, om ze van de zoutzure strontia-aarde, die er mogelijk aan hangt, te bevrijden. De kokende alkohol wordt daarna door doorzijgen afgescheiden, en de zuivere zoutzure zwaaraarde, die op het papier blijft liggen, door doorzijging, oplossing en uitdamping als voren tot kristallen gebragt.

PHOSPHORZURE KALK.

PHOSPHAS CALCIS.

TERRA OSSIUM. CORNU CERVI USTUM.

N. Stukjes hoorn van het gewone hert, zoo veel gij wilt.

Stel deze geheel, of zoo die voor de hand zijn, de spaanders van dezelve, waarvan door overhaling alle vlugge deelen zijn afgescheiden, in eenen oven aan gloeijende kolen bloot, tot dat ze geheel, zelfs wanneer zij doorgebroken worden, wit zijn: men wrijve ze daarna in eenen mortier, en zifte het poeder door eene fijne zeef.

PRUISISCHZURE POTASCH EN IJZER.

PRUSSIAS POTASSAE ET FERRI.

HYDRO-CYANAS POTASSAE FERRUGINOSUS.

FERRO-CYANAS POTASSAE.

N. Gesmolten potasch, zoo veel gij wilt.

Los dezelve op, in

Gezuiverd heet water, tien deelen.

Zijg het vocht door en doe er bij gedeelten bij

> Fijn gewreven pruissichzuur ijzer met aluinaarde,

('t welk vooraf door trekking met zeven deelen verdund zwavelzuur, en vervolgens door afwassching met gezuiverd water van alle vreemde stof is bevrijd), tot dat dit geene verandering van kleur meer onderga.

Zijg het vocht, dat ligt alkalisch is, door, en doe er zoo veel sterk azijnzuur bij, als ter volkomene verzadiging vereischt wordt.

Wanneer de loog nu door eene zachte uitdamping nog sterker is geworden, dan zullen er zich bij het bekoelen citroenkleurige, teerlingsche, of vierhoekige kristallen vormen, die met zoutzuur bevochtigd geene blaauwe vlakken moeten krijgen. Droog deze kristallen op vloeipapier. Los ze op nieuw in gezuiverd water op en bewaar dezelve, na ze op nieuw door kristallizeering gezuiverd te hebben, in eene wel gesloten flesch ten gebruik.

ALKALIEN EN ZWAVEL.

GEZWAVELDE AMMONIA MET WATERSTOF.
SULPHURETUM AMMONIAE HYDROGENATUM.

SULPHURETUM AMMONIAE BAT.
HEPAR SULPHURIS VOLATILE. SPIRITUS FUMANS BEGUINI.

N. Kalk zes oncen,
Gezuiverde zwavel ééne once,
Zoutzure ammonia twee oncen.

Meng dezelve wel ondereen, doe ze schielijk in een glazen retort, en giet hierop

Gezuiverd water vier oncen.

Roer eerst het vocht om, zet daarna den retort in een zandbad, en begin de overhaling, na het aanleggen van eenen wijden ontvanger, en het verzekeren der voegen. Laat den toestel bekoelen, neem er dan het vocht uit, en bewaar het in eene wel gesloten glazen flesch.

GEZWAVELDE-WATERSTOF AMMONIA.
HYDRO-SULPHURETUM AMMONIAE.

N. Vloeijende ammonia zoo veel gij wilt.

Doe deze in eene woulfsche flesch, die in koud water staat, en door middel van eene buis met eene andere flesch met twee halzen vereenigd is, waarin bevat is

Zoo veel gezwaveld ijzer als noodig is.

Giet hier langzaam, en bij gedeelten, zoo lang verdund zoutzuur op, tot dat de ammonia met zwavel waterstofgas verzadigd is. Bewaar het heldere goudgele vocht in eene welgesloten flesch.

GEZWAVELDE KALK.

SULPHURETUM CALCIS.

CALCARIA SULPHURATA B.
HEPAR SULPHURIS CALCAREUM.

N. Gezuiverde zwavel één deel,
Gezuiverde onderkoolstofzure kalk twee deelen.

Vermeng beide zorgvuldig, en doe ze in eenen hessischen kroes, stamp ze hier stijf in, en dek ze met eene laag van onderkoolstofzure kalk ter hoogte van een duim. Verkalk ze dan bij een vuur, waardoor de kroes gedurende een half uur roodgloeije. Neem, na het bekoelen, er de laag onderkoolstofzure kalk voorzigtig af, en bewaar

de daaronder gelegene geelachtige gezwavelde kalk in eene wel geslotene glazen flesch, op eene donkere plaats.

GEZWAVELDE POTASCH.

SULPHURETUM POTASSAE.

KALI SULPHURATUM B.

HEPAR SULPHURIS.

N. Gezuiverde zwavel één deel,
Onderkoolstofzure potasch twee deelen.

Doe beiden wel onderéén gemengd in eene genoegzaam ruime glazen fiool, die in een zandbad staat. Maak eerst een zacht vuur, dat langzaam moet vermeerderd worden, tot dat de stof vloeibaar geworden is. Giet deze nog heet in eenen vooraf gewarmden glazen mortier, wrijf ze tot poeder, en bewaar ze in eene wel gesloten glazen flesch.

METALEN EN DERZELVER BEREIDINGEN.

ZILVER.

SALPETERZUUR ZILVER.

NITRAS ARGENTI.

NITRAS ARGENTI IN CRYSTALLOS CONCRETUS G.

ARGENTUM NITRICUM B.

CRYSTALLI LUNAE.

N. Kapelzilver zoo veel gij wilt,

Zuiver salpeterzuur, met twee deelen water verdund, zoo veel als tot eene verzadigde oplossing vereischt wordt.

Men losse het zilver hierin bij eene zachte warmte op, zette het heldere verkoelde vocht weg, de vlokkige zelfstandigheid, die men somwijlen waarneemt, doe men in een hiertoe geschikt glas.

Men verkrijgt nu, na voorafgegane uitdamping en bekoeling, plaatformige blinkende kristallen, die op vloeipapier gedroogd en op eene donkere plaats in eene geslotene flesch moeten bewaard worden.

GESMOLTEN SALPETERZUUR ZILVER.

NITRAS ARGENTI FUSUM.

NITRAS ARGENTI E. ET L. ARGENTUM NITRICUM FUSUM B.
LAPIS INFERNALIS.

N. Salpeterzuur zilver, zoo veel gij wilt.

Doe dit in eenen kroes of porseleinen, of, 't geen beter is, zilveren vat, hetgeen in eenen met zand gevulden kroes geplaatst is, wel zorg dragende, dat er geen stukjes houtskool in vallen. Laat nu de stof allengs vloeibaar worden, door het matig aanstoken van het

vuur, en dezelve nog, na het eind der koking, gedurende een vierde uurs, vlak als olie vloeijen, tot dat zij eene lichte bruinachtige olijfkleur aanneemt; daarna giete men dezelve in koperen, even gewarmde, met een weinig ongel besmeerde vormen, om ze dus tot pijpjes te maken, die, als zij bekoeld zijn, op eene donkere plaats in een wel gesloten glas moeten bewaard worden.

K W I K.

SALPETERZUUR ANMONIAKHOUDEND EERSTE KWIK OXYDE.

PROTOXYDUM HYDRARGYRI NITRICO-AMMONIACALE.

OXYDULUM HYDRARGYRI HAHNEMANNI BAT.

OXYDUM HYDRARGYRI NIGRUM MEDIANTE AMMONIA EX PROTONITRATE HYDRARGYRI PRAECIPITATUM G.

HYDRARGYRUM OXYDULATUM NIGRUM B.

MERCURIUS SOLUBILIS HAHNEMANNI.

N. Kwik vier oncen,
Salpeterzuur met twee oncen gezuiverd water verdund, zes oncen.

Men vervaardige deze oplossing op eene zeer koele plaats, door allengskens de kwik bij het zuur te doen. Wasch de witte kristalmassa, die zich in de oplossing gevormd heeft, spoedig met koud gezuiverd water af, droog ze op papier en los ze daarna weder op in

Gezuiverd water vijftig deelen.

Laat de oplossing eenige uren stil staan, zijg ze door en giet er langzaam en bijna droppelsgewijze, onder gestadig omroeren met een glazen of aarden staafje, bij

Vloeijende ammonia,

zoo lang als er zich een zwart nederplofsel vertoont en niet langer. Dit zwarte poeder moet door zuiver water verzoet, op papier, alleen door de warmte van den dampkring, gedroogd, en in een wel gesloten glas op eene donkere, en zoo veel mogelijk, koele plaats bewaard worden.

SALPETERZUURHOUDEND TWEEDE KWIK OXYDE.

DEUTOXYDUM HYDRARGYRI NITRATUM.

OXYDUM HYDRARGYRI NITRATUM BAT.
HYDRARGYRI NITRICO-OXYDUM L.
HYDRARGYRUM OXYDATUM RUBRUM B.
OXYDUM HYDRARGYRI RUBRUM PER ACIDUM NITRICUM E.
OXYDUM HYDRARGYRI RUBRUM, seu PEROXYDUM HYDRARGYRI G.
MERCURIUS CORROSIVUS RUBER.
MERCURIUS PRAECIPITATUS RUBER.

en

TWEEDE KWIK OXYDE.

DEUTOXYDUM HYDRARGYRI.

HYDRARGYRUS CALCINATUS L.
OXYDUM HYDRARGYRI COMPLETUM loco MERCURII PRAECIPITATI PER SE.

N. Kwik zoo veel gij wilt,
Salpeterzuur, zoo veel als genoeg is.

Doe deze in eenen glazen kolf, waarmede een helm en ontvanger verbonden zijn, in welken laatsten,

Eenige oncen water

bevat zijn, en bevorder de oplossing eerst met een klein en daarna tot koken vermeerderd vuur, met ongesloten voegen, tot dat de stof in eene witte drooge massa veranderd is, die bij een zacht gestadig vermeerderd vuur moet gebrand worden, tot dat de hals van den kolf geheel doorschijnend is geworden en de massa eene zwartachtig roode kleur heeft verkregen. Wanneer deze bekoeld is, heeft zij glinsterende roode schubben en is de gewone roode praecipitaat, die door verdere verkalking, tot dat men geene lucht van salpeterzuur meer waarneemt, en opvolgende koking in

Gezuiverd water tien deelen,

eindelijk door eene warme trekking gedurende eenige uren met

Eene kleine hoeveelheid vloeijende potasch,

van alle mogelijk aanhangende salpeterzure kwik naauwkeurig bevrijd wordt. Het overblijvende poeder moet door herhaalde opgieting van heet water verzoet worden, en vormt, nadat het gedroogd is,

het *tweede kwik oxyde*, dat men op eene donkere plaats moet bewaren.

ZWARTE GEZWAVELDE KWIK.

SULPHURETUM HYDRARGYRI NIGRUM.

HYDRARGYRUM SULPHURATUM NIGRUM B.

AETHIOPS MINERALIS.

N. Kwik,
Gezuiverde zwavel gelijke gewigten.

Wrijf dezelve te zamen sterk in eenen warmen mortier met een klein weinig water, tot dat men geene kwikbolletjes meer bespeurt.

VLOEIJENDE SALPETERZURE KWIK.

NITRAS HYDRARGYRI LIQUIDUM.

NITRATIS HIDRARGYRI OXYDATI SOLUTIO.

MERCURIUS NITRATUS.

N. Salpeterzuurhoudend tweede kwikoxijde drie deelen,
Salpeterzuur, met een half deel gezuiverd water verdund, zes deelen.

Maak naar de voorschriften der kunst de oplossing in een gedekt glas op een zacht vuur, er langzaam het oxyde bij doende, en bewaar ze in eene naauwkeurig gesloten flesch.

ZOUTZURE TWEEDE KWIK OXYDE.
MURIAS DEUTOXYDI HYDRARGYRI.

MURIAS HYDRARGYRI BAT. et E. HYDRARGYRI OXYMURIAS L.
HYDRARGYRUM MURIATICUM CORROSIVUM B.
MURIAS HYDRARGYRI OXYGENATUS G.
MURIAS HYDRARGYRI BASI OXYDI PERFECTI.
MERCURIUS SUBLIMATUS CORROSIVUS.

N. Kwik vier deelen,
Salpeterzuur zoo veel als ter oplossing noodig is.

Breng de oplossing door uitdamping tot eene witte drooge massa: wrijf deze tot poeder en doe er bij

Uitgedroogde zoutzure ammonia, en zwavelzuur gedroogd ijzer, van beide vijf deelen.

Wanneer deze naauwkeurig onder een gewreven zijn, doe ze dan in een fiool, waarvan zij de helft vullen. Breng nu in een zandbad langzaam een zacht vuur aan, terwijl de opening van de fiool open blijft, zoo lang er water- en zuurdampen uitstroomen. Sluit dezelve daarop met een papieren kegel zacht toe en vermeerder allengs het vuur. Breek de fiool, na het eind

der opheffing, neem er de witte blinkende stof uit, en scheidt deze naauwkeurig af van de roode stof, die op den bodem terug blijft.

ZOUTZURE EERSTE KWIK OXYDE.

MURIAS PROTOXYDI HYDRARGYRI.

MURIAS HYDRARGYRI OXYDULATI BAT.

SUBMURIAS HYDRARGYRI E. et L.

HYDRARGYRUM MURIATICUM MITE B.

MURIAS HYDRARGYRI DULCIS SUBLIMATUS G.

MURIAS HYDRARGYRI BASI OXYDI IMPERFECTI.

MERCURIUS DULCIS, sive CALOMELAS.

N. Zoutzure tweede kwik oxyde vier deelen,
Kwik drie deelen.

Vermeng met de tot een zeer fijn poeder gewreven zoutzure kwik in een glazen mortier, de kwik, wrijf die met een glazen stamper, en doe er somwijlen

Een weinig alkohol

bij, op dat het onder het wrijven verstuivende

poeder geen ongemak veroorzake. Wanneer de kwik zoo is verdwenen, dat men geene balletjes meer ziet, doet men het poeder in een fiool, van welke het maar een derde vult, die eerst met een papieren kegel moet bedekt worden, om de alkohol te doen ontsnappen; leg er daarna een steenen deksel op, vermeerder het vuur en houdt dit vrij sterk aan, tot dat men op den bodem niets anders ziet, dan somwijlen een rood poeder, hetwelk zoo wel, als de weinige witte opgehefte stof die aan den hals van de fiool blijft hangen, als onnut moet weggeworpen worden. Zonder ook de kwik af, die nog in den metaalstaat is overgebleven.

Men doe deze bewerking in een zandbad.

Wrijf het dus verkregene zoutzure eerste kwik oxyde tot een zeer fijn poeder en kook het met

Tweemaal zoo veel water, en

Een twintigste gedeelte zoutzure ammonia,

gedurende een vierde uurs, zijg het dan door en wasch het twee of driemaal af met heet gezuiverd water, of zoo lang, dat men door kalkwater geen geel of wit nederplofsel meer waarneemt. Droog het dus verkregen poeder bij eene zeer zachte warmte, en bewaar het op eene donkere plaats.

NEDERGEPLOFT EERSTE ZOUTZUUR KWIK OXYDE.

MURIAS PROTOXYDI HYDRARGYRI PRAECIPITATUM.

SUBMURIAS HYDRARGYRI PRAECIPITATUS E.

MURIAS HYDRARGYRI SUBOXYGENATUS PRAECIPITATIONE PARATUS G.

MERCURIUS DULCIS SCHEELII.

MERCURIUS PRAECIPITATUS ALBUS.

N. Kwik,
Salpeterzuur gelijke deelen.

Maak hiervan eene oplossing in een kolf of een ander wijd vat bij een zacht vuur, en vermeerder het vuur in het zandbad tot koking toe, wanneer het salpetergas niet meer overkomt; indien er nu nog eenig salpeterzuur eerste oxyde op den bodem van het vat gezien wordt, doe er dan eenig salpeterzuur bij, tot dat het vocht weder helder is geworden. Giet bij de nog heete oplossing allengs en onder gestadig omroeren eene dergelijke heete oplossing van gezuiverde zoutzure soda, welke uit eene gelijke hoeveelheid zoutzure soda, als de kwik, die men genomen heeft, met zes deelen water bestaat, en ga met opgieten voort tot dat er geen bezinksel meer ontstaat, zorg dragende, dat er

geen kwik bijkome, zoo hiervan somtijds iets onopgelost is gebleven. Droog het bezinksel in de schaduw, na het behoorlijk met water te hebben afgewasschen.

ZOUTZURE AMMONIAK HOUDENDE KWIK.

MURIAS HYDRARGYRO-AMMONIACALE.

HYDRARGYRUM PRAECIPITATUM ALBUM L.
HYDRARGYRUM AMMONIATO-MURIATICUM B.

N. Zoutzure tweede kwik oxyde.
Zoutzure ammonia, van beiden zoo veel gij wilt.

Los dit op in

Eene genoegzame hoeveelheid gezuiverd water.

Droppel hier allengs in

Eene oplossing van onderkoolstofzure soda,

zoo lang er een zeer wit poeder naar den bodem zakt.

Giet er niet meer bij, wanneer het bezinksel geelachtig begint te worden.

Het witte poeder, moet door het opgieten van koud gezuiverd water verzoet, en tusschen papier in de schaduw gedroogd worden.

ZEER

ZEER SCHERPE ZOUTZURE AMMONIAK HOUDENDE KWIK.

MURIAS HYDRARGYRO-AMMONIACALE ACERRIMUM.

HYDRARGYRUS MURIATUS FORTIOR. Pharm. Chir. Lond.

N. Zoutzure ammoniak houdende kwik, zoo veel gij wilt,
Zoutzuur zoo veel als noodig is.

Doe in een glas zoo veel zuur bij de zoutzure ammoniakhoudende kwik, als bij eene zachte warmte ter oplossing vereischt wordt, zoo dat men, na genoegzame uitdamping, bij een zacht vuur en bekoeling van het vocht kristallen verkrijgt, die met een weinig gezuiverd water afgewasschen en gedroogd moeten worden.

PRUISISCHZURE KWIK.

PRUSSIAS HYDRARGYRI.

CYANURETUM HYDRARGYRI G.

N. Pruisischzuur ijzer met aluinaarde, twee deelen.
Tweede kwik oxyde één deel.

Wrijf beiden tot poeder, meng ze naauw-

keurig onder een, doe dezelve in een glas, voeg hier bij,

Gezuiverd water acht deelen.

Laat dezelve te zamen onder gedurig omroeren met een ijzeren spatel, koken, tot dat het mengsel eene gele kleur aanneemt. Zijg het dan door papier door, wasch het overgeschoten mengsel af met

Gezuiverd water vier deelen.

Meng de beide vochten, en damp ze uit, tot dat een droppel, op een koud ligchaam gevallen, stijf wordt. Laten er zich nu door bekoeling kristallen vormen, die door herhaalde oplossing in gezuiverd water en door kristallisatie moeten gezuiverd worden, en die men in een welgesloten glas ten gebruik moet bewaren.

K O P E R.

ZWAVELZUUR KOPER.

SULPHAS CUPRI.

CUPRUM SULPHURICUM B.

N. Kopervijlsel één deel,
Zwavelzuur twee deelen of zoo veel genoeg is.

Kook ze in eene glazen kolf in een zandbad, ter oplossing van het kopervijlsel. Er verdampt zwaveligzuur gas en er blijft eene bruine stof over, welke in

Eene genoegzame hoeveelheid water,

moet worden opgelost, de oplossing door doorzijging en uitdamping versterkt, en op eene koele plaats weg gezet, ter verkrijging van kristallen, naar de regelen der kunst te droogen.

ZWAVELZUUR AMMONIAKHOUDEND KOPER.

SULPHAS CUPRO-AMMONIACALE.

SULPHAS CUPRI ET AMMONIAE G. CUPRUM AMMONIATUM L.

CUPRUM SULPHURICO AMMONIATUM B. AMMONIARETUM CUPRI E.

CUPRUM AMMONIACUM.

N. Poeder van zwavelzuur koper, zoo veel gij wilt.

Doe bij hetzelve in een glas bij gedeelten,

Vloeijende ammonia, zoo veel vereischt wordt.

om het groene nederplofsel, dat in den beginne ontstaat, geheel op te lossen. Doe met voorzigtigheid bij het hemelschblaauw vocht,

Eene gelijke hoeveelheid alkohol, of iets meerder,

droog nu de donker hemelsblaauwe kristallen, die men uit het vocht verkregen heeft, zonder vuur- warmte en bewaar ze in eene wel gesloten flesch.

IJ Z E R.

POEDER VAN IJZER.

FERRUM PULVERATUM.

LIMATURA FERRI PRAEPARATA, seu

PURIFICATA.

N. IJzervijlsel uit zuiver geslagen ijzer bereid, zoo veel gij wilt.

Doe het ijzervijlsel in een' linnen zak, scheidt er het fijne poeder van af, bevrijdt dit door behulp van eenen zwakken zeilsteen van de vreemde zelfstandigheden, die er misschien mede vermengd zijn, en bewaar het in eene welgesloten glazen flesch.

EERSTE IJZER OXYDE.
PROTOXYDUM FERRI.

FERRUM OXYDULATUM NIGRUM B.
AETHIOPS MARTIALIS.

N. Poeder van ijzer zoo veel gij wilt.

Laat het in eenen kroes gloeijen, spreng er nu en dan een weinig water op, maar wacht na elke besprenging tot dat het metaal, na het ontleden en verdwijnen van het water op nieuw gloeije. Ga dus voort, onder het somwijlen omroeren der stof, tot dat het ijzer, van zijnen metaal-glans geheel beroofd, eene doffe zwartachtige stof vertoone, die nog warm tot poeder gewreven, door eene zeef doorgezijgd, en in eene gesloten flesch moet bewaard worden.

ONDERKOOLSTOFZUUR IJZER.
SUBCARBONAS FERRI.

OXYDULUM FERRI FUSCUM BAT. CARBONAS.
FERRI PRAECIPITATUS E.
FERRUM OXYDATUM FUSCUM B.
CROCUS MARTIS.

N. Versch bereid zwavelzuur ijzer zoo veel gij wilt.

Doe bij eene doorgezijgde oplossing van hetzelve

Eene onderkoolstofzure soda loog, zoo veel als ter nederploffing vereischt wordt.

Wasch het nederplofsel met warm water af, droog het aanstonds, breng het tot poeder, en bewaar het in eene gesloten flesch.

ZWAVELZUUR IJZER.

SULPHAS FERRI.

FERRUM SULPHURICUM CRYSTALLISATUM B. SAL MARTIS. VITRIOLUM MARTIS.

N. Poeder van ijzer of ijzersplinters, zoo veel gij wilt.

Doe deze bij gedeelten in

Eene genoegzame hoeveelheid gezuiverd zwavelzuur,
Met viermaal zoo veel water verdund.

Laat het vocht, na het ophouden der opbruisching, gedurende een uur boven heet zand staan trekken, zijg het door, en laat het na eene behoorlijke verdamping stil staan, op dat het kristallen schiete, welke in eene gesloten flesch op eene donkere plaats moeten bewaard worden.

GEDROOGD ZWAVELZUUR IJZER.
SULPHAS FERRI EXSICCATUM.

VITRIOLUM AD ALBEDINEM CALCINATUM.

N. Zwavelzuur ijzer, zoo veel gij wilt.

Stel het in eenen onverglaasden aarden pot aan een matig vuur bloot, tot dat het wit en volkomen droog worde.

GEZWAVELD IJZER.
SULPHURETUM FERRI.

PYRITES FERRI ARTIFICIALIS.

N. Poeder van ijzer, één deel,
Gezuiverde zwavel, een half deel.

Meng ze naauwkeurig ondereen, en laat ze een korten tijd in eenen aarden naauwkeurig gesloten kroes rood gloeijen. Laat ze van zelf bekoelen, en bewaar ze in eene wegesloten flesch.

ZOUTZUUR IJZER.
MURIAS FERRI.

FERRUM MURIATICUM B.
FERRUM SALITUM.

N. Poeder van ijzer, één once.

Doe dit in eene fiool, welke in een zandbad is geplaatst, en vier-en-twintig oncen water kan bevatten. Doe er bij

Zoutzuur zes oncen, of zoo veel ter volkomene oplossing van het ijzer vereischt wordt.

Doe daarenboven bij de oplossing

Zoutzuur, twee oncen,

warm het tot koking toe, en doe er droppelsgewijze bij

Salpeterzuur zoo veel als genoegzaam is,

tot dat er volstrekt geene opbruisching meer ontstaat, en het geheele vocht eene rood bruine kleur heeft verkregen. Damp dan de oplossing in eene porseleinen of glazen schaal uit, eerst bij een sterk vuur, tot dat er de helft van overblijve, daarna bij een zacht vuur, onder gestadig roeren met eene glazen pijp, tot dat een droppel, op een koud ligchaam opgevangen, stijf worde. Wanneer dit geschiedt, neem dan de schaal van het vuur, en roer de stof om, tot dat zij geheel is stijf geworden, doe ze dan eindelijk nog warm in een gewarmd glas, dat naauwkeurig moet gesloten worden.

VLOEIJEND ZOUTZUUR IJZER.
MURIAS FERRI LIQUIDUM.

in plaats van den

LIQUOR STIPTICUS.

N. Zoutzuur ijzer één deel,
Gezuiverd water acht deelen,
Zoutzuur, dat er droppelsgewijs bijgevoegd moet worden, zoo veel als ter volkomene oplossing vereischt wordt.

Bewaar dit in eene flesch, die naauwkeurig moet gesloten worden.

ZOUTZUUR AMMONIAKHOUDEND IJZER.
MURIAS FERRO-AMMONIACALE.

MURIAS AMMONIAE ET FERRI E. ET G.
FERRUM AMMONIATUM L.
AMMONIUM MURIATICUM MARTIATUM B.
FLORES SALIS AMMONIACI MARTIALES.

N. Zoutzure ammónia twaalf deelen,
Zoutzuur ijzer één deel.

Meng ze wel onder een, los dezelve dan in eene genoegzame hoeveelheid water op. Zijg de oplossing door, en breng dezelve op een zacht

vuur, onder gestadig omroeren, tot droogheid, wrijf de gedroogde stof tot een zeer fijn poeder, en bewaar dit in eene welgesloten flesch.

IJZERHOUDENDE WIJNSTEENZURE POTASCH TINKTUUR.

TINCTURA TARTRATIS POTASSAE FERRICI.

TINCTURA FERRI TARTARISATA BAT.

TARTRAS POTASSAE ET FERRI LIQUIDUS G.

TINCTURA MARTIS APERIENS, SEU TARTARISATA.

N. Poeder van ijzer, vijf oncen,
Overwijnsteenzure potasch, twintig oncen.

Maak hiervan met eene genoegzame hoeveelheid water eene deegvormige stof. Breng deze onder gestadig omroeren bijna tot droogheid. Giet er op nieuw water op, tot zij hare voormalig deegvormige zelfstandigheid herkrijge, en herhaal dit ten minste zesmaal, door herhaald water opgieten, en uitdampen, onder gedurig omroeren. Wrijf dan de gedroogde stof tot poeder; laat ze met vier ponden franschen witten wijn trekken, en zijg het vocht door.

IJZER TINKTUUR MET KWEESAP.
TINCTURA FERRI CYDONIATA.

in plaats der

TINCTURA FERRI POMATA B.
TINCTURA MARTIS CYDONIATA.

N. Poeder van ijzer, één deel,
Versch uitgeperst sap van kweeappelen, drie deelen.

Trek het mengsel eenige dagen, roer het somwijlen om, kook het daarna in eenen ijzeren pot, tot dat de helft van het vocht verdampt is. Zijg het wel door en voeg er dan bij

Kaneelgeest, een zestiende gedeelte.

ZWAVEL-AETHERISCHE IJZER ALKOHOL.
ALCOHOL SULPHURICO-AETHEREUS FERRI.

SPIRITUS SULPHURICO AETHEREUS MARTIATUS B.

TINCTURA AETHEREA ALCOLICA DE MURIATE FERRI G.

TINCTURA NERVINA BESTUSCHEFFII.

N. Zoutzuur ijzer, één deel,

Los dit op, in

Zwavelaether, vier deelen.

Zijg de oplossing door, nadat er zich een bezinksel gevormd heeft, en vermeng dezelve met

Alkohol, acht deelen.

Dit vocht moet, nadat het stil gestaan heeft, in kleine langwerpige, wel geslotene glaasjes, aan de zonnestralen worden blootgesteld, tot dat het zijne kleur heeft verloren.

T I N.

POEDER VAN TIN.
STANNUM PULVERATUM.

OXYDULUM STANNI BAT.

N. Zeer zuiver tin van Malakka.
Gedroogde zoutzure soda, gelijke deelen.

Doe de gedroogde zoutzure soda in eenen gewarmden mortier, en wrijf ze tot een zeer fijn poeder. Doe er nu het gesmolten tin bij gedeelten bij, het sterk en snel omroerende, tot dat het geheel in poeder is veranderd. Wasch

dit wel af, droog het, en zift het door eene zeef.

L O O D.

EERSTE LOOD OXYDE.
PROTOXYDUM PLUMBI.

OXYDULUM PLUMBI BAT.
PLUMBUM USTUM.

N. Lood zoo veel gij wilt.

Zet het op een genoegzaam heet vuur in een' platten aarden schotel, tot dat het vloeije, en breng het onder gestadig omroeren tot een grijs poeder, dat tot een zeer fijn poeder moet gebragt, en onder voornoemden naam bewaard worden.

VLOEIJEND AZIJNZUUR LOOD.
ACETAS PLUMBI LIQUIDUM.

ACETIS PLUMBI LIQUIDA BAT.
AQUA LITHARGYRII ACETATA L.
ACETUM PLUMBI, SEU ACETUM LITHARGYRII.

N. Halfglazig eerste loodoxyde, één deel,
Wijnazijn, vier deelen.

Trek dit in eenen glazen kolf met eenen naauwen

hals gedurende vier-en-twintig uren, het somwijlen omroerende, kook het daarna langzaam gedurende drie of vier uren, of zoó lang tot dat het het blaauwe papier niet meer doe verkleuren. Laat het vocht, nadat het bekoeld is, door vloeipapier doorloopen, en bewaar het in eene flesch. Deszelfs soortelijke zwaarte zij negen-en-twintig graden.

VLOEIJEND ONDERAZIJNZUUR LOOD.

SUBACETAS PLUMBI LIQUIDUM.

ACETIS PLUMBI LIQUIDA CONCENTRATA BAT.

LIQUOR PLUMBI SUBACETATIS L.

ACETUM SATURNINUM B.

ACETUM PLUMBI CONCENTRATUM sive EXTRACTUM SATURNI.

N. Vloeijend azijnzuur lood, zoo veel gij wilt.

Damp dit in eene glazen of verglaasden aarden schaal tot de dikte van olie of dunne siroop uit, welke zeer goed zal zijn, wanneer de maat van één once water, twee oncen en twee drachmen van dit vocht kan bevatten. De soortelzijke zwaarte moet acht en veertig graden zijn.

ZINK.

POEDER VAN NATUURLIJK ZINK OXYDE.
OXYDUM ZINCI NATIVUM PULVERATUM.

LAPIS CALAMINARIS PRAEPARATUS.

N. Natuurlijk zink oxyde, zoo veel gij wilt.

Stel het in eenen kroes aan het vuur bloot, en doof het nog gloeijend in koud water uit, hetgeen twee of driemaal moet herhaald worden, tot dat de steen eene genoegzame broosheid heeft verkregen. Wrijf hem dadelijk, nadat hij gedroogd is, tot een fijn poeder, dat vervolgens in een wijd bekken met overvloedig gezuiverd water moet worden geslibd, zoodanig echter, dat de grovere stof, die na de uitdrooging in het bekken overblijft, op nieuw worde fijn gewreven, en door slibbing gezuiverd, zoo als te voren, tot dat zij geheel in een zeer fijn stof is veranderd.

ZINK OXYDE.
OXYDUM ZINCI.

ZINCI OXYDUM L.
ZINCUM OXYDATUM B.
FLORES ZINCI.

N. Indisch zink, zoo veel gij wilt.

Laat het zink in eenen hoogen, wijden, eerst gedekten, daarna open kroes, welke iets naar de eene zijde overhelt, smelten, tot dat de oppervlakte vlam vatte. Zet er daarna eenen anderen kroes, het onderste boven op, zoo dat de dampkringslucht echter toegang hebbe. Neem, nadat de vlam uitgebluscht is, den bovensten kroes weg, en schei het oxyde af, dat zoo wel aan den kroes hangt, als boven op het metaal drijft; laat zich hierop, door het ontstaan der vlam, op nieuw oxyde vormen, en schei dit als voren af, tot dat al het metaal deze gedaante heeft aangenomen. Verkoel het oxyde op eenen aarden onverglaasden schotel, slib het dan met zeer veel water, ten einde zich het ligtste gedeelte geheel afscheide, verzamel dit op een filtrum, droog het, en bewaar het in eene gesloten flesch. Het moet in zwavelzuur geheel oplosbaar zijn.

De vorming van het te verkalken oxyde wordt bevorderd, zoo het zink, dat geoxydeerd moet worden, niet in eens, maar bij kleinere gedeelten in den gloeijenden kroes wordt gedaan.

ZWAVELZURE ZINK.

SULPHAS ZINCI.

ZINCUM SULPHURICUM B.

VITRIOLUM ALBUM.

N. Gezuiverd zwavelzuur vier oncen,

Gezuiverd

Gezuiverd water tien oncen,
Stukjes of korrels zink, zoo veel als tot verzadiging genoegzaam is.

Doe de korrels zink bij gedeelten in het zuur, dat te voren met water verdund is, tot dat dit geheel verzadigd zij; zijg de warme oplossing door papier door, en verkrijg door uitdamping en opvolgende verkoeling, kristallen, welke op vloeipapier gedroogd, en in eene gesloten flesch moeten bewaard worden.

SPIESGLANS.

GEZWAVELD BRUIN SPIESGLANS EERSTE OXYDE.

PROTOXYDUM STIBII SULPHURATUM FUSCUM.

STIBIUM OXYDULATUM FUSCUM. B.

CROCUS ANTIMONII et METALLORUM.

N. Natuurlijk gezwavelde spiesglans, twee deelen,
Salpeterzure potasch, drie deelen,

Doe dezelve tot poeder gewreven en naauwkeurig ondereen gemengd bij gedeelten in eenen gloeijenden kroes. Na het ophouden der ont-

plofling, scheide men de zwaardere metaalstof, die aan den bodem van den kroes gehecht is, van de witachtige slakken af; wrijve dezelve tot poeder, dat, door herhaald opgieten van kokend water, wel moet afgewasschen en vervolgens gedroogd worden.

GRIJS SPIESGLANS EERSTE OXYDE.

PROTOXYDUM STIBII GRISEUM.

OXYDULUM STIBII GRISEUM BAT.

PULVIS ALGAROTTI.

N. Gezwaveld bruin spiesglans eerste oxyde één deel,
Zwavelzuur twee deelen,
Gedroogde zoutzure soda drie deelen,
Water vier deelen.

Trek het ondereengemengd in een kolf op een zandbad onder gestadig omroeren, twaalf uren lang, warm. Zijg daarna het bekoelde vocht door, en doe het in eene groote hoeveelheid kokend water, zóo dat men op één deel vocht, bijna

Veertig deelen water

neme.

Trek het grijze nederplofsel warm, dewijl het onderzoutzure spiesglans bevat, in

Water, waarin één zestiende gedeelte onderkoolstofzure potasch is opgelost,

wasch het daarna wel af, droog het, en bewaar het in eene glazen flesch.

SPIESGLANSWIJN.

VINUM STIBIATUM.

LIQUOR ANTIMONII TARTARISATI L.

VINUM EMETICUM G.

in plaats van de

VINUM ANTIMONII HUXHAMI.

N. Wijnsteenzure spiesglans houdende potasch vier-en-twintig greinen,
Spaanschen wijn één pond.

Bewaar dezelve in eene welgesloten flesch.

GEZWAVELDE SPIESGLANS MET WATERSTOF.

SULPHURETUM STIBII HYDROGENATUM.

SULPHURETUM OXYDULI STIBII HYDROGENATUM BAT.
SULPHURETUM ANTIMONII PRAECIPITATUM E. ET L.
SULPHUR STIBIATUM AURANTIACUM B.
HYDRO-SULPHURETUM LUTEUM OXYDI STIBII SULPHURATI G.
SULPHUR AURATUM ANTIMONII.

N. Natuurlijk gezwavelde spiesglans twee deelen,
Gezuiverde zwavel drie deelen,
Vloeijende potasch,
Water, van elk twee-en-dertig deelen.

Doe bij de met water verdunde loog, welke in eenen ijzeren pot kookt, het fijne en welgemengde poeder van de zwavel en de gezwavelde spiesglans, kook het onder gestadig omroeren, tot beide geheel zijn opgelost, vul het water, dat door de koking vervliegt, gedurig aan. Druppel nu langzaam in het vocht, dat bekoeld, en door papier is doorgezijgd,

Verdund zwavelzuur, in genoegzame hoeveelheid,

om al de gezwavelde spiesglans neer te ploffen, welke op papier afgescheiden, met dikwijls opgegoten water gewasschen, en bij eene zachte warmte gedroogd moet worden.

ZWAVEL-WATERSTOF-SPIESGLANS.

HYDRO-SULPHURETUM STIBII.

HYDRO-SULPHURETUM OXYDULI STIBII BAT.
SULPHUR STIBIATUM RUBRUM B.
HYDRO-SULPHURETUM RUBRUM STIBII SULPHURATI G.
KERMES MINERALE.

N. Natuurlijk gezwavelde spiesglans vier deelen,
Onderkoolstofzure potasch zes deelen,
Gezuiverde zwavel één deel.

Smelt dezelve, tot een fijn poeder gebragt en wel ondereengemengd, in eenen kroes op een matig vuur, wrijf de gesmolten stof, in eenen ijzeren pot gegoten zijnde, aanstonds op nieuw geheel tot poeder, en doe ze in

Vijftig deelen kokend water,

kook ze gedurende een vierde uur, gestadig met een spatel omroerende; laat nu het vocht een weinig staan, en zijg het nog geheel heet door

een' linnen doek, waarop dun vloeipapier gelegd is, door. Schei, na bekoeling van het vocht, het roode poeder, dat op den bodem ligt, door een papieren filtrum af. Kook nu de stof, die na de eerste bewerking is overgebleven, met het doorgezijgde vocht op nieuw, op dezelfde wijze, nadat het door het koken verdampte water is aangevuld, en herhaal deze bewerking zoo dikwerf als het bekoelde vocht een dergelijk rood poeder in overvloed laat vallen. Verzoet nu de wel ondereengemengde nederplofsels door herhaalde opgieting van water, en droog dezelve bij eene zeer zachte warmte.

GEZWAVELDE KALK MET SPIESGLANS.

SULPHURETUM CALCIS STIBIATUM.

CALCARIA SULPHURATO - STIBIATA B.
CALX ANTIMONII CUM SULPHURE.

N. Gezuiverde onderkoolstofzure kalk zestien deelen,
Natuurlijk gezwavelde spiesglans,
Gezuiverde zwavel, van elk vier deelen.

Meng dezelve wel ondereen en stamp ze vast in eenen kroes. Bedekt ze ter hoogte van één duim met gezuiverde onderkoolstofzure kalk, zet den met een deksel voorzienen kroes in een' oven, en breng het vuur zoo aan, dat dezelve

gedurende één half uur rood gloeije. Neem na de bekoeling de laag onderkoolstofzure kalk weg, wrijf de overige bruine stof in een' steenen mortier tot poeder, en bewaar dit in kleine welgesloten fleschjes ten gebruik.

GEZWAVELDE KWIK EN SPIESGLANS.

SULPHURETUM HYDRARGYRI et STIBII.

HYDRARGYRUM STIBIATO-SULPHURATUM B.
AETHIOPS ANTIMONIALIS.

N. Poeder van natuurlijk gezwavelde spiesglans drie deelen,
Kwik vier deelen,
Gezuiverde zwavel twee deleen.

Wrijf dezelve in een mortier, tot dat de kwikbolletjes geheel zijn verdwenen.

ZOUTZURE SPIESGLANS.

MURIAS STIBII.

ANTIMONIUM MURIATICUM B. et L.
LIQUOR STIBII MURIATICI B.
BUTYRUM ANTIMONII, seu CAUSTICUM ANTIMONIALE.

N. Bruin gezwaveld eerste spiesglans oxyde twee deelen,

Gedroogde zoutzure soda acht deelen,
Zwavelzuur zes deelen,
Water vier deelen.

Doe het fijn gewreven eerste spiesglans oxyde en de zoutzure soda in eenen retort, en doe hierbij allengs het met water verdunde zwavelzuur, voeg aan den retort, die in een zandbad geplaatst is, eene buis van gemeenschap en eenen wijden ontvanger, die in koud water geplaatst is, sluit de voegen, stook nu eerst een zacht vuur, dat allengs vermeerderd en onderhouden wordt, tot er volstrekt geen vocht meer overkomt. Giet het verkregen vocht aanstonds in eene flesch, welke naauwkeurig moet gesloten worden.

WIJNSTEENZURE POTASCH MET SPIESGLANS.

TARTRAS POTASSAE STIBIATUM.

TARTRIS POTASSAE STIBIATA BAT. ANTIMONIUM TARTARISATUM L. TARTARUS STIBIATUS B. TARTRIS ANTIMONII E. TARTARUS EMETICUS.

N. Grijs spiesglans eerste oxyde negen drachmen,
Overwijnsteenzure potasch twee en eene halve once.
Gezuiverd water vijf ponden.

Kook dezelve in een glas, gedurende een half uur, of zoo lang tot dat het poeder geheel is opgelost. Het bekoelde vocht moet langzaam uitgedampt worden tot de vorming van een vliesje, en bij vermindering van het vuur, zoo lang in de tot trekking noodig warmte gehouden, tot dat er zich allengs kristallen vormen, welke gedroogd, alle ondereen gemengd tot een fijn poeder gewreven, en in een gesloten glas bewaard moeten worden. De dus bereide wijnsteenzure potasch met spiesglans moet geheel in gezuiverd water oplosbaar zijn.

BISMUTH.

ONDERSALPETERZUUR BISMUTH.

SUBNITRAS BISMUTHI.

NITRAS BISMUTHI BAT.
BISMUTHUM NITRICUM PRAECIPITATUM B.
MAGISTERIUM BISMUTHI.
NITRAS BISMUTHI NEUTER.

N. Zuiver salpeterzuur met eene gelijke hoeveelheid gezuiverd water verdund, zoo veel gij wilt,
Bismuth, zoo veel als noodig is.

Stoot het bismuth tot een grof poeder; en doe het bij gedeelten in het zure vocht, tot dat

er zich niets meer van oplost. Giet de doorgezijgde oplossing allengs in

Twee-en-dertig deelen gezuiverd water

in betrekking van het bismuth, dat hier is opgelost. Doe het witte nederplofsel, na het afgieten van het bovendrijvend vocht, op een papieren filtrum, ten einde het oversalpeterzure bismuth zoo veel mogelijk worde afgescheiden; na de stof uit het filtrum genomen en twee of driemaal met gezuiverd water te hebben afgewasschen, moet zij op eene warme beschaduwde plaats gedroogd, en in eene met zwart papier bekleedde flesch bewaard worden.

GEHEELE PLANTEN.

GEHEELE PLANTEN EN SUIKER.

KONSERVEN.

VOORSCHRIFTEN TER BEREIDING VAN KONSERVEN.

1°. Ter bereiding van konserven, moeten saprijke planten met een vlugtig beginsel voorzien, gekozen worden, dezelve moeten versch, en van verflenste, bedorvene en vreemde aanhangende deelen gezuiverd zijn. De bladen

moeten hoe eer hoe beter even in koud water worden gewasschen.

2°. Zij moeten klein gesneden, en in eenen steenen mortier, met eenen houten stamper tot een' dunnen brij gewreven worden.

3°. Bij dezen brij moet witte, zuivere, tot een zeer fijn poeder gebragte suiker bij gedeelten worden gemengd, tot dat de stof een eenparig aanzien verkrijge, welke in gesloten potten, op eene koele plaats moet bewaard worden; voor de saprijke planten wordt bijna eene driedubbele hoeveelheid suiker en voor de droogere eene dubbele vereischt.

KONSERF VAN ALSEM.

N. Versche toppen van Alsem (der Ware Alsem) zoo veel gij wilt,
Suiker het dubbel aan gewigt.

De gezuiverde, klein gesneden en fijn gestooten toppen moeten met de suiker, volgens het voorschrift ter bereiding der konserven, tot zoodanig een worden gebragt.

Op dezelfde wijze bereide men

KONSERF VAN PEPERMUNT, uit de bladen.

KONSERF VAN ROSMARIJN, uit de bloemen en kelken der Gewone Rosmarijn.

KONSERF VAN ROZEN, uit de bloembladen, zonder nagels, der Suiker Roos.

KONSERF VAN LEPELBLAD.

N. Van de versche bladen van het Gemeen Lepelkruid, zoo veel gij wilt,
Suiker het driedubbel gewigt.

Maak er een konserf van, die dikwijls moet vernieuwd worden.

OPLOSSINGEN VAN VERSCHILLENDE BESTANDDEELEN VAN BEWERKTUIGDEN OORSPRONG.

WATERIGE VLOEIBARE PLANTEN OPLOSSINGEN.

AFTREKSELS EN AFKOOKSELS.

VOORSCHRIFTEN TER BEREIDING VAN AFTREKSELS EN AFKOOKSELS.

1. De planten en derzelver deelen, moeten, nadat de bedorvene of vreemde zelfstandigheden er zijn afgescheiden, vooraf naar hunne

verschillende eigenschappen, verdeeld, klein gesneden, gestooten of gewreven worden.

2. De harde deelen moeten, vóór dat zij gekookt worden, eerst het zij in koud, het zij in warm water geweekt worden, hetgeen echter niet te lang moet worden voortgezet, op dat er geene gisting ontsta.

3. De hoeveelheid water moet naar den verschillenden aard der ligchamen, die afgetrokken of gekookt moeten worden, verschillende zijn.

4. Men gebruike ter aftrekking of afkoking, of aarden verglaasde vaten, of tinnnen, van zuiver tin.

5. De grootte van het vat, moet aan de hoeveelheid van het vocht beantwoorden, deszelfs opening moet steeds naauwer zijn, opdat het vocht niet met eene te groote oppervlakte onder 't koken of bekoelen aan de dampkringslucht zij blootgesteld: want de lucht verandert den aard der in het water oplosbare bestanddeelen.

6. De koking moet bij eenen gelijkmatigen en onafgebroken graad van warmte geschieden. Te groote warmte maakt de oplossing van vele optelossene deelen moeijelijker en veroorzaakt overkoken en aanbranden.

7. Men oordeelt, dat de tijd van koken, welke naar den aard der verschillende zelfstandigheden, die gekookt moeten worden, verschillend is, is geëindigd, wanneer de geweekte stoffen hare oplosbare deelen aan het water hebben medegedeeld.

8. Na het einde der koking giete men het heete vocht, door een paardenharen zeef of linnendoek, vervolgens giete men het, nadat het wat stilgestaan heeft, van het van zelfsgevormd bezinksel af, of men bevrijde het vocht hiervan door middel van een wollen of linnen lap, en beware het in gesloten flesschen. De afkooksels van harsachtige geneesmiddelen moeten niet lang stil staan, maar heet worden doorgezijgd, opdat niet te gelijk met het bezinksel ook de harsachtige werkzame bestanddeelen worden afgescheiden.

ZAMENGESTELD AFKOOKSEL VAN HERTSHOORN.

DECOCTUM CORNU CERVI COMPOSITUM.

DECOCTUM ALBUM SYDENHAMI.

N. Schraapsel van hertshoorn (van 't Edel Hert) twee oncen.

Kook die in

Water drie ponden,

Voeg hier bij 't eind der koking bij

Kruim van wit brood twee oncen.

Doe bij het doorgezijgd vocht, dat twee ponden bedraagt,

Witte suiker één en eene halve once.

AFKOOKSEL VAN DEN BRUINEN PERUAANSCHEN BAST.

N. Grof poeder van den Bruinen Peruaanschen bast (der Lancetbladige Kina) twee oncen,
Kokend water acht-en-twintig oncen.

Kook dit in een toegedekt vat, op een matig vuur, gedurende een vierde uur, zijg het vocht dadelijk door eenen wollen doek, en doe het, zoo dra het een weinig bekoeld is, in eene flesch, die wel moet gesloten worden. De hoeveelheid bedrage twintig oncen.

Op dezelfde wijze bereidt men het

AFKOOKSEL DES ROODEN PERUAANSCHEN BASTS.

Uit den bast van de Langwerpigbladige Kina. Doch hier neme men op twee oncen bast,

twee-en-dertig oncen water, en de hoeveelheid van het afkooksel bedrage vier-en-twintig oncen.

AFKOOKSEL VAN GEPARELDE GERST.

N. Het geparelde zaad der Gewone Gerst twee oncen.

Giet hier bij

Bijna één pond water,

en kook het hier een weinig mede. Giet dit water weg, doe er zoo veel kokend water op nieuw op, dat, na het zacht koken en geheel doorweken der gerst, er een afkooksel van bijna twee en een half pond overblijve, dat zonder drukking moet worden doorgezijgd.

GOM-OLIEACHTIGE LIKKING.

ECLEGMA GUMMOSO-OLEOSUM.

LOOCH ALBUM.

N. Zoete van de buitenste schel ontdane Amandelen, zestien in getal,
Bittere Amandelen, twee in getal.

Stoot dezelve in een' steenen mortier met een' houten stamper; giet er allengs op

Gekookt water vier oncen.

Maak

Maak er eene melk van. Neem vervolgens

Gom dragan (van het Dragan Koot-
kruid) in poeder, één scrupel,
Van die melk twee oncen.

Doe hier, onder gestadig schudden, bij

Amandel-olie (der Gewone Amandel)
Poeder van witte suiker, van elk ééne once,
Het overschot der melk,
Oranjebloesem-water (uit de bloemen der
Oranje Citroen), twee drachmen.

Het worde eene likking.

AMANDELMELK.

N. Zoete, van de buitenste schel beroofde,
Amandelen twee oncen,
Witte suiker eene halve once.

Stoot dit in een' steenen mortier met een houten stamper en doe er allengskens al wrijvende bij

Gekookt water twaalf oncen.

Doe het door een linnen doek, en voeg er bij

Oranjebloesem-water (uit de bloemen
der Oranje Citroen) twee drachmen.

GERSTEN AMANDEL MELK.

N. Zoete, van de buitenste schel beroofde, Amandelen ééne once.

Stoot die in een' steenen mortier met een' houten stamper, tot dat zij een brij zijn geworden; giet er dan allengs en zonder ophouden omroerende bij, een

Afkooksel van geparelde gerst, vier-en-twintig oncen.

Giet het door een linnen doek en voeg er bij

Eenvoudige stroop ééne once,
Oranjebloesem-water (uit de bloemen der Oranje Citroen) eene halve once.

WATERACHTIGE VERDIKTE PLANTEN OPLOSSINGEN.

EXTRACTEN.

REGELEN TER BEREIDING VAN EXTRACTEN.

1. Deze verdikte oplossingen of extracten worden uit drooge, of uit meer saprijke zelfstandigheden bereid. De bestanddeelen der eerste

soort moeten vooraf in water geweekt of gekookt, en daarna afgescheiden worden; men drage echter zorg, dat men de zelfstandigheden niet onmiddellijk in kokend water doe. De bestanddeelen der laatste soort behoeven slechts, als genoegzaam in het water, dat alle planten eigen is, opgelost, uitgeperst te worden. Hierdoor heeft men

1. Extracten door aftrekking of afkoking,
2. Extracten door uitpersing.

2. Ter verkrijging van extracten door aftrekking of afkoking vervaardige men, volgens de regelen der bereiding van aftreksels of afkooksels voorgeschreven, eene waterige oplossing (*a*) der deelen, waarvan men het extract wil bereiden; met deze voorzorg echter, dat, na de koking al het vocht van de overschietende onoplosbare deelen door persing in eene pers worde afgescheiden.

3. Ter verkrijging van extracten door uitpersing, moeten de saprijke planten, welke op een geschikt tijdstip zijn verzameld, en waarvan de verflenste, bedorvene en vreemde zelfstan-

(*a*) Zeldzaam wordt eene zekere voorbereiding vereischt, zoo als dit bij het opium plaats heeft, waarvan vooraf de harsachtige deelen moeten worden afgescheiden.

digheden zijn afgescheiden, in eenen steenen of houten mortier met eenen houten stamper tot eenen brij gestooten worden. Onder het stampen voege men er zoo veel koud water bij, als vereischt wordt, om de stof dun en bijna vloeibaar te maken. Deze moet daarna in zakjes van sterk linnen gedaan, in de pers gezet en er dus al het vocht worden uitgeperst, dat men in een aarden of glazen pot verzamelt.

4. Het vocht, dat men of door afkoking of door uitpersing alleen heeft verkregen, moet stilstaan, opdat er zich een bezinksel afzette; daarna giete men het af of zijge het door een' doek, zoo dit noodig is; hier moet echter hetzelfde worden in acht genomen, dat bij art. 4, omtrent de afkooksels is opgemerkt.

5. Het vocht, dat op deze wijze van alle onreinheid is bevrijd, moet in een tinnen bekken op een zacht vuur, onder gestadig omroeren, in de vrije lucht tot de dikte van eene dunne stroop worden gebragt. Het vocht dat te voren door afkoking is bereid, moet zacht koken, maar hetgeen, door uitpersing is verkregen, moet slechts langzaam verdampen.

6. Het vocht nu van de dikte van eene dunne stroop, dat te voren door afkoking was bereid, moet in een aarden, glazen of porse-

leinen bekken gegoten, en op een zacht vuur, onder gestadig omroeren, met eenen houten spatel, opdat er zich geene klonters vormen, tot de dikte van een extract worden gebragt. Men brenge echter het vocht, dat door uitpersing is verkregen, tot de dikte van eene stof, geschikt om er pillen van te maken door het bijvoegen van het gedroogde poeder derzelfde plant, waarvan men het extract bereidt. De uitdamping van ieder uitgeperst sap, moet zoo lang worden voortgezet, tot dat eene hoeveelheid poeder, welke aan het vierde gedeelte van het gebruikte sap beantwoordt, genoegzaam is, om aan het extract de vereischte dikte mededeelen.

7. De uitdamping in koperen bekkens moet volstrekt verboden worden.

8. De extracten moeten in gesloten potten bewaard worden.

I. *EXTRACTEN DOOR AFTREKKING OF AFKOKING.*

EXTRACT VAN ALSEM.

N. Het versch gedroogde en klein gesneden kruid of de toppen des Waren Alsems, twee ponden,
Kokend water tien ponden.

Laat dezelve gedurende vier-en-twintig uren in een gesloten bekken warm trekken, laat ze daarna gedurende één uur koken. Giet het vocht, na de bekoeling, af, en pers uit het overschot het sap uit, dat bij het eerste gevoegd moet worden. Deze vochten moeten, naar de opgegevene regelen, van vuil bevrijd, en eindelijk tot de vereischte dikte van een extract verdampt worden.

Op gelijke wijze bereide men

EXTRACT VAN KLEIN DUIZEND GULDEN KRUID, uit het versche kruid en bloemen van het Klein Duizend Gulden kruid (Gentiaan Gulde kruid)

EXTRACT VAN KAMILLE, uit de bloemen der Roomsche Kamille.

EXTRACT VAN PAARDENBLOEM, uit het versche kruid, en den wortel van de Gemeene Paardenbloem, dat tot de dikte van eene dikke stroop moet worden uitgedampt.

EXTRACT VAN PEEN, uit de versche wortel der Gemeene Peen.

EXTRACT VAN VERGIFTIGE SUMAK, uit de versche bladen.

EXTRACT VAN ALOË.

EXTRACTUM ALOËS AQUOSUM.

N. Soccotrijnsche Aloë (droog extract van Soccotrijnsche Aloë) tot poeder gebragt, één pond,
Water twee ponden.

Trek dezelve gedurende drie dagen warm in een glazen vat, giet het bekoelde vocht af, 't welk ter vorming van een bezinksel eerst een weinig moet stil staan. Zijg het door papier door en verdamp het in een glazen vat, op een zeer zacht vuur, tot de dikte van een extract.

Op dezelve wijze bereide men

EXTRACT VAN MIRRE.

EXTRACT VAN GENTIAAN.

N. Gele Gentiaan-wortel, tot grof poeder gewreven, één pond,
Kokend water tien ponden.

Kook dezelve, na eene warme trekking gedurende vier-en-twintig uren, in een gedekten pot twee uren lang. Het vocht worde nog warm doorgezijd en weggezet. Doe bij het overschot

op nieuw acht ponden kokend water, kook het wederom gedurende twee uren, zijg het vocht door en pers het uit. Eindelijk moeten de vochten ondereengemengd en tot de dikte van een extract uitgedampt worden.

Op dezelfde wijze bereide men

EXTRACT VAN AARDROOK, uit het versche kruid van de Geneeskrachtige Duivenkervel.

EXTRACT VAN ALANT, uit den wortel der Gemeene Alant.

EXTRACT VAN ANGUSTURA, uit den bast van de Driebladige Bonplandia.

EXTRACT VAN BITTERZOET, uit de stengels van de Klimmende Nachtschade.

EXTRACT VAN GEZEGENDE DISTEL, uit het versche kruid van de Bittere Centaurie.

EXTRACT VAN WATER DRIEBLAD, uit het versche kruid der Driebladige Ruigbloem.

EXTRACT VAN GEOFFROYE, uit den bast der Surinaamsche Geoffroye.

EXTRACT VAN STINKENDE GOUWE, uit het versche kruid.

EXTRACT VAN GRASWORTEL, uit den verschen wortel van het Kruipend Tarwgras, 't welk tot de gehalte van eene dikke stroop moet uitgedampt worden.

EXTRACT VAN KASKARILLE, uit den bast van den Welriekenden Kroton.

EXTRACT VAN KLISWORTEL, uit den wortel van den Gemeene Klis.

EXTRACT VAN MALROVE, uit het kruid der Gemeene Malrove.

EXTRACT VAN ZWART NIESKRUID, uit den wortel.

EXTRACT VAN RATANHIA, uit den wortel der Driemannige Krameria.

EXTRACT VAN WITTE WILG, uit den verschen bast.

EXTRACT VAN ZEEPKRUID, uit het versche Gemeene Zeepkruid.

EXTRACT VAN ZEVENBLAD, uit den wortel van het Opstaand Zevenblad.

EXTRACT VAN BRUINEN PERUAANSCHEN BAST.

N. Tot poeder gebragte bruine Peruaansche bast (der Lancetbladige Kina) één pond,
Kokend water twaalf ponden.

Laat dezelve gedurende een vierde uur koken, neem den pot van het vuur af, en laat ze stil staan tot de onopgeloste deelen op den bodem zijn gezonken. Giet het vocht nog heet af, en zet het weg, laat het overschot gedurende een half uur met zes ponden kokend water op nieuw koken, laat het als te voren een weinig staan, giet het nog warm door een' wollen doek, en pers het overschot eindelijk uit; vermeng nu deze vochten, en breng dezelve door uitdamping, onder gestadig omroeren, tot de dikte van een extract.

Men bereide het van tweederlei aard, een *zacht*, geschikt om er pillen van te maken, een ander *hard*, hetgeen uit het vorige bij een zacht vuur gedroogd, en tot poeder gewreven kan worden.

Op gelijke wijze bereide men

EXTRACT VAN ROODEN PERUAANSCHEN BAST.

Zoo wel het *zachte* als *harde* uit den bast der Langwerpigbladige Kina.

EXTRACT VAN ZOETHOUT.

N. Zoethoutwortel (van het Gladde Zoethout) één pond.

Doe er de opperhuid af en trek het herhaalde malen met

Water acht ponden.

Maak het vocht helder en damp het uit tot de dikte van een extract.

EXTRACT VAN HEULSAP.

EXTRACTUM OPII GUMMOSUM.

N. Heulsap zoo veel gij wilt.

Snijd het klein en kneed het onder water, tot dat er zich niets meer van oplost, zijg het door, en maak het vocht met eiwit helder; damp het daarna op een levendig vuur uit, en zijg op nieuw door, wanneer het begint dik te worden; breng het daarna tot de vereischte dikte.

GEZUIVERD SAP VAN ZOETHOUT.

N. Gewoon verdikt sap van Zoethoutwortel, (van het Gladde Zoethout) zoo veel gij wilt.

Snijd dit in stukjes, en week dezelve in koud water, tot dat zij zijn opgelost. Doe de oplossing door eenen wollen doek en damp ze op een zacht vuur uit, tot de dikte van een hard extract.

MERG VAN KASSIA.

N. Hauwen der Pijp Kassia, zoo veel gij wilt.

Neem het merg uit de gebroken haauwen, en breng het met er allengs een weinig water op te gieten, in een mortier tot eenen brij, welke, na dat er de zaden, en zoo veel mogelijk ook de tusschenschotten zijn uitgenomen, door een paardenharen zeef gedaan en gezuiverd moet worden.

Op dezelfde wijze bereide men

HET MERG VAN TAMARINDEN, uit het merg van de vruchten der Oost-Indische Tamarinde.

II. *EXTRACTEN DOOR UITPERSING.*

EXTRACT VAN WOLFSWORTEL.

N. Versch kruid des Wolfswortels, (van de berg-Monnikskap), 't welk vóór den bloeitijd is afgesneden, zoo veel gij wilt.

Kneus het kruid, doe het in eenen linnen zak, en zet het in de pers, verdik het verkregen sap, zonder zuivering, bij een zeer zacht vuur, tot dat een vierde gedeelte poeder van het wel gedroogde kruid des Wolfswortels genoegzaam zij, om aan het extract de vereischte dikte te geven. Dit poeder moet met het bekoelde vocht vermengd worden, tot dat het een extract wordt. Dit moet in een glas met een' wijden hals bewaard worden, welke men met eenen glazen stop sluit.

Op gelijke wijze bereide men

EXTRACT VAN ZWART BILSENKRUID, uit het kruid.

EXTRACT VAN DOORNAPPEL, uit het kruid des Gemeenen Doornappels.

EXTRACT VAN DOLLE KERVEL, uit het kruid der Gevlakte Schierling.

EXTRACT VAN NACHTSCHADE, uit het Gemeene Doodkruid.

EXTRACT VAN BOSCH SALADE, uit het kruid der Vergiftige Salade.

EXTRACT VAN ZEE-AJUIN.

N. Bollen der Gewone Zee-ajuin, zoo veel gij wilt.

Dezelve moeten in een' steenen mortier met eenen houten stamper zeer fijn worden gestooten, en er eene genoegzame hoeveelheid water bijgedaan, zoo dat het bijna eene vloeijende stof worde, waaruit het sap door een' linnen doek moet worden gedrukt.

Het overschot moet wederom met een weinig water worden gestampt en op nieuw uitgeperst, De vochten moeten ondereengemengd, en, na van het bezinksel bevrijd te zijn, door de warmte van een waterbad, tot de vereischte dikte van een extract worden verdampt.

EXTRACT VAN KRAANSOOGEN.

N. Zaden der Gewone Kraansoogen drie oncen,
Alkohol van 32 graden, zoo veel als genoeg is.

Trek de zaden in den alkohol, welke zoo dikwerf moet ververscht worden, tot dat versche alkohol geen reuk of smaak meer aanneemt: nu moeten de ondereengemengde tinkturen door vloeipapier worden doorgezijgd.

Daarna moeten zij worden overgehaald, tot dat er slechts een vijfde gedeelte van overblijft, 't welk eindelijk bij de warmte van een waterbad, tot eene dikte, tot het maken van pillen geschikt, moet gebragt worden.

Dus verkrijgt men een alkoholisch extract, dat gelijk is aan een twaalfde gedeelte der zaden.

WATERACHTIGE VLOEIBARE PLANTEN OPLOSSINGEN MET SUIKER.

STROPEN.

REGELEN TER BEREIDING VAN STROPEN.

1. Men make, volgens de regelen ter bereiding van aftreksels, afkooksels, en uitgeperste sappen te voren opgegeven, waterachtige planten oplossingen.

2. Deze oplossingen moeten sterk, naar haren verschillenden aard helder zijn, en met zuivere witte suiker worden verzadigd.

3. De oplossing met suiker moet onder eene zachte koking van het vocht geschieden. Sommige stropen kunnen deze warmte niet verdragen, weshalve dit bij elk in 't bijzonder zal worden opgegeven.

4. Het einde der koking of warme vermenging wordt aangeduid, wanneer een droppel vochts langzaam langs de zijde van eene porseleinen schaal afdruipt, en na de bekoeling geene suiker-kristallen afzet.

5. De bereiding der stropen geschiede in bekkens uit zuiver tin, of wel gereinigd koper vervaardigd.

6. De stropen, vooral zulke, die uit uitgeperste sappen worden bereid, welke niet helder genoeg zijn, moeten door eenen wollen doek doorgezijgd, en in gesloten glazen of porselein vaatwerk op eene koele plaats worden bewaard.

STROOP VAN HEEMST.

N. Klein gesneden wortels der gemeene Heemst zes oncen,
Witte suiker drie ponden,
Kokend water acht ponden.

Laat de wortels met het water koken, tot dat de helft van hetzelve is vervlogen. Zijg het vocht door; laat het door bezinken van vuil gezuiverd worden, meng er de suiker onder, welke door eene zachte koking moet worden opgelost, en zijg de stroop door eenen wollen doek door.

STROOP VAN BALSEM VAN TOLU.

N. Tolu-balsem (der Echte Tolu-Balsem) één deel,
Arabische gom (der Ware Acacia) een half deel.

Meng dezelve al wrijvende met

Water één deel.

En laat het eene melk worden; meng bij dezelve allengs

Eenvoudige stroop vier-en-zestig deelen.

STROOP VAN KANEEL.

N. Tot poeder gebragte bast van Kaneel (der Kaneel Laurier) vier oncen,
Water één en een half pond.

Trek het in een gesloten vat gedurende drie dagen, pers het vocht daarna uit, zuiver het van vuil en zijg het door, doe er dadelijk bij

Kaneelwater een half pond,
Witte suiker drie ponden.

Maak er bij eene zachte warmte eene stroop van.

Op dezelfde wijze bereide men

STROOP VAN PEPERMUNT, uit het versch gedroogde kruid.

ZAMENGESTELDE STROOP VAN LEPELBLAD.

N. Versch kruid van Gemeen Lepelkruid, acht ponden,
Versch kruid van Tuin Kers,
Versch kruid van Gemeen Waterkers, van elk vijf ponden,
Mierikwortel (van het Mierik Lepelkruid) tien ponden,
Bast van Kaneel (der Kaneel Laurier) in poeder, zes oncen,
Rijpe oranje appelen met de bast klein gesneden (der Oranje Citroen) één pond,
Brandewijn van 20 graden, twee ponden,
Gezuiverd water, acht ponden.

Doe het in eene kolf, en haal er bij een zacht vuur vijf ponden van over.

Doe hier bij

Witte suiker tien ponden.

Dit worde bij de warmte van een waterbad eene stroop.

Zijg de overgebleve stof door, en pers ze uit. Doe bij het uitgeperste vocht

Witte suiker tien ponden.

Maak dit helder en kook het zacht tot de dikte eener stroop. Laat het bekoelen, en meng het dan bij de vorige stroop.

STROOP VAN ORANJE SCHELLEN.

N. Versche schellen der oranje-appelen, (der Oranje Citroen) welke van hun wit ontdaan zijn, tien oncen,
Water vier ponden,
Witte suiker drie ponden.

Trek de klein gesneden schellen gedurende vier-en-twintig uren in een gesloten vat in water. Trek vervolgens door overhaling drie oncen van het vocht af, waarin, bij eene zachte warmte, zes oncen suiker moeten gesmolten worden; vervolgens perse men het overschot uit, en doe bij het uitgeperste en doorgezijgde vocht de overige suiker, waarna men bij eene zachte warmte eene stroop moet maken, welke, na de bekoeling, bij de vorige moet gevoegd worden.

STROOP VAN BRUINE PERUAANSCHE BAST.

N. Bruine Peruaansche bast (der Lancetbladige Kina) twee oncen,
Kokend water acht-en-twintig oncen.

Kook het dat er achttien oncen overblijven, voeg er bij

Witte suiker zes oncen.

Kook het tot eene stroop.

STROOP VAN KWEEAPPELEN.

MIVA CYDONIORUM.

N. Uitgeperst sap van kweeappelen, 't geen door bezinken van vuil is gezuiverd en doorgezijgd, zestien oncen,
Witte suiker twee en een half pond.

Breng het bij eene zachte warmte tot eene stroop.

STROOP VAN STEENRAKET.

N. Versch kruid der Gemeene Steenraket acht-en-veertig oncen,

Versch kruid van Dille (der Dille Pastinake),
Versche Alantswortel (der Gemeene Alant), van elk ééne once.

Snijd dezelve fijn, stoot ze in eenen steenen mortier, en pers het vocht in eene pers uit. Laat het uitgeperst zijnde bezinken en hieruit worde met

Witte suiker zeven achtste deel,

in een gesloten vat, eene stroop.

STROOP VAN BRAAKWORTEL.

N. Gestoten bast des wortels van den Braakwortel (der Braakwekkende Kop-bezie) ééne once,
Brandewijn van tien graden negen en eene halve once.

De bast des wortels weeke men, gedurende acht dagen, in vier oncen en zes drachmen wijngeest. Men giete het af, en het overige gedeelte van den wijngeest op het overschot. Trek het in een zandbad, zijg het door en vermeng het met de eerste tinktuur.

Doe bij vijf drachmen dezer tinktuur

Warm gemaakte eenvoudige stroop één pond,

STROOP VAN MAANKOP.

in plaats van

SYRUPUS DIACODII en DE MECONIO.

N. Bollen van Maankop (van de Slaapbol Maankop) ligt gedroogd en van zaden beroofd, één pond,
Witte suiker vier ponden,
Kokend water dertig ponden.

De fijn gesneden en gestooten bollen moeten gedurende vier en twintig uren met het water warm worden getrokken en daarna gekookt, tot dat er acht ponden van overblijven. Men perse het vocht uit, en zijge het door, waarna het op nieuw tot de helft verkookt moet worden, eindelijk zuivere men dit van vuil door bezinking, doe er de suiker bij, en kook het tot eene stroop.

STROOP VAN KLAPROOS MAANKOP.

N. Versche bloembladen van de Klaproos Maankop één pond,
Witte suiker drie ponden,
Kokend water twee ponden.

Trek de bloembladen gedurende twaalf uren

in heet water, zijg het uitgeperste vocht door, en maak het, na het bijvoegen der suiker, door eene zachte koking tot eene stroop.

STROOP VAN RABARBER.

N. Klein gesneden wortel der Handvormige
Rabarber drie oncen,
Witte suiker,
Kokend water, van elk twee ponden.

Week de rabarber twee uren in het water en pers dezelve na eene zachte koking uit. Zijg het vocht door, zuiver het en doe er de suiker bij, op dat het bij eene zachte warmte eene stroop worde.

STROOP VAN ROZEN.

N. Gedroogde bloembladen der Suiker
Roos één pond,
Water drie ponden.

Laat ze gedurende twaalf uren te zamen trekken, voeg er bij, na het zacht uitpersen en zuiveren der oplossing door bezinking,

Witte suiker vier ponden.

Breng het bij eene zachte warmte tot eene stroop.

STROOP VAN FRAMBOZEN.

N. Uitgeperst sap van de bessen der Gewone Framboos, doorgezijgd en door bezinken gezuiverd, zestien oncen,
Witte suiker twee en een half pond.

Meng ze onder één en breng ze bij eene zachte warmte tot eene stroop.

Op dezelfde wijze bereide men

STROOP VAN AALBEZIEN, uit het sap der Roode Aalbeziën.

STROOP VAN CITROENSAP, uit het sap der vrucht van de Gewone Citroen.

STROOP VAN MOERBEZIEN, uit het sap der Zwarte Moerbezie.

STROOP VAN GEMEENE WEGEDOORN, uit het sap der beziën.

STROOP VAN SENNE.

N. Sennebladen (der Senne Kassia) gezuiverd acht oncen,
Witte suiker drie ponden,
Kokend water vier ponden.

Week de sennebladeren twee uren in het wa-

ter, en pers ze uit. Doe de suiker bij het doorgezijgde en gezuiverde vocht, en breng het op een zacht vuur tot eene stroop.

EENVOUDIGE STROOP.

N. Witte suiker acht ponden,
Kokend water vier ponden.

Maak het bij eene zachte warmte tot eene stroop.

STROOP VAN VIOLEN.

N. Versche bloembladen der Riekende
Viool acht oncen,
Kandijsuiker drie ponden,
Kokend water twintig oncen.

Week de bloembladen gedurende zes uren in het water in een gesloten tinnen vat, doe de suiker vervolgens bij het even uitgeperste en doorgezijgde vocht, en breng het tot eene stroop.

Op dezelfde wijze bereide men.

STROOP VAN PERSIKBLOESEM, uit de versche bloemen der Persik Amandel.

STROOP VAN GEMBER.

N. Tot poeder gebragte wortel der Echte
Gember twee oncen,
Witte suiker zes ponden,
Kokend water drie ponden.

Trek de gember in heet water in een gesloten vat, gedurende vier en twintig uren. Doe de suiker bij het doorgezijgde en gezuiverde vocht, en breng het tot eene stroop.

WATERACHTIGE VERDIKTE OPLOSSINGEN EN SUIKER.

KONSERVEN EN GELEIËN.

REGELEN TER BEREIDING VAN KONSERVEN.

1. De saprijke, rijpe vruchten, uit welke men konserven bereidt, moeten, na vooraf van vreemde zelfstandigheden gezuiverd te zijn, in een steenen mortier met eenen houten stamper tot brij gestoten worden.

2. Zij moeten naar haren verschillenden aard met een weinig water, in een tin of zuiver koperen vat, zachtjes koken.

3. Eerst moet het vocht door het wrijven op eene zeef worden afgescheiden, en vervolgens het overige sap in de pers worden uitgeperst en bij het eerste gevoegd.

4. Het vocht moet, na bijvoeging der suiker, onder gestadig omroeren en afschuimen, zoo lang

koken, dat het de vereischte dikte heeft verkregen, om na de bekoeling eene konserf te vormen.

KONSERF VAN JENEVER.

N. Rijpe beziën der Gemeene Jenever, zoo veel gij wilt.

Bij de beziën, welke tot brij gestooten zijn, moet eene genoegzame hoeveelheid water gedaan worden, en zij met hetzelve gedurende een half uur in een gesloten vat koken. Het sap moet door wrijven over eene zeef worden afgescheiden, en hetgeen in de zeef overblijft, in de pers worden uitgeperst.

Doe bij vier deelen van dit sap,

Witte suiker één deel.

Damp dit bij een zacht vuur tot de vereischte dikte uit.

KONSERF VAN ZWARTE AALBEZIEN.

N. Zwarte Aalbeziën, zoo veel gij wilt.

Kook de fijn gestoten beziën met eene genoegzame hoeveelheid water gedurende een half uur onder gestadig omroeren. Doe de stof nog

warm door eene zeef en pers het overschot sterk uit. Doe bij tien deelen van het verzamelde vocht,

Witte suiker vier deelen.

Kook dat nu zeer schielijk en wel afschuimende, tot de vereischte dikte.

Op dezelfde wijze bereide men

KONSERF VAN ROODE AALBEZIEN, uit de Roode beziën.

KONSERF VAN VLIER.

N. Beziën der Zwarte Vlier, zoo veel gij wilt.

Men scheide het vocht af, zoo als dit bij de konserf der zwarte aalbeziën is gezegd. Doe echter bij vijftien deelen van dit sap

Witte suiker vier deelen,

en kook dit tot eene konserf als voren.

GELEI VAN HERTSHOORN.

N. Geschraapte hoorn van het Edel Hert vier oncen,
Water drie ponden,

Witte suiker éene once,
Rhijnschen wijn,
Sap der vruchten van de Gewone Citroen, van elk éene halve once.

Zuiver eerst de hertshoorn door opgieten van warm water, kook dezelve dan op een zacht vuur in water in een steeds gesloten vat, tot dat er zes oncen vochts overblijven; zijg het vocht door, meng er de suiker bij, laat het daarna, na bijvoeging des wijns en des citroensaps, zachtjes opkoken. Zijg het weder door, en zet het op eene koele plaats neder, opdat het tot gelei worde.

GELEI VAN IJSLANDSCHE MOS.

N. IJslandsche Schild-Mos éene en eene halve once,
Water twee ponden,
Witte suiker vier oncen.

Kook de mos met het water in een gesloten vat op een zacht vuur, tot dat, na behoorlijke uitpersing door eenen linnen doek, zes oncen vochts overblijven; doe er daarna de suiker bij en kook het tot eene stroop, welke afgeschuimd, doorgezijgd, door bekoeling, tot gelei moet worden.

WATERACHTE OPLOSSINGEN VAN PLANTEN EN HONIG.

GENEESKRACHTIGE HONIG.

HONIG VAN BINGELKRUID.

N. Sap van het Eenjarig Bingelkruid twee ponden,
Witte honig drie ponden.

Laat ze zacht koken, zijg ze door, en damp ze uit tot de dikte van honig.

HONIG VAN ROZEN.

N. Gedroogde bloembladen der Suiker Roos acht oncen,
Kokend water vier ponden.

Trek ze te zamen gedurende zes uren af, doe bij deze hoeveelheid

Afgeschuimde honig zes ponden.

Maak dit helder en verdik het tot de dikte van eene stroop bij de zachte warmte van een waterbad.

OPLOSSINGEN VAN PLANTEN IN AZIJN.

GETROKKEN AZIJNEN.

SPECERIJ-AZIJN.

ACETUM ANTISEPTICUM.

N. Wortel van Gemeene Kalmus,
Wortel des Engelwortels (der Tuin Angelica) van elk zes drachmen,
Toppen van Ware Alsem twee en eene halve once,
Bladen der Gewone Salie drie en eene halve once,
Kruid van Sterkriekende Wijnruit twee oncen,
Foelie twee drachmen,
Wijn-azijn acht ponden.

Week het gedurende eenige dagen in een glazen vat, dat met eenen papieren kegel is gesloten bij eene zachte warmte. Giet bij het sterk uitgeperste, en door papier doorgezijgde vocht

Tinktuur van Kamfer eene halve once.

Bewaar het in eene gesloten flesch.

AZIJN VAN ZEE-AJUIN.

ACETUM SCILLITICUM.

N. Schubben der bol van de Gewone Zee-ajuin, welke gedroogd en klein gesneden zijn, vier oncen,
Wijn-azijn vier-en-twintig oncen.

Trek dezelve gedurende acht dagen bij eene zachte warmte in een gesloten vat: pers het vocht uit, en doe er bij

Brandewijn van twintig graden twee oncen.

Giet het vocht, nadat het bezonken is af, en bewaar het ten gebruike.

OPLOSSINGEN VAN PLANTEN IN AZIJN EN HONIG.

AZIJN HONIGEN.

AZIJN HONIG VAN ZEE-AJUIN.

OXYMEL SCILLITICUM.

N. Azijn van Zee-ajuin één pond,
Afgeschuimden honig twee pond.

Meng dezelve naauwkeurig ondereen, door ze te schudden of in eenen glazen mortier te wrijven,

wrijven, kook daarna in een tinnen of aarden bekken op een zacht vuur tot de dikte van vloeibare honig.

EENVOUDIGE AZIJN-HONIG.

N. Wijn-Azijn één pond,
Afgeschuimden honig drie ponden.

Meng dezelve ondereen en kook ze in een tinnen of aarden bekken op een zacht vuur tot de dikte van vloeibaren honig.

OPLOSSINGEN IN WIJN.

GENEESKRACHTIGE WIJNEN OF WIJNAFTREKSELS.

BITTERE WIJN.

ELIXIR VISCERALE HOFFMANNI.

N. Versche bast van oranjes (der Oranje Citroen) anderhalve once,
Extract van gezegende Distel,
Extract van Kaskarille,
Extract van klein Duizend-guldenkruid,
Extract van Gentiaan,
Extract van Mirre, van elk twee drachmen,
Spaanschen wijn twee ponden.

Trek den bast gedurende twee dagen met den wijn, pers denzelven uit en zijg hem door, doe er daarna de extracten ter oplossing bij.

GEALKALISEERDE BITTERE WIJN.

ELIXIR STOMACHICUM VIENNENSE.

N. Het geel van den gedroogden bast van oranjes (der Oranje Citroen) vier deelen.

Trek dit vier dagen met

Spaanschen wijn acht-en-veertig deelen.

Pers het zacht uit, zijg het door en voeg er bij

Onderkoolstofzure potasch één deel.

Meng het na oplossing van het zout in eenen mortier met

Extract van Gentiaan,
Extract van klein Duizend-guldenkruid,
Extract van Alsem,
Extract van gezegende Distel, van elk één deel.

Trek het nu gedurende verscheidene dagen in eene flesch, zijg het daarop door een wollen doek, tot dat het vocht helder is.

BITTERE WIJN MET BRANDEWIJN.

VINUM AMARUM E. INFUSUM AMARUM VINOSUM A.

N. Wortel der gele Gentiaan eene halve once,
Bruine Peruaansche bast (der lancetbladige Kina) ééne once,
Gedroogde bast van oranjes (der Oranje Citroen) twee drachmen,
Bast der witte Kaneel één drachme,
Brandewijn van vijftien graden vier oncen,
Witten Spaanschen wijn twee ponden.

Giet op de klein gesneden wortels en basten, eerst den wijngeest, trek ze daarmede gedurende vier-en-twintig uren, doe er dan den wijn bij, week ze hiermede gedurende vier dagen, en zijg het vocht door.

WIJN VAN IPECACUANHA.

VINUM, seu TINCTURA IPECACUANHAE E. INFUSUM IPECACUANHAE VINOSUM A.

N. Fijn gestooten bast des wortels van de Ipecacuanha (der braakwekkende Kopbezie) ééne once,
Witten Franschen wijn vijftien oncen.

Laat dit te zamen gedurende drie dagen weeken, en zijg het door papier door.

WIJN VAN HEULSAP.

TINCTURA OPII VINOSA.

N. Gezuiverd Heulsap twee oncen,
Spaanschen wijn zestien oncen,
Brandewijn van vijftien graden vier oncen.

Trek het gedurende twee dagen, en zijg het door. Een grein opium bevindt zich in een halven scrupel wijn.

SPECERIJIGE WIJN VAN HEULSAP.

TINCTURA OPII CROCATA B.

LAUDANUM LIQUIDUM SYDENHAMI.

N. Saffraan (bloemstempels der echte Saffraan) eene halve once,
Grof poeder des kaneel basts (der Kaneel Laurier),
Gestampte Kruidnagels (bloemen des waren Kruidnagels) van elk één drachme,
Spaanschen wijn acht oncen.

Trek het drie dagen, en schudt het somwijlen

om, meng bij de doorgezijgde oplossing, door wrijven in eenen steenen mortier,

Gezuiverd heulsap éène once.

Trek dit nog vier-en-twintig uren, en zijg het door. Trek het overschot der specerijen nogmaals met

Spaanschen wijn vier oncen.

Trek nu het heulsap, dat in het filtrum overgebleven is, op nieuw, gedurende vier-en-twintig uren, met de sterk uitgeperste oplossing, en meng beide de wijnen, nadat de laatste is doorgezijgd, ondereen. Twaalf druppels bevatten bijna één grein heulsap.

WIJN VAN RABARBER.

N. Klein gesneden Rabarberwortel (der handvormige Rabarber) twee oncen,
Kardamon zaden (der Kardamon Alpinie) één drachma,
Brandewijn van vijftien graden twee oncen,
Witten Spaanschen wijn één pond.

Trek dit gedurende zeven dagen en zijg het door.

OPLOSSINGEN IN BRANDEWIJN.

TINKTUREN. ESSENTIEN. ELIXIRS.

REGELEN TER BEREIDING VAN TINKTUREN.

1. De zelfstandigheden, welke men ter bereiding van tinkturen moet gebruiken, moeten naar haren verschillenden aard, vooraf klein gesneden, gestooten, of tot poeder gebragt worden.

2. De trekking met brandewijn moet of koud geschieden of warm.

3. Men beginne de trekking met de helft des vereischten brandewijns of iets meerder; na de afgieting moet hetgeen van den brandewijn overblijft, op het overschot gedaan worden, en men eene nieuwe trekking beginnen, na welker afloop, ook deze tinktuur moet worden afgegoten, en met de eerste vermengd.

4. Men volbrenge de koude trekking in glazen flesschen, met glazen stoppen gesloten, de warme daarentegen in glazen kolven, van zoodanige wijdte, dat de zelfstandigheden, die getrokken moeten worden, slechts de helft van dezelve

vullen. Zij moeten met eene nat gemaakte blaas worden gesloten, waarin met eene naald verscheiden gaten zijn ingeprikt.

5. De hoeveelheid en de graad van sterkte van den brandewijn, de tijd van trekking en de graad van warmte hangen van den verschillenden aard der zelfstandigheden af, welke moeten getrokken worden. Men moet echter zorg dragen, dat de graad van warmte den zes-en negentigsten graad op den thermometer van *Fahrenheit* of den acht-en-twintigsten op dien van *Réaumur* niet te boven ga.

6. Het is goed, het mengsel onder de trekking dikwijls om te schudden.

7. Na het einde der trekking moet het vocht van het niet opgeloste overschot, door middel van eene zachte persing, in een' linnen doek worden afgescheiden, daarna door vloeipapier doorgezijgd, en in gesloten fleschen bewaard.

De tinkturen, welke uit eene enkele zelfstandigheid bereid worden, noemt men *eenvoudige*, die, welke uit verscheidene te zamen worden daargesteld, noemt men *zamengestelde*.

I. *EENVOUDIGE OPLOSSINGEN IN BRANDEWIJN.*

EENVOUDIGE TINKTUREN.

De bereidingswijze derzelve wordt in de volgende tafels opgegeven.

EENVOUDIGE TINKTUREN, WELKE DOOR KOUDE TREKKING MOETEN BEREID WORDEN.

NAMEN.	NEEM EEN DEEL	TREK DIT MET BRANDEWIJN.		
		grad.	deel.	dag.
Tinktuur van Alsem	Toppen des waren Alsems, welke gedroogd zijn	15	6	6
Tinktuur van Benzoë	Benzoë	20	8	6
Tinktuur van Bevergeil....	Klein gesneden Siberisch Bevergeil............	20	8	6
Tinktuur van Kamfer (*a*)..	Gewreven Kamfer	20	12	
Tinktuur van Kaneel......	Gestooten bast van Kaneel (des Kaneel Lauriers)...	20	8	6
Tinktuur van Oranje-schellen	Klein gesneden oranje-schellen (der Oranje Citroen)..	15	6	6
Tinktuur van Rabarber....	Gestooten wortel der handvormige Rabarber.......	15	8	6
Tinktuur van Saffraan.....	Saffraan (Bloemstempels der echte Saffraan).........	15	3	8

(*a*) Gekamferde Wijngeest.

NAMEN.	NEEM EEN DEEL	TREK DIT MET BRANDEWIJN.		
		grad.	deel.	dag.
Tinktuur van Slangenwortel	Gestooten wortel des Slangenwortels (der Slangen Aristolochie)	15	6	6
Tinktuur van Valeriaan.....	Poeder des wortels van de echte Valeriaan.........	15	6	3
Tinktuur van Spaansche Vliegen................	Spaansche vliegen (der blaartrekkende Mei-Tor).	20	8	6

EENVOUDIGE TINKTUREN, WELKE DOOR WARME TREKKING MOETEN BEREID WORDEN.

NAMEN.	NEEM EEN DEEL	TREK DIT MET BRANDEWIJN.		
		grad.	deel.	dag.
Tinktuur van Aloë	Fijn gewreven droog extract der Socotrijnsche Aloë ..	15	8	3
Tinktuur van Barnsteen....	Poeder van witten Barnsteen	32	8	10
Tinktuur van Duivelsdrek..	Duivelsdrek (der gombars van den stinkenden Holstok)	20	8	6
Tinktuur van Gentiaan.....	Gestooten wortel der gele Gentiaan..............	15	6	3
Tinktuur van Geoffroye ...	Gestoten bast der Surinaamsche Geoffroye	20	8	6

NAMEN.	NEEM EEN DEEL	TREK DIT MET BRANDEWIJN.		
		grad.	deel.	dag.
Tinktuur van Jalappe......	Gestooten wortel van Jalappe (der Jalappe Trechter-winde)...............	20	8	6
Tinktuur van Kino........	Gestooten Kino...........	20	8	3
Tinktuur van Kaskerille ...	Gestooten bast van Kaska-rille (des welriekeuden Krotons).............	20	8	6
Tinktuur van Katchou	Fijn gestooten Katchou (het extract der Katchou Areka..	15	6	3
Tinktuur van Mirre	Mirre...................	20	8	6
Tinktuur van bruinen Pe-ruaanschen bast.........	Gestooten bruinen Peruaan-schen bast (der lancet-bladige Kina)..........	20	8	6
Tinktuur van rooden Peru-aanschen bast..........	Gestooten rooden Peruaan-schen bast (der langwer-pigbladige Kina)........	20	8	6
Tinktuur van Pokhout.....	Hars van gewoon Pokhout..	20	8	6
Tinktuur van Quassie	Gestooten bast van het hout der echte Quassie.......	15	6	3
Tinktuur van paarsch Vin-gerhoedskruid	Klein gesneden bladen van het paarsche Vingerhoeds-kruid.................	15	4	2
Tinktuur van Zevenblad...	Gestooten wortel van het opstaand Zevenblad.....	15	8	6

II. *ZAMENGESTELDE OPLOSSINGEN IN BRANDEWIJN.*

ZAMENGESTELDE TINKTUREN.

ZURE SPECERIJ TINKTUUR.

ELIXIR ACIDUM AROMATICUM.
ELIXIR VITRIOLI ACIDUM.

N. Zuren zwavel Alkohol vier oncen,
Brandewijn van twintig graden acht oncen,
Bast van Kaneel (des Kaneel Lauriers),
Wortel der echte Gember, van elk ééne halve once.

Men doe de gestooten specerijen bij de te voren ondereengemengde vochten, late dezelve acht dagen in eene gesloten flesch koud trekken, daarna zijge men ze door, en beware de tinktuur ten gebruike.

ZAMENGESTELDE ALOË TINKTUUR.

ELIXIR APERITIVUM. TINCTURA ALOËS CUM MYRRHA.

in plaats van het

ELIXIR PROPRIETATIS.

N. Tinktuur van Aloë,
Tinktuur van Mirre,
Tinktuur van Saffraan, gelijke deelen.

Meng ze ondereen, en bewaar ze ten gebruike.

ZAMENGESTELDE BITTERE TINKTUUR.

N. Wortel der gele Gentiaan twee oncen,
Gedroogde oranje-schillen (der Oranje Citroen) ééne once,
Bast van witte Kaneel ééne halve once,
Brandewijn van vijftien graden twee oncen.

Week ze gedurende vier dagen, en zijg ze door papier door.

ZAMENGESTELDE TINKTUUR VAN BENZOEZURE AMMONIA.

ELIXIR PAREGORICUM.

N. Saffraan (bloemstempels der echte Saffraan) vijf scrupels,
Specerijige Ammoniak-geest vier oncen.

Trek ze gedurende twee dagen, zijg ze door. Los in het doorgezijgde vocht op

Benzoëzuur vijf scrupels,
Gezuiverd Heulsap twee drachmen.

Trek het twee dagen. Zijg het door. Giet op het overschot der saffraan

Specerijigen Ammoniak-geest twee oncen.

Trek het gedurende vier-en-twintig uren, zijg het door, en los in deze oplossing het overschot, dat op het filtrum blijft, op.

Zijg het weder door, na eene trekking van twaalf uren, meng beide oplossingen ondereen, en doe hierbij

Anijs olie (der Anijs Steen-Eppe) twee-en-dertig droppels.

Bewaar het ten gebruike.

TINKTUUR VAN KOLOKWINT.

N. Merg der vrucht van den Kolokwint (des Kolokwint Komkommers), waar de zaden zijn uitgenomen, ééne once,
Doosvruchten der echte Ster-Anijs één drachma,
Brandewijn van tien graden veertien oncen.

Trek het drie dagen en zijg het door.

ZAMENGESTELDE TINKTUUR VAN HUXHAM.

TINKTURA ALEXIPHARMACA HUXHAMI.

N. Bruinen Peruaanschen bast (der lancetbladige Kina) twee oncen,
Geel van Oranjes (der Oranje Citroen) één en eene halve once,

Slangenwortel (der slangen Aristolochie) drie drachmen,
Saffraan (bloemstempels der echte Saffraan) vier scrupels,
Brandewijn van tien graden twintig oncen.

Trek het vier dagen in eene flesch, en zijg het door.

ZAMENGESTELDE TINKTUUR VAN WHIJTE.

N. Bruinen Peruaanschen bast (der lancetbladige Kina)
Oranje Schellen (der Oranje Citroen)
Wortel der gele Gentiaan, van elk vier oncen,
Brandewijn van tien graden vier ponden.

Week de fijn gestooten en klein gesneden zelfstandigheden gedurende vier dagen, schudt het mengsel nu en dan om, zijg het door en doe er dan bij

Lavendelgeest acht oncen.

VLUGTIGE TINKTUUR VAN POKHOUT.

N. Hars van het gewoon Pokhout ééne once.

Doe het in eenen steenen of glazen mortier, los het op in

Brandewijn van acht-en-twintig graden zes oncen.

Doe bij de oplossing, die in eene flesch is gegoten,

Vloeijende Ammonia twee oncen.

Laat dit te zamen acht dagen trekken; zijg het door, en bewaar het.

ENKELE GRONDSTOFFEN VAN BEWERKTUIGDEN OORSPRONG EN BEREIDINGEN UIT DEZELVE.

S L IJ M.

SLIJM VAN ARABISCHE GOM.

N. Arabische Gom (der ware Acacia), welke tot poeder gebragt is,
Kokend water, gelijke gewigten.

Los de gom al wrijvende in het water, dat er bij gedeelten wordt bijgegoten, op, tot dat het eene slijm worde.

SLIJM VAN GOM DRAGAN.

N. Gom Dragan (des dragan Kootkruids), tot poeder gebragt, één deel,
Kokend water veertien deelen.

Het gompoeder moet zoo lang met kokend water, dat gedurig en langzaam wordt opgegoten, gewreven worden, tot dat het zich in eene zachte en gelijkvloeijende slijm heeft opgelost.

SLIJM VAN KWEEZAAD.

N. Zaad der gewone Kwee twee drachmen,
Water acht oncen.

Laten zij bij eene ligte koking de dikte van eene slijm verkrijgen, zijg deze daarna door eenen linnen lap door.

VASTE PLANTEN VETSTOF.

UITGEPERSTE OLIE.

AMANDEL OLIE.

N. Versche Amandelen, zoo veel gij wilt.

Stoot dezelve met eenen houten stamper in eenen steenen mortier, doe ze in eenen hennep

zak.

zak. Zet ze in de pers, en pers er de olie zonder hulp der warmte uit. Bewaar ze in kleine fleschjes, welke geheel vol en wel gesloten moeten zijn.

Op dezelfde wijze bereide men

OLIE DES WONDERBOOMS, uit de zaden des gemeenen Wonderbooms, welke niet oud en van hunnen buitensten bast naauwkeurig ontbloot moeten zijn.

KAKAU OLIE.

KAKAU BOTER.

N. Kakau zaden (der ware Kakau) vooral Surinaamsche, zoo veel gij wilt.

Roost dezelve op een zacht vuur, zoo dat zij gemakkelijk van hunnen bast kunnen ontbloot worden. Daarna moeten zij tot poeder gestooten, in eenen linnen zak aan den damp van kokend water worden blootgesteld, en wanneer dus de geheele zelfstandigheid volkomen door den damp is doorgetrokken, moet de zak in een matig warme pers gezet worden. De boterachtige olie, die op deze wijze wordt verkregen, moet op een zacht vuur gesmolten en door linnen worden doorgezijgd.

VASTE DIERLIJKE VETSTOF.

DIERLIJK VET.

GEZUIVERDE VARKENS REUZEL.

N. Varkens Reuzel (van het Gewone Zwijn) zoo veel gij wilt.

Neem er de vliezen uit, snijdt het in stukken, en wasch het zoo lang af met water, tot dit helder en zonder kleur er afkomt. Het moet nu in een zeer zuiveren ijzeren ketel op een zacht vuur, nu en dan met een houten lepel, omroerende, gesmolten worden. De vloeijende reuzel moet dadelijk weggenomen, daarna door een' doek gezijgd, in een aarden pot gedaan en op eene koele plaats bewaard worden.

Op dezelfde wijze zuivere men

SCHAPEN ONGEL (VAN HET RAMSCHAAP) en het vet van andere dieren.

VASTE VETSTOF EN ZUURSTOF.

REUZEL MET ZUURSTOF.

N. Gezuiverde Varkens Reuzel (van het Gewone zwijn) zestien deelen,
Salpeterzuur één deel.

Men doe het zuur bij de reuzel, die op een

zacht vuur is gesmolten, en laat denzelve, onder gestadig omroeren met een glazen staafje, zoo lang bij eene zachte warmte vloeijen, tot het blaauwe lakmoes papier 'er niet meer door verkleurd worde.

Het moet zoo veel mogelijk van alle aanklevend zuur bevrijd, in een gesloten pot, op eene donkere plaats bewaard worden.

VASTE VETSTOF EN ZWAVEL.

BALSEM.

GEZWAVELDE LIJN-OLIE.

OLEUM SULPHURATUM E.
BALSAMUM SULPHURIS SIMPLEX.

N. Lijn olie (van het gemeene Vlas) acht oncen,
Gezuiverde zwavel twee oncen.

Kook de zwavel voorzigtig met de olie op een zeer zacht vuur tot volkomene oplossing.

VASTE VETSTOF EN ALKALI.

ZEEP.

WITTE ZEEP.

SAPO MEDICATUS

N. Onderkoolstofzure Soda,
Kalk, van elk vier ponden,
Water twintig ponden.

Laat dit te zamen koken. De dus verkregen bijtende loog, door eenen linnen doek doorgezijgd, en in eene gesloten flesch door bezinken gezuiverd, moet nu uitgedampt worden, tot dat acht oncen van dezelve een glas vullen, dat zes oncen water zoude kunnen bevatten. Meng dan bij het koud geworden vocht, in eenen aarden pot

Beste Olijf-olie (der Europesche Olijf) het dubbel.

Zet het vat op eene gematigde warme plaats weg, en roer het mengsel somwijlen met eenen houten spatel om, tot dat het eene eenvormige gedaante verkrijgt en begint dik te worden. Giet het dan in platte houten met kleine gaatjes voorziene vormen. Wanneer het is hard geworden, snijde men het in teerlingen, welke op eene matig warme plaats moeten gedroogd worden.

ZEEP VAN AMMONIA.

LINIMENTUM VOLATILE FORTIUS.
LINIMENTUM AMMONIAE FORTIUS.

N. Vloeijende Ammonia éène once,
Olijf-olie (der Europesche Olijf) vier oncen.

Los het door schudden in eene flesch op.

SPECERIJIGE ZEEP.

BALSAMUM OPODELDOCH.

N. Witte Zeep twee en eene halve once,
Geest van Rozemarijn één pond,
Vloeijende Ammonia,
Kamfer, van elk twee drachmen.

Smelt ze in de warmte van een waterbad.

SPIESGLANS ZEEP.

N. Gezwavelde Spiesglans met Waterstof
ééne once.

Los dezelve op in

Eene genoegzame hoeveelheid Vloeijende Potasch.

Doe bij deze oplossing

Driemaal zoo veel gezuiverd water.

Los in dit vocht op

Geschraapte Witte Zeep zes oncen.

Laat alles op een zacht vuur tot de dikte van een pillendeeg uitdampen.

VASTE VETSTOF EN EXTRACTIVE DEELEN.

GETROKKEN OLIEN.

GETROKKEN OLIE VAN KAMILLE.

℞. Gemeene Kamilbloemen (van het Kamille Moederkruid) versch gedroogd, zes oncen.

Werp de witte straalbloemen weg, en giet op de gele schijfbloemen

Olijf-olie (der Europesche Olijf) twee ponden.

Trek ze in een toegemaakten pot gedurende verscheidene uren bij de warmte van een waterbad, pers daarna de olie uit, zet ze weg, ten einde de dikkere deelen mogen bezinken. Giet eindelijk hiervan de heldere olie af en bewaar ze in eene gesloten flesch.

Op dezelfde wijze bereide men

OLIE VAN ALSEM, uit de gedroogde toppen des waren Alsems.

OLIE VAN ZWART BILSENKRUID, uit het versche kruid.

OLIE VAN WITTE LELIEN, uit de bloembladen.

VASTE VETSTOF EN METALEN.

ZALVEN, PLEISTERS, vooral LOODPLEISTERS.

De zalven en pleisters, welke voor 't grootste gedeelte tot de zamengestelde geneesmiddelen behooren, waarvan in de derde afdeeling gehandeld wordt, zullen daar alle toegebragt worden, ook die, welke eigenlijk hier ter plaatse zouden behooren.

VLUGTIGE DELFSTOFFELIJKE VETSTOF.

GEZUIVERDE BARNSTEEN OLIE.

N. Barnsteenolie, welke onder de bereiding van het Barnsteenzuur is verzameld, zoo veel gij wilt.

Haal deze olie met zesmaal zoo veel water, in een' glazen retort, met eenen aangevoegden ontvanger, en na het toemaken der voegen, over, op een zacht vuur, tot dat twee derde gedeelten van het water zijn overgegaan. Scheidt daarna de olie voorzigtig af en bewaar ze in gesloten flesschen.

VLUGTIGE PLANTAARDIGE VETSTOF.

AETHERISCHE of OVERGEHAALDE OLIE.

REGELEN TER BEREIDING VAN ATHERISCHE OLIEN.

1. De zelfstandigheden, waaruit de aetherische olie door overhaling moet verkregen worden, moeten versch gedroogd zijn, ten zij het tegenovergestelde duidelijk zij aanbevolen. De drooging geschiedt het best bij de zachte warmte van een fornuis op eene metalen plaat. Geschiedt dezelve echter op de gewone wijze, dan kieze men eene beschaduwde plaats. Men verkrijgt gewonlijk des te meer olie, naar mate de deelen drooger zijn.

2. Men moet wel zorg dragen, dat deze zelfstandigheden verzameld worden ten tijde dat zij hare meeste krachten bezitten.

3. Zij moeten naar haren verschillenden aard, klein gesneden, gestooten of tot poeder gewreven worden, vóór dat de overhaling geschiedt.

4. Eene weeking van eenige dagen in water met zout, is voor harde zelfstandigheden aanteprijzen.

5. De overhaling met bijgevoegd water geschiede uit eenen koperen wel vertinden disteleerketel, waar men een' uit zuiver tin vervaardigden helm aanvoegt, verbonden met een wijd koelvat. Deszelfs slang moet ook van zuiver tin zijn, opdat de dampen, die bij velen blijkbaar zuur van aard zijn, geene giftige eigenschappen mogen verkrijgen.

6. De ketel moet zoo veel mogelijk gevuld worden, zoo echter, dat de stoffe, die onder de bewerking opzwelt, niet tot in den helm klimme. Want hoe meer ruimte er boven de stof is, die overgehaald moet worden, des te moeilijker klimt de olie. Men moet er slechts eene geringe hoeveelheid water bijdoen, indien deze maar genoegzaam zij, om de olie over te voeren, en tevens het aanbranden te verhoeden.

7. Het vuur moet dadelijk bij het begin der bewerking zoo worden aangestookt, dat het water kookt. Hoe schielijker de bewerking voleindigd wordt, des te minder wordt de olie aan de hitte blootgesteld, en lijdt dus te minder verlies aan vlugtige deelen.

8. De overhaling moet worden voortgezet, tot dat twee derde gedeelten van het gebezigde water zijn overgegaan of liever zoo lang tot er volstrekt geene olie meer overkomt. Bij zelf-

standigheden, die een hard weefsel bezitten, moet het verkregen water, na het afscheiden der olie op het overschot gegoten worden, daar dikwijls bij eene tweede, ja zelfs derde overhaling, er nog eenige olie overkomt.

9. Men begrijpt gemakkelijk, dat wanneer men op versche zelfstandigheden water giet, dat reeds gebruikt zijnde, veel olie opgelost houdt, en hiermede als het ware verzadigd is, men door overhaling meer olie verkrijgt, dan wanneer men hiertoe gewoon water bezigt.

10. Een groot gedeelte der olie, welke door het water bij deze bereiding wordt opgenomen, kan weder van hetzelve door overhaling gescheiden worden; daar de olie vlugtiger is, scheidt zij zich spoedig van het water af, en gaat met het eerste vrije water over.

11. De oliën scheide men van het water af: 1°. door eenen glazen trechter; 2°. door katoenen draden, waarvan het eene eind in de olie, het andere in een fleschje, aan den hals des ontvangers bevestigd, hangt. Dit en meer andere zaken moet men aan het oordeel van den Artsenijmenger overlaten.

12. De aetherische oliën, met suiker gewreven, vormen *Olie-suikers.* Hiertoe wrijve men

een half drachma olie met één en eene halve once witte suiker.

Volgens deze regelen bereide men

ANIJS-OLIE, uit het zaad der Anijs Steen-Eppe.

FENKEL-OLIE, uit de zaden der Fenkel Beerwortel.

JENEVER-OLIE, uit de beziën der gemeene Jenever.

KAMILLE-OLIE, uit de bloemen der roomsche Kamille.

KARWEI-OLIE, uit de zaden der gemeene Karwei.

LAVENDEL-OLIE, uit de bloeijende aren der gewone Lavendel.

PEPERMUNT-OLIE, uit het kruid.

ORANJE-OLIE, uit de bast van de vrucht der Oranje Citroen.

REINEVAREN-OLIE, uit de toppen der gemeene Reinevaren.

ROZEMARIJN-OLIE, uit het kruid der gewone Rozemarijn.

VALERIAAN-OLIE, uit de wortel der echte Valeriaan.

WIJNRUIT-OLIE, uit de toppen des sterk riekenden Wijnruits.

VLUGTIGE DIERLIJKE VETSTOF.

BRANDIG-DIERLIJKE OLIE.

OLEUM EMPYREUMATICUM ANIMALE.
OLEUM CORNU CERVI FOETIDUM.

N. Schraapsel van Hertshoornen, of beenderen van zoogdieren, van alle vet volkomen gezuiverd en tot stukjes geslagen, zoo veel gij wilt.

Doe dezelve in eenen ijzeren of aarden retort, welke in een fornuis aan een open vuur kan worden blootgesteld, voeg aan denzelven door middel van eene tusschenbeide geplaatste glazen buis, eenen wijden ontvanger, voorzien van een gat aan de bovenzijde van den buik; maak alle voegen naauwkeurig digt, behalve het gat, dat naar willekeur moet kunnen geopend worden, om de zeer veerkrachtige dampen door

te laten. Maak nu eerst een zacht vuur, dat allengs moet aangezet worden, tot dat de bodem van den retort gloeit.

Verzamel, na bekoeling van den toestel, het opgehefte zout, het alkalische vocht, en de olie, welke de ontvanger bevat, elk afzonderlijk.

Wasch de olie zoodanig met warm water af, dat er geene zoutdeelen meer in bevat zijn, scheidt er het water weder af, en bewaar dezelve.

GEZUIVERDE BRANDIG-DIERLIJKE OLIE.

OLEUM ANIMALE DIPPELII. OLEUM CORNU CERVI RECTIFICATUM.

N. Brandig-dierlijke Olie, zoo veel gij wilt,
Poeder van Plantenkool, het vierde gedeelte aan gewigt van de gebruikte olie.

Doe dezelve voorzigtig in eenen glazen retort met eenen wijden hals, zorg dragende, dat aan de wanden geen olie kome, voeg er eenen glazen ontvanger bij, en sluit de voegen naauwkeurig toe. Haal het nu uit een zandbad op een zeer zacht vuur over, zoo lang als de olie zonder kleur overkomt, welke men bewaren moet in kleine fleschjes, die naauwkeurig gevuld, met glazen stoppen volkomen gesloten, en onder water geplaatst moeten worden.

SPECERIJIGE GEDISTELEERDE WATEREN.

REGELEN TER BEREIDING DER OVERGEHAALDE GEESTIGE WATEREN.

1. De zelfstandigheden, welke deze bewerking ondergaan, moeten versch gedroogd worden, ten zij het tegendeel uitdrukkelijk wordt bevolen. Hiervan zijn uitgesloten de scheurbuikwerende kruiden, en in 't algemeen zulke, wier zeer vlugtig beginsel te veel door het droogen vervliegt, zoo als de bloemen der Roos, der Oranje, der Linde, enz.

Het droogen geschiedt het best bij de zachte warmte van een fornuis, op eene metalen plaat; geschiedt het echter op de gewone wijze, dan kieze men eene schaduwrijke plaats.

2. Zij moeten naar hunnen verschillenden aard, vóór de overhaling klein gesneden, gestooten, tot poeder gewreven worden; wanneer zij zeer hard zijn, wordt er eene weeking van één of meer dagen vereischt, of men moet bij het begin der bewerking gedurende eenige uren een zacht vuur maken, ten einde dus de werkzame deelen te gemakkelijker worden uitgedreven, en in het water opgelost. Draag echter zorg, de bloemen, die een bij uitstek vlugtig beginsel

bevatten, niet op deze wijze te behandelen: want wanneer men deze stoot, verliezen zij al haren geur. In 't algemeen is eene weeking van vier-en-twintig uren aantebevelen.

3. De koperen disteleerketel, die gebruikt zal worden, moet van binnen wel vertind zijn, en de helm steeds uit zuiver tin zijn vervaardigd, opdat het in dezelve bevatte water, op geene wijze, wegens den zuren aard, welke in vele duidelijk te bespeuren is, zoude kunnen met koper vergift besmet worden.

4. Men vulle den ketel niet meer dan op twee derde gedeelten, ten einde het vocht onder het koken niet worde opgenomen, in den helm opgevoerd, en aldus de bewerking gestoord.

5. Men moet er zoo veel water opgieten, dat hiervan nog genoeg in den ketel overblijft, om het aanbranden te verhoeden, nadat men de vereischte hoeveelheid water heeft overgehaald.

6. Wanneer er eene genoegzame werking is voorafgegaan, moet men het vuur tot eene zachte koking toe vermeerderen, zoo dat het vocht als stralen in den ontvanger afloopt, en men moet zorg dragen, dat het water in het koelvat niet te warm worde, ten einde al de damp

verdikt worde, vóór dat dezelve in den ontvanger komt.

7. Voor zulke zelfstandigheden, welke eene zeer zware olie bevatten, moet men zoo wel ter overhaling der olie, als van het water eenen minder wijden en kleineren disteleerketel, dan gewoonlijk gebruiken, of men doet de bewerking in eenen glazen retort met eenen ontvanger vereenigd. Dit geldt omtrent de Laurierkers en ook de Kaneel.

Daarenboven geldt dit omtrent zeer kostbare zelfstandigheden, welke men zelden en slechts bij kleine hoeveelheden aan deze bewerking blootstelt. Men kieze ook glazen werktuigen voor de zure zelfstandigheden.

8. Wanneer men olie op de oppervlakte van het overgehaalde water ziet, moet deze er naauwkeurig van worden afgescheiden.

9. De hoeveelheid van het water, dat men verkrijgen moet, is naauwelijks te bepalen. In 't algemeen moet men de bewerking staken, wanneer de reuk en smaak van het overgehaalde water aanmerkelijk begint te verminderen. Ten einde minder bedrevenen hierin te gemoet te komen, hebben wij de volgende evenredigheden opgegeven, welke men kan in acht nemen, wanneer men volkomen

werkzame

werkzame zelfstandigheden, ieder naar hunnen aard, heeft gebruikt.

10. De onaangename geur der versche wateren gaat van zelfs weg, en verbetert veel door koude.

11. De wateren moeten gewoonlijk ten minste éénmaal 's jaars in de winkels versch bereid worden.

12. Hetgeen in den ketel overblijft kan tot bereiding van extract dienen, wanneer er slechts geene zouten zijn bijgevoegd, welker gebruik hier in 't algemeen niet kan worden aangeprezen.

13. Weinige druppels aetherische olie, met een weinig suiker gewreven of met alkohol vermengd, en in gezuiverd water opgelost, kunnen de plaats der geneeskrachtige waters, wanneer deze niet voorhanden zijn, gemakkelijk vervullen.

Volgens deze regelen bereide men de volgende overgehaalde geestige wateren, zoodanig, dat uit de hoeveelheid, welke bij elk der overtehalen zelfstandigheden geplaatst is, tien ponden water verkregen worden.

FENKELWATER, uit één pond der zaden van den Fenkel Beerwortel.

KAMILLEWATER, uit drie ponden der bloemen van de roomsche Kamille.

KANEELWATER, uit één pond des basts van de Kaneel Laurier.

KERVELWATER, uit twee ponden van het versche kruid der moes Kervel.

KRUIZEMUNTWATER, uit twee ponden van het kruid.

LINDEWATER, uit drie ponden versche bloesem der gemeene Linde.

PEPERMUNTWATER, uit twee ponden van het kruid.

ORANJESCHELLENWATER, uit drie ponden der schellen van de versche vrucht der Oranje Citroen.

ORANJEBLADENWATER, uit drie ponden bladen der Oranje Citroen.

ORANJEBLOESEMWATER, uit drie ponden versche bloesem der Oranje Citroen.

PIETERSELIEWATER, uit anderhalf pond der zaden van de Pieterselie Eppe.

JAMAIKASCHE PEPERWATER, uit een half pond der vruchten van de Peper Mirt.

WATER VAN BLEEKE ROZEN, uit vier ponden der versche bloembladen van de veel bloembladige Roos.

VLIERWATER, uit drie ponden bloesem der zwarte Vlier.

WIJNRUITWATER, uit vijf ponden versch kruid met de zaaddoozen des sterkriekenden Wijnruits.

LAURIERKERSWATER.

N. Versche Laurierkersbladen (der Laurierbladige Pruim) vier-en-twintig oncen, Water drie ponden.

Doe de klein gesneden laurierkersbladen in eenen glazen retort, giet het water op dezelven, en haal hier, na eene genoegzame warme trekking van vier-en-twintig uren, zestien oncen water, bij een zacht vuur, van over.

VLUGTIGE VETSTOF EN BRANDEWIJN.

EENVOUDIGE EN ZAMENGESTELDE GEESTRIJKE VOCHTEN.

REGELEN TER BEREIDING VAN GEESTRIJKE VOCHTEN.

1. Al de regelen, welke ter bereiding van overgehaalde wateren en aetherische oliën zijn opgegeven, welke de inzameling en voorloopige bereiding der zelfstandigheden betreffen, die overgehaald moeten worden, vervolgens de werktuigen die gebruikt moeten worden, en de overhaling zelve, moeten ook hier in 't algemeen worden betracht, ten zij dit anders wordt bevolen.

2. Men neme naar den verschillenden aard der zelfstandigheden, die overgehaald moeten worden, brandewijn van verschillende graden van sterkte, zoo als dat bij elk voorschrift zal worden aangetoond. Meestal voldoet brandewijn van tien graden.

3. De overgehaalde geestrijke vochten moeten in 't algemeen de sterkte van negentien graden hebben, vooral de eenvoudige, die uit eene enkele specerijige zelfstandigheid bereid worden, ten zij hunne aetherische olie zoo zwaar is, dat

dezelve bij de hitte van kokenden wijngeest niet overga, zoo als bij den geest van kaneel; in dergelijk geval moet men de overhaling voortzetten, tot dat het geestrijke vocht tien graden houde. De overhaling van de zoodanige moet in eenen retort of lageren disteleerketel geschieden.

4. Ter overhaling van de geestrijke vochten uit de zelfstandigheden, die een zeer vlugtig beginsel bezitten, wordt een waterbad aanbevolen.

5. In 't algemeen is voor de overhaling eene weeking, gedurende een paar dagen, in een gesloten vat aantepríjzen.

6. Men giete op de zelfstandigheden welke overgehaald moeten worden, eene hoeveelheid water, genoegzaam om het aanbranden te verhoeden.

Volgens deze regelen bereide men zoo wel de eenvoudige, als de zamengestelde geestrijke vochten.

I. *EENVOUDIGE GEESTRIJKE VOCHTEN.*

GEEST VAN KARWEI.

N. Gestooten Karweizaden (der gemeene Karwei) een half pond,
Brandewijn van tien graden acht ponden

Haal dezelve, na genoegzame weeking over, zoo dat het verkregen geestrijke vocht negentien graden houde.

Op dezelfde wijze bereide men

LAVENDELGEEST, uit twee ponden der bloeijende aren van de gewone Lavendel.

PEPERMUNT GEEST, uit twee ponden van het kruid der Pepermunt.

JAMAIKASCHE PEPERGEEST, uit een half pond gestooten vruchten der Peper Mirt.

ROSMARIJNGEEST, uit twee ponden der versche bloeijende toppen van de gewone Rosmarijn.

KANEELGEEST.

N. Fijn gestoten Kaneel-bast (der Kaneel Laurier) één en een half pond,
Brandewijn van tien graden acht ponden.

Trek het gedurende vier dagen, en haal het over, tot dat men een geestrijk vocht van tien graden verkregen heeft.

GEEST VAN ORANJESCHELLEN.

N. Versche Oranje schellen (der Oranje Citroen) twee ponden,
Brandewijn van tien graden vier ponden.

Haal dit als boven, na eene trekking van twee dagen, over.

Op dezelfde wijze bereide men

GEEST VAN CITROEN SCHELLEN, uit de schellen der gewone Citroen.

II. *ZAMENGESTELDE GEESTRIJKE VOCHTEN.*

GEEST VAN AMMONIA MET ANIJS.

SPIRITUS SALIS AMMONIACI ANISATUS.

N. Wijngeest van dertig graden twaalf oncen,
Anijs-olie (der Anijs Steen-eppe) ééne halve once,
Vloeijende Ammonia drie oncen.

Bewaar dezelve ondereengemengd ten gebruike.

GEEST VAN SPECERIJEN,

in plaats van den

SPIRITUS CARMINATIVUS SYLVII.

N. Kruid van Marjolijn (der Marjolijn Orego),
Kaneel-bast (der Kaneel Laurier),
Muskaatnoot (der geurige Muskaat),

Kruidnagelen (bloemen der ware Kruidnagel) van elk eene halve once,
Zaden der zaai Koriander ééne once,
Brandewijn van tien graden twee-en-dertig oncen,
Water zes oncen.

Haal hier, na eene weeking van twee dagen, twintig oncen geestrijk vocht van over.

GEEST VAN SPECERIJEN MET AMMONIA,

in plaats van den

SPIRITUS SALIS VOLATILIS OLEOSUS ET AROMATICUS.

N. Versche schellen der gewone Citroen anderhalve once,
Kaneel-bast (der Kaneel Laurier),
Muskaatnoot (der geurige Muskaat),
Kruidnagelen (bloemen der ware Kruidnagel) van elk twee drachmen,
Zoutzure ammonia één once,
Onderkoolstofzure potasch twee oncen,
Brandewijn van tien graden twee ponden.

Men verkrijge na eene weeking van twee dagen, door overhaling in eenen glazen retort, veertien oncen vochts.

ZAMENGESTELDE GEEST VAN WITTE BRYONIE.

AQUA BRYONIAE ALBAE COMPOSITA.

N. Siberisch Bevergeil tot poeder gestooten eene once,
Brandewijn van tien graden acht oncen.

Trek dit gedurende drie dagen; het doorgezijgde vocht diene tot het volgende einde. Men neme namelijk:

Het overschot van het bevergeil,
Versch kruid des Zevenbooms (der stinkende Jenever),
Maartel (van het gemeene Moederkruid),
Gemeen Kattekruid,
Poleikruid (van de Polei Munt),
Gemeen Balsemkruid, van elk eene once,
Oranje schellen (der Oranje Citroen),
Mirre, van elk twee oncen,
Versch geschraapte witte Wijngaardswortel (der witte Bryonie) twee ponden,
Brandewijn van tien graden vier ponden,
Water zoo veel als noodig is.

Stoot ze fijn, en week ze gedurende vier-en-twintig uren, haal dan twaalf ponden over,

voeg hierbij de bewaarde tinktuur van het Siberische bevergeil en bewaar het ten gebruike.

GEEST VAN LEPELBLAD.

N. Versch bloeijend kruid van het gewone Lepelkruid vier ponden,
Mierik wortel (des Mierik Lepelkruids) één pond,
Brandewijn van vijftien graden vijf ponden.

Haal het na genoegzame weeking over, tot dat men een geestrijk vocht van tien graden verkregen heeft.

ZAMENGESTELDE GEEST VAN LEPELBLAD.

AQUA seu CEREVISIA ANTISCORBUTICA SYDENHAMI.

N. Versch bloeijend kruid van Lepelblad (van het gewoon Lepelkruid) veertig oncen,
Gedroogd kruid der gewone Salie,
Kruid van kruize Munt, van beiden drie oncen,
Versche Oranje Schellen (der Oranje Citroen) een half pond,

Muskaatnoot (der geurige Muskaat) eene halve once,
Moutwijn drie ponden,
Water negen ponden.

Week het fijn gesneden en gestooten, gedurende drie dagen, haal er daarna zes ponden van over.

ZAMENGESTELDE GEEST VAN JENEVER.

N. Goed fijn gestooten beziën der gemeene Jenever één pond,
Karwei-zaden (der gemeene Karwei),
Zaden van Fenkel (der Fenkel Beerwortel), van elk anderhalf pond,
Brandewijn van tien graden negen ponden.

Week ze twee dagen, en trek er door overhaling negen ponden af, na er genoegzaam water te hebben bijgevoegd, om het aanbranden te verhoeden.

ZAMENGESTELDE GEEST VAN CITROENKRUID.

AQUA MELISSAE MAGISTRALIS.

N. Matig gedroogde bladeren van Citroenkruid (der geneeskrachtige Melisse) vier oncen,

Versche schellen der gewone Citroen,
Muskaatnoot (der geurige Muskaat),
Zaden van de zaai Koriander, van elk eene once,
Kruidnagelen (bloemen der ware Kruidnagel),
Kaneel bast (der Kaneel Laurier) van elk eene halve once,
Brandewijn van tien graden, vijf ponden.

Week dezelve drie dagen, na ze klein gesneden en gestooten te hebben, en haal er drie ponden van over.

GEEST VAN VELE SPECERIJEN.

BALSAMUM FIORAVENTI.

N. Kruidnagelen (bloemen der ware Kruidnagel),
Muskaatnoot (der geurige Muskaat),
Kaneel bast (des Kaneel Lauriers),
Wortel der echte Gember, van elk één deel,
Mirre,
Galbanum,
Vloeijende Storax (de balsem van de vloeijende Amberboom), van elk twee deelen,
Beziën van den gewonen Laurier drie deelen,

Lorken Terpentijn (balsem der Larix Pijn) vier deelen,
Brandewijn van tien graden,
Water, van elk twee honderd en zestien deelen.

Stoot dezelve fijn, en haal er in eenen retort honderd en acht deelen van over.

WOND-GEEST.

AQUA VULNERARIA.

N. Versche toppen der gewone Salie,
« « van de ware Alsem,
« « van het gemeene Kattekruid,
« « van de gewone Hysop,
Toppen van het Citroenkruid (der Geneeskrachtige Melisse),
Toppen van het gemeen Balsemkruid,
« van de gemeene Tijm,
« van het sterkriekend Wijnruit,
« van de Marjolijn (der Marjolijn Orego),
« van de gewone Rosmarijn,
« der gemeene Orego,
Gedroogde bloemen der gewone Lavendel, van elk één deel,

Brandewijn van tien graden acht-en-veertig deelen,
Water twee honderd en zes-en-zeventig deelen.

Haal er uit een ketel met eenen helm, twee-en-negentig deelen van over.

VLUGTIGE VETSTOF EN ZWAVEL.

BALSEM.

GEZWAVELDE TERPENTIJN-OLIE.

BALSAMUM SULPHURIS TEREBINTHINATUM.

N. Gezwavelde Lijn-olie twee oncen,
Terpentijn-olie zes oncen.

Meng ze ter oplossing ondereen.

HARSSEN.

HARS VAN BRUINEN PERUAANSCHEN BAST.

N. Tot grof poeder gestooten bruinen Peruaanschen bast (der lancetbladige Kina) vier ponden.

Doe deze in een' glazen kolf of wijden fiool, en giet er op

Brandewijn van dertig graden tien ponden.

Trek het gedurende drie dagen onder gestadig omschudden in een zandbad, daarna worde de wijngeest afgegoten, en, eene even groote hoeveelheid van denzelven als te voren op nieuw op het overschot gegoten, en, na eene genoegzame trekking in een zandbad, op nieuw afgegoten. Pers het overschot in de pers uit, meng vervolgens deze drie vochten ondereen, en zet ze ter bezinking weg. Voeg er na de afgieting bij

Water acht ponden,

en haal al den wijngeest bij een zacht vuur over. De hars welke aan den bodem van de kolf hangt, moet er uitgenomen, en zoo lang met koud water worden afgewasschen, tot dezelve van allen smaak beroofd is. Het overblijvende vocht bevat nog eene groote hoeveelheid hars, welke bij de uitdamping in de gedaante van korrels naar den bodem zinkt, en met koud water wel afgewasschen, met de vorige hars moet vermengd worden.

Week al de verkregen hars in wijngeest van twintig graden, vorm ze tot één ligchaam, droog ze bij een zacht vuur en bewaar ze ten gebruik.

Op dezelfde wijze bereide men

HARS VAN ROODEN PERUAANSCHEN BAST, uit den bast der langwerpigbladige Kina.

HARS VAN JALAPPE, uit den wortel der Jalappe Trechterwinde.

ALKOHOL EN BEREIDINGEN UIT DEZELVE.

ALKOHOL.

BRANDEWIJN EN ALKOHOL.

GEZUIVERDE BRANDEWIJN.

SPIRITUS VINI RECTIFICATUS GRADUUM VIGENTI,

en

SPIRITUS VINI RECTIFICATISSIMUS GRADUUM TRIGINTA.

N. Goede gewone Brandewijn, waarin de vochtmeter ten minste tot op twaalf graden daalt.

Haal die in eenen behoorlijken toestel over, dat hij twintig graden houde, en bewaar denzelven

zelven onder den naam van wijngeest van twintig graden.

Haal den verkregen wijngeest zoo lang over tot dat hij dertig graden houde en bewaar denzelven onder den naam van wijngeest van dertig graden.

ALKOHOL.

ALCOHOL ALCALISATUM GRADUUM TRIGINTA DUORUM et TRIGINTA QUATUOR.

N. Brandewijn van twintig graden vijf ponden,
Welgedroogde onderkoolstofzure Potasch één pond.

Meng dezelve wel ondereen, laat ze in een wel gesloten glas vier-en-twintig uren staan, en schudt dezelve somwijlen om. Giet den wijngeest af, als het zout tot vocht vervloeid is, en giet denzelven weder op

Één pond derzelfde onderkoolstofzure Potasch,

scheidt het vocht als voren af, en herhaal dit werk, tot dat het zout niet meer vochtig wordt, giet dan den wijngeest af, en doe er nog eenmaal bij

Een pond zeer drooge en heete onderkoolstofzure Potasch,

haal het vocht in zeer drooge glazen werktuigen bijna tot droogwordens toe over. De vochtmeter zal nu in den alkohol, die men verkregen heeft, bij eene warmte van zes-en-zestig graden, volgens den thermometer van *Fahrenheit*, twee-en-dertig graden aanduiden.

Wanneer men bij zoodanigen wijngeest, waarin onderkoolstofzure potasch volkomen droog blijft,

Een pond zeer drooge, warme, zoutzure Kalk

voegt, en daarna in glazen werktuigen bij een zacht vuur, zoo als te voren overhaalt, bijna, tot droog wordens toe, dan zal de vochtmeter, bij eene warmte van zes-en-zestig graden, volgens den thermometer van *Fahrenheit*, vier-en-dertig graden aanwijzen, of den graad van eenen bij uitstek zuiveren alkohol.

ALKOHOL EN ZUREN.

VERZOETTE ZUREN.

ZURE ZWAVEL ALKOHOL.

AETHER SULPHURICUS ACIDUS BAT.

ELIXIR ACIDUM HALLERI.

N. Zuiver zwavelzuur,
Brandewijn van dertig graden, gelijke gewigten.

Doe den wijngeest in eene glazen wel te sluiten en koel gemaakte fiool, droppel er vervolgens voorzigtig en bij gedeelten het zuur in, bewaar het vermengde vocht, na eene trekking van drie dagen, in eene gesloten flesch tot gebruik.

ZWAVEL AETHER.

AETHER VITRIOLI.

N. Alkohol,
Zwavelzuur, van elk vier ponden.

Meng het zuur voorzigtig door omschudden met den alkohol, die zoo veel mogelijk koud moet zijn, zet dit vocht gedurende eenige dagen in eene wel gesloten flesch op eene koele plaats, doe het daarna in eenen getubuleerden retort, door middel van eenen trechter met eene lange pijp. Leg er eenen ontvanger aan, welke aan de onderzijde een gaatje heeft, 't welk met een kurk gesloten is, maak de voegen met lijm, en daarover eene dubbele blaas, zorgvuldig toe, en haal het vocht uit een zandbad over, bij zulk eene warmte, dat het schielijk kookt. Haal er zes oncen van over, welke men door het gaatje in den bodem van den ontvanger moet wegnemen, en vervolgens wederom bij het vocht in den retort voegen; men ga dan voort met overhalen, tot dat men in den hals van den

retort bijna olieachtige droppels waarneemt, welke niet te zamen hangen, en zich als takkige strepen vertoonen. Voeg nu bij het overgehaalde vocht

Zeer drooge zoutzure Kalk drie oncen.

Haal op nieuw over, bewaar den aether in goede volkomen te vullene flesschen, welke omgekeerd onder water geplaatst, en ten gebruik bewaard worden; wanneer de aether nog eenen zwavelachtigen reuk van zich geeft, moet men er

Zwart natuurlijk Bruinsteen overoxyde, en
Bitteraarde, gelijke deelen

tot volkomen verzadiging toe bijvoegen, en op nieuw overhalen. Hij moet eene soortelijke zwaarte van vijftig graden hebben.

ALKOHOLISCHE ZWAVEL AETHER.

LIQUOR ANODYNUS MINERALIS HOFFMANNI.

N. Alkohol,
Zwavel Aether, gelijke deelen.

Meng dezelve; het vocht houde veertig graden.

ALKOHOLISCHE SALPETER AETHER.

SPIRITUS NITRI DULCIS.

N. Brandewijn van dertig graden vijf deelen,
Salpeterzuur twee deelen.

Giet het zuur voorzigtig en bij gedeelten, door middel van een glazen buis, in eenen getubuleerden retort, die den zeer zuiveren wijngeest bevat, te voren in een zandbad geplaatst en waaraan een ontvanger gevoegd is; laat het mengsel eenige dagen staan, haal er daarna bij eene zachte warmte zoo veel vocht van over, als bijna gelijk staat met twee deelen van den gebruikten wijngeest. Wanneer het zuur in dit vocht de overhand heeft, moet het over bitteraarde gerectificeerd worden. Het houde twintig graden.

Bewaar dezen alkoholischen aether in kleine fleschjes, die naauwkeurig moeten gesloten worden.

ALKOHOLISCHE ZOUT AETHER.

SPIRITUS SALIS DULCIS.

N. Gedroogde zoutzure Soda acht deelen,
Poeder van zwart natuurlijk Bruinsteen overoxyde drie deelen.

Meng dit ondereen, doe het in eenen retort, en giet hierop

Een versch bereid mengsel uit Alkohol vier-en-twintig deelen,
Gezuiverd Zwavelzuur zes deelen.

Zet een helm op, sluit de voegen met eene dubbele blaas, voeg er een ontvanger aan, die in koud water gedompeld is en haal er bij een zacht vuur zestien deelen van over. Het vocht houde twee-en-twintig graden.

AZIJN AETHER.

N. Azijnzure Potasch,
Alkohol, van elk zestien oncen,
Gezuiverd Zwavelzuur zes oncen.

Doe de azijnzure potasch in eenen getubuleerden glazen retort, welke in een zandbad is geplaatst, en waaraan een wijden ontvanger wel is aangehecht, giet nu door de pijp van den retort het zuur, dat te voren met den alkohol naauwkeurig vermengd is, sluit de pijp wel digt, en haal nu bij een zacht vuur tot droogheid toe over.

Bewaar den aether in eene glazen flesch, wel voorzien van een glazen stop: hij houde vijftien graden.

DERDE AFDEELING.

ZAMENGESTELDE GENEESMIDDELEN, WELKE MEN IN DE WINKELS BEREIDT, ZONDER DE SCHEIKUNDIGE WERKING IN ACHT TE NEMEN, WELKE DERZELVER BESTANDDEELEN OP ELKANDER UITOEFENEN.

POEDERS.

LUCHTGEVEND POEDER.

N. Koolstofzure Soda één deel,
Wijnsteenzuur één en een half deel,
Witte suiker één deel.

Droog het bij eene zachte warmte, vermeng het, en bewaar het in eene gesloten flesch.

SPECERIJ POEDER.

SPECIES AROMATICAE.

N. Kaneel bast (des Kaneel Lauriers),
Kardamom zaden (der Kardamom Alpinie),
Wortel der echte Gember, van elk twee oncen.

Meng dit. Het worde een poeder, in een welgesloten glas te bewaren.

GOM-POEDER.

PULVIS DIATRAGACANTHAE.

N. Arabische Gom (der ware Acacia),
Gom Dragan (van het Dragan Kootkruid),
Witte Suiker, van elk ééne once.

Wrijf het tot poeder en meng het.

ZAMENGESTELD POEDER VAN HEULSAP.

PULVIS IPECACUANHAE CUM OPIO BAT.

PULVIS DOVERI.

N. Poeder van den bast des wortels van de Ipecacuanha (der Ipecacuanha Kopbezie),
Gezuiverd Heulsap, van elk één scrupel,
Zwavelzure Potasch drie drachma's.

Meng het en bewaar het in eene welgesloten flesch.

ZAMENGESTELD ZOUT POEDER.

PULVIS ANTISPASMODICUS. PULVIS NITROSUS CINNABARINUS.

N. Salpeterzure Potasch eene once,
Zwavelzure Potasch eene halve once,
Roode tweede gezwavelde Kwik twee drachma's.

Wrijf het tot poeder en meng het.

NIES POEDER.

PULVIS ASARI COMPOSITUS E.

N. Gedroogde bladen van het europisch Mansoor,
Gedroogde bladen van Marjolijn (der Marjolijn Orego),
Gedroogde bladen der gewone Lavendel, gelijke gewigten.

Wrijf deze alle te gelijk tot poeder, en bewaar dit in een gesloten glas.

ZAMENGESTELDE KONSERF VAN KATCHOU.

CONFECTIO JAPONICA,
in plaats van het
DIASCORDIUM FRACASTORII.

N. Extract van Katchou (der Katchou-Areka) vier oncen,
Kino drie oncen,
Kaneel bast (des Kaneel Lauriers),
Muskaatnoot (der geurige Muskaat) van elk één once,
Heulsap, in eene genoegzame hoeveelheid witten Spaanschen wijn opgelost, één en een half drachma,
Stroop van Rozen (der suiker Roos) tot de dikte van Honig gekookt, twee en een vierde pond.

Meng het tot eene zamengestelde konserf.

ZAMENGESTELDE KONSERF VAN HEULSAP.

ELECTUARIUM THEBAICUM,
in plaats der
THERIACA ANDROMACHI.

N. Specerij poeder zes oncen,

Tot poeder gestooten Slangenwortel (der Slangen Aristolochie), drie oncen,
Gezuiverd Heulsap, in eene genoegzame hoeveelheid witten Spaanschen wijn opgelost, één halve once,
Afgeschuimde Honig één pond.

Meng het tot eene zamengestelde konserf.

ZAMENGESTELDE KONSERF VAN SENNE MET MERGEN,

in plaats van het

ELECTUARIUM LENITIVUM.

N. Senne bladeren (der Senne Kassia) acht oncen,
Zaad der zaai Koriander vier oncen,
Zoethout (van het gladde Zoethout) drie oncen,
Vijgen (der europische Vijg) één pond,
Merg der indische Tamarinde,
Merg der pijp Kassia,
Merg van Pruimen (der hof Pruim) van elk een half pond,
Witte Suiker twee en een half pond.

Wrijf de Senne met het Korianderzaad, en zift tien oncen van het gemengde poeder af, kook het overschot met de vijgen en het zoethout in

Vier ponden water,

tot op de helft, pers het uit, en zijg het door; verdamp het doorgezijgde vocht bijna tot anderhalf pond. Doe er daarop de Suiker bij, dat het eene stroop worde. Doe deze stroop allengs bij de mergen, en meng er eindelijk het poeder onder.

KOEKJES.

WITTE BORSTKOEKJES.

N. Arabische Gom (der ware Acacia), Witte Suiker, van elk acht oncen.

Meng dezelve en los ze op in

Eene kleine hoeveelheid gezuiverd water.

Damp de doorgezijgde oplossing bij een zacht vuur onder gestadig omroeren uit, doe er bij het eind der bewerking bij

Eiwit, met Oranjebloesemwater gemengd, vier oncen,

en maak er koekjes van.

ZWARTE BORSTKOEKJES.

N. Gezuiverd sap van Zoethout (van het gladde Zoethout),

Arabische Gom (der ware Acacia),
Witte Suiker, van elk vier oncen.

Meng dit en los het op in

Eene genoegzame hoeveelheid gezuiverd water.

Damp deze oplossing bij een zacht vuur uit tot eene zelfstandigheid, geschikt om koekjes van te maken.

KATCHOU KOEKJES.

N. Gezuiverde extract van Katchou (der Katchou-Areka) twee oncen,
Arabische Gom (der ware Acacia) drie oncen,
Witte Suiker twaalf oncen.

Meng dit zeer naauwkeurig en maak er, met

Eene genoegzame hoeveelheid Rozenwater,

koekjes van.

KOEKJES VAN IPECACUANHA.

N. Poeder des basts van den wortel der Ipecacuanha (der braakwekkende Kopbezie) vier-en-twintig greinen,
Witte Suiker drie oncen,
Slijm van Gom Dragan (des Dragan Kootkruids), zoo veel als genoegzaam is.

Maak hier koekjes van, elk van tien greinen, en droog dezelve bij eene zachte warmte.

PILLEN.

PILLEN VAN ALOË MET MIRRE.

PILULAE RUFI.

N. Droog extract der Socotrijnsche Aloë twee oncen,
Mirre,
Saffraan (de bloemstempels der echte Saffraan), van elk eene halve once,
Eenvoudige stroop, zoo veel als genoegzaam is

om er eene zelfstandigheid, tot het vormen van pillen geschikt, van te maken.

PILLEN VAN ALOË MET KOLOKWINT.

PILULAE COCHIAE.

N. Droog extract der Socotrijnsche Aloë,
Scammonie (Gomhars der Purgeerwinde), van elk twee oncen,
Zwavelzure Potasch twee drachma's,
Kolokwint (vruchten des Kolokwint Komkommers) één once,
Kruidnagel-olie (der ware Kruidnagel) twee drachma's.

Wrijf het droog extract, de gomhars, het zout en de kolokwint tot een zeer fijn poeder, ondereen, doe er dan de olie bij en maak er, met

Witte Honig,

eene zelfstandigheid voor pillen van.

PILLEN UIT NIESKRUID EN MIRRE.

PILULAE TONICAE BACHERI.

N. Extract van Zwart Nieskruid,
Extract van Mirre, van elk zestien deelen,
Tot poeder gewreven bladen der gezegende Distel (der bittere Centaurie) zes deelen.

Meng het allernaauwkeurigst, tot dat het eene zelfstandigheid wordt, welke zoo lang op eene zeer drooge plaats moet weggezet worden, tot dat men er pillen van kan maken; dan moet dezelve in pillen van één grein gewigts verdeeld worden.

KWIKZILVER PILLEN MET GOM.

PILULAE MERCURIALES PLENCKII.

N. Kwik één drachma,

Arabische Gom (der ware Acacia) in poeder, drie drachma's,
Stroop van Rabarber, zoo veel als vereischt wordt.

Wrijf dit in eenen marmeren mortier, tot dat de kwik geheel verdwenen is, doe er bij

Kruim van zeer wit brood éénе halve once.

Maak er eene zelfstandigheid voor pillen van.

ZAMENGESTELDE HEULSAP PILLEN.

PILULAE DE CYNOGLOSSO.

N. Mirre anderhalve once,
Wierook (hars der zaagtandige Boswellia) tien drachma's,
Wortel der geneeskrachtige Hondstong,
Zaden van het zwart Bilsenkruid,
Heulsap, van elk eene once,
Bevergeil,
Saffraan (bloemstempels der echte Saffraan), van elk drie drachma's.

Maak ze elk afzonderlijk tot poeder, meng ze dan wel ondereen, en vorm er met eenvoudige stroop eene pillen zelfstandigheid van.

PILLEN VAN ZEE-AJUIN.

N. Tot poeder gebragte bollen der gewone
Zee-Ajuin één deel,
Gom Ammoniak twee deelen,
Witte Zeep vier deelen.

Meng dezelve naauwkeurig ondereen, en maak er een pillendeeg van, door middel eener dikke melk uit Kopaïve balsem, en slijm van Arabische Gom.

VOCHTEN.

ARSENIKAAL VOCHT.

SOLUTIO MINERALIS FOWLERI.

N. Zeer fijn poeder van Arsenikig zuur,
Onderkoolstofzure Potasch, van elk
vier-en-zestig greinen,
Gezuiverd Water acht oncen.

Doe het in een glazen fleschje en laat het in een waterbad zoo lang warm worden, tot dat het Arsenikig zuur volkomen is opgelost; doe dan bij de koude, zeven en eene halve once wegende, oplossing

Lavendelgeest een halve once,
Gezuiverd water acht oncen.

Bewaar het in eene welgesloten flesch.

VOCHT VAN HET ZOUTZURE TWEEDE KWIK OXYDE MET KALK.

AQUA PHAGADENICA.

N. Kalkwater twaalf oncen,
Zoutzuur tweede Kwik oxyde twee scrupels.

Schudt het wel om, meng het en bewaar het.

VOCHT VAN ONDER-AZIJNZUUR LOOD.

LIQUOR ACETITIS PLUMBI BAT.

AQUA VEGETO-MINERALIS. AQUA GOULARDI.

N. Vloeijend onderazijnzuur Lood zes drachma's,
Brandewijn van tien graden twee oncen,
Gezuiverd water twee ponden.

Meng dit.

ZALVEN.

REGELEN TER BEREIDING VAN ZALVEN.

1. De uitwendige geneesmiddelen, welke men zalven noemt, worden uit dierlijke of plantaar-

dige vetstof en was bereid, waarbij, wanneer dit vloeibaar is, harsen, gomharsen, aetherische oliën, planten, poeders, metaalbereidingen, zeep enz. gemengd worden.

2. De niet vlugtige vetstoffen, als olie, reuzel, ongel, was, worden eerst in een tinnen of wel vertind bekken, met eenen ronden of platachtigen bodem op een zacht vuur gesmolten, gemengd en door een' linnen doek gezijgd. Bij dit vermengde en doorgezijgde vet doet men de poeders en extracten, onder gestadig omroeren met een' houten spatel, tot dat de zelfstandigheid koud geworden is.

3. Wanneer bij zalven, vlugtige zelfstandigheden, als aetherische oliën, kamfer en dergelijke moeten gevoegd worden, dan mengt men er dezelve eerst bij het bekoelen onder.

4. Het verdient aangeprezen te worden, de harsen en gomharsen in terpentijn-olie optelossen, eer men dezelve onder de andere zelfstandigheden mengt.

5. De zalven moeten de dikte van een dikke honig of van een extract hebben; hunne zamenstellende deelen moeten allernaauwkeurigst ondereengemengd zijn; zij moeten niet korrelig zijn, en zich gemakkelijk laten inwrijven.

6. Men beware dezelven in gesloten potten, vooral zulken, die vlugtige bestanddeelen bezitten; men drage zorg, dat geen van allen rans worde, waaraan zij door den ouderdom, de warmte en den vrijen toegang der dampkringslucht, zeer ligt zijn blootgesteld.

7. De zalven, welke metaal oxyden bevatten, moeten in geene te groote hoeveelheid te gelijk bereid of lang bewaard worden, want dan gaat het oxyde gedeeltelijk tot den metaalstaat weder over, en daardoor worden de krachten der zalven verminderd.

AZIJNZURE LOODZALF.

UNGUENTUM ACETITIS PLUMBI BAT.

UNGUENTUM SATURNINUM,

in plaats van het

UNGUENTUM NUTRITUM, en het UNGUENTUM DE LYTHARGYRO.

N. Gezuiverde varkens reuzel (van het gemeene Zwijn)
Olijf-olie (der europische Olijf),
Vloeijend Azijnzuur lood, gelijke deelen.

Meng ze naauwkeurig ondereen door wrijven in een' marmeren mortier.

VERKOOLDE AZIJNZURE LOODZALF.

UNGUENTUM FUSCUM.

N. Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn),
Olijf-olie (der europische Olijf) van elk twee ponden,
Ongezouten Boter,
Witte Was, van elk één pond.

Maak deze heet, tot dat de verkooling begint en doe er dan bij

Half glazig eerste lood oxyde in poeder, één pond.

De oplossing van het eerste oxyde geschiedt onder gestadig omroeren met eenen houten spatel. Ga met denzelfden graad van vuur voort, tot dat de zalf eene zwart bruine kleur heeft verkregen.

ALOËZALF MET STEEN-OLIE.

in plaats van het

UNGUENTUM ANTHELMINTICUM et ARTHANITAE.

N. Droog extract van Aloë in poeder twee oncen,

Verdikte Ossengal,
Steen-olie, van elk drie oncen,
Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn) twee ponden.

Meng het poeder onder gestadig omroeren bij de gesmolten reuzel, neem daarna dit mengsel van het vuur, en voeg er, wanneer het bijna koud geworden is, de gal en de steen-olie bij.

SPAANSCHE VLIEG ZALF.

N. Eenvoudige zalf zes deelen,
Spaansche vliegen (der blaartrekkende Mei-Tor) in poeder één deel.

Smelt de zalf op een zacht vuur, en meng er de blaartrekkende Meitorren bij.

ZALF DER GEWONE BLAARSCHORS.

UNGUENTUM EPISPASTICUM.

N. Bast van het Peperboompje (der gewone Blaarschors) twee en een halve once.

Snijdt dezelve fijn, stoot ze in eenen steenen mortier, met bijvoeging van eene geringe hoe-

veelheid water, opdat de vlugtige deelen de oogen en neus niet zouden aandoen, doe er bij

Drie oncen water.

Week het hiermede gedurende een uur op een zacht vuur. Stoot den bast op nieuw, en giet er het vocht weder op, doe er dan bij

Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn) vijf oncen.

Vermeerder het vuur, en laat de stof twee uren koken, ze somtijds omroerende. Zet, wanneer het water voor het grootste gedeelte is vervlogen, het vet in de pers, en pers het sterk door een' linnen doek. Doe nu bij iedere once van dit gesmolten vet

Witte Was één en een halve drachma.

Bewaar het ten gebruike.

ELEMI ZALF.

BALSAMUM ARCAEI. UNGUENTUM ELEMI COMPOSITUM.

N. Elemi hars (der brasiliaansche Balsem), Lorken Terpentijn (balsem der Larix Pijn),

Gezuiverde Schapen ongel (van het Ram Schaap),
Gezuiverde Varkens reuzel (des gemeenen Zwijns), van elk een gelijk gewigt.

Men smelte ze te zamen op een zacht vuur, vermenge ze, zijge het mengsel door een doek, en roere het om, tot de zalf bekoeld is.

KWIK ZALF.

UNGUENTUM MERCURIALE.

N. Kwik,
Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn), van beide gelijke deelen.

Wrijf de kwik met de reuzel, in een' warmen mortier met een' houten stamper, tot dat dezelve verdwenen is.

LAURIER ZALF.

UNGUENTUM NERVINUM.

N. Gezuiverde Schapen ongel (van het Ram Schaap) acht oncen,
Laurier-olie (der gewone Laurier) tien oncen,
Terpentijn-olie (der Mast Pijn) één once,
Gezuiverde Barnsteen-olie een halve once.

Doe bij de op een zacht vuur gesmolten ongel, de Laurier-olie, meng er daarna het overige onder, en roer de stof om, tot dat dezelve is koud geworden.

ZALF VAN SALPETERZURE KWIK.

UNGUENTUM MERCURIALE CITRINUM.

N. Oplossing van salpeterzure kwik drie oncen.

Maak ze een weinig warm; meng bij de warme oplossing, onder gestadig omroeren,

Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn), welke gesmolten en half bekoeld is, zestien oncen.

Ga voort met omroeren, tot alles bekoeld is.

Deze zalf moet men dikwijls versch bereiden. De oude wordt zeer scherp, en bevat in 't geheel geen salpeterzure kwik meer.

ZALF VAN KOBALT OXYDE.

UNGUENTUM DEFENSIVUM COERULEUM.

N. Eenvoudige zalf zestien oncen,
Vloeijend Azijnzuur lood,
Kobalt Oxyde met Kiezelaarde, van elk vier oncen.

Meng bij de gesmolten zalf eerst allengs het vloeijend azijnzuur lood, daarna het kobalt oxyde en roer het wel om, tot dat alles koud is geworden.

ZALF VAN NATUURLIJK ZINK OXYDE.

UNGUENTUM E LAPIDE CALAMINARI.

N. Poeder van Natuurlijk Zink Oxyde eene once,
Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn) acht oncen.

Doe het oxyde bij de zalf, die bij eene zachte warmte is week geworden, en roer gestadig om, tot zij bekoeld is.

ZALF VAN SALPETERZUUR TWEEDE KWIK OXYDE.

UNGUENTUM OXYDI HYDRARGYRI NITRATI BAT.

UNGUENTUM MERCURII RUBRUM. BALSAMUM OPHTHALMICUM RUBRUM.

N. Salpeterzuur Kwik overoxyde eene halve once,
Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn) twee oncen.

Meng het naauwkeurig en wrijf het vlijtig op een porfiersteen.

PEK ZALF.

UNGUENTUM BASILICUM.

N. Gele Was,
Gele Hars, van elk een half pond,
Olijf-olie (der Europische Olijf) twee ponden.

Meng dezelve, en smelt ze op een zacht vuur, zet daarna het bekken van het vuur, en doe er, onder gestadig omroeren, bij

Pek een half pond.

Zijg het door een doek.

POPEL ZALF.

N. Gedroogde knoppen der zwarte Popel één pond,
Gezuiverde Varkens reuzel (van het gemeene Zwijn) vier ponden.

De knoppen met de reuzel gestooten, en gewreven zijnde, voege men er bij

Versche bladen der Nachtschade (van het gemeene Doodkruid)
Versche bladen van het zwarte Bilsenkruid, klein gesneden en fijn gestooten, van elk zes oncen.

Kook het tot dat alle vochtdeelen zijn vervlogen, pers het uit en zijg het door.

ZALF VAN EERSTE KWIK OXYDE.

UNGUENTUM OXYDULI HYDRARGYRI BAT.

UNGUENTUM NEAPOLITANUM.

N. Kwik twee deelen,
Reuzel met zuurstof één deel,
Gezuiverde Varkens reuzel (van 't gemeene Zwijn) zes deelen,
Gezuiverde Schapen ongel (van 't Ram Schaap) één deel.

Wrijf de kwik met de zuurstofhoudende reuzel in eenen steenen mortier met een' houten stamper, tot zij verdwenen is, meng er dan allengs de gezuiverde reuzel bij, en eindelijk de op een zacht vuur gesmolten schapen ongel.

EENVOUDIGE ZALF.

in plaats van het

UNGUENTUM EMOLLIENS.

N. Olijf-olie (der europische Olijf) vijf oncen,
Witte Was twee oncen.

Smelt ze op een zacht vuur, en meng ze ondereen.

ZAMENGESTELDE STYRAX ZALF.

N. Lorken Terpentijn (balsem der Larix Pijn) vijftien oncen,
Okkernoot-olie (der gewone Okkernoot) elf oncen,
Elemi hars (des brasiliaanschen balsems),
Gele Was, van elk zeven oncen.

Smelt ze onder omroeren op een zacht vuur. Zet ze van het vuur, zijg ze door, en doe er bij

Vloeijende Styrax (balsem des vloeijenden Amberbooms) zeven oncen.

Zijg het op nieuw door, wanneer het opzwellen ophoudt, en de waterdeelen bij eene zachte warmte zijn vervlogen, en roer het dan om, tot het geheel bekoeld is.

ZALF VAN ONDERAZIJNZUUR KOPER MET HONIG.

UNGUENTUM ACETITIS CUPRI CUM MELLE BAT.

UNGUENTUM AEGYPTIACUM.

N. Onderazijnzuur Koper vijf oncen,
Wijnazijn zeven oncen,
Afgeschuimde Honig veertien oncen.

Meng dit ondereen, en kook het onder gestadig omroeren, tot het eene roode kleur, en de dikte van eene zalf hebbe verkregen.

ZALF VAN ONDERKOOLSTOFZUUR LOOD.

UNGUENTUM OXYDI PLUMBI CARBONATI BAT.

UNGUENTUM ALBUM.

N. Eenvoudige zalf vijf deelen,
Olijf-olie (der Europische Olijf) een half deel.

Wanneer zij op een zacht vuur zijn week geworden, doe er dan onder omroeren bij

Tot poeder gebragt Onderkoolstofzuur Lood één deel.

ZALF VAN ONDERKOOLSTOFZUUR LOOD MET KAMFER.

UNGUENTUM OXYDI PLUMBI CARBONATI CAMPHORATUM BAT.

UNGUENTUM ALBUM CAMPHORATUM.

N. Zalf van Onderkoolstofzuur Lood één pond,

Kamfer, welke met eene halve once
Olijf-olie zeer fijn is gewreven, eene
halve once.

Meng ze ondereen.

ZWAVEL ZALF.

UNGUENTUM AD SCABIEM,

in plaats van het

UNGUENTUM JASSERI.

N. Gewone opgehefte Zwavel twee oncen,
Zwavelzuur Zink één once,
Laurier-olie (der gewone Laurier) drie oncen,
Gezuiverde Varkens reuzel (van 't gemeene Zwijn) zes oncen.

Meng dit naauwkeurig ondereen.

WAS-ZALF VAN GALENUS,

in plaats van het

CERATUM CETI.

N. Witte Was eene once,
Wanneer het zomer is negen drachma's.

Smelt dezelve in

Amandel-olie (der gewone Amandel) vier oncen.

Wanneer dit bijna bekoeld is, meng er dan in eenen steenen mortier, allengs en onder gestadig omroeren, bij

Gezuiverd water twee oncen.

PLEISTERS.

REGELEN TER BEREIDING VAN PLEISTERS.

1. De uitwendige geneesmiddelen, die men pleisters noemt, verschillen van de zalven alleen door hunne meerdere dikte, derhalve moet men de regelen ter bereiding van zalven gegeven, hier in 't algemeen opvolgen.

2. De dus genaamde loodpleisters, welke men door eene oplossing van loodoxyde en vaste vetstof verkrijgt, vereischen eene bijzondere zorg.

Het vet moet eerst in een metalen bekken, zoo als te voren aangetoond is, kokend heet gemaakt worden; daarna moet het van het vuur worden afgenomen, en het oxyde, dat tot een

zeer

zeer fijn poeder gebragt is, hierbij worden gemengd, daarna weder op het vuur gezet, en er eenig heet water worden bijgegoten. De kokende zelfstandigheid moet aanhoudend en vlijtig met eenen houten spatel worden omgeroerd, en in plaats van het water, dat door de hette vervlogen is, moet er gedurig en bij aanhoudenheid weder voorzigtig ander worden bijgegoten. Men moet in 't algemeen zorg dragen, dat er niet te weinig water zij. Er moet echter niet te veel zijn, daar eene te groote hoeveelheid de oplossing van het lood oxyde moeijelijk maakt; men moet ook naauwkeurig acht geven, om, wanneer al het water vervlogen is, op de al te heette zelfstandigheid geen nieuw water te doen, 't welk namelijk schielijk tot veerkrachtige dampen zou overgaan, en de pleister met gevaar voor de omstanders uit het bekken werpen. Men merkt, dat er gebrek aan water ontstaat, wanneer in de kokende stof geene groote blazen meer gezien worden, en dunne dampen regt op naar boven stijgen, wanneer dit plaats heeft, moet men het bekken van het vuur zetten, en eenigzins laten bekoelen, eer men er op nieuw water opgiet.

Voor het overige is het einde der koking daar, wanneer al het oxyde is opgelost, en eene kleine hoeveelheid der gesmoltene stof in koud water geworpen, zich als week was laat uitrekken en niet aan de vingers kleeft.

Men menge er vervolgens, naar ieder bijzonder voorschrift, en volgens de regelen bij dezelven opgegeven, de poeders, extracten, vlugtige zelfstandigheden en anderen bij.

3. Men vorme de pleisters, terwijl zij nog week zijn, tot rollen. De zoodanige, welke geen, in water oplosbaar beginsel bezitten, kunnen in water, of ten minste met dikwijls nat gemaakte handen, week worden gemaakt; bij de overige zoude de kracht op deze wijze verloren gaan.

4. De pleisters moeten zoo hard zijn, dat zij in de dampkringslucht niet aan de vingers blijven hangen, in eene zachte warmte rekbaar worden, en aan de oppervlakte van ons ligchaam aangebragt, week blijven, niet wegvloeijen, doch er gemakkelijk aan blijven kleven.

5. Men beware de pleisters in papier gewikkeld, doch men sluite dezelve in eene ossenblaas, zoo zij een vlugtig beginsel bezitten.

SPECERIJ PLEISTER,

in plaats van het

EMPLASTRUM DE LABDANO. EMPLASTRUM STOMACHICUM.

N. Gele Was acht oncen,

Gezuiverde Schapen ongel (van het Ram Schaap) zes oncen,
Lorken Terpentijn (balsem der Larix Pijn) één onee.

Wanneer dezelve gesmolten en nog niet geheel bekoeld zijn, meng er dan bij

Poeder van Wierook (der zaagtandige Boswellia) vier oncen,
Poeder van Kruidnagelen (bloemen der ware Kruidnagel) twee oncen,
Uitgeperste Muskaatnoot-olie (der gewone Muskaat) eene en eene halve once,
Pepermunt-olie twee drachma's.

Bewaar dezelve in een welgesloten pot.

PLEISTER VAN DUIVELSDREK.

EMPLASTRUM FOETIDUM. EMPLASTRUM ANTI-HYSTERICUM.

EMPLASTRUM RESOLVENS.

N. Lood-pleister twee oncen,
Gele Was één once.

Smelt dezelve en voeg er bij

Gezuiverde Duivelsdrek (gomhars des stinkenden Holstoks) twee oncen,
Gezuiverde Gom Galbanum ééne once.

Roer het om, tot alles koud geworden is.

SPAANSCHE VLIEG PLEISTER.

EMPLASTRUM VESICATORIUM.

N. Gele Was acht oncen,
Gele Hars,
Pek, van elk vier oncen,
Gezuiverde Varkens-reuzel (van 't gemeene Zwijn) drie oncen.

Doe, als dit gesmolten en bijna bekoeld is, hierbij

Tot poeder gewreven Spaansche vliegen (der blaartrekkende Mei-Tor) acht oncen.

Maak er eene pleister van.

SCHIERLING PLEISTER.

EMPLASTRUM CICUTAE. EMPLASTRUM E CONIO.

N. Lood-pleister,

Gele Was, van elk één pond,
Olijf-olie (der Europische Olijf) zes oncen.

Doe er, wanneer dit gesmolten en half bekoeld is, bij

Poeder van het kruid des gevlakten Schierlings, acht oncen.

Maak er eene pleister van, en bewaar dezelve in een gesloten pot.

Op dezelfde wijze bereide men.

MELILOTEN PLEISTER, uit het poeder van het kruid en de bloemen der Meliloten (van de Meliloten Klaver).

KWIK-PLEISTER.

EMPLASTRUM MERCURIALE. EMPLASTRUM COERULEUM,

in plaats van het

EMPLASTRUM DE RANIS CUM MERCURIO.

N. Kwik vier oncen,
Kwikzalf,
Lorken Terpentijn (balsem der Larix Pijn), van ieder ééne once.

Doe de kwik, door alles te zamen vlijtig te wrijven, verdwijnen, laat daarna het mengsel smelten. Neem vervolgens

Lood-pleister één pond,
Gele Was ééne once.

Meng alles in een eenigzins warm gemaakten mortier, en vorm het tot eene pleister.

PLEISTER VAN HEULSAP.

EMPLASTRUM CEPHALICUM.

N. Elemi Hars (des brasiliaanschen balsems),
Mastik Hars (der Mastik Pistacie),
Wierook Hars (der zaagtantige Boswellia) van elk vier oncen,
Benzoë Hars (der Benzoë Storax) twee oncen,
Lorken Terpentijn (balsem der Larix Pijn) zes oncen.

Wanneer dit in de warmte van een waterbad eene gelijkvormige zelfstandigheid is geworden, meng er dan onder

Poeder van Heulsap ééne once,
Peruaanschen balsem (des welriekenden Balsemhouts) ééne halve once,

en bewaar het.

LOOD PLEISTER.

EMPLASTRUM OXYDI PLUMBI SEMIVITREI.

EMPLASTRUM COMMUNE. EMPLASTRUM DIA-PALMAE.

N. Half glazig eerste Lood-oxyde vijf ponden,
Olijf-olie (der europische Olijf) tien ponden,
Water zoo veel als genoeg is.

Kook het op een zacht vuur, onder een gestadig omroeren, tot de dikte van eene pleister.

LOOD PLEISTER MET GOM.

EMPLASTRUM GUMMOSUM BAT.

EMPLASTRUM DIACHYLON CUM GUMMI.

EMPLASTRUM AMMONIACI.

N. Lood-pleister twee ponden,
Gele Was,
Gom Ammoniak,
Gom Galbanum,
Lorken Terpentijn (balsem der Larix Pijn) van elk drie oncen.

Meng bij de gesmolten, en nog niet geheel bekoelde was en pleister, de gom ammoniak en gom galbanum, welke bij eene zachte warmte eerst in den balsem waren opgelost, opdat het, volgens de regelen der kunst, eene pleister worde.

HARS PLEISTER.

EMPLASTRUM LYTHARGYRI CUM RESINA.

EMPLASTRUM ADHAESIVUM, seu COMMUNE ADHAESIVUM.

N. Lood-pleister drie ponden,
Gele Hars zes oncen.

Smelt ze bij eene zachte warmte, meng ze ondereen, en maak er, naar de regelen der kunst, eene pleister van.

ZEEP PLEISTER.

EMPLASTRUM DE SAPONE. EMPLASTRUM SAPONACEUM.

N. Lood-pleister drie ponden,
Gele Was een half pond,
Geschraapte witte Zeep drie oncen.

Smelt ze, kook ze even, en doe er, als zij bijna bekoeld zijn, bij

Kamfer anderhalve once, in
Eene kleine hoeveelheid Olijf-olie (der europische Olijf) opgelost.

Vorm dit tot eene pleister.

EENVOUDIGE KAARSJES.

N. Gele Was zes oncen,
Olijf-olie (der europische Olijf) ééne once.

Doop, nadat dit mengsel op een zacht vuur gesmolten is, in hetzelve een stuk fijn linnen of zijde, trek er dit uit, wanneer het gelijkelijk met de stof doordrongen is, laat het bekoelen, snijdt het in breede strooken, en vorm dezelve tusschen twee platen van hard hout, bij voorbeeld van ebbenhout tot rollen van verschillende, maar echter gelijkmatige dikte, welke daarna met witte zeep moeten worden glad gemaakt.

BESLUIT

VAN DEN 28 APRIL 1821,

HOUDENDE VERORDENINGEN OMTRENT DE INVOERING DER

PHARMACOPOEA BELGICA.

WIJ WILLEM, *bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.*

In overweging genomen hebbende de noodzakelijkheid, om eene algemeene Pharmacopoea over het geheele Rijk in te voeren, en dien ten gevolge een doelmatig toezigt op het nahouden van deugdzame geneesmiddelen daar te stellen; als mede de Apothekers aan eene eenvormige bereiding der geneesmiddelen te verbinden;

Op het rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

ART. 1.

De *Pharmacopoea Belgica*, zoo als dezelve door de Commissie, bij Onze besluiten van den 8 Januarij

(JOURNAL OFFICIEL. 1821. No. 2.)

ARRÊTÉ

DU 28 AVRIL 1821,

CONTENANT DES DISPOSITIONS SUR L'INTRODUCTION DE LA

PHARMACOPÉE BELGIQUE.

NOUS GUILLAUME, *par la grâce de Dieu, Roi des Pays-Bas, Prince d'Orange-Nassau, Grand-Duc de Luxembourg, etc., etc., etc.*

Ayant pris en considération la nécessité d'introduire dans tout le Royaume une Pharmacopée générale; d'établir en conséquence une surveillance convenable sur la qualité des médicamens, et de soumettre les Pharmaciens à préparer les remédes d'une manière uniforme;

Sur le rapport de Notre Ministre de l'Intérieur et du Waterstaat;

Le Conseil d'État entendu;

Avons arrêté et arrêtons ce qui suit:

ART. 1.

La *Pharmacopée Belgique*, telle qu'elle a été rédigée par la Commission nommée à cet effet par Nos arrêtés

1816, n°. 24, en 1 April 1816, n°. 88, met de redactie derzelve belast, met overleg der Commissie tot de herziening der geneeskundige wetten, vervaardigd is, wordt goedgekeurd en gearresteerd bij deze, en zal in de latijnsche taal, in groot quarto gedrukt, over het geheele Rijk worden ingevoerd; geene vertaling in eenige andere taal, binnen het Rijk, zal zonder Onze toestemming voor wettig gehouden worden.

ART. 2.

De Apothekers als mede de Drogisten, voor zoo verre de kwaliteit der enkelvoudige geneesmiddelen betreft, mitsgaders zoodanige medicinae Doctores, aan welken het vrijstaat, en de platte lands heelmeesters, aan welken toegelaten is, om geneesmiddelen te bereiden of artsenij-winkels aan hunne woonplaatsen te houden, zullen geene andere dan deugdzame geneesmiddelen, van de kwaliteit als in de *Pharmacopoea Belgica* wordt opgegeven, mogen nahouden, terwijl voorts alle zamengestelde geneesmiddelen, naar de voorschriften daarin vervat, naauwkeurig zullen moeten bereid worden.

Ook zullen zij, binnen den tijd van één jaar, na het publiceren dezer Pharmacopoea; verpligt zijn hunne winkels in te rigten naar het gene dien aangaande in dezelve bepaald wordt.

ART. 3.

Ieder Apotheker of die eenen artsenij-winkel aan zijn huis houdt, zal verpligt zijn, behalve een exemplaar der *Pharmacopoea Belgica*, na te houden en te gebruiken, naauwkeurige schalen, maten en bij uitsluiting het nieuw medicinaal gewigt en de neder-

du 8 Janvier 1816, n°. 24, et du 1 Avril 1816, n°. 88, de concert avec la Commission pour la révision des lois médicales, est approuvée par le présent; elle sera imprimée en langue latine, grand *in-quarto*, et introduite dans tout le Royaume;

Ancune traduction dans une autre langue n'y sera reconnue légale, sans Notre autorisation.

ART. 2.

Les Pharmaciens, les Droguistes, en ce qui concerne la qualité des médicamens simples, ainsi que les Médecins auxquels il est libre, et les Chirurgiens dans le plat-pays auxquels il est permis de préparer des médicamens ou d'en débiter, ne pourront tenir que des médicamens d'une bonne qualité, telle quelle est indiquée dans la *Pharmacopée Belgique*. Tous les médicamens composés devront être exactement préparés conformément aux règles prescrites dans ladite *Pharmacopée:*

Ils seront tenus, un an après la promulgation de la *Pharmacopée Belgique*, d'établir leurs magasins d'après ce qui est statué à cet égard.

ART. 3.

Indépendamment d'un exemplaire de la *Pharmacopée Belgique*, les Pharmaciens ou ceux qui ont chez eux un dépôt de médicamens, devront avoir des balances et des poids exacts, et se servir exclusivement du nouveau poids médical, ainsi que de l'aréo-

landsche areo- of hygrometer, terwijl het vorige en met den 1 Januarij 1821 afgeschafte medicinaal gewigt, geheel niet in den winkel voorhanden, veel min met het nieuwe gewigt zal mogen vermengd zijn.

ART. 4.

Elk Apotheker woonachtig in eene gemeente, alwaar eene plaatselijke Commissie van geneeskundig toevoorzigt gevestigd is, zal verpligt zijn, al de geneesmiddelen voorhanden te hebben, welke in de *Pharmacopoea Belgica* worden opgegeven; gelijk mede de Apothekers, Medicinae Doctores en Heelmeesters ten platten lande geëtablisseerd, of in gemeenten, alwaar geene plaatselijke Commissie van geneeskundig toevoorzigt gevestigd is, gehouden zijn, alle die geneesmiddelen uit de *Pharmacopoea Belgica*, voorhanden te hebben, welke zullen gevonden worden op de lijst, in elke provincie door de Commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt te formeren en aan dezelven ter hand te stellen.

ART. 5.

Ook zullen de geneesmiddelen op derzelver bewaarplaatsen, als potten, flesschen, doozen, enz., duidelijk en naauwkeurig moeten aangeduid zijn, behalve met de oude, ook met zoodanige nieuwe namen, als welke in de *Pharmacopoea Belgica*, aan dezelve toegekend zijn.

ART. 6.

Ten einde op de uitvoering dezer verordeningen, naar behooren zoude kunnen gewaakt worden, zullen

mètre ou hygromètre des Pays-Bas; il ne leur sera pas permis d'avoir dans leurs magasins l'ancien poids médical, supprimé depuis le 1 Janvier 1821, et moins encore de le mêler avec le nouveau poids.

ART. 4.

Tout Pharmacien domicilié dans une commune où se trouve établie une Commission locale de surveillance médicale, devra avoir tous les médicamens énoncés dans la *Pharmacopée Belgique;* les Pharmaciens, les Médecins et les Chirurgiens établis dans le plat pays ou dans des communes où il n'y a pas de Commission locale de surveillance médicale, devront avoir tous les médicamens, dont l'énumération se trouve dans la liste qui sera formée dans chaque province par la Commission de surveillance médicale, et qui leur sera remise à cet effet.

ART. 5.

Les pots, bouteilles, boîtes, etc. servant à renfermer les médicamens, devront, indépendamment des dénominations anciennes des remèdes, porter également sur leurs étiquettes les dénominations nouvelles, telles qu'elles se trouvent exprimées dans la *Pharmacopée Belgique.*

ART. 6.

Pour la stricte exécution des dispositions qui précèdent, les Commissions de surveillance médicale, dans

de provinciale en plaatselijke geneeskundige Commissien verpligt zijn, om, geadsisteerd door eenen Commissaris of anderen Ambtenaar van policie, alle winkels van Apothekers en Drogisten, als mede van Medicinae Doctores en Heelmeesters, waar geneesmiddelen bereid of geleverd worden, als mede de kelders, provisiekasten en werkplaatsen derzelven, één of meermalen 'sjaars, op onbepaalde tijden, en zonder voorafgegaane waarschuwing, te visiteren, den geheelen winkel-voorraad en voornamelijk de belangrijkste geneesmiddelen naauwkeurig te onderzoeken, en de zulke, welke zij ondeugdzaam, vervalscht of niet naar eisch bereid bevinden, door den belanghebbenden, des goedvindende, verzegeld, mede te nemen.

ART. 7.

De provinciale en plaatselijke geneeskundige Commissien zullen de processen-verbaal en andere bewijzen tot overtredingen van dit besluit betrekkelijk, stellen in handen van het openbaar Ministerie, om voor den bevoegden Regter vervolgd te worden, volgens de bestaande wetten.

ART. 8.

De penaliteiten op de overtredingen tegen de bepalingen in dit besluit vervat, zoo als tegen alle andere door Ons gearresteerde geneeskundige verordeningen, zullen door Ons, met gemeen overleg der Staten-Generaal, worden vastgesteld.

En zal afschrift dezes worden gezonden aan Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat, en van Justitie, ten fine van executie, ieder voor zoo

les provinces et dans les communes, seront tenues de faire la visite des magasins des Pharmaciens, des Droguistes, des Médecins et des Chirurgiens où l'on prépare et où l'on vend des médicamens, de leurs dépôts et laboratoires. Ces visites dans lesquelles lesdites Commissions seront assistées d'un Commissaire ou d'un autre Agent de Police, se feront une ou plusieurs fois par an, à des époques indéterminées et sans avis préalable. Les Commissions examineront toutes les provisions qui se trouvent dans les magasins, et spécialement les médicamens dont la surveillance importe le plus; elles feront enlever ceux qui seront trouvés mauvais, falsifiés, ou n'ayant point été préparés de la manière requise; si le propriétaire le désire, il pourra y apposer son scellé.

ART. 7.

Les Commissions de surveillance médicale dans les provinces et dans les villes remettront les procès-verbaux et autres pièces constatant les contraventions, entre les mains du Ministère public, pour diriger les poursuites devant les tribunaux, conformément aux lois existantes.

ART. 8.

Il sera statué par Nous de commun accord avec les Etats Généraux, à l'égard des peines sur les contraventions aux dispositions contenues dans le présent arrêté, ainsi que dans tout ce qui a été précédemment prescrit par Nous concernant la police médicale.

Notre Ministre de l'Intérieur et du Waterstaat, et Notre Ministre de la Justice sont chargés, chacun en ce qui le concerne, de l'exécution du présent arrêté,

veel hem aangaat, als mede aan den Raad van State, tot informatie, zullende voorts dit besluit in het *Staatsblad* worden gedrukt.

Gegeven te Brussel, den 28 April des jaars 1821 en van Onze regering het achtste.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

qui sera communiqué au Conseil d'Etat et inséré au *Journal Officiel.*

Donné à Bruxelles, le 28 Avril de l'an 1821, de Notre règne le huitième.

GUILLAUME.

Par le Roi,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

BESLUIT

VAN DEN 12 JULIJ 1821,

HOUDENDE VERORDENINGEN OMTRENT HET GEBRUIK DER

PHARMACOPOEA BELGICA.

WIJ WILLEM, *bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.*

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid, om eene algemeene Pharmacopoea over het geheele Rijk in te voeren, en dien ten gevolge een doelmatig toezigt op het nahouden van deugdzame geneesmiddelen daar te stellen, en de Apothekers aan eene eenvormige en wel ingerigte bereiding der geneesmiddelen te verbinden;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ART. 1.

De verordeningen omtrent het gebruik der *Pharmacopoea Batava*, vervat in de wet van den 25 Februarij

(JOURNAL OFFICIEL. 1821. No. 7.)

ARRÊTÉ

DU 12 JUILLET 1821.

CONTENANT DES DISPOSITIONS SUR L'USAGE DE LA

PHARMACOPÉE BELGIQUE.

NOUS GUILLAUME, *par la grace de Dieu, Roi des Pays-Bas, Prince d'Orange-Nassau, Grand-Duc de Luxembourg, etc., etc., enz.*

A tous ceux qui ces présentes verront, salut! savoir faisons :

Ayant pris en considération la nécessité d'introduire dans tout le Royaume une *Pharmacopée générale*; d'établir en conséquence une surveillance convenable sur la qualité des médicamens, et d'obliger les Pharmaciens de préparer les remèdes d'une manière uniforme et bien ordonnée;

A ces causes, le Conseil d'Etat entendu, et de commun accord avec les Etats-Généraux, avons statué et statuons ce qui suit:

ART. 1.

A dater de l'époque à laquelle l'introduction de la *Pharmacopée Belgique* a été fixée par Nous, les dis-

1805, en voor de noordelijke provincien van het Rijk bevestigd bij art. 3 van Ons besluit van den 29 Januarij 1814, worden bij deze buiten werking gesteld, te rekenen van den tijd, op welken Wij de wederinvoering der *Pharmacopoea Belgica* hebben bepaald.

ART. 2.

Niemand zal zich aan de visitatie, waaraan hij verpligt is zich te onderwerpen, volgens art. 6 van Ons besluit van den 28 April 1821 (*Staatsblad n°.* 2), houdende invoering der *Pharmacopoea Belgica*, door eenige uitvlugten hoegenaamd mogen onttrekken, op eene boete van *f* 200, onverminderd de verpligting om die visitatie ook op een anderen dag toetestaan.

ART. 3.

Die gene, welke een jaar na de publicatie van bovengenoemd besluit, niet mogt voorhanden hebben de geneesmiddelen, die hem bij de *Pharmacopoea Belgica* worden opgegeven, zal verbeuren eene boete van *f* 3, voor elk defekt, dat te dien opzigte in deszelfs winkel of voorraadplaats gevonden wordt.

ART. 4.

Voor ieder dier geneesmiddelen, hetwelk bevonden wordt ondeugdzaam, bedorven, vervalscht, of niet overeenkomstig de *Pharmacopoea Belgica* bereid te zijn, zal verbeurd worden eene boete van *f* 6.

Bij herhaling zal de boete dubbel zijn, en wanneer iemand die reeds driemaal is beboet geweest, bij voortduring bevonden wordt ondeugdzame, bedorvene, vervalschte of niet naar gemelde *Pharmacopoea* be-

positions concernant l'usage de la *Pharmacopée Batave*, contenues dans la loi du 25 Février 1805, et confirmées pour les provinces septentrionales du Royaume, par l'article 3 de Notre arrêté du 29 Janvier 1814, sont abrogées.

ART. 2.

Personne ne pourra, sous aucun prétexte, se soustraire à la visite à laquelle il est soumis, aux termes de l'article 6 de Notre arrêté du 28 Avril 1821 (*Journal Officiel n°.* 2), sur l'introduction de la *Pharmacopée Belgique*, sous peine d'une amende de *f* 200, indépendamment de l'obligation d'admettre un autre jour cette visite.

ART. 3.

Celui qui, un an après la promulgation de Notre susdit arrêté, n'aura pas dans son magasin les médicamens prescrits par la *Pharmacopée Belgique*, paiera une amende de *f* 3, pour chaque objet, dont il sera trouvé n'être pas pourvu.

ART. 4.

Il sera payé une amende de *f* 6 pour chacun de ces médicamens qui serait mauvais, gâté, falsifié, ou point préparé conformément à la *Pharmacopée Belgique*.

L'amende sera double en cas de récidive, et lorsqu'il se trouvera que quelqu'un, qui a déjà encouru trois amendes, continue de tenir et débiter des médicamens mauvais, gâtés, falsifiés, ou point préparés

reidde geneesmiddelen na te houden en te debiteren, zal deszelfs winkel gedurende een' bepaalden tijd, van zes achtereenvolgende weken tot zes achtereenvolgende maanden, gesloten worden, zonder dat inmiddels eenige geneesmiddelen zullen mogen afgegeven of verkocht worden, op eene boete van *f* 200.

ART. 5.

Alle andere contraventien zullen gestraft worden overeenkomstig art. 22 der wet van den 12 Maart 1818 (*Staatsblad n°. 16*).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geïnsereerd, en dat alle Ministeriële Departementen en Autoriteiten, Kollegien en Ambtenaren aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te Brussel, den 12 Julij des jaars 1821, het achtste Onzer regering.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

conformément à la *Pharmacopée* susdite, son établissement sera fermé durant un terme de six semaines à six mois consécutifs, pendant lequel il ne pourra vendre ni délivrer aucun médicament, sous peine d'une amende de *f* 200.

ART. 5.

Toute autre contravention sera punie conformément à l'article 22 de la loi du 12 Mars 1818 (*Journal Officiel*, *n*°. 16).

Mandons et ordonnons que la présente loi soit insérée au *Journal Officiel*, et que Nos Ministres et autres autorités qu'elle concerne, tiennent strictement la main à son exécution.

Donné à Bruxelles, le 12 Juillet de l'an 1821, de Notre règne le huitième.

GUILLAUME.

Par le Roi,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

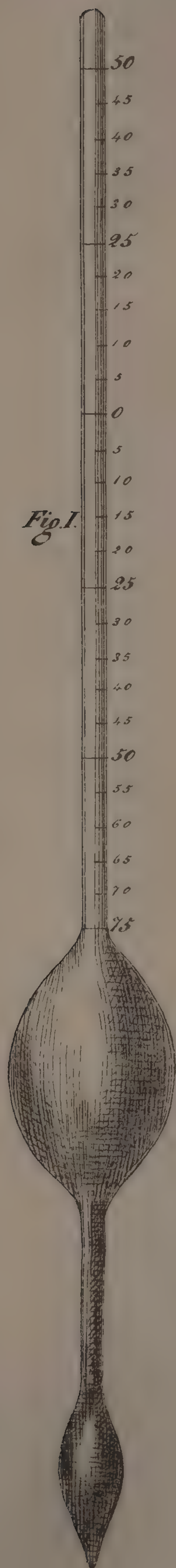

Fig. I.

Vochtmeters voor vochten ligter dan water			
Artsenymengkundige		Amsterdamsche	Baumésche
Graad	Digtheid	Digtheid	Digtheid
50	742		782
49	746		787
48	750		792
47	754		796
46	758		800
45	762		805
44	766		810
43	770		814
42	774		819
41	778		823
40	782	805	828
39	787	809	832
38	792	813	837
37	796	817	842
36	800	820	847
35	805	825	852
34	810	829	858
33	814	834	863
32	819	838	868
31	823	842	873
30	828	846	878
29	832	850	884
28.	837	854	889
27	842	858	895
26	847	862	900
25	852	866	906
24	858	870	911
23	863	874	917
22	868	878	923
21	873	883	929
20	878	888	935
19	884	893	941
18	889	898	948
17	895	903	954
16	900	908	961
15	906	913	967
14	911	918	974
13	917	923	980
12	923	928	987
11	929	934	993
10	935	940	1000
9	941	946	
8	948	952	
7	954	958	
6	961	964	
5	967	970	
4	974	976	
3	980	982	
2	987	988	
1	993	994	
0	1000	1000	
1	1007		
2	1014		
3	1022		
4	1029		
5	1036		
6	1044		
7	1052		
8	1060		
9	1067		
10	1075		

Artsenymengkundige vochtmeter voor vochten zwaarder dan water			
Graad	Digtheid	Graad	Digtheid
0	1000	40	1384
1	1007	41	1398
2	1014	42	1412
3	1022	43	1426
4	1029	44	1440
5	1036	45	1454
6	1044	46	1470
7	1052	47	1485
8	1060	48	1501
9	1067	49	1516
10	1075	50	1532
11	1083	51	1549
12	1091	52	1566
13	1100	53	1583
14	1108	54	1601
15	1116	55	1618
16	1125	56	1637
17	1134	57	1656
18	1143	58	1676
19	1152	59	1695
20	1161	60	1714
21	1171	61	1736
22	1180	62	1758
23	1190	63	1779
24	1199	64	1801
25	1210	65	1823
26	1221	66	1847
27	1231	67	1872
28	1242	68	1897
29	1252	69	1921
30	1261	70	1946
31	1275	71	1974
32	1286	72	2002
33	1298	73	2031
34	1309	74	2059
35	1321	75	2087
36	1334		
37	1346		
38	1359		
39	1372		

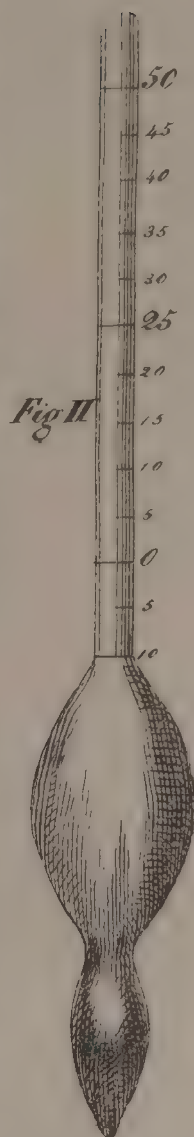

Fig. II

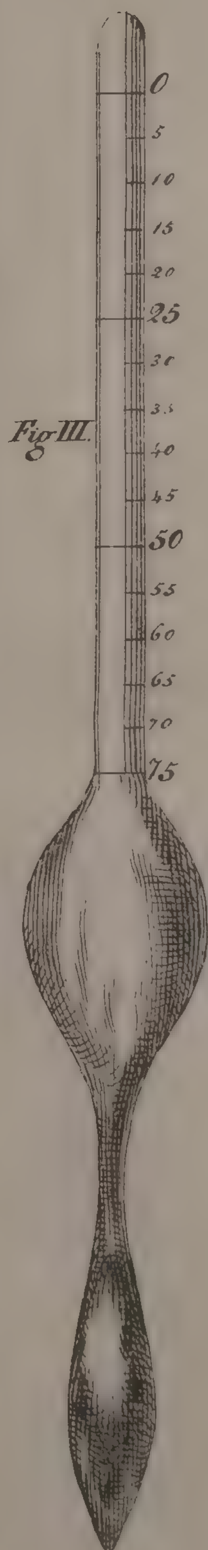

Fig. III.

Lands Steendrukkery

INDEX.

A.

C.

D.

E.

F.

G.

M.

N.

O.

Q.

R.

S.

T.

U.

BLADWIJZER.

A.

* * *

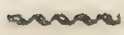
F.

G.

L.

M.

N.

O.

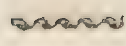
* * * *

Q.

R.

S.

IJ.

* * * * *

NOODIGE VERBETERINGEN.

Pag. 100.	Reg. 2,	staat:	ELUTHERIA, ...		moet zijn:	ELUTERIA,
» 108,	» 12,	»	LILILUM, ...	»	»	LILIUM.
» 118.	» 5,	»	MOEDERKRUID (GEMEEN)	»	»	VUURWORTEL (BREEDBLADIGE)
» 118.	» 6,	»	MATRICARIA PARTHENIUM,	»	»	PYRETHRUM PARTHENIUM.
» 172.	» 12,	»	SISYMBRIUM NASTURTIUM,	»	»	NASTURTIUM OFFICINALE.
» 213.	» 4,	»	OVERZUURD ZOUTZUUR,	»	»	OVERZUURD ZOUTZUUR. CHLORIUM.
» 310.	» 12,	»	GULDENKRUID, . . .	»	»	GULDEKRUID.
» 310.	» 13,	»	guldenkruid, ...	»	»	guldekruid.
» 348.	» 2,	»	ZAMENGESTELDE BITTERE TINKTUUR, hier onder is uitgelaten ELIXIR STOMACHICUM.			